ຜ້າແພພັ ນິທ່ານນານ

Legends in the Weaving

ນ້ຳເຜີ ນິທ່ານພື້ນເມືອງ

Legends in the Weaving

ຈັກພິມໂດຍ: ບໍລິສັດ ຫັດຖະກັມ ແພງໄຫມ

ອຸປະຖັມໂດຍ

ມູນນິທິຍີ່ປຸ່ນ ສູນກາງ ອາຊີ
The Japan Foundation Asia Center

ວຽງຈັນ ສ.ປ.ປ.ລາວ 2001

ຄຳເຫັນ

ຈາກກົມຫັດຖະກຳ ກະຊວງອຸດສາຫະກຳ ແລະ ຫັດຖະກຳ

ປຶ້ມ "ຜ້າແພນີ້ມີຕຳນານ" ເຫລັ້ມນີ້ທີ່ຄະນະໂຄງການໄດ້ຄົ້ນຄວ້າ,ລຽບລຽງ, ຈັດຂຽນ ແລະ ພິມຂຶ້ນ; ເຕັມປ່ຽມໄປດ້ວຍເນື້ອໃນທີ່ມີສາລະຫລາກຫລາຍ ເຊັ່ນ: ຄວາມເປັນມາຂອງຜ້າແພລາວໃນອະດີດ ແລະ ປະຈຸບັນ, ວິທີການຕຳຫູກ, ການຕຳຜ້າແພຂອງຊົນເຜົ່າ, ວິທີການຍ້ອມສີທຳມະຊາດ ແລະ ອື່ນໆ... ເນື້ອໃນ ແລະ ສາລະເຫົ່ານັ້ນທີ່ເປັນພື້ນຖານຫົວຄິດປະດິດສ້າງທາງດ້ານສິລະປະຫັດຖະກຳ, ທີ່ປະຊາຊົນລາວບັນດາເຜົ່າໄດ້ຜະລິດສືບເນື່ອງຕໍ່ກັນມາບໍ່ຮູ້ວ່າເທົ່າໃດເຊັ່ນຄົນແລ້ວ; ເປັນສິ່ງປະດິດທີ່ສົມຄວນຈະຕ້ອງໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ຄົ້ນຄວ້າ, ອະນຸລັກ, ປົກປັກຮັກສາ, ເຜີຍແຜ່, ຊຸກຍູ້ສົ່ງເສີມໃຫ້ແຜ່ຫລາຍ ແລະ ພັດທະນາໃຫ້ກາຍເປັນສິນຄ້າສະໜອງໃຫ້ແກ່ສັງຄົມ, ໃຫ້ນິຍົມຊົມຊອບ ແລະ ຊົມໃຊ້ຢ່າງແຜ່ຫລາຍ, ໃຫ້ກາຍເປັນກິດຈະກຳຜະລິດທີ່ມີຂະບວນການຢ່າງບໍ່ມີວັນສິ້ນສຸດ.

ກົມຫັດຖະກຳ, ໃນຖານະເປັນໜ່ວຍງານມະຫາພາກທີ່ມີໜ້າທີ່ຊຸກຍູ້ສົ່ງເສີມວຽກງານການຜະລິດຫັດຖະກຳ ເຫັນວ່າ: ບັນດາກຳມະວິທີການປຸງແຕ່ງ, ສິລະປະລວດລາຍ ແລະ ຮູບແບບການຜະລິດຈາກແຜ່ນແພຊຶ່ງຮິບໂຮມມາໄດ້, ກາຍເປັນສັນຍາລັກ, ເອກະລັກຂອງປະຊາຊົນບັນດາເຜົ່າ.

ພວກເຮົາຂໍສະແດງຄວາມຍິນດີຊົມເຊີຍ ແລະ ເຫັນດີເຫັນພ້ອມຕໍ່ຄະນະຈັດທຳທີ່ມີຫົວຄິດປະດິດສ້າງ, ມີຄວາມອຸດສາຫະກຳພະຍາຍາມເຮັດໃຫ້ປຶ້ມ "ຜ້າແພນີ້ມີຕຳນານ" ເຫລັ້ມນີ້ສຳເລັດລົງດ້ວຍຄຸນນະພາບສູງ.

ຫວັງວ່າປຶ້ມເຫລັ້ມນີ້ຈະເປັນປະໂຫຍດສູງສຸດຕໍ່ຜູ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນຳໄປສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ພັດທະນາອາຊີບທາງດ້ານຫັດຖະກຳໃຫ້ສອດຄ່ອງຕາມແຜນຍຸດໂທບາຍດ້ວຍ.

ວຽງຈັນ, ວັນທີ 12 ພະຈິກ 2001

ລົງ ຄຳພູນ

ຫົວໜ້າກົມຫັດຖະກຳ

ຜ້າແພ ມີ ຕຳນານ

Legends in the weaving

ທະບຽນອະນຸຍາດພິມຈຳໜ່າຍເລກທີ 144/ຖອ.ກພ

Authorised Number 144/ຖອ.ກພ

ຂຽນໂດຍ:

ດາຣາ ກັນລະຍາ

ກົ້ງທອງ ນັນທະວົງດວງສີ ໄຊສະນິດ

ວຽງຄຳ ນັນທະວົງດວງສີ

ຈັນທະສອນ ອິນທະວົງ

ດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ

ກິໂยโกะ ยาสึ

Dara KANLAYA

Khongthong Nanthavongdouangsy Saisanith

Viengkham Nanthavongdouansy

Chanthasone Inthavong

Douangdeuane Bounyavong

Kiyoko Yasui

ຜູ່ແປພາສາອັງກິດ:

English translators:

ແອນ ໂທມັສ

ສໍຣະເດດ ບັນນະວົງ

ບຸນທັນ ພົງພິຈິດ

Anne Thomas

Soradeth Bannavong

Bounthanh Phongphichit

ບັນນາທິການພາສາອັງກິດ:

English editors:

ຟາບຽນ ເດີດິນ

ແຄໂรล ไอธีฮัม ดูลิเติล

ວິມາລາ ເดดวົงสา

Fabiene Durdin

Carol Ireson Doolittle

Vimala Dejtvongsa

ບັນນາທິການພາສາລາວ :

Lao text editor:

ดวงเดือน บุนยาวง

วรรณา นันทะวงดวงสี

Douangdeuane Bounyavong

Viengkham Nanthavongdouangsy

ທີ່ປຶກສາກຸ່ມ:

Advisor:

ສົມສະหนุก ມີไຊ

Somsanuk Mixai

ອຸປະຖຳໂดย:

Sponsored by:

ມูนนิทิยี่ปุ่น สูนกางอาซิ

The JAPAN FOUNDATION,
ASIA CENTER

ออกแบบปก จัดหน้า ศิลปะ:

Art work & cover design:

ອุดิมพอน บุนยาวง

Oudomphone Bounyavong

ลิขสิทธิ์ โดย :

กุ่มสิ่งเสิมสีละปะ และผ้าแพลาว

© The Group for promotion of Art and Textiles

จัดพิมพ์ โดย:

กุ่มสิ่งเสิมสีละปะ และผ้าแพลาว

Published by:
The Group for Promotion of Art and Lao Textiles

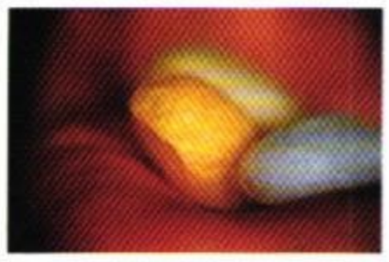
พิมถั้งที่ 1 , 2001

First edition , 2001

พิมที่ โรงพิมพ์ : สิริพัน ออฟเซ็ต ขอนแก่น, ประเทดไทย

Printed by : Siriphan Offset
Khon Kaen, Thailand 40000.
Tel/Fax (+6643) 221141, 223476

ISBN : 974-548-202-1

ผ้าแพรวา ตำนาน

Legends in the Weaving

สาละบาม

	Content	*Page*
จากใจถะนะโถงทาม *ดารา ทันละยา*	*Acknowledgments* *Dara Kanlaya*	*1*
ถวามเป็นมาของโถงทาม *ดวงเดือน บุนยาวง*	*Project Background* *Douangdeuane Bounyavong*	*3*
ผ้าแพลาว อะดีด และ ปัดจุบัน *ดวงเดือน บุนยาวง*	*Lao Textiles: Past and Present* *Douangdeuane Bounyavong*	*8*
อีหีต่ำทูก และ ทามใช้สีทัมมะชาด ของช่างต่ำทูกลาว	*Lao Weaving and Natural Dyeing Techniques*	*29*
ก.ทามต่ำทูก ด้อยกี่มือ หลีกี่ตั้ง ของชิมเผ่าลาวไต	*a. Floor looms of Lao-Tai group*	
ข.ทามต่ำทูก ด้อยกี่แอว ของชิมเผ่ามอมขะแม *วรวดำ นันทะวิดวงสี*	*b. Backstrap looms of the Mon-Khmer group* *Viengkham Nanthavongdouangsy*	

ກະໂປງແມ່ຍິງມ້ົງຂຽວ ເຮັດຈາກອັດຖ
ທັມມະຊາດ
ກ໋ໂຍໂກ ຢາສ໋ຶ

Blue Hmong Skirt made from Natural Mountain products 52
Kiyoko Yasui

ລາຍຫຍິບແສ່ວ ອັນຈັບໃຈ ໃນຜ້າເກົ່າມ້ົງ
ຈັນທະສອນ ອິນທະວົງ

Hmong Embroidery : Techniques & Designs 63
Chanthasone Inthavong

ຜ້າແພນ້ີ ມີຕໍານານ
ດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ

Legends in the Weaving 72
Douangdeuane Bounyavong

ຜ້າຫ່ໍຄໍາພີ ແຫ່ງແດນລ້ານຊ້ າ
ດາຣາ ກັນລະຍາ

Textile used for Wrapping palmleafe manuscripts 81
Dara Kanlaya

ຕໍານານກ່ຽວກັບໄຫມ
ດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ

History and Legends about silk 90
Douangdeuane Bounyavong

ຊຸ໋ສະເພາະ ລາຍເດ່ັນໃນຜ້າແພບູຮານລາວ
ກ໋ົງທອງ ນັນທະວົງດວງສ໋ີ ໄຊສະນິດ

Terminology and local terms for predominant motifs in traditional Lao textiles 111
Kongthong N. SAISANITH

ປະຫວັດຫຍໍ້ຜູ່ຂຽນ
Authors biography 142

ບັນຊ໋ີເອກະສານ ຄ໋ົ້ນຄ້ວ້ າ
Bibliography and References 146

ຈາກໃຈ ຄະນະໂຄງການ

ການພິມປຶ້ມກ່ຽວກັບວັດທະນະທັມອອກມາແຕ່ລະເທື່ອ ຫມາຍເຖິງການສືບຕໍ່ອາຍຸກະແສທານ ແຫ່ງວັດທະນະທັມນຶ່ງໆ *ປຶ້ມຜ້າແພນີ້ ມີຕຳນານ* ມີສາລະເນື້ອໃນຫລາກຫລາຍ ຂຽນຂຶ້ນຈາກບົດຮຽນສ່ວນຕົວ ການຄົ້ນຄວ້າລົງພາກປະຕິບັດຕົວຈິງ ໃນເລື່ອງວິທີການ ການຕຳຫູກ ແລະຍ້ອມສີ ນັກຂຽນບາງຄົນຜູກພັນກັ່ງເກືອກ ຢູ່ກັບສິລະປະອັນເລິກແລບ ແຫ່ງການຕຳຫູກນີ້ ມາດົນກວ່າສາມສິບປີແລ້ວ ກິ່ນຫອມຂອງເສັ້ນຝ້າຍໃຍໄຫມ ເປືອກຮາກ ແກ່ນໃບ ຂອງພືດພັນ ປະກອບເປັນສີຍ້ອມທຳມະຊາດອັນງົດງາມທັ່ງຫມົດນີ້ ເປັນສ່ວນນຶ່ງຂອງສິລະປະແຫ່ງ ການຕຳຫູກ ເຮັດໃຫ້ ເກີດລວດລາຍໂຮງຮຸ່ງດ້ວຍສີສັນ ແລະມັນກໍແມ່ນອົງປະກອບນຶ່ງ ຂອງຣົດຄອງປະເພນີ ຫລາຍອັນ ຫລາຍແນວ ທີ່ສີມືແມ່ຍິງຊ່າງຕຳຫູກເຮົາ ໄດ້ຖ່າຍທອດກັນມາ ບໍ່ຮູ້ເທົ່າໃດຕໍ່ເທົ່າໃດ ເຊັ່ນຄົນແລ້ວ

ຜູ່ຂຽນເຫລົ່ານີ້ ບໍ່ໄດ້ຮຽນສຳເລັດຈາດມະຫາວິທະຍາໄລ ສິລະປະ ຫລື ໄດ້ສຶກສາກ່ຽວກັບ ວິທີການຄົ້ນຄວ້າ ເລື່ອງຜ້າແພມາໂດຍສະເພາະຈັກຄົນ ແຕ່ພວກເຂົາ ຮ່ວມໃຈກັນຂຽນ ແລະຈັດພິມ ປຶ້ມນີ້ອອກ ມ້ວຍຄວາມຄິດສ້າງສັນ ແລະດ້ວຍຄວາມຮັກໃນຜ້າແພລາວເປັນຕົ້ນຕໍ ຄວາມພະຍາຍາມ ເຫລົ່ານີ້ ເກີດຈາກຄວາມເຊື່ອຫມັ້ນ ສັດທາໃນຄຸນຄ່າ ຂອງຜ້າແພພື້ນເມືອງລາວ ແລະຮັບຮູ້ ຄວາມສຳຄັນຂອງການບັນທຶກຂໍ້ມູນ ດ້ານສິລະປະວັດທະນະທັມຂະແຫນງນີ້

ພວກເຮົາຮູ້ສຶກເປັນບຸນຄຸນຢ່າງລົ້ນເຫລືອຕໍ່ *ມູນນິທິ ຍີ່ປຸ່ນ ສູນກາງປະຈຳອາຊີ* ທີ່ຍາມໃດກໍເຂົ້າໃຈ ແລະເຫັນໃຈ ໃນຄວາມພະຍາຍາມຢາກບັ່ນຂອງພວກເຮົາ ໂດຍການສະຫນັບສະຫນຸນ ທຶນຮອນ ຕິດຕໍ່ກັນມາຫລາຍປີ ພວກເຮົາ ຂໍສະແດງຄວາມຮູ້ສຶກຊາບຊຶ້ມຢ່າງຈິງໃຈ ທີ່ທາງ *ມູນນິທິ* ຮັບຮູ້ ແລະເຂົ້າໃຈ ໃນຄວາມອັດຕະຄັດ ທັງໃນດ້ານວັດຖຸ ແລະວິຊາການຂອງພວກເຮົາ ໃນຂະນະທີ່ປະຕິບັດໂຄງການນີ້ ໃຫ້ປາກົດເປັນຈິງ

ນອກຈາກນີ້ ຄະນະພວກເຮົາ ຍັງໄດ້ຮັບການຮ່ວມມື ຈາກນາງ ກິໂຢໂກະ ຢາສຶອິ ຜູ່ຊ່ຽວຊານດ້ານ ວັດທະນະທັມເຜົ່າມົ້ງ ບົດຂຽນກ່ຽວກັບການເຮັດກະໂປງກີບ ແມ່ຍິງມົ້ງຂຽວ ໃຫ້ຂໍ້ມູນລະອຽດ ແລະຫນ້າສົນໃຈ ແບບບໍ່ເຄີຍມີໃຜຂຽນ ແລະເຜີຍແພ່ມາກ່ອນ ໃນສ.ປ.ປ.ລາວ

ຄະນະພວກເຮົາ ຍັງໄດ້ຮັບຄວາມຮູ້ອັນເລິກເຊິ່ງ ແລະການຮ່ວມມື ຈາກຊ່າງຕຳຫູກຫລາຍຄົນ ເຊັ່ນ ນາງແພງ ນັນທະອິງຄວງສີ ຊ່າງຕຳອາວຸໂສ ຜູ່ບຳເພັນຕົນເປັນນັກຖ່າຍທອດ ຄວາມຮູ້ດ້ານການຕຳຫູກ ມາສູ່ຮຸ່ນລູກຫລານ ຢ່າງມີຜົນດີ ມາດົນນານ ນອກຈາກນີ້ ພວກເຮົາກໍຂໍຂອບໃຈ ຊ່າງຕຳຫູກ ຈາກແຂວງຫົວພັນ ແລະຊຽງຂວາງ ແມ່ຍິງ ຊ່າງຕຳຫູກ ເຜົ່າຕະລຽງ ບ້ານຫ້ວຍຊາຍ ເມືອງທ່າແຕງ ແຂວງ ເຊກອງທີ່ໄດ້ສະແດງ ວິທີຕຳຫູກແບບກີ່ແອ ຢ່າງລະອຽດ ນາງລອຍ ຊ່າງຕຳຫູກອາວຸໂສ ເຜົ່າແງະ ເມືອງເຊກອງ ທີ່ໃຫ້ຂໍ້ມູນເລື່ອງຊື່ລາຍໃນຜ້າແພ ຂອງ ຊົນເຜົ່າພາກໃຕ້

ທ້າຍສຸດນີ້ ພວກເຮົາຫວັງວ່າ ປຶ້ມຫົວນີ້ ຄົງຈະເຮັດໃຫ້ທ່ານ ແນມເຫັນວັດທະນະທັມອັນຮັ່ງມີ ແລະສິລະປະ ແຫ່ງການຕຳຫູກຂອງປະຊາຊົນລາວ ໄດ້ເລິກເຊິ່ງຂຶ້ນ

ວຽງຈັນ ສິງຫາ 2001

ດາຣາ ທັມລະຍາ
ປະທານກຸ່ມສິ່ງເສີມສິລະປະ ແລະຜ້າແພລາວ

Acknowledgements

Each and every publication concerning culture is important for preserving and supporting the cause of that tradition and culture. This book entitled "Legends in the Weaving" is rich in content. The close ties between the authors and the art of weaving have created this publication, which has arisen from recording their personal experiences along with their research into the practices and techniques of weaving. Some of the authors have been involved with the intricate art of weaving for over 30 years. The silk and cotton threads, as well as the fragrant smells of the bark, leaves, and seeds composing the rich natural dyes which all form the art of weaving. These produce the motifs vibrant with colour and are all part of the rich traditions, which the skilled hands of Lao women have handed down through countless generations.

The authors have not graduated from a school of arts or studied the methodology of research of textiles, but have compiled this publication from their own initiative and love for Lao textiles. Their efforts are based on their conviction of the value of Lao textiles and the importance of recording this cultural art form.

We are grateful that the Japan Foundation Asia Centre has understood and recognised the importance of this endeavour, and has provided continuing support over the past number of years. We would like to express our appreciation for their understanding of the various constraints in both financial and technical resources faced in making this project a reality.

Besides this, the team has received the contribution from Kiyoko Yasui, expert in Hmong culture. Her essay provides important details of Hmong women's clothing, which has never before been recorded and published.

The team has benefited from the expertise and contributions of many weavers, namely: Nang Peng Nanthavongdouangsy, an elderly weaving expert who has successfully passed on weaving techniques to the new generation of weavers. In addition we would like to thank the weavers from Huaphan and Xiengkhouang provinces, and the weavers from the Talieng ethnic group in Thateng District of Sekong province, who demonstrated and explained intricate backstrap loom techniques. Nang Loy and her husband of the Ngae ethnic group from Sekong province described the motifs and local terminologies associated with the textiles from their ethnic group.

We sincerely hope that this publication will provide insights into the rich culture and art of weaving of the Lao people.

Vientiane, August 2001
Dara Kanlaya
President Group for Promotion of Art and Traditional Textiles

ຄວາມເປັນມາຂອງໂຄງການ

ໂດຍ ດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ

ເບື້ອງຫລັງຂອງໂຄງການ

ໃນຊຸມທ້າຍປີ 80 ປະເທດລາວໄດ້ດຳເນີນນະໂຍບາຍກົນໄກເສດຖະກິດໃຫມ່ ຫລືທີ່ເອີ້ນກັນວ່າ ຈິນຕະນາການໃຫມ່ (1988). ໃນນັ້ນ ມີການໄຂປະຕູປະເທດຕິດຕໍ່ພົວພັນກັບ ປະເທດບ້ານໃກ້ເຮືອນຄຽງແລະໄກ ທັງທີ່ມີລະບົບການປົກຄອງຄ້າຍຄື ແລະແຕກຕ່າງກັນ ຜົນປາກົດກໍຄື ມີການແລກປ່ຽນທາງການຄ້າຫລາຍຂຶ້ນ ການນຳເຂົ້າ ແລະສົ່ງອອກສິນຄ້າທະວີຂຶ້ນຈຳນວນຜູ້ຄົນເຂົ້າອອກປະເທດສູງຂຶ້ນ ຄວາມເຂັ້ມງວດກົດລະບຽບໃນການເດີນທາງ ຫລຸດຜ່ອນຍ່ອນຍານລົງ ປະຊາຊົນລາວ ສາມາດເດີນທາງເຂົ້າອອກປະເທດໄດ້ຢ່າງອິດສະລະຫລາຍກວ່າແຕ່ກ່ອນ ໃນເວລາດຽວກັນ ຜົນກະທົບທັງທາງບວກແລະທາງລົບ ກໍເລີ່ມສໍ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນຄຽງຄູ່ກັນ ບໍ່ວ່າທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະຂົງເຂດສັງຄົມ ບັນຫາກ່ຽວກັບຊາວໜຸ່ມ ເດັກນ້ອຍແມ່ຍິງ ເຊັ່ນການແຜ່ລາມຂອງຢາເສບຕິດ ໂສເພນີເດັກ ແລະການຂູດຮີດແຮງງານເດັກ ເລີ່ມມີນ້ຳໜັກຄຸກຄາມຄວາມສະຫງົບສຸກ ແລະຄວາມປອດໄພຂອງສັງຄົມ ໃນຂະນະດຽວກັນກໍມີການປະຕິຮູບການບໍລິການສັງຄົມ (ສຶກສາສາທາລະນະສຸກ ຄົມມະນາຄົມ ຂອງລັດຈຳນວນນຶ່ງ) ໂດຍເປີດໃຫ້ເອກະຊົນເຂົ້າມາດຳເນີນກິດຈະການຫລາຍຂຶ້ນ ແລະພະຍາຍາມກຸ້ມຕົນເອງໃນດ້ານບໍລິຫານ ແລະການເງິນ ການບໍລິການສາທາລະຊົນ ຈຶ່ງຄ່ອຍໆ ຫລຸດໜ້ອຍລົງເປັນລຳດັບ.

ການເປີດປະຕູປະເທດ ແລະການປ່ຽນແປງໃນລະບົບເສດຖະກິດ ມີຜົນກະທົບທັງດ້ານບວກ ແລະດ້ານລົບໃສ່ແຜ່ນ**ແພບູຮານລາວ** ເຊັ່ນດຽວກັນຜ້າແພບູຮານຈາກທ້ອງກົ່ນກວງໄກ ປາກົດຕົວຢູ່ໃນເມືອງ ແລະເປັນທີ່ຕ້ອງການຫລາຍຂຶ້ນຢ່າງໄວວາ ທັງຜ້າແພທີ່ເປັນເຄື່ອງໃຊ້ປະຈຳວັນ ແລະຜ້າແພບູຮານງາມໆ ກາຍເປັນສິ່ງຄຸ້ນຕາ ແລະໄດ້ຮັບຄວາມສົນໃຈຢ່າງກວ້າງຂວາງ ນັກສະສົມທັງພາຍໃນແລະຕ່າງປະເທດສະແດງຄວາມຕ້ອງການຫລາຍຂຶ້ນ ດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງມີການນຳເອົາລິງລາຍເກົ່າແກ່ຈາກທ້ອງກົ່ນຕ່າງໆ ມາຕໍ່ຳເປັນສິ້ນນຸ່ງແພ ຫລື ຜ້າຕຸ້ມຫລາຍຂຶ້ນ ຕະຫລາດຜ້າບູຮານ ທີ່ເປີດຂຶ້ນຢ່າງເສລີແນວນີ້ ຊຸກຍູ້ໃຫ້ເກີດມີຂະບວນນັກເກັບຊື້ ທີ່ດັ້ນດົ້ນອອກໄປຮອດເຂດຊົນນະບົດຫ່າງໄກສະແຫວງຫາຜ້າແພພື້ນເມືອງເກົ່າແກ່ເພື່ອຂາຍອອກດ້ວຍລາຄາສູງທັງພາຍໃນແລະຕ່າງປະເທດ ຢ່າງບໍ່ມີການກວດກາບັນທຶກຂໍ້ມູນໃດໆ ກ່ຽວກັບປະລິມານການສົ່ງອອກ ຕົວຢ່າງ ຜູ້ຂຽນມີເພື່ອນຊາວຕ່າງປະເທດຄົນນຶ່ງ ທີ່ມາເຮັດວຽກຢູ່ ລາວຫລາຍປີ ຜູ່ກ່ຽວມີໂອກາດທ່ອງທ່ຽວໄປທົ່ວປະເທດລາວ ຈຶ່ງສະສົມເກັບຊື້ຜ້າແພລາວບູຮານໄວ້ຈຳນວນນຶ່ງ ເມື່ອຈະກັບຄືນປະເທດ ກໍຈະເອົາຜ້າສະສົມເຫລົ່ານັ້ນ ກັບໄປນຳ ຜູ່ຂຽນໄດ້ສົນທະນາກັບເພື່ນ ແລະເວົ້າວ່າ " ຜ້າແພເຫລົ່ານີ້ແມ່ນມໍລະດົກ ຂອງປະຊາຊົນລາວ ທີ່ຕົກທອດມາ ແຕ່ຮຸ່ນປູ່ຍ່າຕາຍາຍ ຂອງພວກເຮົາ ແລະມັນກໍເປັນສົມບັດລວມຂອງປະຊາຊົນຄົນລາວທັງຫມົດ ມັນມີຄ່າມີຄວາມຫມາຍສຳລັບພວກເຮົາ". ຜົນທີ່ໄດ້ຮັບຈາກການສົນທະນາ ໃນຄັ້ງນີ້ກໍຄືເພື່ອນຊາວຕ່າງປະເທດຂອງຜູ່ຂຽນ ໄດ້ມອບຜ້າແພງາມໆສາມສິບກວ່າຜືນໄວ້ໃຫ້ປົກປັກຮັກສາ ສ່ວນຕົວເພີ່ນເອົາເມືອນຳແຕ່ 10 ຫົບເທົ່ານັ້ນ ທັງສັນຍານຳຜູ່ຂຽນວ່າ ມື້ນຶ່ງຈະນຳເອົາສົມບັດເຫລົ່ານັ້ນ ກັບຄືນມາສົ່ງປະຊາຊົນລາວ ແລະກຸ່ນກຳເນີດຂອງມັນ.

ນີ້ແມ່ນການລິເລີ່ມສະສົມຜ້າແພລາວບູຮານຂອງຜູ່ຂຽນ ເມື່ອຕົ້ນປີ 90 ຕໍ່ມາຜູ່ຂຽນມີໂອກາດໄດ້ໄປເຫັນຜ້າສະສົມຈຳນວນນຶ່ງຂອງນັກສະສົມສາມຄົນຢູ່ປະເທດເພື່ອນບ້ານແຕ່ລະຄົນ ມີຜ້າຫລາຍຮ້ອຍຜືນໃນຂັ້ນຕົ້ນ ຜູ່ຂຽນຮູ້ສຶກປະທັບໃຈ ທີ່ເຫັນວ່າຜ້າແພລາວເຮົາມີຄຸນຄ່າສູງ ຂະຫນາດທີ່ຄົນຕ່າງດ້າວແທ້ໆ ຍັງສະຫລະເງິນຈຳນວນມະຫາສານ

Project Background

Preparatory Stage

In the end of the 1980's, the Lao government implemented the New Economic Mechanism (1988) which included opening the doors to both neighbouring and distant countries, which had similar and different government systems. The result was an increase in commerce and imports, and increased traffic of visitors in and out of the country. The regulations concerning both internal and internation travel were relaxed, and Lao citizens could travel much more freely than before. Both positive and negative effects occured simultaneously, both in the economic and social spheres. Youth, women, and children especially felt the impact, with the spread of drug abuse, prostitution, and child labor exploitation. These are threats to the stability and peacefulness of Lao society. At the same time, there was a reform of state run social services (health and education, communication and transport), which aimed to privatise and improve self sufficiency with cost-recovery and self-financing schemes.

The opening up of the country and the economy had both positive and negative impacts upon traditional textiles as well. The traditional textiles from many remote regions became popular and highly visible both in everyday use and with collectors both within the country and overseas.

Lao traditional textile were suddenly in high demand. Old patterns from various regions, both for skirts and shawls, were revived and reproduced. Due to this free market, traders were able to seek out the traditional textiles in remote areas and market them to consumers outside the country, with no control or records of the exports. For example, a foreigner who had lived in Laos for many years had aqured a collection of ancient Lao textiles during many travels in Laos, such that she returned to her country with 10 cases of textiles. **The author** had opportunity to meet her and see the textiles, saying that: "These textiles are the heritage of our people, which we inherit from our ancestors, and are the treasure of the Lao people. Thus they are very valuable to us". As a result of this conversation, the foreigner contributed 30 textile pieces to the author, and promised that the remaining textiles in the 10 boxes would one day be returned to the Lao people and the homeland.

This was the beginning of the author's textile collection. Following this, the author had an opportunity to visit three large collections of antique Lao textiles in Thailand, each with a thousand pieces of textiles. The author was impressed with the high value placed upon Lao textiles such that others were spending considerable sums of money

ຫາເກັບຊື້ມາສະສົມໄວ້ ແຕ່ຫລັງຈາກໄດ້ສົນທະນາປຶກສາ ຫາລືກັບຫລາຍໆຄົນແລ້ວ ກໍເກີດຄວາມຮູ້ສຶກຫ່ວງໃຍ ຫລາຍຂຶ້ນ ໂດຍສະເພາະໃນເລື່ອງທີ່ເຮົາຈະສູນເສຍ ລິງລາຍ ເກົ່າແກ່ໄປພ້ອມໆກັບການສັບສົນ ບໍ່ຮູ້ກຶ່ນກຳເນີດ ຫລືກົກ ເຄົ້າຂອງຜ້າແພຜືນນັ້ນໆ ອັນມີຄວາມຫມາຍວ່າ ພວກເຮົາ ສູນເສຍຂໍ້ມູນປະຫວັດສາດ ວັດທະນະທັມບາງຢ່າງໄປດ້ວຍ ຄວາມບໍ່ຮູ້ເທົ່າເຖິງການນັ້ນເອງ ຕໍ່ມາກໍເກີດເປັນຫ່ວງວ່າ ປະເທດລາວຈະມີບົດບາດຫນ້ອຍລົງໃນເລື່ອງປົກປັກຮັກສາ ມໍລະດົກທາງວັດທະນະທັມ ເຊັ່ນຜ້າແພບູຮານ ແລະທ້າຍ ທີ່ສຸດຜ້າແພບູຮານ ຂອງລາວກໍອາດຈະກືກກືນຊໍ່ ລຶບຫາຍ ກາຍຊາດໄປເປັນສົມບັດຂອງຊາດອື່ນໆໄປ

ດັ່ງນັ້ນ ໃນກາງປີ 1990 ກຸ່ມສົ່ງເສີມສິລະປະ ແລະຜ້າແພບູຮານລາວ ຈຶ່ງກໍ່ຕົວຂຶ້ນຢ່າງບໍ່ເປັນ ທາງການ ໄດ້ມີການສ້າງວິດີໂອ ເລື່ອງນຶ່ງຊື່ວ່າ "ຈາກໃບມອນສູ່ຜ້າໄຫມ" ແລະຈັດງານວາງສະ ແດງຜ້າບູຮານ ພ້ອມໆກັບນຳສະເຫນີວິດີໂອ ເລື່ອງດັ່ງກ່າວເປັນຮອບປະກົມມະເລີກ ເພື່ອໄຂຜ້າ ມ່ານອັນຕຶບຫນາທີ່ບົດບັງຄວາມງາມ ແລະສະເຫນຂອງ ຜ້າແພລາວອອກເປັນເທື່ອທຳອິດ ໃນການຈັດງານ ຄັ້ງນີ້ກຸ່ມ ໄດ້ຮັບການສະຫນັບສະຫນຸນ ຊ່ວຍເຫລືອ ທັງດ້ານ ການເງິນ ແລະເຫື່ອແຮງຈາກເພື່ອນມິດຫລາຍຄົນ ທັງລາວ ແລະ ຕ່າງປະເທດ ທັງທີ່ຢູ່ໃນກະຊວງທະບວງກົມ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະບໍ່ກ່ຽວຂ້ອງ ມີກຸ່ມແມ່ຍິງສາກົນ ແລະອື່ນໆ ງານວາງສະ ແດງຈັດຂຶ້ນທີ່ບ້ານພັກລານີ 1ໃນຮູບງານລາຕີວັດທະນະທັມ ເງິນລາຍຮັບ ຈາກການຈັດງານຄັ້ງນີ້ ຕໍ່ມາໄດ້ນຳໄປສົມທົບ ໃຫ້ທາງວັນແກ່ການປະກວດຜ້າແພງາມ ໃນງານບຸນມະ ໂຫລານຜ້າລາວ 1996 ທີ່ບ້ານຫນອງບົວທອງໃຕ້ ທີ່ໄດ້ຮັບ ທຶນອຸປະກັມຕົ້ນຕໍຈາກມູນນິທິຍີ່ປຸ່ນ ສູນກາງປະຈຳອາຊີ

ການປະຕິບັດໂຄງການ

ໃນປີ 1994 ຜູ້ຂຽນ ໄດ້ຮັບທຶນຈາກມູນນິທິ ຍີ່ປຸ່ນໄປສຶກ ສາຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບວັນນະຄະດີບູຮານລາວ ຢູ່ທີ່ມະຫາວິທະ ຍາໄລ ໂຈເຈັ້ຽ ໂຕກຽວ ປະເທດຍີ່ປຸ່ນເປັນເວລາ ຫົກເດືອນ ໃນຂະນະທີ່ພຳນັກຢູ່ໃນຍີ່ປຸ່ນນີ້ ໄດ້ຮັບເຊີນໄປວາງສະແດງ ຜ້າແພລາວ ແລະປາກະກາ ກ່ຽວກັບຜ້າແພບູຮານ ແລະ ວັດທະນະທັມລາວ ຮ່ວມກັບອົງກອນ ແລະຊາວຍີ່ປຸ່ນຜູ້ຮັກ ຫອມຜ້າແພ ແລະວັດທະນະທັມລາວຫລາຍຄັ້ງ ປະສົບການ ເຫລົ່ານີ້ຊຸກດັນໃຫ້ຜູ່ຂຽນລົງມືນຳພາກຸ່ມສົ່ງເສີມສິລະປະ ແລະຜ້າແພບູຮານລາວ ຂະຫຍາຍກິດຈະກັມອອກຕື່ມ

ໃນເວລານັ້ນ ກຸ່ມປະກອບດ້ວຍ 1. ປະທານ ນາງດາຣາ ກັນ ລະຍາ, ນັກເຄື່ອນໄຫວຜູ່ມີຊື່ສຽງໃນເລື່ອງປົກປັກຮັກສາ ແລະ ສົ່ງເສີມວັດທະນະທັມລາວ, 2. ຮອງປະທານ ທ່ານສົມ ສະຫນຸກ ມີໄຊ, ນັກຫນັງສືພິມອາວຸໂສ ເຊິ່ງຍາມໃດກໍຍືນຢັດ ຢູ່ຄຽງຄູ່ກັບວຽກງານສິລະປະ ວັດທະນະທັມລາວ, ສະມາ ຊິກອື່ນໆມີ: ນາງ ຈັນທະສອນ ອິນທະວົງ ນັກຕໍ່ສູ້ຜູ່ຈິງຈັງ ເພື່ອປົກປ້ອງສົ່ງເສີມຜ້າແພລາວ, ນາງກົງທອງ ນັນທະວົງ ດວງສີ ໄຊສະນິດ ຊ່າງຕ່ຳຫູກປັນຍາຊົນ ເຈົ້າຂອງຣາງ ວັນທີສອງ ຈາກການປະກວດຜ້າຕ່ຳມື ຈັດໂດຍອົງການ ອຸຍແນສໂກ ປີ 1991, ນາງ ວຽງຄຳ ນັນທະວົງດວງສີ ຊ່າງ ຕ່ຳຫູກ ຜູ່ມີປະສົບການ ຮັບພາລະກ່າຍທອດວິ ຊາມໍລະດົກຈາກບັນພະບຸລຸດ ສູ່ຄົນຮຸ່ນໃຫມ່ ຢ່າງບໍ່ຈົ່ງຈຽມ ແລະຜູ່ຂຽນ (ນາງດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ) ເຊິ່ງເປັນກຳລັງ ໃນການຄົ້ນຄວ້າ ແລະຊຸກຍູ້ກິດຈະກຳ ການເຄື່ອນໄຫວຕ່າງໆ ຂອງກຸ່ມ. ໃນປີ 1995 ກຸ່ມ ທີ່ກໍ່ຕັ້ງຂຶ້ນນີ້ ໄດ້ສະ ເຫນີຂໍທຶນຈາກ ມູນນິທິຍີ່ປຸ່ນ ສູນກາງປະຈຳ ອາຊີ ດຳເນີນໂຄງການ ທີ່ຊື່ວ່າ "ສຶກສາປຽບທຽບ ວິທີຕ່ຳ ແລະຍ້ອມສີ ຂອງລາວ" ແລ້ວໂຄງການນີ້ ກໍໄດ້ດຳເນີນ ການມາເປັນສາມຂັ້ນຕອນ ຄື :

ລະຍະທີ ນຶ່ງ : ກິດຈະກຳປຸກສະຕິສັງຄົມ ແລະເຜີຍແຜ່ຄຸນຄ່າ ຂອງຜ້າແພບູຮານລາວ ເພື່ອບັນລຸເປົ້າຫມາຍຂ້າງເທິງນັ້ນ ທາງຄະນະໄດ້ຈັດງານວາງສະແດງ ແລະການສຳມະ ນາຂຶ້ນ ໃນລະຫວ່າງ ວັນທີ 11-20 ມີນາ 1996 ທີ່ໂຮງແຮມ ລ້ານຊ້າງ ພາຍໃຕ້ການຊີ້ນຳ ແລະຄຸ້ມຄອງຂອງກະຊວງກຸ ແຫລງຂ່າວ ແລະວັດທະນະທັມ ໃນຄັ້ງນັ້ນ ມີນັກສະສົມຜ້າ ຢູ່ລາວ ແລະຍີ່ປຸ່ນ 8 ຄົນ ນຳຜ້າເຂົ້າວາງສະແດງ 100 ຜືນ, ມີວິທະຍາກອນ ຜູ່ຊ່ຽວດ້ານຜ້າພື້ນເມືອງຈາກ ຍີ່ປຸ່ນ ຈາກ ໄທ ແລະລາວ ມາຮ່ວມອະພິປາຍ 7ຄົນ ຊ່າງຕ່ຳຫູກຈາກ ຕ່າງແຂວງ ແລະກຳແພງວຽງຈັນ ເຂົ້າຮ່ວມສຳມະນາ 80 ກວ່າຄົນ

ລະຍະທີສອງ: ຈັດຕັ້ງເຝິກອົບຮົມ ປະຕິບັດຕົວຈິງ ເພື່ອບຳ ລຸງ ວິທີການຍ້ອມ ແລະຕ່ຳ ພ້ອມດຽວກັນ ກໍຈັດຕະຫລາດ ນັດຜ້າ ແລະປະກວດຜ້າແພລາຍບູຮານຕ່ຳໃຫມ່ ເພື່ອສົ່ງ ເສີມການຜະລິດຜ້າໃຫມ່ລາຍເກົ່າ ວຽກງານນີ້ ໄດ້ປະຕິບັດ ສຳເລັດລົງ ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 3-7ທັນວາ 1996 ທີ່ບ້ານ ຫນອງບົວທອງໃຕ້ ໂດຍການຊີ້ນຳ ຂອງກະຊວງກຸ ແຫລງ ຂ່າວ ແລະວັດທະນະທັມ, ກະຊວງອຸດສາຫະກັມ ການຄ້າ. ໃນຄັ້ງນີ້ ມີຊ່າງຕ່ຳຫູກເຂົ້າເຝິກອົບຮົມຍ້ອມສີທັມມະຊາດ

to create textile collections. Following discussions with many people, the author felt an increasing burden, especially concerning the loss of traditional designs which would have meant that the origin of the textiles would also be lost. The second concern was that the Lao PDR would lose its special place in textile preservation, and that the antique Lao textiles would become the possession of foreign countries.

Thus in 1990, we established the "Group for the Promotion of Art and Traditional Textiles". A video was produced entitled " From the Mulberry Leaves to Silk Textiles", and an exhibition of ancient textiles was organised together with the premier of the video. Financial support was provided by individual contributions from members of the international community living in the Lao PDR. The Women's International Group (WIG) provided volunteers to organise the exhibition, and the space was donated by Lani Guest House 1. The profits from this exhibition were used as contributing funds for organising the Textile Festival in 1996. The details of this festival are given below.

Project Implementation

In 1994, the author received a scholarship from the Japan Foundation for research on Lao classical literature. While in Japan, the author was invited to organise numerous exhibitions and lectures on antique Lao textiles, and brought together various volunteer women's groups involved in handcraft and textiles. This inspired the author to take initiative and personal responsibility in organising and mobilising the "Group for the Promotion of Art and Traditional Textiles" to expand activities. Group members included Dara Kanlaya, as President, a prominant figure in promotion of Lao culture, Mr. Somsanuk Mixai, a senior Lao Journalist. Chanthasone Inthavong, a strong advocate for the cause of Lao textile preservation, Kongthong Nanthavongdouangsy Saysanith, a weaving expert and second prize winner for the UNESCO 1991 weaving contest, and Douang Deuane Bounyavong. (the motivating force behind the group activities).

In 1995, the above group received a grant from the Japan Foundation, Asia Center, for the "Comparative Study on Lao Textiles, Weaving and Dyeing Techniques".

The project has 3 major implementation phases:

1) Organise an exhibition and seminar for awareness raising of the cultural and artistic significance of antique Lao textiles.

2) Hold a workshop to improve the dyeing and weaving techniques of weavers from 6 provinces. Hold a textile-weaving contest to promote new textile production using old designs.

3) Produce a book which records the information and techniques taught in the dyeing and weaving workshop. Make a compilation of the myths and legends concerning the designs and fabric use from a variety of contributors throughout the country. Inventory and describe the origin, and local weaving terminology of the dominant motifs.

This current project commenced in 1996 and was completed in mid 2000. The project contributors, both within the country and in Japan, have exchanged experience and information in order to make this a thorough and high quality publication. However we know that many questions will still not be addressed in this publication. Thus we hope to be able to continue our research in more depth, especially concerning the textile traditions, designs, and usage among the indigenous peoples of both the north and the south of the Lao PDR.

Douangdeuane Bounyavong
Project researcher.
Vientiane, August 2001

ແລະວິທີຕ່ຳ ຈາກ 9 ແຂວງ ຂອງ ສ.ປ.ປ.ລາວ, ຊ່າງຕ່ຳ ຍີ່ປຸ່ນ, ໄທ ແລະອົດສະເຕຣເລຍ ທັງຫມົດ 60 ຄົນ, ມີຜ້າ ສົ່ງເຂົ້າປະກວດ 60 ຜືນ

ລະຍະທີສາມ: ຈັດພິມປຶ້ມ ທີ່ບັນທຶກຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບການ ຍ້ອມສີ ແລະວິທີການຕ່ຳແບບຕ່າງໆ ທີ່ນຳມາສິດສອນກັນ ໃນການຝຶກອົບຮົມຄັ້ງກ່ອນ ນອກຈາກນີ້ ຍັງຮິບໂຮມຂໍ້ມູນ ຄົ້ນຄ້ວາ ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງການຕ່ຳຫູກ ຕຳນານ ພື້ນເມືອງ ກ່ຽວກັບຜ້າແພລິ້ງລາຍບາງຢ່າງ ຊື່ສະເພາະ ຂອງລິ້ງລາຍເດັ່ນເອກະລັກຂອງທ້ອງຖິ່ນນຳ.

ໂຄງການນີ້ ເລີ່ມຕົ້ນມາແຕ່ ປີ 1996 ເຖິງກາງປີ 2000 ແລະປະຕິບັດ ມາເປັນສາມຂັ້ນຕອນດັ່ງກ່າວນີ້ ບັນລຸຈຸດ ປະສົງ ແລະເປົ້າຫມາຍໄດ້ ກໍດ້ວຍການຮ່ວມມືອັນຫນັກ ແຫນ້ນ ຂອງຄະນະໂຄງການ ເພື່ອນຮ່ວມງານ ຜູ່ຊ່ຽວຊານ ທັງທີ່ຢູ່ປະເທດຍີ່ປຸ່ນ ແລະລາວ, ຊ່າງຕ່ຳຫູກ ຈາກກຳແພງ ວຽງຈັນແລະ ຕ່າງແຂວງ ທັງຫມົດນີ້ອຳນວຍໃຫ້ການເກັບ ກຳຂໍ້ມູນຂອງ ພວກເຮົາລະອຽດກວ້າງຂວາງຂຶ້ນອີກລະດັບ ນຶ່ງ ທັງນີ້ ກໍເພື່ອເຮັດໃຫ້ການຈັດພິມຄັ້ງນີ້ ມີຄຸນະພາບດີ ທີ່ສຸດ ເທົ່າທີ່ຈະດີໄດ້ ແຕ່ຢ່າງໃດກໍຕາມ ພວກເຮົາຮູ້ດີວ່າ ຂໍ້ມູນທີ່ເກັບກຳໄດ້ນີ້ ຍັງບໍ່ສາມາດຕອບບັນຫາຕ່າງໆກ່ຽວ ກັບຜ້າແພລາວໄດ້ທັງຫມົດເທື່ອ ໂດຍສະເພາະອັນທີ່ກ່ຽວ ກັບຮີດຄອງໃນການນຳໃຊ້ ຜ້າແພຂອງຊົນເຜົ່າຕ່າງໆໄດ້ ຫວັງວ່າໃນໂອກາດຕໍ່ໄປ ຈະໄດ້ຮັບການສະຫນັບສະຫນູນ ແລະຮ່ວມມືຈາກນັກຄົ້ນຄ້ວາທັງລາວ ແລະຕ່າງປະເທດ ສືບຕໍ່ຄົ້ນຄ້ວາເລື່ອງນີ້ໃຫ້ຄົບຖ້ວນແລະເລິກເຊິ່ງກວ່າເກົ່າ.

ສວນໄຜ່ພັນກໍ ເດືອນສິງຫາ 2001

ດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ
ນັກຄົ້ນຄ້ວາ ໂຄງການ

ປ້າແພລາວ
ອະດີດແລະ ປັດຈຸບັນ

ໂດຍ ດວງເດືອນ ບຸບຍາວົງ

ຕ່ຳຫູກ : ຄຸນສົມບັດປະຈຳຕົວ ແມ່ຍິງລາວ

ການຕ່ຳຫູກເຮັດແຜ່ນແພ ເພື່ອຮັບໃຊ້ໃນຊີວິດປະຈຳວັນ ນັບແຕ່ມີການປ່ຽນແປງຢ່າງໃຫຍ່ຢູ່ໃນຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດ ຕັ້ງແຕ່ປາຍຍຸກຫີນເມື່ອ 20,000ປີ (ສອງຫມື່ນ) ມາເຖິງປັດຈຸບັນ ແມ່ນວຽກງານຕົ້ນຕໍ ຂອງແມ່ຍິງ ເກືອບທຸກຊົນຊາດຊົນເຜົ່າໃນໂລກ(1) ແມ່ຍິງ ລາວບັນດາເຜົ່າ ແຕ່ບູຮານເຖິງປັດຈຸບັນ ກໍເຊັ່ນດຽວກັນ ຍັງຄົງເປັນຜູ່ຮັບຜິດຊອບວຽກງານດັ່ງກ່າວມາຕະຫລອດ ບໍ່ໄດ້ມີການປ່ຽນແປງທາງດ້ານການແບ່ງວຽກງານ ຕາມເພດຍິງຊາຍນີ້ ພໍເທົ່າໃດ ຄວາມຮັບຜິດຊອບອັນນີ້ ມີຜົນກະທົບຕໍ່ແມ່ຍິງຫລາຍຢ່າງ ທັງດ້ານບວກ ແລະດ້ານຫຍໍ້ທໍ້. ດ້ານບວກ ເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງລາວຜູ່ມີສີມືໃນການຕ່ຳຫູກ ຫຍິບແສ່ວ ມີຖານະບົດບາດໃນສັງຄົມສູງຂຶ້ນ ເປັນທີ່ຫມາຍປອງ ຂອງຊາຍຫນຸ່ມ ເປັນທີ່ຮັກແພງຍ້ອງຍໍ ຂອງຍາດພີ່ນ້ອງ ລຸງປ້າຍ່າຍາຍ ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ເຫັນໄດ້ ຈາກຄຳຜະຫຍາກ້ຽວສາວ ຄຳສຸພາສິດ ຄຳໂອມເວລາສູ່ຂໍສາວ ແລະອື່ນໆ ເຊິ່ງມີເນື້ອໃນກ່ຽວພັນແລະຊີ້ບອກຄຸນຄ່າຄວາມສຳຄັນຂອງ ການຮູ້ຈັກຕ່ຳຫູກທໍຜ້າຂອງແມ່ຍິງໃນສະໄຫມນັ້ນ ດັ່ງຕົວຢ່າງທີ່ພໍຈະຍົກມາໃຫ້ ເຫັນລຸ່ມນີ້ :

ຄຳຜະຫຍາກ້ຽວລະຫວ່າງບ່າວສາວ

(ຊາຍ)

ໂອ່ນ ນາງເຮີ້ຍ ຊາຍນີ້ສົງມາຢາກໄດ້ນ້ອງ ໄປຕ່ຳຫູກຢູ່ຕີນຂັ້ນໃດ ເດນ໋
ອ້າຍນີ້ສົງມາຢາກໄດ້ນາງ ໄປທໍໄຫມຢູ່ຕີນກີ່
ຢາກໄດ້ນາງໄປຕ່ຳສິ້ນມື່ເອີ້ ເກືອມ້ອນຢູ່ເຮືອນ ແທ້ເດ

(ຍິງ)

ໂອ່ນ ຊາຍເອີ້ຍ ນ້ອງນີ້ໄປນຳອ້າຍ ໄປບໍ່ໄດ້ແລ້ວຊາຍເອີຍ
ນ້ອງນີ້ ບໍ່ຊ່ຳງຕ່ຳຫູກລາຍຂິດ ໃຫ້ຊາຍໄປຂາຍ
ບໍ່ຊ່ຳງຕ່ຳຫູກລາຍຫວາຍ ໃຫ້ຊາຍໄປຄ້າ
ບໍ່ຊ່ຳງຕ່ຳຫູກຜ້າຫລົບມ້າ ໃຫ້ອ້າຍຂີ່ຫ່ຽວທາງນັ້ນເດ້

ເຫັນໄດ້ວ່າໃນນີ້ ຄຸນຄ່າຂອງການຕ່ຳຫູກເຮັດຜ້າຂອງແມ່ຍິງ ໄດ້ຮັບການຍົກຍ້ອງ ຮັບຮູ້ໂດຍຜູ່ຊາຍຢ່າງເປີດເຜີຍ ສ່ວນແມ່ຍິງເອງກໍຍອມຮັບວ່າ ການທີ່ຕົນບໍ່ເຫມາະສົມ ທີ່ຈະຮັບໄມຕີນັ້ນ ກໍຍ້ອນວ່າຕົນຍັງບົກພ່ອງ ໃນເລື່ອງການຕ່ຳຫູກຢູ່ ຄືບໍ່ທັນຊ່ຳງຕ່ຳຜ້າຂິດໃຫ້ໄປຂາຍ ບໍ່ຊ່ຳງຕ່ຳຜ້າຫົ່ມມ້າ ທີ່ຜູ່ຊາຍ(ຜົວ) ຈະຕ້ອງໃຊ້ໃນເວລາເດີນທາງໄກໄປຄ້າຂາຍ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງບໍ່ສາມາດໄປນຳໄດ້ຫລືໄປເປັນເມຽນັ້ນເອງ.

(2) ຄຳໂອມເວລາສູ່ຂໍສາວ : ເກົ້າແກ່ຝ່າຍຊາຍມັກຈະກ່າວຂ່າວແລະເວົ້າຍ້ອງຍໍຜູ່ສາວເຖິງຄຸນສົມບັດຂອງຍິງສາວວ່າ :

" ສິບບ້ານຊ່ຳ ຫ້າບ້ານລື ວ່າລູກສາວເຮືອນ ນີ້ຕ່ຳຜ້າຝ້າຍໄດ້ມື້ສາມວາ
ຕ່ຳຜ້າໄຫມໄດ້ມື້ສາມສອກ ອອກນອກບ້ານບ່ຍ່າງໄປດາຍ
ໄປຫ໊ວສອນເກັບດອກຝ້າຍ ໄປຫ໊ວນາເກັບໃບມອນ....
ເກົ້າແກ່ລຸງຕານີ້ ຈຶ່ງຫອບຫມາກແກ້ວພູຄຳ ຫມາຍຢ່າຄ່ຳຊອບ
ຫອບຄຳແຜງນີ້ຂຶ້ນເຮືອນມາ ກ່ານຫາຮີດຄອງທາງພື້
ຮີດຫນູ ຫນູຂໍ່ໄຕ່ ຮີດໄຫນ ໄຫນ່ຂໍ່ຫຽວ
ຮີດປູ່ ບໍ່ໃຫ້ຢ່ຳ ຮີດຍ່ຳ ບໍ່ໃຫ້ເສຽ ....

ຄຳຜະຫຍານີ້ ກໍຢັ້ງຢືນເຖິງຄ່ານິຍົມຂອງສັງຄົມ ທີ່ນັບຖືຄວາມສາມາດໃນການຕ່ຳຫູກປູກຝ້າຍ ແລະຄວາມດຸຫມັ່ນຂອງນາງສາວ ເກົ້າແກ່ລຸງຕາ ໄດ້ຍິນຄຳຊ່ຳລືຈຶ່ງມາສູ່ຂໍໄປເປັນໄພ້ ໂດຍຖືວ່າ ເປັນມາດຕະຖານຄຸນສົມບັດ ຂອງແມ່ຍິງ ແຕ່ໂດຍມາລະຍາດເກົ້າແກ່ຝ່າຍຍິງ ຈະກ່າວຕອບແບບກ່ອມຕົນວ່າ:

ເອີ້ ລູກສາວຂອງພໍ່ນີ້ ຕ່ຳຫູກຍັງບໍ່ທັນຫມົດຫນ້າ
ຕ່ຳຜ້າບໍ່ທັນຫມົດເຄື່ອ ປັ່ນຫລອດ ຍັງເຮັດຫລອດມາຍ
ຈ່ຳຈູງຄວາຍ ຍັງເອົາຫາງໄປກ່ອນ ປ້ອນເຂົ້ານ້ອງຍັງຍັດໃສ່ຮູດັ່ງ

ເກົ້າແກ່ຝ່າຍຊາຍກໍຍັງບໍ່ທໍ້ຖອຍ ຫາຄຳເວົ້າມາວອນມາຫນ່ຽວ ເຊິ່ງກໍຍັງເປັນການຢັ້ງຢືນເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງການຮູ້ເຮັດຫູກທໍໄຫມ ຂອງຜູ່ສາວນີ້ອີກຕື່ມວ່າ :

ຕ່ຳຫູກໄດ້ມື້ຫໍ່ປີກແມງດາ ຫໍ່ຕາແມງແອ້ວ
ຕ່ຳບໍ່ແລ້ວປະສົງຫົ່ມຫົ້ງເຄື່ອ ເພິ່ນຊ່ຳເມືອວ່າ
ຂວ້ຳມືເປັນລາຍ ຫງາຍມືເປັນດອກ
ແຂນສອກເຫົ້ຳ ເປັນດອກບົວເຄືອ
ເພິ່ນຊ່ຳເມືອ ຫລານຊາຍຈຶ່ງຢາກໄດ້ ....

Lao Textiles Past and Present

By Douangdeuane Bounyavong

Weaving and Lao Women's Personal Attributes

Since the time of monumental change in the way humans live toward the end of the stone age some 20,000 years ago, fabric-making for daily use has been one of the main tasks assumed by women of almost all ethnic groups and races of our planet.(1) Lao women of all ethnic groups are no exception. Whether in the distant past or in the present, this division of labour among men and women has changed very little. The responsibility of fabric-making has affected women in a number of ways, both positively and negatively.

On the good side, it has raised the social status of Lao women who have weaving and embroidery skills. Young women with these asset were highly popular among men and were commended by relatives and community elders. This attitude can be seen, among others, in courtship language, in proverbs and in special expressions used when families of young girls and their suitors meet to discuss marriage arrangements. The language used at that time are explicitly or implicitly linked the quality of women to their weaving skills.

This is an example in the language of courtship:

Man: O, my dear heart! How ardent is my wish
to have you weave on the landing of my stairs.
How I wish to have you to weave silk at the foot of the loom,
Having you weave an ikat sinh, and feed silk worms at my house.

Woman: O, my dear young man!
Going with you I dare not
Because I don't know how to weave "khid" pattern fabrics for you to sell,
I cannot weave rattan fruit patterns for you to trade,
I cannot weave horse blankets for you to sit on
As you ride on your trade expeditions.

From this excerpt, one can see women's weaving and fabric-making skills were openly recognised and commended by men. It was also recognised by women themselves who declined men's offers because of their mediocre weaving skills. The woman speaking in the excerpt above was still not skillful in weaving "khid" pattern fabrics to be sold or in weaving fabrics for her man to use as saddle blankets during his long trading trips. Consequently, she declined the offer to become his wife.

The following is an example of the language used by elders when asking for the hand of the young woman.

On such an occasion, the man's elder relatives would normally praise the woman's qualities as follows:

Ten villages acclaim, five villages praise the daughter of this house
Who can weave three arm-lengths of cotton cloth in a day.
She can weave three-elbow lengths of silk cloth in a day.
She does not waste time going out.

ການຈ່າຍຜະຫຍາລະຫວ່າງເກົ້າແກ່ ເວລາສູ່ຂໍ
ສາວນີ້ ເປັນສິ່ງຢັ້ງຢືນຄຸນຄ່າຂອງ ແມ່ຍິງໃນຖານະ
ນາງເປັນຜູ່ມີຄວາມສາມາດ ຮູ້ວຽກຮູ້ການຕ່ຳຫູກ ເປັນຢ່າງ
ດີ ນອກຈາກຄຳໂອມສາວນີ້ແລ້ວ ຍັງມີຄຳສຸພາສິດທີ່ເວົ້າ
ໃນລັກສະນະ ຕັກເຕືອນແມ່ຍິງ ໃຫ້ຄຳນຶງເຖິງຄຸນນະສົມບັດ
ຂໍ້ນີ້ນຳວ່າ:

ຕ່ຳຫູກ ມິເປັນແຈ	ຕ່ຳແຜມິເປັນຝາກະຕ່າຕ້ອນ
ລ້ຽງມ້ອນມິຮູ້ໂຕລຸກໂຕນອນ	ມິເປັນຕາເອົາໂຜ

(ຄຳຜະຫຍາ ຂອງຊາວ ຜູໄທ ມິ: ບໍ່ ; ໂຜ : ຜົວ)

ຄວາມກ່ອມລູກນອນ ຂອງແມ່ຮ້າງນາງໝ້າຍ ກໍເປັນ
ສິ່ງນຶ່ງອີກທີ່ຢັ້ງຢືນວ່າ ວຽກງານການຕ່ຳຫູກເຮັນຝ່າຍນີ້
ສາມາດກອບກູ້ສະຖານະພາບຂອງນາງໄດ້ສ່ວນໃດສ່ວນນຶ່ງ
ເຊັ່ນ ຄວາມກ່ອມລູກທີ່ວ່າ :

ນອນເດ້ຶຫລ້າ	ຫລັບຕາແມ່ຊິກ່ອມ
ນອນອູ່ແກ້ວ	ຫລັບແລ້ວແມ່ຊິໄກວ
ແມ່ຊິໄປເຮັນຝ່າຍ	ເດືອນຫງາຍລົມຜູ່ບ່າວ
ລາງເທື່ອໄດ້ຜໍ່ນ້ຳ	ມາລ້ຽງເຈົ້າໃຫ້ໃຫຍ່ສູງ ...

ການລົງຂ່ວງເຮັນຝ່າຍ ໃນຍາມຄືນເດືອນຫງາຍ ແມ່ນ
ໂອກາດສະແດງຄວາມສາມາດ ໃນເລື່ອງ ເຮັດຫູກເຮັດຝ່າຍ
ຂອງແມ່ຍິງ ບໍ່ວ່າສາວແກ່ ແມ່ຮ້າງ ນາງໝ້າຍ ພວກ
ຜູ່ບ່າວ ກໍເອົາວຽກທີ່ຕົນກະຫນັດໄປເຮັດຄືກັນ ເຊັ່ນ ຈັກຕອກ
ເຫລົ້າຫວາຍ ຈັກສານ ຝັ້ນເຊືອກປໍ ບາງຄົນ ກໍເອົາແຄນ
ໄປເປົ່າ ຂັບລຳກ້ຽວຜູ່ສາວ. ດ້ວຍວິທີການນີ້ ພວກບ່າວສາວ
ກໍໄດ້ມາພົບພໍ້ ຮູ້ນ້ຳວຽກນ້ຳມືຂອງກັນແລະກັນ ໃຜຖືກ
ໃຈໃຜກໍຕົກລົງປົງໃຈກັນ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງເປັນໂອກາດນຶ່ງ ທີ່
ແມ່ຍິງສາວຈະໄດ້ແຕ່ງດອງ ສຳລັບສາວແມ່ຮ້າງ ຫລື ນາງ
ໝ້າຍ ມັນຫມາຍເຖິງການມີຊີວິດໃຫມ່ ໄດ້ຜົວມາລ້ຽງ
ລູກຊ່ວຍ ເຫັນໄດ້ວ່າສະພາບການເປັນແມ່ຮ້າງນາງໝ້າຍ
ມີລູກຕິດ ບໍ່ໄດ້ຫລຸດຜ່ອນຄຸນຄ່າຂອງແມ່ຍິງລົງ ກ້າຫາກວ່າ
ນາງມີຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດ ໃນການຕ່ຳຫູກ ເຮັດໃຫມດີ
ນາງກໍຍັງເປັນທີ່ຫມາຍປອງຂອງຜູ່ຊາຍຢູ່.

ທັດສະນະດັ່ງກ່າວ ເຫມາະສົມກັບສະພາບແວດລ້ອມ
ເພາະຄົນສະໄຫມນັ້ນເພິ່ງພາການຜະລິດ ຈາກສີມືບຸກຄົນ
ເປັນຕົ້ນຕໍ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງໃຫ້ຄວາມສຳຄັນແກ່ສີມື ຫລືຄວາມ
ສາມາດຫລາຍກວ່າຮູບໂສມພາຍນອກ ຢ່າງໃດກໍຕາມ
ເຖິງວ່າຄວາມຜະຫຍາທັງຫມົດ ທີ່ຍົກມານັ້ນຈະຊີ້ບອກ
ຄວາມສຳຄັນຂອງວິຊາຕ່ຳຫູກເຮັດຝ່າຍ ຂອງແມ່ຍິງ
ກໍຕາມ ມັນຍັງຫມາຍບອກອີກວ່າ ສະຖານະພາບທາງ
ສັງຄົມ ຂອງແມ່ຍິງກໍຍັງຂຶ້ນກັບຜູ່ຊາຍຢູ່ ຄືນາງຕ້ອງສ້າງ
ຄອບຄົວ ຫລື ມີຜົວ ຈຶ່ງຈະຖືວ່າເປັນຜູ່ມີຫນ້າມີຕາໃນສັງຄົມ.
ກ້າບໍ່ແຕ່ງດອງ ກໍຄືວ່າຊີວິດໄຮ້ຄ່າ ບໍ່ມີຄວາມຫມາຍ
ຢູ່ໃນສັງຄົມນັ້ນໆ .

ຄຳຜະຫຍາລາງບົດ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນຄວາມສຳຄັນຂອງ
ບົດບາດຍິງຊາຍ ຫລືພໍ່ກັບແມ່ ຢູ່ໃນຄອບຄົວສະໄຫມກ່ອນ
ເຊັ່ນ ຄວາມກ່ອມລູກທີ່ວ່າ :

ນອນເດ້ຶຫລ້າ	ຫລັບຕາແມ່ຊິກ່ອມ
ນອນອູ່ຜ້າ	ສາມວາແມ່ເຈົ້າຕ່ຳ
ນອນອູ່ໄມ້ສາມປ້ອງ	ພໍ່ເຈົ້າສານ ...

ອູ່ນອນ ສຳລັບເດັກນ້ອຍ ບໍ່ວ່າຂອງຊາດໃດ ເຜົ່າພັນໃດ
ເປັນຕົວແທນ ແຫ່ງຄວາມຜູກພັນ ຂອງພໍ່ແມ່ ແລະລູກນ້ອຍ.
ສຳລັບຊົນເຜົ່າລາວ(ລຸ່ມ) ເປັນທີ່ຈະແຈ້ງວ່າ ພໍ່ກັບແມ່ ຕ່າງ
ກໍມີສ່ວນສ້າງ ຕຳນານຄວາມຮັກ ຄວາມສຳພັນກັບລູກນ້ອຍ
ດ້ວຍການຕ່ຳຜ້າ ຫລື ສານອູ່ໃຫ້ລູກນອນ ພ້ອມດ້ວຍເຄື່ອງ
ປະດັບປະດາ ໃຫ້ສວຍງາມເປັນຕານອນ ເຊັ່ນຕື່ມລາຍແສ່ວ
ງາມໆໃສ່ ສ່ວນພໍ່ ກໍສານອູ່ດ້ວຍໄມ້ໃຜ່ ໄວ້ໃກວລູກນອນ.

ນອກຈາກຄຳຜະຫຍາປາກເປົ່າທີ່ກ່າຍທອດ ເລົ່າຕໍ່
ກັນມາຫລາຍພັນປີນີ້ແລ້ວ ກໍຍັງມີນິທານປາກເປົ່າ ນິທານ
ພື້ນເມືອງ ວັນນະຄະດີຂຽນອີກຫລວງຫລາຍ ທີ່ເນື້ອເລື່ອງ
ສ່ອງແສງໃຫ້ເຫັນຄວາມສຳຄັນຂອງ ການຕ່ຳຫູກປູກຝ່າຍ
ຂອງແມ່ຍິງ ໃນປັຈຈຸບັນ. ຕົວຢ່າງ ນິທານ ປະເພດເລື່ອງ
ນາງຫລ້າ ນາງລຸນ ຫລື **ອີ່ປຸ ອີ່ ຟັນ** ທີ່ເລົ່າວ່າ ມີສອງເອື້ອຍ
ນ້ອງກ່ຳຜ້າແມ່ ບໍ່ມີຜູ່ບອກສອນການຕ່ຳຫູກ ທຳໃຫມ
ຜູ່ນ້ອງສາວຢາກຮຽນຕ່ຳຫູກ ຈຶ່ງກາງກີ່ໃສ່ແຄມທາງ ຄົນ
ກາຍທາງໄປມາດູຕົນ ກໍບອກສອນໃຫ້ ສ່ວນຜູ່ເອື້ອຍຂີ້ຄ້ານ
ໜ້າອາຍໄປກາງຫູກ ຢູ່ຂ້າງລົກໄກ່ ບໍ່ມີໃຜບອກໃຜສອນ
ໄກ່ເຂ່ຍຫູກ ຕ່ຳບໍ່ແລ້ວຈັກເທື່ອ ຈົນເຄືອຫູກໂດກຂາດ
ສຸດທ້າຍ ກໍເລີຍຕ່ຳຫູກບໍ່ເປັນຫນ້າ ຕ່ຳຜ້າບໍ່ເປັນຜືນ ດົນນານ

When she goes out, she collects cotton at the garden plot,

Collects mulberry leaves at the end of the paddy field.

That is why we, the elders, have come forth

With delicious betel nuts and leaves.

We have come to this house with a valuable gift

To show our respect for your traditions.

Whatever your customs, we will follow them.

The customs of the rodent, we are willing to follow,

The customs of the "kanai" squirrel, we will comply with.

But the customs of our grandfather we will also observe,

And the customs of our grandmother we will also not forget.

This courtship language demonstrates the social value accorded to the weaving skills, cotton planting, and the industriousness of young ladies. The good reputation of the young woman prompted elders of the young man to come forward and ask her to become his bride. Weaving skill, therefore, was considered as a criterion of a worthy woman. But the code of conduct demanded that the young woman's relatives answer humbly. This can be seen in the following response:

My daughter cannot weave the full weft,

Cannot weave the whole length of the warp,

Her spinning comes loose.

She leads the buffaloes by their tails,

Puts food in her sister's nostril when feeding the young ones.

The elders of the young man did not give up. They tried to find words to confirm the importance of skillful weaving. They added:

No matter if she weaves as long as the length of a water beetle's wing,

Or the size of gnat's eye,

If she cannot finish, he may chose to wear the unfinished yarn.

But people say when she puts her palm down,

A pattern is already made.

When she turns her palm over, a motif is completed.

Leaning on her elbow, a lotus pattern is produced.

That is what people say;

That is why our young man wishes to marry her.

The courtship language used by elders on this occasion demonstrates very well how much worth is attached to the weaving skills of young women.

Additionally, proverbs advise young women to consider this attribute:

Weaving crooked, weaving cloth not worth giving,

Raising silk worms not knowing which are awake, which still sleep,

Such a girl may not be ready to be

married.

A lullaby sung by a divorcee or widow to her child is another indication that weaving skills can to some extent restore women's status in the society.

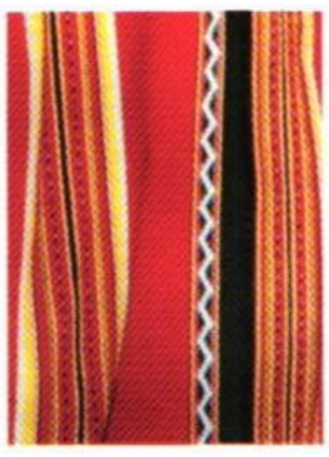
Sleep dear young heart,

Close your eyes and your mum will sing softly to you.

Sleep in the beautiful cradle and your mum will rock it.

Mum will spin cotton, when the moon is full I will talk to young men.

Perhaps you will have a stepfather to help me raise you.

ໄປກໍ່ອຶດແນວນຸ່ງແນວກີ ສ່ວນຜູ້ນ້ອງສາວດຸໝັ່ນ ຮໍ່າຮຽນ ຈຶ່ງກາຍເປັນຜູ່ຕໍ່າຫູກເກັ່ງ ເປັນທີ່ຊ່ຳລື ບໍ່ດົນກໍມີຜູ່ບ່າວຊາວຄ້າມາມັກ ແລະແຕ່ງດອງນຳ ສ່ວນຜູ່ເອື້ອຍ ບໍ່ມີໃຜມາມັກ ຍ້ອນເປັນຄົນຂີ້ຄ້ານ ບໍ່ຮູ້ຕໍ່າຫູກປູກຝ້າຍນັ້ນເອງ. ນິທານເລື່ອງນີ້ ຊີ້ບອກຢ່າງຈະແຈ້ງເຖິງຄຸນສົມບັດອັນນີ້ ຂອງແມ່ຍິງລາວໃນເປິງບູຮານ. ໃນຄວາມເປັນຈິງ ມັນໄດ້ກ່າຍທອດເຂົ້າ ໃນຊີວິດຈິງຂອງແມ່ຍິງລາວ ບັນດາເຜົ່າມາຮອດປັດຈຸບັນ ວັນນະຄະດີປາກເປົ່າ ທີ່ກຳເນີດກ່ອນວັນນະຄະດີຂຽນຫລາຍພັນປີ ນອກຈາກຢັ້ງຢືນເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງການຮູ້ຈັກຕໍ່າຫູກ ຂອງແມ່ຍິງແລ້ວ ມັນຍັງເປັນຂໍ້ມູນນຶ່ງ ທີ່ໃຫ້ຮ່ອງຮອຍ ກ່ຽວກັບເວລາ ວ່າຊົນຊາດລາວໄຕນີ້ ຮູ້ຕໍ່າຫູກ ປູກມອນລ້ຽງໝ້ອນ ມາແຕ່ເປິງໃດ. ນັກປະຫວັດສາດ ວັນນະຄະດີລາວ ປະເມີນວ່າ ວັນນະຄະດີປາກເປົ່າ ປະເພດນີ້ອາດກຳເນີດຂຶ້ນແຕ່ເປິງຊົນຊາດລາວເຮົາ ຕັ້ງກິ່ນຖານບ້ານເມືອງ ຢູ່ໃກ້ໆບໍລິເວນທະເລ ສາບ**ໜອງແສ ຫລື ຕາລີຟູ** ລະຫວ່າງ 1000 ປີກ່ອນ ຄ.ສ.ແລ້ວ ແຕ່ຫລັກຖານທີ່ເປັນລາຍລັກອັກສອນ ຄົງແມ່ນເອກະສານປະຫວັດສາດຈີນ ທີ່ບັນທຶກໄວ້ວ່າ " ກ່ອນ ຄ.ສ. 1.000 ປີ ມີອານາຈັກນຶ່ງເອີ້ນວ່າ ***ອານາຈັກແກບ ຫລື ຫຽນ*** ຕັ້ງຢູ່ຕາມລ່ອງນ້ຳແຢງຊີກຽງ ປະຊາຊົນຊາວເມືອງນີ້ ຮູ້ປູກມອນ ລ້ຽງໝ້ອນມາສາວເອົາໄຫມແລ້ວ", ແລະອີກຕອນນຶ່ງກ່າວເຖິງບ້ານເມືອງຂອງຊົນຊາດໄຕຢູ່**ອານາຈັກໜອງແສ** ເມື່ອປະມານ ຄ.ສ. 700 ປາຍວ່າ: "ພູມປະເທດຂອງ **ອານາຈັກໜອງແສ** ຢູ່ບໍລິເວນພູເຂົາ**ລິລິນ** ດ້ານຕາເວັນຕົກ ມີໄຮ່ປ່າ ຕັ້ງແຕ່ເມືອງ**ຄຸກຈິງເຈົ້າ** ໄປຮອດເມືອງ**ກິ໋ນສີ** ລາສະດອນພາກັນປູກມອນ ປ້ອນໄຫມ ລ້ຽງໄດ້ 20 ມື້ກໍໄດ້ເສັ້ນໄຫມ ເອົາມາຕໍ່າເປັນແຜ່ນແພໄຫມ ຢ່າງດີ ເມືອງ**ໄຕ້ຫວ້** ເມືອງ**ຄິລິ** ທາງຕາເວັນຕົກ ບໍ່ໄດ້ລ້ຽງໝ້ອນ ໃຊ້ແຕ່ໃຍຫມາກປໍ ແລະຊື້ເອົາ ... " ຕອນນຶ່ງ ພັນລະນາສິນຄ້າໃນຕະຫລາດວ່າ **" ຜ້າໄຫມ ທັມມະດາ ແລະຢ່າງມີສີ ຜ້າໄຫມເນື້ອດີສີຂາວ ເອົາແລກປ່ຽນກັບເປືອກຫອຍໃຫຍ່ເທ່ານີ້ວມື ... "**

ອີງຕາມຂໍ້ມູນ ຈາກວັນນະຄະດີປາກເປົ່າວັນນະຄະດີບັນທຶກ ຕຳນານເອກະສານ ປະຫວັດສາດຈາກແຫລ່ງຕ່າງໆ ບວກໃສ່ກັບຄວາມຫລາກຫລາຍທາງດ້ານຕັກນິກການຕໍ່າຂອງແມ່ຍິງລາວບັນດາເຜົ່ານີ້ແລ້ວ ກໍເປັນຕາເຊື່ອໄດ້ວ່າ ປະຊາຊົນລາວ ຮູ້ຕໍ່າຫູກປູກມອນ ຜະລິດເສັ້ນໄຫມ ນຳມາຍ້ອມສີ ແລະຕໍ່າເປັນລິງລາຍຕ່າງໆມາຢ່າງໜ້ອຍ ໄດ້ 3.000 ປີແລ້ວ ເຖິງວ່າການປະດິດສ້າງລິງລາຍ ດ້ວຍວິທີການຕ່າງໆນັ້ນ ຈະບໍ່ມີເອກະສານຫລັກຖານ ໃດຢັ້ງຢືນເປັນທີ່ແນ່ນອນໄດ້ ແຕ່ກໍສາມາດເວົ້າໄດ້ວ່າ ຄົງມີມາແລ້ວ ບໍ່ຕ່ຳກວ່າພັນໆປີຄືກັນ ເພາະຊື່ລິງລາຍຫລາຍຢ່າງປາກົດຢູ່ໃນຄຳຜະຫຍາປາກເປົ່າ ແລະນິທານພື້ນເມືອງຫລາຍເລື່ອງ ສ່ວນວັນນະຄະດີຂຽນທີ່ກ່າຍຕໍ່ມືກັນມາຫລາຍເຊັ່ນຄົນ ຫລາຍຮ້ອຍປີແລ້ວນັ້ນ ກໍມີຄຳບັນຍາຍພັນລະນາເຖິງລິງລາຍໃນຜ້ານຸ່ງແພກີ ຂອງບັນດາເຈົ້າຊາຍເຈົ້າຍິງ ຢ່າງວິຈິດ ພິສະດານ ເຊັ່ນ ໃນມະຫາກາບເລື່ອງ ***ທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ*** ທີ່ເຊື່ອກັນວ່າ ປະພັນຂຶ້ນໃນລະຫວ່າງ ຄິດຕະສະວັດ ທີ 14-16 (ປະມານ 500 ປີກ່ອນ) ມີຄຳພັນລະນາເຖິງ **ລາຍເອື້ອ ລາຍນາກ ສີໂຫ ສິງ ມອມ ຄຸດ ຫົງ ເຄືອບົວ ນົກນ້ອຍ ເມກເຝື້ອ ກະແສນ້ຳ** ແລະເລື່ອງ ***ເວດສັນຕະຊາດົກ*** ແຕ່ງໃນຕົ້ນ ຄ.ສ. ທີ16 ກໍພັນລະນາ ເຖິງຜ້າບ່ຽງແພກີ ຂອງ**ນາງມະທີ** ຢ່າງລະອຽດເຖິງສາມສິບກວ່າລາຍ ດັ່ງຄຳກອນທີ່ຍົກມາປະກອບໃນບົດ ທີ່ເວົ້າເຖິງລິງລາຍເດັ່ນ ແລະແຫລ່ງຈົນຕະນາການ.

ກ່ຽວກັບການສ້າງລິງລາຍນີ້ ເຖິງວ່າຢູ່ໃນ **ສ.ປ.ປ. ລາວ** ບໍ່ມີການຂຸດຄົ້ນ ທາງບູຮານະຄະດີ ເພື່ອຢັ້ງຢືນ ແຕ່ຜົນງານການຄົ້ນຄວ້າເລື່ອງລິງລາຍຂອງຜ້າປະເທດໃກ້ຄຽງ ກໍໄດ້ພົບຮ່ອງຮອຍປະຫວັດສາດຫລາຍຢ່າງ ທີ່ຢັ້ງຢືນວ່າ ມະນຸດບູຮານໃນພາກພື້ນນີ້ ຮູ້ສ້າງລິງລາຍໃສ່ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມຂອງຕົນມາບໍ່ຕ່ຳກວ່າ 4.000 ປີແລ້ວ ແຕ່ຈະສ້າງດ້ວຍ ວິທີໃດນັ້ນ ບໍ່ສາມາດບອກໄດ້ແນ່ນອນ. ຕົວຢ່າງ ຮູບແຕ້ມສີ ຢູ່ຜະໜັງກ້ຳຈັງຫວັດກະບີ ປະເທດໄທ ເຊິ່ງນັກບູຮານນະຄະດີ ຕັ້ງຊື່ໃຫ້ວ່າ "**ສີຫົວໂຕ**" ນັ້ນເປັນຮູບຄົນນຸ່ງເຄື່ອງ ທີ່ມີລາຍເສັ້ນຍົກແບບງ່າຍໆ ຢູ່ຫລາຍຮູບ.

ປະຊາຊົນລາວ ກຸ່ມມອນຂະແມ ໄດ້ຊື່ວ່າເປັນຊົນເຜົ່າດັ້ງເດີມ ທີ່ເຄີຍເປັນເຈົ້າກິ່ນຄອບຄອງ ດິນແດນພາກພື້ນນີ້ມາແລ້ວ ແຕ່ເປິງ 3.000 ຫາ 4.000 ປີ ກ່ອນແລະປະຊາ

The courting area in the village was a stage for women to demonstrate their spinning ability. On full moon nights, young and not-so-young women, including divorcees and widows, brought their spinning to this area of the village to work. Unmarried men brought their work to this area also: bamboo weaving or tying, coconut husk or rattan rope twining, and bamboo mouth organ playing. In this way, unmarried people came to know and appreciate each other's work and to select a mate. It was therefore a place that provided an opportunity for widows and divorcees to be remarried and reinstate their social status. This demonstrates that divorcees and widows with young children who were skilled spinners and weavers were still desirable wives.

This attitude was appropriate at a time when the production of goods depended on the individual's expertise or ability, a time when women were judged on the basis of their craftsmanship rather than their physical beauty. On the one hand, the expressions used in the language of courtship demonstrate the importance attached to weaving skills. On the other hand, they also indicate that women's social status was dependent on men. That is to say, to marry and become a wife was to become someone in the society. These expressions indicate that unless a woman married, her life was worthless.

Some sayings represent gender roles in the family setting as in this lullaby:

Sleep beloved, close your eyes and mother will lull you to sleep.

Sleep in a three arm-length cotton cradle that mother wove,

Sleep in a cradle made with three sections of bamboo by father…

A baby cradle is a representation of the loving relationship between parents and their children, irrespective of nationality or race. A lowland Lao mother and father nurture both love and close ties with their child by making a beautiful cradle that induces their baby to sleep well. The mother weaves and perhaps embroiders the cradle cloth while the father plaits the bamboo frame of the cradle.

Apart from oral sayings being transferred from one generation to the next for hundreds of years, oral tales, folk tales, and many written works from long ago also refer to the qualities of women and their abilities to plant cotton and weave. This theme appears in three similar stories "Nang La Nang Loun," " Ee Pou Ee Phanh," and "Sao Dam Sao Don." The stories tell about two sisters who lost both father and mother. There was no-one to teach them how to weave. The younger of the two, wanting to learn how, decided to locate her loom by the road. Passersby felt pity for her and taught her how to weave. The older sister was too lazy and too shy, so she placed her loom near the chicken coop, hiding it away from others. There was no one to help her. Chickens tore the yarn while looking for food. She never managed to finish the task; the warp became rotten and moldy and she never learned how to weave. Her clothes got old and worn out, and she had no new ones to wear. However, the younger of the pair, thanks to her love of hard work and keenness to learn the trade, became a well-known weaver. Soon, young traders came by and one among them fell in love with her and they married. No young men were interested in the older sister because she was lazy and did not know how to plant cotton or weave. This story reveals the importance of

ຊົນເຜົ່ານີ້ມີວິທີການຕ່ຳຫູກຂອງຕົນເອງທີ່ເອີ້ນວ່າ **ກີ່ແອວ** ຄືເອົາເຄືອຫູກມັດໃສ່ແອວໃຊ້ຕີນຢັນໄວ້ ອັນເປັນວິທີຕ່ຳແຜ່ນຜ້າແບບເກົ່າແກ່ທີ່ສຸດ ເພາະໃຊ້ອຸປະກອນ ງ່າຍດາຍ ແລະບໍ່ສ້າງລິງລາຍ ເປັນຫລາຍສີໄດ້. ຢ່າງໃດກໍຕາມ ນັກຄົ້ນຄວ້າທັງຫລາຍ ກໍຍັງບໍ່ທັນຕັດສິນແນ່ນອນ ໄດ້ວ່າ ແມ່ນກີ່ປະເພດໃດກຶ່ງກຳເນີດ ເກີດຂຶ້ນກ່ອນໝູ່ ແຕ່ກີ່ມັດໃສ່ແອວນີ້ ກໍຫາກແຜ່ຂະຫຍາຍຫລາຍ ນັບແຕ່ໝູ່ເກາະດອນ**ອິນດູເນເຊຍ ຟິລິບປິນ**ໄປເຖິງສອງຝັ່ງມະຫາສະໝຸດປາຊີຟິກພາກໃຕ້ ແລະໃນໝູ່ເກາະດອນຕ່າງໆ ມາເຖິງປັດຈຸບັນ ຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງຫລາຍບ່ອນ ຍັງຊົມໃຊ້ກີ່ແນວນີ້ຢູ່.

ເມື່ອສຶກສາເບິ່ງຂະບວນວິວັດການສ້າງແຜ່ນແບບຕ່າງໆແລ້ວ ຫລາຍຄົນໃຫ້ຄວາມເຫັນວ່າ ການຕ່ຳຫູກໄດ້ພັດທະນາ ຮູບແບບມາຈາກການຈັກສານໄມ້ປ່ອງເຊິ່ງບໍ່ຕ້ອງໃຊ້ອຸປະກອນຊ່ວຍເລີຍ ມີແຕ່ເສັ້ນສານກັບເສັ້ນຕັ້ງເທົ່ານັ້ນ ເບິ່ງໃນແງ່ເຕັກນິກແລ້ວ ຈະເຫັນວ່າການຕ່ຳແບບກີ່ແອວຄ້າຍຄືກັບການຈັກສານທີ່ສຸດ. ນອກຈາກແມ່ຍິງ**ເຜົ່າມອນ-ຂະແມ** ໃນພາກໃຕ້ຂອງລາວ ຍັງໄດ້ຊື່ວ່າເປັນກຸ່ມຊົນນຶ່ງທີ່ຊ່ຽວຊານດ້ານການຕ່ຳຫູກ ດ້ວຍກີ່ມັດແອວແລ້ວ ພວກຜູ່ຊາຍຍັງເປັນນັກຈັກສານທີ່ມີຄວາມສາມາດລະດັບສູງອີກ.

ດັ່ງນັ້ນ ພໍສະຫລຸບໄດ້ວ່າ ຜ່ານເວລາອັນຍາວນານມານັ້ນ ຄວາມຮູ້ສິລະປະແຫ່ງການຕ່ຳຫູກທໍໃຫມ່ສ້າງລິງລາຍໄດ້ກໍ່ເກີດແລະຝັງເລິກຢູ່ໃນຈິດວິນຍານຂອງແມ່ຍິງລາວບັນດາເຜົ່າ ຈົນເບິ່ງວ່າ ເປັນເລື່ອງທັມມະດາທີ່ສຸດ ທີ່ແມ່ຍິງລາວຕ້ອງຕ່ຳຫູກເປັນ ແລະຈະບໍ່ເປັນເລື່ອງທັມມະດາ ກ້າວ່າຕ່ຳບໍ່ເປັນ ມາຮອດທ້າຍສະຕະວັດ ທີ19 (ກ່ອນຝຣັ່ງເຂົ້າມາຍຶດຄອງເອົາລາວເປັນອານານິຄົມໃນປີ1893) ສະພາບການດັ່ງກ່າວ ກໍຄົງບໍ່ມີການປ່ຽນແປງເທົ່າໃດ, ການຕ່ຳຫູກປູກຝ້າຍ ຍັງເປັນວຽກງານປະຈຳວັນ ຢ່າງນຶ່ງຂອງແມ່ຍິງລາວ. ບົດບັນທຶກຂອງນັກສຳຫລວດລ່າອານານິຄົມ ຕາເວັນຕົກຫລາຍຄົນ ທີ່ເດີນທາງມາຮອດລາວໃນທ້າຍສະຕະວັດທີ19 ເວົ້າເປັນສຽງດຽວກັນວ່າ ພວກແມ່ຍິງລາວ ເຮັດວຽກຫມົດມື້ ໂດຍສະເພາະຕະຫລອດລະດູແລ້ງ ແມ່ນການຕ່ຳຫູກ. ຕົວຢ່າງບົດຂຽນຂອງນັກສຳຫລວດ ຄົນນຶ່ງທີ່ເດີນທາງມາຮອດຫລວງພະບາງ ໃນລະຫວ່າງ ປີ1894, ເວລາຜ່ານບ້ານຮຸນ ຂຽນບັນທຶກວ່າ: "*ຢູ່ກ້ອງໃຕ້ລ່າງ ພວກແມ່ຍິງ ພວມເຮັດວຽກຕ່າງໆ ຜູ່ສາວຢືນໃຈ້ຝ້າຍ ເອົາແກ່ນອອກ ພວກເຂົາມີເຄື່ອງມືດີສົມຄວນ (ຫມາຍເຖິງ ອີ້ວ :ຜູ້ຂຽນ), ຢູ່ໄກອອກໄປ ມີຜູ່ພວມຍ້ອມເສັ້ນຝ້າຍ ອີກພວກນຶ່ງຕ່ຳຜ້າສີຄາມ ລາຍລ່ອງເຫລືອງ, ພວກເຂົານັ່ງຢູ່ເທິງແປ້ນກີ່ຕ່ຳຫູກທີ່ມີໄມ້ຢຽບ ສອງອັນ*".

ມໍລະດົກວັນນີ້ :

ສືບທອດປະເພນີຕ່ຳຫູກຈາກອະດີດ

ສິລະປະ ແລະຄວາມຮູ້ໃນການຕ່ຳຫູກມັດມີ່ຕີລາຍ ຂອງລາວເຮົາ ອາດຈະຍິ່ງໄດ້ຮັບການພັດທະນາສູງຂຶ້ນກວ່ານີ້ ກ້າຫາກວ່າຜືນແຜ່ນດິນລາວຈະບໍ່ເກີດລຸກຮ້ອນຍ້ອນໄຟສົງຄາມຍາດແຍ່ງອຳນາດ ແລະແບ່ງປັນດິນແດນກັນ. ສົງຄາມເຮັດໃຫ້ສັງຄົມແຕກແຍກສະຫລາຍຕົວ ຜູ້ຄົນອົບພະຍົບໂຍກຍ້າຍປົບພ່າຍ ຍ້ອນສົງຄາມຜືນແຜ່ນດິນທີ່ອຸດົມສົມບູນກວ້າງໃຫຍ່ຕ້ອງຫົດຫຍ້ເຂົ້າ ແລະລະຍະນຶ່ງກໍເກືອບກາຍເປັນແຜ່ນດິນຮ້າງໄປ, ແນ່ນອນວ່າ ສະພາບການນີ້ໄດ້ທຳລາຍບັນທອນກ່ວງດຶງການສືບທອດຄວາມຮູ້ສິລະປະຂອງຄົນຮຸ່ນກ່ອນ ສູ່ຮຸ່ນລູກຫລານຂອງຕົນຢ່າງຫລີກບໍ່ໄດ້ ຊ່າງຕ່ຳຜູ່ຊຳນິຊຳນານຫລາຍຄົນເສຽຊີວິດໄປກ່ອນ ທີ່ຈະທັນໄດ້ກ່າຍທອດສີມືອັນລ້ຳເລີດຂອງຕົນ ຫລືບອກກ່າວເຖິງຄວາມລີ້ລັບແຫ່ງສິລະປະການມັດມີ່ຕີລາຍໃຫ້ລູກຫລານຂອງຕົນ. ຜ້າແພຜືນງາມທີ່ພຽນຕ່ຳໄວ້ດ້ວຍຄວາມປານີດກະຫນອມແພງ ເສຽຫາຍສາບສູນໄປໃນໄຟສົງຄາມ ບາງກໍກຶກຍົນຍ້າຍເຊື່ອງຊ້ອນ ຫລືລັກປຸ້ນໄປບໍ່ຮູ້ວ່າເທົ່າໃດຕໍ່ເທົ່າໃດ (2).

ເຖິງຢ່າງນັ້ນກໍຕາມ ປາກົດວ່າຊາຕາກຳອັນໂຫດຮ້າຍນີ້ ກໍບໍ່ສາມາດດັບມອດກະແສທານ ແຫ່ງການສືບທອດສິລະປະຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບການຕ່ຳຫູກທໍໃຫມ ທີ່ເປັນພອນສະຫວັນຝັງຢູ່ໃນປາຍນິ້ວ ແລະຈິດວິນຍານຂອງແມ່ຍິງລາວບັນດາເຜົ່າເຮົາໄດ້ ເພາະວ່າແມ່ນແຕ່ໃນລະຍະສົງຄາມກູ້ຊາດ ເມື່ອກາງສະຕະວັດແລ້ວນີ້ ເຊິ່ງການກຶ່ມລະເບີດໃສ່ດິນແດນພາກເໜືອຂອງລາວ ດຳເນີນຕິດຕໍ່ກັນຢ່າງບໍ່ເວັ້ນຫວ່າງ ຕະຫລອດສິບກວ່າປີນັ້ນ, ເອື້ອຍນ້ອງແມ່ຍິງຈຳນວນນຶ່ງ ກໍຍັງບໍ່ຍອມກຶ່ມປະກີ່ຕ່ຳຫູກຂອງເພິ່ນ

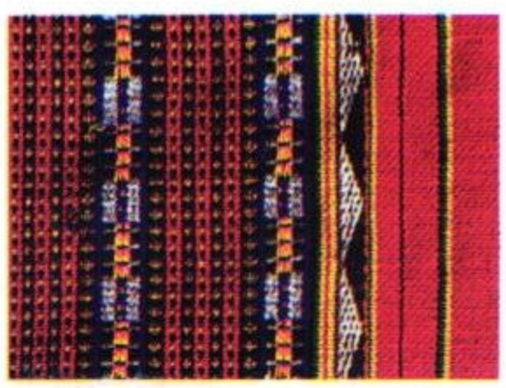
this aspect of women's qualities in bygone times. In reality, this view of women has been instilled in the heart and soul of Lao of various ethnic groups and still exists today.

Oral literature which came into being thousands of years before written literature, in addition to confirming the importance of weaving in the lives of women, provides information about the origins of weaving and silkworm raising among Lao-Tai peoples. Lao literary historians estimate that oral literature of this genre might well have come into being at the time the Lao ethnic group settled near the great lake *Nong Sae* or *Talifu*. That was around 1000 BCE. The written evidence can be found in a Chinese historical account. The document indicates that some one thousand years before the Christian Era, there was a kingdom called *Thaen* or *Thiane* which was found along Yangtze River. The people of this kingdom knew how to raise silkworms whose fibers were then spun for fabric making. There is another part of the document that talks about the homeland of Tai people at *Nong Sae* lake around 700 A.D. It reports that

> "In the Nong Sae kingdom, in the west there is a mountain called *Li Linh*. Here malaria is rampant. Between the towns of *Kouk Ching Chao* and *Thinh Si*, the people raise silk worms. After 20 days of silkworm raising, silk is produced. This silk thread is then woven into beautiful silk fabrics. There is no silkworm raising in the towns *Tai Vo* and *Khiri*. Here people do not raise silkworms; they use hemp fiber, or buy the material…"

The document also describes goods at the market noting that "there are natural silk and colourful silk fabrics. White silk of good quality is used for bartering with big shells size of a thumb…".

Oral and written literature, historical accounts, and the variety of weaving techniques used by Lao women of various ethnic groups suggest that Lao people have been raising silkworms, dyeing silk, and weaving it into fabrics with many motifs and designs for at least 3000 years. Although there is no historical, written documentation of the origins of silk textile production among the Lao, it can be said that the art has been practiced for thousands of years. This can be discerned from words expressed in oral folk sayings and a number of tales. Names of motifs exquisitely decorating the clothing worn by princes and princesses are mentioned in well known, written literature, which had been duplicated by hand for many generations. One such work is the epic *Thao Hung Thao Cheuang*, believed to be written between the fourteenth and sixteenth centuries (or approximately 500 years ago). This epic contains descriptions of motifs such as *Eua, Nark* (snake), *Siho, Sing, Mom, Khout, Hong,* as well as lotus, small bird, clouds, water current pattern (see Chapter 10 for further discussion of these motifs). Also, in the *Vetsantra*, there are descriptions, written at the dawn of the sixteenth century, of some thirty motifs decorating the clothes worn by Nang Mathi (Vetsantra's wife).

Although there has been no archeological research in the Lao PDR to prove this fact, results of studies done in neighbouring countries indicate that ancient people in this part of the world have decorated their

ພວກເພິ່ນທອບກີ່ທອບຟືມເຂົ້າກ້ຳ ຕ່ຳຜ້າຕ່ຳ ແຜໄວ້ຊົມໃຊ້ ແລະເມື່ອເກີດສະພາບ ບ້ານແຕກ ສາຍແຫລກຂາດ ຕ້ອງອົບພະຍົບພັດພາກຈາກ ບ້ານເກີດເມືອງນອນ ໄປຕົກຢູ່ບ້ານເພິ່ນເມືອງໄກ ແມ່ຍິງ ລາວຊົນເຜົ່າຫລາຍຄົນ ກໍໄດ້ອາໄສສີມືຕ່ຳທູກ ຫຍິບແສ່ວ ຂອງຕົນ ຜະລິດເຄື່ອງຫັດຖະກຳຕ່ຳແສ່ວອອກຂາຍ ຊ່ວຍ ໃຫ້ຄອບຄົວບໍ່ລຳບາກເກີນໄປ ບາງຄົນມີໂອກາດ ໄດ້ຕ່ຳ ຜ້າແພຜືນງາມໆຂາຍໃຫ້ ພໍພໍທະພັນຕ່າງປະເທດ ຊື້ໄປ ວາງສະແດງ ຈົນເປັນທີ່ຊ່ຳລືກັນກໍມີ.

ການຕ່ຳທູກ : ພາລະກິດວັດທະນະທັມ ຂອງແມ່ຍິງລາວ

ປັດຈຸບັນ ການຕ່ຳທູກຜະລິດຜ້າຂອງແມ່ຍິງລາວ ບັນດາເຜົ່າ ບໍ່ພຽງແຕ່ມີຄຸນຄ່າໃນດ້ານເສດຖະກິດເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ມັນເປັນພາລະກິດວັດທະນະທັມຢ່າງນຶ່ງຂອງຊາດລາວ. ທຸກວັນນີ້ ການນຸ່ງກີ່ຜ້າແພຕ່ຳກີ່ ໄດ້ກາຍເປັນເອກະລັກ ນຶ່ງຂອງວັດທະນະທັມລາວ, ***ສັງຄົມຍ້ອງຍໍ ແມ່ຍິງ ຜູ່ນຸ່ງ ສິ້ນຕ່ຳ ບ່ຽງແພ*** (ເຖິງຈະບ່ຽງ ແຕ່ຍາມບຸນກໍຕາມ) ຫລື ເອ້ຍນ້ອງບັນດາເຜົ່າ ທີ່ຍັງນຸ່ງເຄື່ອງພື້ນເມືອງຂອງຕົນ ກໍໄດ້ຮັບຄຳຊົມເຊີຍວ່າ ເປັນຜູ່ຮັກຫອມເອກະລັກຂອງເຜົ່າ ກໍຄືຂອງຊາດ ກົງກັນຂ້າມ ສັງຄົມກໍຕຳນິອະຣິແມ່ຍິງ ທີ່ນຸ່ງ ກີ່ແບບຕາເວັນຕົກ ເຊັ່ນ ໂສ້ງ ກະໂປງ ເຖິງວ່າຜູ່ຊາຍເອງ ໄດ້ປະກິ້ມການນຸ່ງກີ່ເສື້ອຜ້າ ທີ່ໃຊ້ຜ້າຕ່ຳກີ່ຕັດຫຍິບ ໄປຕັ້ງແຕ່ເກືອບຮ້ອຍປີແລ້ວ ແລະກໍບໍ່ໄດ້ມີຄວາມພະຍາ ຍາມໃດໆ ທີ່ສໍ່ສະແດງວ່າຢາກສະໜັບສະໜຸນ ຫລື ຢາກ ເປັນຜູ່ຮັບຜິດຊອບພາລະກິດອັນນີ້ ຮ່ວມກັນກັບແມ່ຍິງ ດ້ວຍການຊົມໃຊ້ນຸ່ງກີ່ຜ້າແພລາວ ຕາມທີ່ສັງຄົມສ່ວນໃຫຍ່ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ແມ່ຍິງເຮັດຢູ່. (3)

ເປັນຫຍັງຈຶ່ງເປັນແນວນີ້ ? ອາດຈະເປັນຍ້ອນວ່າ ແມ່ຍິງ ເປັນທັງຜູ່ຜະລິດແລະເປັນຜູ່ບໍລິໂພກສິ່ງຜະລິດຂອງຕົນ ນາງຈຶ່ງໄດ້ເປັນຜູ່ແບກຫາບພາລະ ທັງທີ່ເປັນນາມມະທັມ ແລະຣູບປະທັມ ດັ່ງທີ່ເວົ້າມາຂ້າງເທິງນັ້ນແລ້ວ ໃນດ້ານ ນາມມະທັມ ແມ່ຍິງລາວບັນດາເຜົ່າ ຕ້ອງຊື່ສັດຕໍ່ສິ້ນຕ່ຳ ແພ ບ່ຽງ ເກົ້າຜົມ ຫລືເສື້ອຜ້າ ສິ້ນກະໂປງ ແບບພື້ນເມືອງ ຈຶ່ງ ຈະໄດ້ຊື່ວ່າ ເປັນຜູ່ຮັກສາກຽດສັກສີ ຮັກສາເອກະລັກລາວ ຮັກສາວັດທະນະທັມ ອັນດີງາມ ຂອງຊາດ... ກົງກັນຂ້າມ ກ້າຜິກອອກຈາກນີ້ ກໍຈະຖືກປະນາມ ວ່າເປັນ ຜູ່ບໍ່ຮັກວັດທະນະທັມຂອງຊາດ. ໃນດ້ານຣູບປະທັມ ຍ້ອນວ່າເປັນຜູ່ຜະລິດຕົ້ນຕໍ ນາງຈຶ່ງຮັບພາລະ ເຮັດວຽກ ເກືອບທຸກແນວໃນຂະບວນການຜະລິດ ນັບແຕ່ຕົ້ນຈົນສຸດ, ໃນບາງທ້ອງຖິ່ນ ຜູ່ເປັນຜົວກໍອອກແຮງງານ ຊ່ວຍແດ່ເລັກ ນ້ອຍ ເຊັ່ນເຮັດຮົ້ວລ້ອມສວນຝ້າຍ ສວນມອນ ເກັບຫາ ພືດພັນໃຫ້ສີ ເອົາຢີ້ເຜີ້ງ ແລະສ້ອມແປງອຸປະກອນ ໃຫ້ ແຕ່ຢູ່ໃນຫລາຍທ້ອງຖິ່ນ ຜົນງານສີມືຂອງແມ່ຍິງລ້ວນໆ ອັນນີ້ບໍ່ໄດ້ຮັບກຽດຍົກຍ້ອງກ່າວເຖິງຈາກສັງຄົມ ຫລື ບາງຄັ້ງຄ່າຕອບແທນກໍຍັງບໍ່ເໝາະສົມ. ແມ່ຍິງບາງຊົນ ເຜົ່າເຮັດວຽກໜັກໜ່ວງຍືດເຍື້ອ ເພື່ອຜະລິດເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ ເຄື່ອງໃຊ້ໃຫ້ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ ເຊັ່ນການກີ້ວເຂັນປັ່ນຣູດ ຂອງແມ່ຍິງຂະມຸ ເພື່ອກັກສານກົງເປ້, ເອົາເຈົ້າໃຊ້ມືທີ່ຫວ່າງ ຈາກວຽກໜັກອື່ນໆ ກີ້ວເສັ້ນປັ່ຢູ່ຕະຫລອດເວລາ ບໍ່ວ່າ ຈະຍ່າງຂຶ້ນພູລົງຫ້ວຍ ທາງຫົວເປ້ກົງເຂົ້າ ຕີນຍ່າງ ທາງ ມືກໍຈະກີ້ວເສັ້ນປ້ໄປນຳ ຫລືເວລາເຊົ່າມືຈາກການກາງໄຮ່ ພວກແມ່ຍິງກໍເອົາປ້ອອກມາລອກ ມາເຂັນ ໃນຂະນະທີ່ ຜູ່ ຊາຍນອນພັກຜ່ອນດູດຢາ. ສ່ວນແມ່ຍິງເຜົ່າມອນຂະແມ ໃນພາກໃຕ້ ກໍຍັງສືບຕໍ່ຕ່ຳທູກດ້ວຍກີ່ແອວ ເຊິ່ງເປັນວິທີ ຕ່ຳແບບເກົ່າແກ່ ທັງທໍລະມານ ໜັກໜ່ວງ ເພາະຕ້ອງນັ່ງ ຄຶ້ງຕົວ ຢຽດຂາມັດເຄືອທູກຈ່ອງໃສ່ແອວ ການຕ່ຳທູກແບບນີ້ ກີ້ກຍົກເລີກໄປແລ້ວໃນຫລາຍໆປະເທດ ເຊັ່ນ **ຍີ່ປຸ່ນ ແລະ ບູຖານ** ໂດຍເຫັນວ່າ ເປັນການອອກແຮງງານ ທີ່ໜັກ ໜ່ວງເກີນໄປສຳລັບແມ່ຍິງ, ສະເພາະກ້າຫາກວ່າຜູ່ຕ່ຳ ກຳລັງກີ້ພາຄາທ້ອງ ການຫລຸລູກ ຫລື ອອກລູກກ່ອນກຳນົດ ຈຶ່ງເປັນສະພາວະນຶ່ງ ທີ່ຄຸກຄາມສຸຂະພາບຂອງນາງ ຢ່າງຫລີກບໍ່ມີ້ມ.

ສຳລັບແມ່ຍິງເຜົ່າມົ້ງຫລືລາວສູງກໍຍັງຄົງສືບຕໍ່ປູກປ໋ ມົ້ງ ລອກເປືອກມາທຸບ ມາເຂັນໃຫ້ເປັນເສັ້ນ ຕ່ຳເປັນແຜ່ນ ແຕ້ມລາຍຂີ້ເຜີ້ງຍ້ອມຄາມ ແລ້ວແສ່ວລິງລາຍໃສ່ຢ່າງ ພາກພຽນ ຈົນມີຜູ່ເວົ້າວ່າ ແມ່ຍິງເຜົ່າມົ້ງຄົງໃຊ້ເວລາເກືອບ ຕະຫລອດຊີວິດຂອງການເປັນແມ່ເຮືອນ ເພື່ອຫຍິບແສ່ວ ຜ້າຕ່າງໆ ສ້າງລິງລາຍ ໃສ່ເສື້ອຜ້າໃຫ້ຜູ່ເປັນລູກເປັນຜົວນຸ່ງ.

ເທົ່າທີ່ເວົ້າຜ່ານມານີ້ ຄົງພໍຢັ້ງຢືນໄດ້ວ່າປະຊາ ຊົນລາວ

clothing with motifs for no less than 4000 years. But how this creation was achieved cannot be specifically documented. Results of studies on a colourful cave painting, *Phi Houa To (*big head ghost), in Kabi province of Thailand support this view. Archeologists estimate that the painting is 8-10,000 years old. Clothing represented in the cave painting incorporate simple patterns like zigzags and spirals.

The Mon-Khmer ethnic groups of the Lao people settled in this region at least 3000 to 4000 years ago, much longer than the Lao-Tai peoples. They have a weaving technique called a body tension loom. This is considered the oldest technique. It requires simple tools and produces simple motifs with a limited array of colours. The body tension loom has been extensively used from the Indonesian and Philippines islands to the southern coasts of the Pacific Ocean and the various archipelagos. There are many indigeneous people are still using this type of weaving technique. However, researchers have not yet definitively declared which weaving technique came into being first: the backstrap loom or the upright loom.

Many people studying the evolution of fabric making have observed that weaving has grown out of wickerwork techniques using bamboo. The technique requires no equipment except hands to interlace crossing and vertical strands of bamboo. Technically, backstrap loom weaving and wickerwork techniques are very similar. In southern Laos, while Mon-Khmer women are known for their backstrap loom techniques, their men folk are praised for their high quality wickerwork.

Hence it is possible to conclude that over the long course of time, the knowledge and art of weaving and motif-making have grown out of and occupy a central place in the hearts and souls of Lao women of all ethnic groups.

Weaving is so central that it is normal for them to know how to weave, and it is unusual for them not to know how. From the end of the nineteenth century (before French colonialism began in 1893) until the present the situation had not changed that much. Weaving and planting cotton were chores that women engaged in on a daily basis. This was described by a French colonist who arrived in Luang Prabang toward the end of nineteenth century. He wrote a description of Ban Sop Houn, a village on the Ou River.

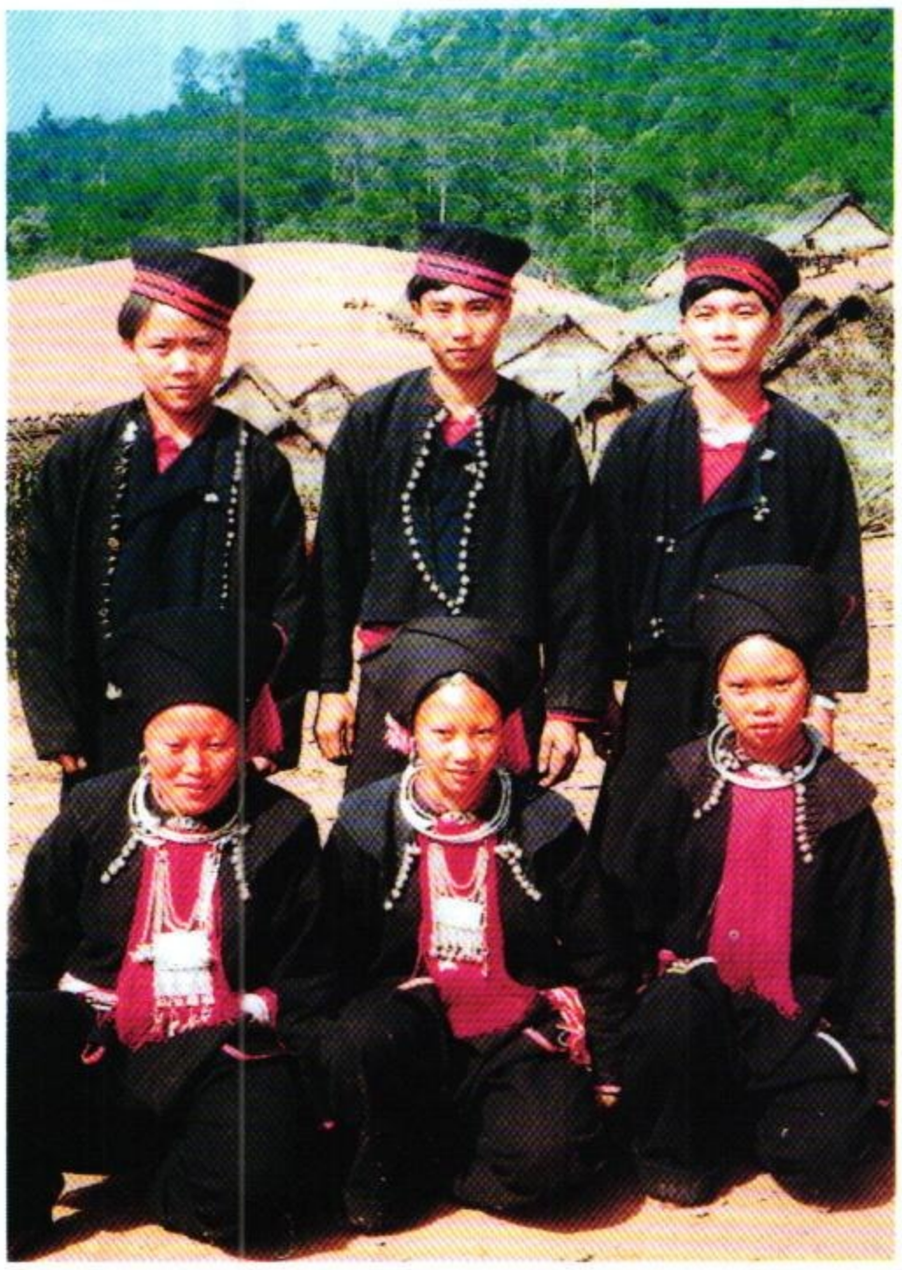
" *On the earthen floor under the stilted house, women work at a variety of tasks. Young girls stand, separating the seeds from bolls of cotton and ginning the cotton. . . . In other places in the village, some women are dyeing cotton yarn while other women weave blue cloth with yellow stripes. They sit at the loom weaving, using two foot pedals.*"

Women Weavers as Culture Carriers

Another impact may be seen as somewhat unfair in all ethnic groups. Since weaving became a cultural mandate, women have been made responsible for preserving the old traditional style of dress and thereby for preserving culture. Nowadays, wearing clothes woven on traditional looms has become one of the identifiers of Lao

ບັນດາຊົນເຜົ່າ ໃນແຂວງຜົ້ງສາລີ

Minorities ethnic in Phongsaly province

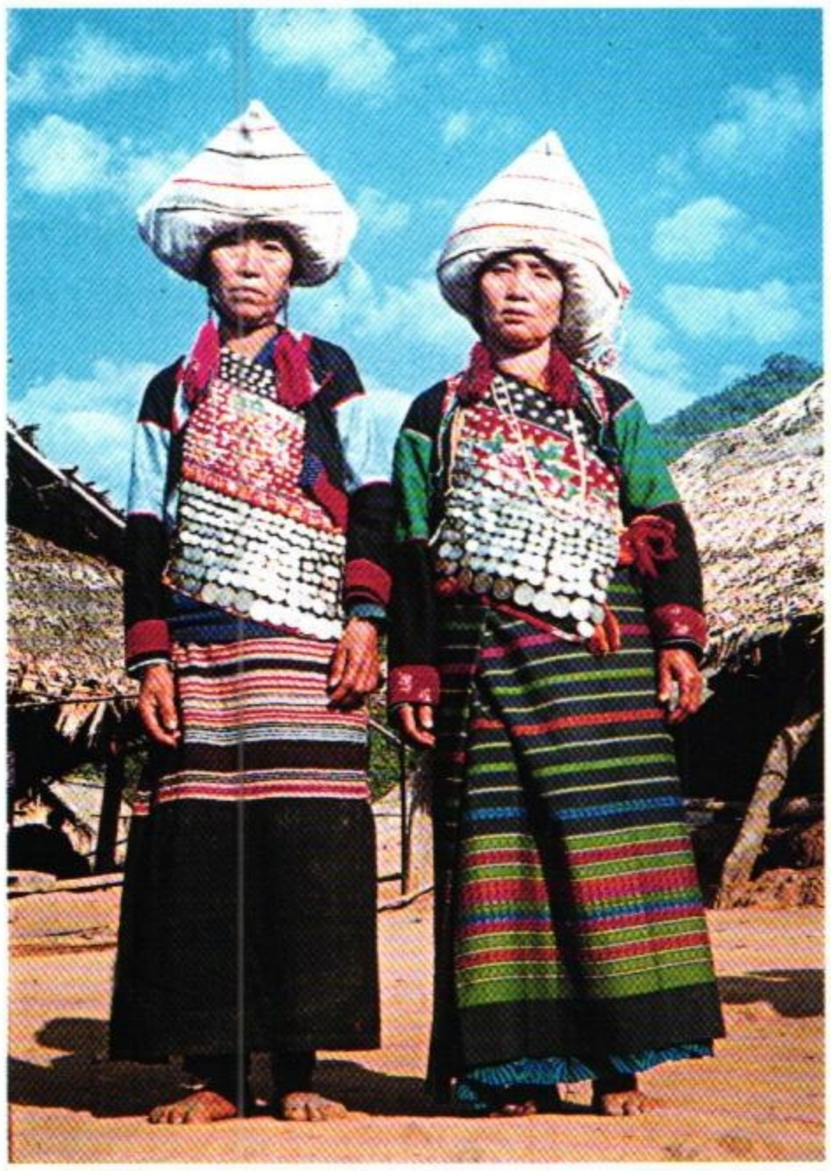
ເຜົ່າລະຫ້ອຍ ຫລື ແລນແຕນ

Lantan ethnic

ເຜົ່າລື້

Leu ethnic

ເຜົ່າສິລາ

Sila ethnic

ເຜົ່າລາວລື້

Lao - Leu Ethnic

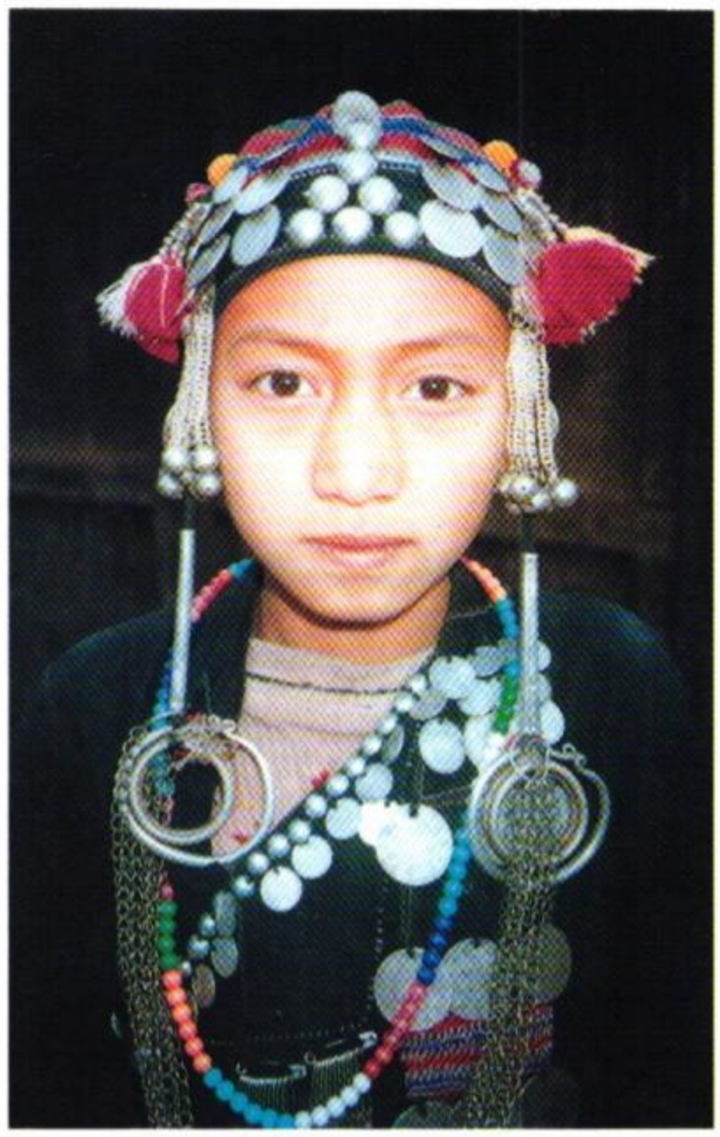
ບັນດາຊົນເຜົ່າ ໃນແຂວງຜົ້ງສາລີ

Minorities ethnic in Phongsaly province

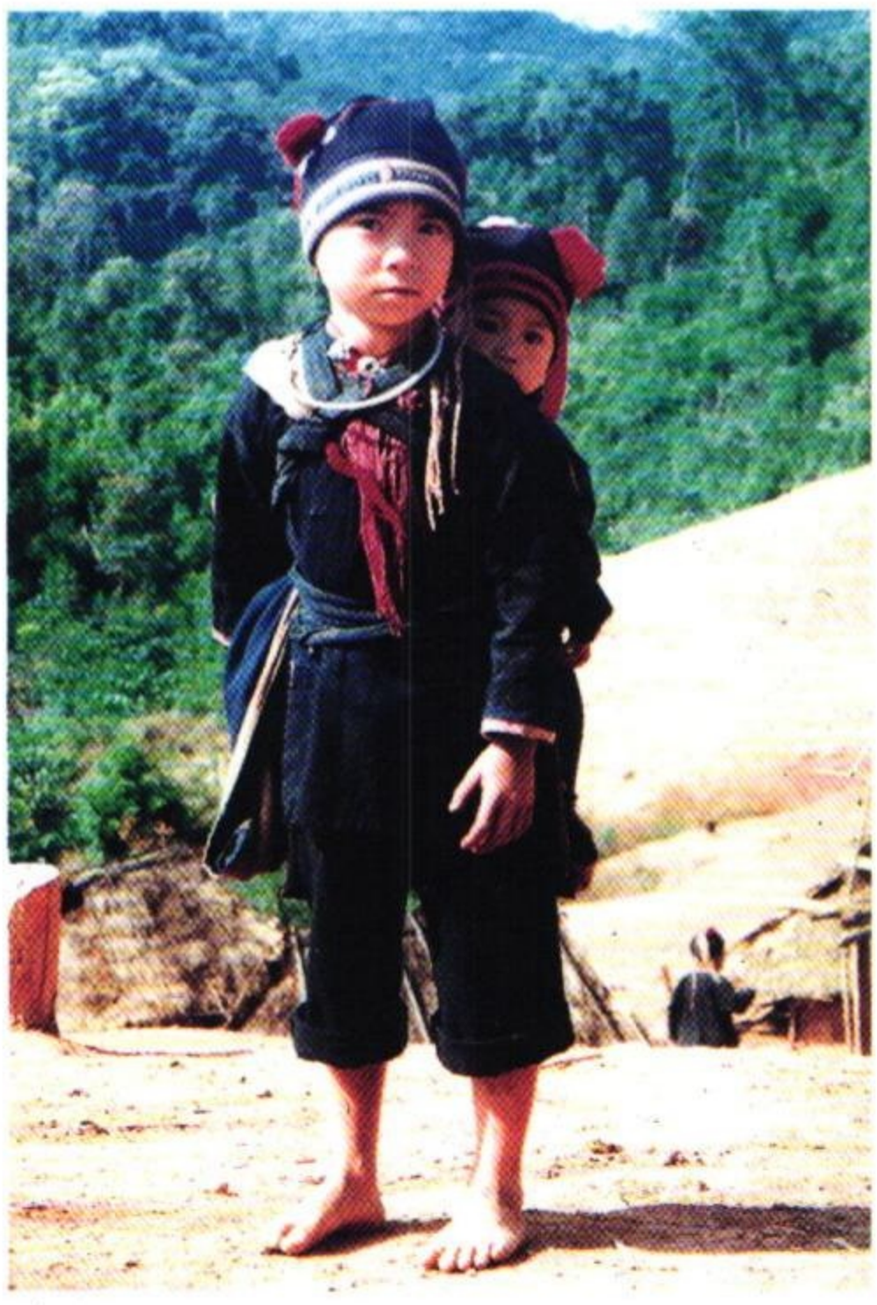
ເຜົ່າກໍ່ນູກອຍ

Kor Nu Koi ethnic

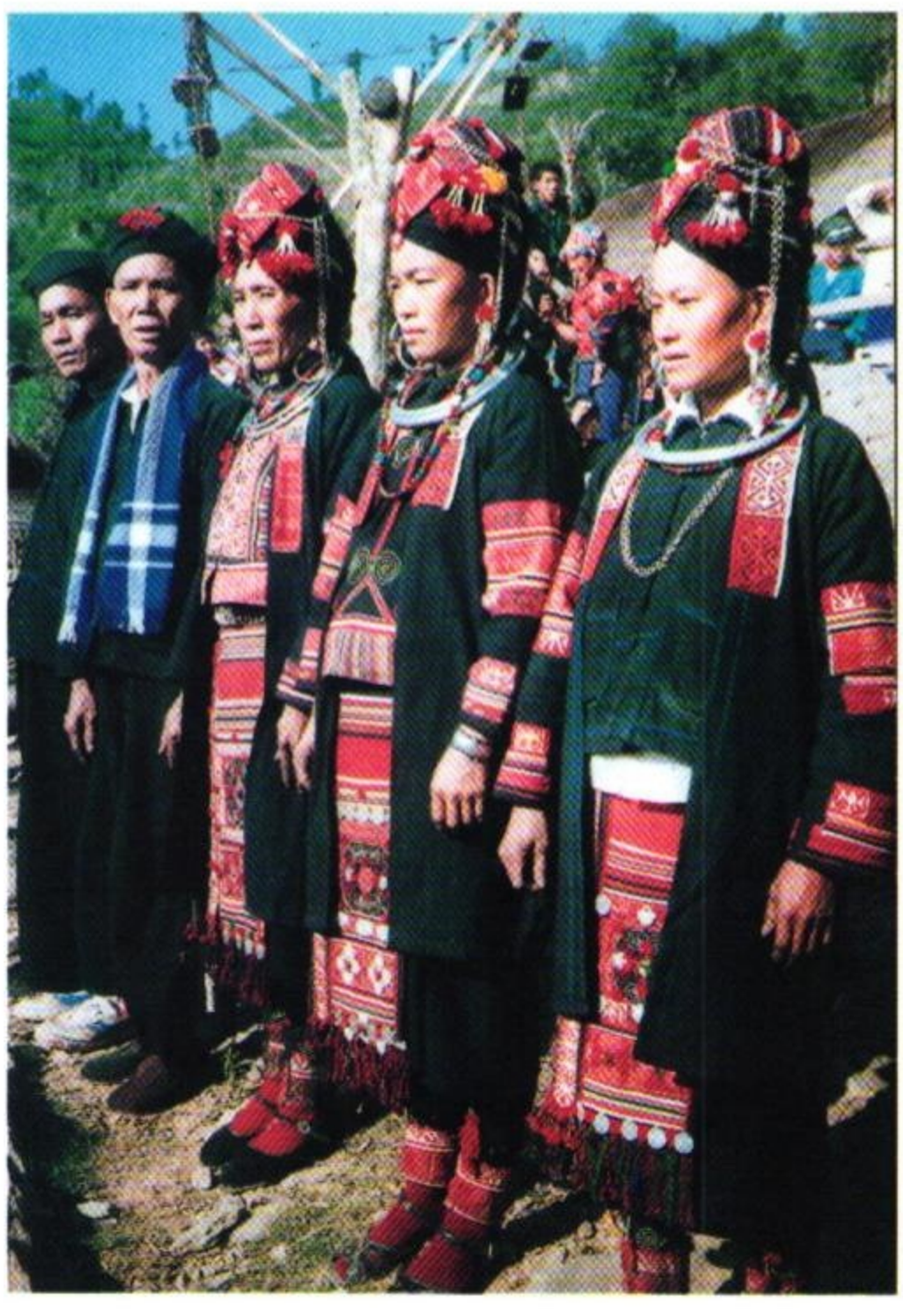
ເຜົ່າກໍ່ນູກອຍ

Kor Nu Koi ethnic

ເຜົ່າຢ້າວ

Yao ethnic

ເຜົ່າກໍ່ໂອມາ

Kor Oma ethnic

ສອງກຸ່ມໃຫຍ່ ຄື ພວກ***ໄຕ-ລາວ (ຫລື ໄຕ ກະໄດ)*** ທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍ ອົບພະຍົບມາແຕ່ຍູນານ ເຂດຕາເວັນຕົກກ້ຳໃຕ້ຂອງຈີນ ເມື່ອ ປະມານພັນກວ່າປີລ່ວງມານີ້ ຮູ້ວິທີຕ່ຳຫູກດ້ວຍກີ່ຕັ້ງ ປູກມອນປ້ອນໄຫມເປັນ ຢ່າງດີແລ້ວ ໃນຂະນະດຽວກັນ ຊາວພື້ນເມືອງທີ່ເປັນຊົນກຸ່ມ ***ມອນ - ຂະແມ*** ເຈ້ົາກິ່ນເດີມດິນແດນສ່ວນນີ້ ກໍຮູ້ວິທີ ການຜະລິດແຜ່ນແພແບບໃຊ້ກີ່ມັດແອວ ມາເປັນເວລາ ຫລາຍພັນປີແລ້ວ ເຊັ່ນດຽວກັນ. ປະຊາຊົນສອງກຸ່ມໃຫຍ່ນີ້ ດຳລົງຊີວິດຢູ່ຮ່ວມກັນມາເປັນເວລາຫລາຍພັນປີ ຜັດປ່ຽນ ກັນເປັນເຈ້ົາປົກຄອງ ແລະ ຜູ້ກືກປົກຄອງ, ດັ່ງນັ້ນ ມັກບໍ່ມັກ ກໍຄົງມີການແລກປ່ຽນວັດທະນະທັມ ແລະຮູບແບບການ ຜະລິດບໍ່ຫລາຍກໍຫນ້ອຍ ການສຶກສາເບິ່ງອິດທິພົນ ລະຫວ່າງ ວິທີຕ່ຳສ້າງລິງລາຍຂອງສອງເຜ່ົາຊົນນີ້ ອາດ ຊ່ວຍໃຫ້ນັກປະຫວັດສາດ ນັກຄົ້ນຄວ້າສັງຄົມສາດ ວັດທະ ນະທັມ ໄດ້ຂໍ້ມູນໃຫມ່ ເພີ່ມຕື່ມໃຫ້ແກ່ການ ຄົ້ນຄວ້າ ດ້ານສັງ ຄົມຊົນເຜ່ົາ ເຊິ່ງອາດເສີມຂະຫຍາຍທັດສະນະ ກ່ຽວກັບ ວັດທະນະທັມຂອງຊົນເຜ່ົາໃຫ້ກວ້າງອອກກວ່າເກ່ົາ.

ທ່າອຽງ ການປ່ຽນແປງ ອິດທິພົນຕ່າງໆ

ວັດທະນະທັມການນຸ່ງກືໍ ກໍຄືກັບວັດທະນະທັມດ້ານອື່ນໆ ຍ່ອມຕ້ອງປ່ຽນໄປຕາມການເວລາ ສະພາບແວດລ້ອມ ມີປັດ ໄຈຕັ້ງຫລາຍຢ່າງ ທີ່ສາມາດກະທົບຕໍ່ວັດທະນະທັມ ໂດຍກົງ ດັ່ງເວົ້ົາມາຂ້າງເທິງນັ້ນແລ້ວວ່າ ປະຊາຊົນລາວ ບັນດາເຜ່ົາ ເຄີຍຢູ່ພາຍໃຕ້ແອກກົດຂີ່ຂອງຊາດຕ່າງດ້າວຕິດຕໍ່ກັນ ເປັນ ເວລາກວ່າ 200ປີ ມາແລ້ວ ໃນລະຍະນັ້ນ ມີທັງການກົດຂີ່ ດ້ານສິລະປະວັດທະນະທັມ ການກີດກັນ ບໍ່ສົ່ງເສີມ ແລະການ ພະຍາຍາມດັບສູນໄປເລີຍກໍມີ ແຕ່ພວກເຮົາໄດ້ເຫັນວ່າ ວັດ ທະນະທັມການນຸ່ງກືໍ ທີ່ຕິດພັນຫນຽວແໜ້ນຢູ່ກັບຮູບແບບ ການຜະລິດຜ້າ ດ້ວຍກີ່ພື້ນເມືອງ ຂອງເອື້ອຍນ້ອງແມ່ຍິງບັນ ດາເຜ່ົາຂອງເຮົາ ລອດພົ້ນວິກິດການຕ່າງໆເຫລ່ົານັ້ນມາໄດ້ ກໍດ້ວຍປັດໄຈຫລັກ ຄືຜູ້ຜະລິດກັບຜູ້ຊົມໃຊ້ ແມ່ນຜູ້ດຽວກັນ. ມາເຖິງຊຸມທ້າຍປີ1980 *ສະພາບການດັ່ງກ່າວໄດ້ປ່ຽນໄປ ພ້ອມໆກັບການຜັນປ່ຽນໃນຮູບແບບການເມືອງທີ່ເລີ່ມມາ ແຕ່ປີ1975* ແລະອັນຫລ້ົາສຸດ ການປະຕິຮູບລະບົບເສດຖະກິດ ທີ່ເອີ້ນວ່າ ***ກົນໄກເສດຖະກິດໃຫມ່***. ດັ່ງໄດ້ເວົ້ົາກ່ອນແລ້ວໃນ ບົດທີສີ່. ແຕ່ນັ້ນຈະແມ່ນເຫດຜົນອັນແທ້ຈິງ ຢ່າງດຽວບໍ່ ?

ນັກຄົ້ນຄວ້ົາກ່ຽວກັບຜ້າລາວທີ່ເປັນຊາວຕ່າງ ປະເທດ ຄົນນຶ່ງເວົ້ົາວ່າ ພາຍຫລັງການສະຖາປະນາ ລະບອບ ໃຫມ່ເມື່ອ 1975 ການຕ່ຳຫູກປູກຝ້າຍ ປູກມອນ ລ້ຽງມ້ອນ ຂອງປະຊາຊົນລາວ ຫລຸດຜ່ອນລົງ ຈົນເຖິງຂັ້ນ ບໍ່ໄດ້ຍິນສຽງກີ່ ສຽງຟືມອີກ ຫາກີ່ ຫລືຊ່າງ ເຮັດກີ່ ກໍທ້ົາຍາກ, ບາງຫາງສຽງເວົ້ົາວ່ານີ້ອາດເຖິງ ຍຸກສະໄຫມ ***ຍ້ົວຍັ້ນຝ້ົາ ຫລ້ົາຍັ້ນຄວັ່ນແລ້ວ*** ນັກຄົ້ນຄວ້ົາ ຕ່າງ ປະເທດ ອີກຄົນນຶ່ງ ໄດ້ສະແດງທັດສະນະ ດ້ວຍນ້ຳສຽງ ຫ່ວງໃຍ ແລະຂຽນອອກໃນບົດຂຽນຂອງເຂົ້ົາເຈ້ົາວ່າ ສະພາບການ ຫນ້ົາເປັນຫ່ວງເຖິງຂັ້ນວ່າ ອົງການສະຫະ ປະຊາຊາດ ເພ່ືອການພັດທະນາ UNDP ຕ້ອງຈັດສົ່ງຜູ້ຊ່ຽວຊານ ຕ່າງປະເທດ ມາຊ່ວຍຟື້ນຊີບກອບກູ້ການຕ່ຳຫູກ ທໍໄຫມ ຢູ່ປະເທດລາວໄວ້.

ສະພາບການອາດຈະເປັນໄປແບບນັ້ນຢູ່ ກ້ົາປະຊາຊາດ ໃດ ໄດ້ຜະເຊີນກັບຊາຕາກໍາ ດັ່ງດຽວກັບທີ່ປະຊາຊົນລາວ ໄດ້ຜ່ານຜ່ົາມາ ຕະຫລອດເວລາກວ່ົາ 200ປີ ມານີ້. ແນ່ນອນ ວ່ົາ ສິລະປະຫັດຖະກັມ ມໍລະດົກທາງວັດທະນະທັມພື້ນເມືອງ ຄົງສູນສ້ຽງກ້ຽງຫາຍໄປ ຕາມຄວາມກົດດັນນາໆປະການ. ແຕ່ຄືດັ່ງໄດ້ເວົ້ົາມາຂ້ົາງເທິງນັ້ນແລ້ວວ່ົາ ສິລະປະ ຫັດຖະກັມ ອັນນີ້ ແມ່ນພອນສະຫວັນທີ່ຍັ່ງຮາກຝັ່ງຢູ່ໃນຈິດວິນຍານ ຂອງແມ່ຍິງລາວມາຫລາຍພັນປີແລ້ວ ແລະມັນກໍແມ່ນ ມໍລະດົກນຶ່ງທີ່ບໍ່ອາດກືໍຍາດແຍ່ງແບ່ງປັນ ຫລືທໍາລາຍລົງ ໄດ້ງ່ວ່ົາຍໆ ໂດຍຄົນຕ່ົາງດ້ົາວທ້ົາວຕ່ົາງແດນ. ສະພາບການ ຕົວຈິງຫວ່ົາງມໍ່ໆມາກໍໄດ້ຢັ້ງຢືນດັ່ງນັ້ນ, ຄວາມເປັນຈິງກໍຄື ວ່ົາ ສຽງຟັດຟືມ ສຽງປັ່ນຫລອດ ກວັກໄຫມ ບໍ່ໄດ້ຢຸດບັນເລງ ຂັບກ່ອມບັນຍາກາດທ້ອງກິ່ນດິນລາວຢ່ົາງຂາດຕອນຈັກ ເທ່ືອ ແມ່ນຢູ່ວ່ົາໃນລະຍະຕົ້ນຂອງການສະຖາປະນາລະ ບອບໃຫມ່ ໃນປີ 1975 ນັ້ນ ຢູ່ບ້ົາງເຂດ ເຊັ່ນຕົວເມືອງ ຫລືໃຈ ກ້ົາງເມືອງ ເຮົ້ົາອາດບໍ່ໄດ້ຍິນ ສຽງຟັດຟືມ ສຽງປັ່ນຫລອດ ຫລືເຫັນຄົນຕ່ຳຫູກ ຜະລິດຜ້ົາຍ່ົາງຟົດຟ້ືນຢູ່ຕາມກ້ອງໃຕ້ ລ່ົາງຂອງແຕ່ລະຫລັງຄາເຮືອນຄືສະໄຫມບູຮານ. ແຕ່ສິ່ງ ທີ່ມີຕົວຕົນຢູ່ຕະຫລອດເວລາ ກໍຄືບັນດ້ົາຮ້ານຂ້ົາຍສິ້ນ ຂ້ົາຍ ແພຕ່ຳມື ເຊິ່ງມີສູນກ້ົາງຢູ່ຕະຫລ້ົາດເຊ້ົາວຽງຈັນ ນັບແຕ່ມ້ື ຕັ້ງຕະຫລ້ົາດປີ1964 ພຸ້ນແລ້ວ, ຈ້ຳນວນຮ້ານ ມີແຕ່ທະວີ ຂ້ຶ້ນ, ມ້ົາຮອດຊຸມ ປີ 75-80 ຮ້ານຂ້ົາຍສິ້ນ ຂ້ົາຍແພ ຢູ່ຕະຫລ້ົາດເຊ້ົາມີປະມ້ົານ 20 ຮ້ານ ຂ້ົາຍສະເພ້ົາະ ຜ້ົາແພ

culture. The society commends women who wear the traditional skirt and draping sash, even though they may only wear sashes on traditional festival occasions. Women who still wear their traditional ethnic costumes are praised for their sense of cultural and national identity. On the other hand, society disapproves of women who wear western style clothes such as pants or dresses, even though men stopped wearing clothes made of traditional woven cloth almost one hundred years ago. There is no social expectation that men will share responsibility with women in preserving culture by wearing traditional woven clothing.

Why does such a situation exist? The reason may be that women are, at the same time, the producers and the consumers of their own products. They are the ones who have to shoulder the task in both material and social terms. As stated earlier in social terms, Lao women of all ethnic groups stay loyal to their traditional costumes by wearing the traditional skirt, sash, hair chignon, or other traditional ethnic costumes. Otherwise, they would not be worthy of being known as the keepers of the Lao identity or the preservers of national culture. Should they deviate from this norm, they would beaccused of betraying national culture. In material terms, as women are the main producers, they are responsible for almost all production chores from beginning to end. In some regions of the country, husbands may help a little, by fencing cotton and mulberry plots, by collecting plants for dyeing, by fetching wax from the forest, and by repairing equipment and tools. However there are still many instances and regions where women do all the work, and yet their contributions are overlooked or poorly remunerated. Women of some ethnic groups have to work very hard for long hours to make clothes for members of their families.

Khmu women, for example, spin hemp so that when they are free from other work, their hands can always be busy making string bags. For instance while their heads support sacks of rice, their hands make hemp bags. They do this while walking up mountains or going down to streams. As soon as the women finish slashing down trees to prepare swidden cultivation plots, they peel hemp bark while men rest and smoke. Mon-Khmer women of the south still weave using the body tension loom, a difficult and tiring technique. To weave using this method, they sit with outstretched legs with the warp of the loom tied to their waist. This weaving practice is no longer used in countries such as Japan and Bhutan because it is considered too heavy for women weavers, particularly for pregnant women. Miscarriages and premature births, which were frequent among women who used the body tension loom, were factors inevitably affecting the health of women.

Meanwhile, Hmong women continue to grow hemp plants. They peel and beat the bark to make the thread with which women use to weave cloth. They apply wax to the cloth and then dye it with indigo dye. There are some people who say that Hmong women probably spend almost their entire lifetime as housewives weaving and embroidering clothes for their husbands and children.

What has been said may have sufficiently demonstrated the ancient origins of weaving among the two

ຈາກກີ່ພື້ນເມືອງ ທີ່ຢູ່ອ້ອມໆວຽງຈັນ, ສ່ວນພາກລັດ ກໍໄດ້ຈັດຕັ້ງໂຮງງານໃນຮູບສະຫະກອນ ເຕົ້າໂຮມເອົາຊ່າງຕ່ຳຫູກມາຜະລິດຢູ່ປະຈຳ ເກືອ 80 ຄົນ ແລະຊ່າງຕ່ຳທີ່ເປັນສະມາຊິກຮັບຝ້າຍຮັບໄຫມໄປຕ່ຳຢູ່ກັບ ເຮືອນກໍມີ ເກືອ1.000 ກວ່າກີ່ ຜົນຜະລິດ ສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນສົ້ນຝ້າຍກ່ານ ສົ່ງຈຳຫນ່າຍທົ່ວປະເທດ. ຫລັງຈາກການຫັນປ່ຽນ ຈາກລະບົບສະຫະກອນມາເປັນເອກະຊົນ ຊ່າງຕ່ຳຫູກ ຫລາຍຄົນແຍກອອກມາດຳເນີນທຸລະກິດຂອງຕົນ ຂະຫຍາຍການຕ່ຳຫູກ ຜະລິດຜ້າແພໄຫມ ຊະນິດຕ່າງໆ ສົ່ງຂາຍຈຳຫນ່າຍ ທັງພາຍໃນ ແລະຕ່າງປະເທດ. ມາເຖິງ ປັດຈຸບັນ ຕະຫລາດເຊົ້າວຽງຈັນ ມີຮ້ານຂາຍຜ້າແພໄຫມ ຝ້າຍກວ່າ 200 ຮ້ານ ກ້ານັບໂຮມເອົາຮ້ານຕ່າງໆ ທີ່ຕັ້ງຢູ່ໃນຕະຫລາດທຸກບ່ອນ ໃນກຳແພງ ວຽງຈັນ ກໍມີເຖິງ 400 ກວ່າຮ້ານ ນັບວ່າເປັນຕົວເລກສູງສົມຄວນ ສຳລັບ ຕົວເມືອງທີ່ມີປະຊາກອນພຽງແຕ່ 600.000 ກວ່າຄົນ ຄື ນະຄອນວຽງຈັນ. ສະພາບການນີ້ ຢັ້ງຢືນວ່າ ການຕ່ຳຫູກ ຜະລິດຜ້າແພພື້ນເມືອງຢູ່ໃນ **ສ.ປ.ປ. ລາວ** ດຳເນີນມາຢ່າງ ຕໍ່ເນື່ອງແລະມີການຊົມໃຊ້ຜ້າພໍສົມຄວນ, ແຕ່ກ້າພິຈາລະນາ ໃນແງ່ຄຸນຄ່າດ້ານສິລະປະວັດທະນະທັມແລ້ວ ເຮົາອາດຈະ ພົບວ່າ ມີການປ່ຽນແປງຫລາຍ ພໍສົມຄວນ .

ປັດໄຈພາວະວິໄສ ຫລື ສະພາບໂລກາວິວັດ

ດັ່ງໄດ້ເວົ້າມາແລ້ວ ໃນຕອນຕົ້ນໆ ວ່າການເປີດປະເທດ ໃນຕົ້ນຊຸມປີ 90 ນັ້ນ ມີຜົນກະທົບທາງດ້ານເສດຖະກິດແລະ ສັງຄົມທັງໃນແງ່ບວກແລະແງ່ລົບຢ່າງຫລີກບ່ໍໄດ້. ວັດທະ ນະທັມການນຸ່ງຖື ເປັນສິ່ງນຶ່ງຕິດພັນກັບຄົນ ເມື່ອຄົນຫັນ ປ່ຽນແນວຄິດ ຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດຍອມປ່ຽນໄປ ດັ່ງ ເຮົາຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ລະຍະສິບປີຫລັງມານີ້ ລັກສະນະ ຫລື ຄວາມນິຍົມໃນການນຸ່ງຖື ການຊົມໃຊ້ວັດຖຸ ເຮັດດ້ວຍຜ້າ ດ້ວຍແພ ເຊັ່ນເຄື່ອງນອນ ຫມອນ ມຸ້ງ ຜ້າຫົ່ມ ຜ້າຟາ ຜ້າກັ້ງ ຜ້າປູໂຕະ...ບ່ວ່າຢູ່ໃນຊົນນະບົດ ກໍຄືໃນຕົວເມືອງ ມີການ ປ່ຽນແປງຢ່າງ ຫລວງຫລາຍ ຜູ້ຄົນສ່ວນໃຫຍ່ ຫັນມານິຍົມ ໃຊ້ເຄື່ອງສຳເລັດຮູບຈາກຕ່າງປະເທດ. ຂໍຍົກຕົວຢ່າງ ການປ່ຽນແປງ ສະເພາະແຕ່ໃນການນຸ່ງຖື ຂອງ ແມ່ຍິງ ມາໃຫ້ເບິ່ງດັ່ງລຸ່ມນີ້ :

ການນຸ່ງຖືຂອງແມ່ຍິງ ໃນວົງການຕ່າງໆ ເຊິ່ງຈັດ ແບ່ງແບບລວມໆ ດັ່ງນີ້

1. ແມ່ຍິງພະນັກງານ ສັງກັດລັດ ລັດວິສາ ທະກິດ (ກວມ 27% ຂອງແມ່ຍິງໄວອອກແຮງງານ : 40.000 ຄົນ) ນຸ່ງສົ້ນສຳເລັດຕ່ຳຕົນ ບາງບ່ອນນຸ່ງສົ້ນຕ່ຳມື ບາງຫນ່ວຍ ງານນຸ່ງເຄື່ອງແບບເປັນຊຸດຜ້າສົ້ນ ແລະເສື້ອ ເປັນແພສີດຽວ ເຊັ່ນ ແມ່ຍິງພະນັກງານພາສີ, ນາງແອ ໂຮແຕສ ... (ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນຜ້າຕ່ຳອຸດສາຫະກຳນຳເຂົ້າ ຈາກຕ່າງ ປະເທດ ແລະ ຕົນທີ່ມີລິງລາຍ ອອກແບບ ໄວ້ສະເພາະ).

2. ນັກຮຽນຍິງ ຂັ້ນປະກົມ ເຖິງມະຫາວິທະຍາໄລ (ປະ ມານ 300.000 ຄົນ) ນຸ່ງສົ້ນສີຄາມ ຜ້າແພອຸດສາຫະກຳ ນຳເຂົ້າ ຕ່ຳຕົນຕ່ຳແນະຂາວ ຜະລິດພັນພາຍໃນປະເທດ ມີບາງແຂວງ ໄດ້ພະຍາຍາມສົ່ງເສີມ ສົ້ນຕ່ຳພາຍໃນທ້ອງ ຖິ່ນແຕ່ມີບັນຫາດ້ານລາຄາວັດຖຸດິບ. ຢ່າງໃດກໍຕາມ ເວລາຢູ່ ນອກໂຮງຮຽນ ຍິງສາວໄວຫນຸ່ມເຫລ່ານີ້ ກໍນິຍົມນຸ່ງ ໂສ້ງ ຫລື ກະໂປງ ອອກໄປທ່ຽວຫລິ້ນ ຫລືເຮັດວຽກຢູ່ກັບເຮືອນ.

3. ແມ່ຍິງຊາວຄ້າຂາຍ ສ່ວນໃຫຍ່ນຸ່ງກະໂປງ ຫລືໂສ້ງ ທີ່ເປັນເຄື່ອງນຸ່ງສຳເລັດຮູບນຳເຂົ້າ ແລະມັກຈະເປັນຮູບ ແບບທັນສະໄຫມ.

4. ແມ່ຍິງຊາວໄຮ່ນາຊົນນະບົດ (70% ຂອງປະຊາ ກອນແມ່ຍິງ) ນຸ່ງສົ້ນແຕ້ມຫລືສົ້ນພິມກ່າຍແບບລາຍພື້ນ ເມືອງລາວ ໃນວັນບຸນສຳຄັນຈຶ່ງນຸ່ງສົ້ນມີ່ສົ້ນໄຫມກັນ.

5. ແມ່ຍິງຊົນເຜົ່າຈຳນວນນຶ່ງ ນຸ່ງເຄື່ອງທີ່ຫຍິບແສ່ວ ເອງ ແຕ່ວັດຖຸດິບສ່ວນໃຫຍ່ຊື້ຈາກຕະຫລາດເຊັ່ນທາງພາກ ເຫນືອຄື ພວກມົ້ງ ຢ້າວ ຊື້ຜ້າດຳ ຜ້າສີ ໄຫມຫຍິບ ຈາກຕະ ຫລາດ ເປັນຕົ້ນຕໍ ມີຫນ້ອຍດຽວ ນຸ່ງເຄື່ອງທີ່ຜະລິດ ເອງທັງ ຫມົດ ເຊັ່ນເຜົ່າ ***ລາວຫ້ວຍ (ແລນແຕນ) ແລະ ລາວກ່ໍ (ອີກ່ໍ)*** ສ່ວນທາງພາກໃຕ້ ກໍນັບມື້ນັບປະລະ ***ສົ້ນໂຈ່ມ (ສົ້ນຍາວ ອີ້ງ ເອິກ)*** ແລະຜ້ານຸ່ງຢ່າງອື່ນໆ ຫັນມານຸ່ງສົ້ນ ຊື້ຈາກ ຕະຫລາດຫລາຍຂຶ້ນ.

6.ແມ່ຍິງກຳມະກອນໂຮງງານ (ປະມານສາມຫມື່ນ ປາຍ) ໃສ່ໂສ້ງ ຕະຫລອດ ເວລາເຮັດວຽກ ມີຫນ້ອຍດຽວນຸ່ງ ສົ້ນຝ້າຍລາຍພິມ ແລະຍິງສາວຈຳນວນນີ້ ກໍຈະນິຍົມນຸ່ງ ເຄື່ອງແບບນີ້ຕະຫລອດເວລາ.

7. ແມ່ຍິງພະນັກງານໂຮງແຮມ ພະນັກງານນຳທ່ຽວ ນຸ່ງສົ້ນຕ່ຳ ມີລາຍສະເພາະ ແລະຄຸນນະພາບດີສົມຄວນ.

main Lao ethnic groups. Firstly, the native inhabitants of this land, the Mon-Khmer peoples, have been skilled in weaving with the body tension loom for thousands of years. Secondly, the Tai peoples who migrated from Yunnan in the southwestern part of China more than a thousand years ago have been skilled in raising silkworms and weaving with upright looms since before leaving Yunnan. These two main groups of people have coexisted for over a thousand years and have taken turns becoming the governors and the governed. Therefore, it would be inevitable that exchanges in culture and methods of production occured, at least to some extent. Although there is a need for further studies that probe into the influence in weaving techniques these two ethnic groups have had upon each other may provide historians and socio-cultural researchers with additional data to shed more light on this phenomenon.

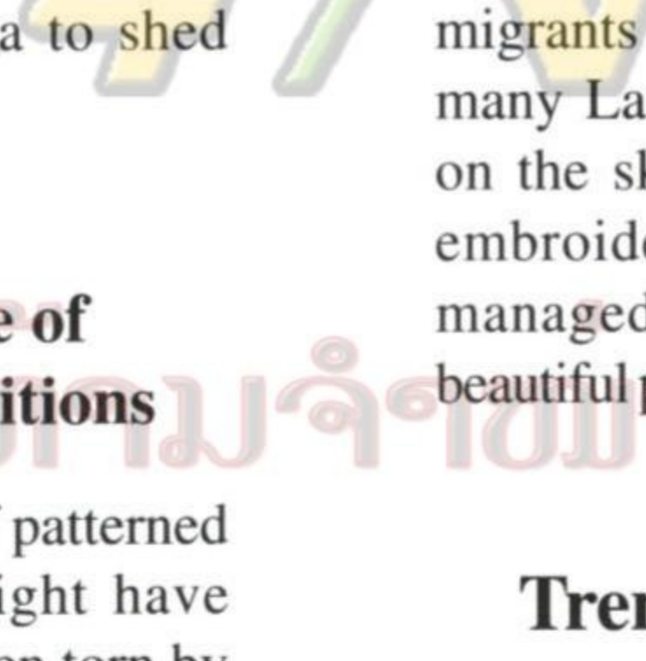
Today's Inheritance of Yesterday's Textile Traditions

The Lao art and knowledge of patterned weaving and motif-making might have developed more had Laos not been torn by power struggles and wars over territory. Wars have caused social divisions and out-migration. Due to wars, the rich and extensive territory of had Laos periodically has been diminished or nearly deserted of its poppulation. These fluctuations in territory and population undoubtedly interfered with the transfer of art knowledge from one generation to the next. It is likely that the lives of many masters in the art of weaving were prematurely sacrificed before they had a chance to transfer their artistic knowledge to younger artists. Untold numbers of exquisite pieces of fabric woven with dedication and love vanished in the flames of war. Some were moved to hiding places, some were destroyed, and still others were plundered.

All these unfortunate circumstances, however, failed to prevent the transfer of this heavenly gift of weaving knowledge and art from generation to generation. Some Lao women did not give up weaving even during difficult time of the national liberation wars in the middle of the twentieth century when northern Laos was subject to persistent bombing for nearly a dozen years. They carried their looms to caves so that they could continue weaving for their families. As migrants settling in faraway foreign lands, many Lao women weavers still depended on the skill of their hands to weave and embroider to earn a living. Some even managed to become famous, producing beautiful pieces worthy of display in museums.

Trends, Changes and Other Influences

Culture in the form of clothes, as in cases of all other aspects of culture, can be expected to change due to the changing situation and environment. There are several factors that directly affect culture. As indicated above, the multi-ethnic Lao people lived under the yoke of Thai and then French oppression continuously for more than 200 years. During that time traditional arts and culture were repressed.

8. ນັກຮ້ອງ ນັກສະແດງ ນັກຟ້ອນທີ່ຂຶ້ນສະແດງເທິງເວທີ ຈະນຸ່ງເຄື່ອງແຕ່ງເອ້ແບບພື້ນເມືອງ ແຕ່ກໍຍັງມີ ບາງພາກສ່ວນຊົມໃຊ້ຜ້າແພຕ່ໍາງປະເທດ.

ກ້າຈະເວົ້າໄປ ແລ້ວ ການຊົມໃຊ້ຜ້າແພຕ່ໍາພື້ນເມືອງນີ້ ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນປະເພດເຄື່ອງນຸ່ງຖືເທົ່ານັ້ນ ສ່ວນເຄື່ອງໃຊ້ອື່ນໆໃນເຮືອນ ເຊັ່ນ ຜ້າຫົ່ມ ປອກຫມອນ ຜ້າປູບ່ອນ ຜ້າກັ້ງ ຜ້າເຊັດມື ເຊິ່ງເຄື່ອງເຫລົ່ານີ້ ໃນເມື່ອກ່ອນ ຈະເປັນຜົນຜະລິດຈາກສີມືຂອງແມ່ຍິງຊ່າງຕ່ໍາຫູກ ພາຍໃນບ້ານໃນເມືອງຂອງຕົນເອງ ແຕ່ປັດຈຸບັນ ແມ່ນແຕ່ຄົນຊົນນະບົດເອງ ກໍຕ້ອງມາຊອກຊື້ຜ້າຫົ່ມ ຜ້າຟາ ຜ້າປູບ່ອນ ປອກຫມອນ ຈາກຕະຫລາດ ຮ້ານຄ້າໃນເມືອງກັນຫມົດ ຄວາມນິຍົມເຫລົ່ານີ້ ອຸບັດຂຶ້ນແລະແຜ່ລາມໂດຍໄວ ເມື່ອມີການນໍາເຂົ້າເຄື່ອງສໍາເລັດຮູບ ເຮັດດ້ວຍຜ້າແພລາຄາຖືກ. ຈະສັງເກດໄດ້ວ່າ ນອກຈາກນຸ່ງໄປໂຮງຮຽນຫລື ໄປເຮັດການໃນມື້ທໍາມະດາ ແລ້ວ ໃນມື້ວັນພັກ ແມ່ຍິງລາວ ບ່ວ່າ ສາວນ້ອຍຫລືຮາມ ນັບມື້ນັບນຸ່ງສິ້ນກັນຫນ້ອຍລົງ ແມ່ນແຕ່ໃນມື້ເປີງບຸນປະເພນີໃຫຍ່ໆເຊັ່ນ ບຸນຊ່ວງເຮືອ ບຸນນະມັດສະການພະທາດຫລວງ (ນອກຈາກ ມື້ໄປໃສ່ບາດ) ບຸນໄຫວ້ວັດພູຈໍາປາສັກ ບຸນໄຫວ້ພະທາດອິງຮັງ ບຸນບັ້ງໄຟ ແລະໂດຍສະເພາະບຸນກຸດສົງການປີໃຫມ່. ແມ່ນແຕ່ຢູ່ ***ຫລວງພະບາງ*** ເມືອງມໍລະດົກໂລກ ແລະທັງເປັນແຫລ່ງຜະລິດຜ້າແພງາມໆ ມາແຕ່ບູຮານນະການນັ້ນ ພວກຍິງສາວນ້ອຍໃຫຍ່ ກໍຍັງບໍ່ເວັ້ນທີ່ຈະນຸ່ງຖືໄປຕາມສະໄຫມນິຍົມ ນອກຈາກນາງສົງຂານ ທັງເຈັດຢູ່ໃນຂະບວນແຫ່ແລ້ວ ແມ່ຍິງອື່ນໆ ກວ່າຫ້າສິບສ່ວນຮ້ອຍ ນຸ່ງໂສ້ງແລະກະໂປງ ກັນຫມົດ.

ເຖິງສຽງກໍ່ ສຽງຟືມຈະຟັດກ້ອງກັງວານຍິ່ງກວ່າ ຄັ້ງໃດໆ ໃນປະຫວັດສາດ ທີ່ຜ່ານມາ ກໍຕາມ ແຕ່ສິ່ງດັ່ງກ່າວກໍອາດຈະບໍ່ຮັບປະກັນໄດ້ວ່າ ວັດທະນະທັມການນຸ່ງຫົ່ມ ການໃຊ້ເຄື່ອງຜະລິດດ້ວຍຜ້າແພພື້ນເມືອງຈາກກີ່ຕ່ໍາຂອງແມ່ຍິງລາວເຮົານີ້ ຈະສືບຕ່ໍຄົງຕົວຢູ່ໄດ້ອີກດົນປານໃດ ແລະ ແມ່ຍິງລາວ ບັນດາເຜົ່າໃນ ***ສ.ປ.ປ. ລາວ*** ຍັງຈະໄດ້ເປັນຜູ່ມີກຽດ ຮັບຄໍາຊົມເຊີຍ ວ່າເປັນຜູ້ປະຕິບັດພາລະກິດຮັກສາວັດທະນະທັມ ດ້ານການນຸ່ງຖື ຕາມແບບປະເພນີທີ່ຕິດແທດກັບ ການຜະລິດຂອງເຂົ້າເຈົ້າເອງໄປໄດ້ອີກດົນນານເທົ່າໃດ.

ນັບມື້ ອິດທິພົນຂອງສື່ແບບຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ໂທລະພາບ ວາລະສານ ຫນັງສືພິມຕ່າງປະເທດ ນັກທ່ອງທ່ຽວ ຕ່າງແດນ ແລະການຄ້າຂາຍຢ່າງເສລີ ກໍຍິ່ງນັບມື້ທະວີຄູນຂຶ້ນ ສິນຄ້າປະເພດເຄື່ອງນຸ່ງເຄື່ອງໃຊ້ ເຮັດດ້ວຍຜ້າແພໂຮງງານ ລາຄາຕ່ໍາກວ່າຜ້າແພພື້ນເມືອງ ຫລັ່ງໄຫລເຂົ້າມາຢ່າງບໍ່ມີການຈໍາກັດເລືອກເຟັ້ນ. ໃນເວລາດຽວກັນ ກໍຍັງບໍ່ມີມາດຕະການຊຸກຍູ້ຜູ່ຜະລິດພາຍໃນຢ່າງເປັນຮູບປະທໍາຈິງຈັງ ນັບທັງການສົ່ງເສີມຜູ່ຊົມໃຊ້ ແລະ ການສຶກສາ ຄົ້ນຄ້ວາ ເພື່ອເຜີຍແຜ່ໃຫ້ ສັງຄົມທຸກລະດັບຮັບຮູ້ຄຸນຄ່າ ສິລະປະວັທະນະທັມ ຂອງຜ້າຕ່ໍາພື້ນເມືອງ ກໍຍັງບໍ່ໄດ້ຮັບການສົ່ງເສີມຢ່າງພຽງພໍ. ສີສັນ ແລະລວງລາຍແບບດັ້ງເດີມ ອັນເປັນສັນຍະລັກທ້ອງຖິ່ນ ນັບມື້ນັບສັບສົນປົນເຂົ້າກັນ ແລະຄ່ອຍໆຖືກອິດທິພົນຂອງປະເທດອື່ນໆເຂົ້າບົດບັງ ອີກບໍ່ດົນ ຜ້າແພຕ່ໍາດ້ວຍ ກີ່ພື້ນເມືອງ ***ກໍບ່ອາດຈະເປັນ ຕົວແທນຂອງວັດທະນະທັມ ລາວ ອີກຕໍ່ໄປ.***

ຄົງຈະເປັນສິ່ງຫນ້າເສຽດາຍ ແລະຫນ້າລະອາຍສົມຄວນ ກ້າຫາກວ່າມື້ໃດມື້ນຶ່ງ ແມ່ຍິງລາວຈະຕ້ອງໄປຊອກຮູ້ຮໍ່າຮຽນວິຊາ ການຕ່ໍາຫູກນໍາຄົນຕ່າງປະເທດ ແລະຈະເປັນເລື່ອງຫນ້າເສົ້າພໍພຽງໃດ ກ້າຫາກວ່າ ຜ້າແພຜືນງາມມໍລະດົກຕົກທອດຈາກບັນພະບຸລຸດເຮົາ ສ່ວນຫລວງຫລາຍຈະຖືກນໍາໄປຮັກສາໄວ້ໃນ ດິນແດນອື່ນ ແລະຖືກໂອນສັນຊາດໄປ ແລະໃນທີ່ສຸດ ກໍຫລົງລືມໄປໃນຄົນຮຸ່ນເຮົານີ້.

ຄວາມຮ່ວມມືຈາກຫລາຍພາກສ່ວນທີ່ເຫັນໄດ້ ໃນຄວາມສໍາຄັນຂອງຜ້າແພຕ່ໍາກີ່ ສີມືແມ່ຍິງທີ່ສືບທອດຍືນຍົງມາຫລາຍພັນປີ ທັງເປັນ ມໍລະດົກທາງວັດທະນະທັມອັນມີຄ່າ ທັງດ້ານສິລະປະ ການຕ່ໍາບໍ່ຫນ້ອຍກວ່າຜະລິດພັນວັດທະນະທັມອື່ນໆ ນີ້ຈະເປັນແຮງດັນອັນສໍາຄັນໃນການ ສົ່ງເສີມ ສືບອາຍຸ ຜະລິດພັນຜ້າແພລາວ ກໍຄືການຮັກສາບົດບາດ ທີ່ຫນ້າພາກພູມໃຈ ແລະມີຄວາມຫມາຍສູງສົ່ງຂອງແມ່ຍິງ ລາວ ຢູ່ຄົງຄຽງຄູ່ກັບຄວາມວັດທະນາຖາວອນຂອງສັງຄົມ ເຮົາຕະຫລອດໄປ .

Colonizers attempted to annihilate our arts and culture. In addition, they created obstacles to traditional production of arts and items of culture. But culture expressed in the form of clothing made of traditionally woven cloth survived this repression. The main factor accounting for this survival was the fact that the producers and consumers of the products were the same. Toward the end of the 1980s, this situation changed along with change in the political situation, as the government established in 1975 began to implement an economic reform known as the New Economic Mechanism as earlier mentioned (see Chapter 3). However, one may question whether that was the only cause of the change.

A foreign researcher on Lao fabrics said that after the establishment of the socialist regime in 1975, activities related to weaving, cotton planting and silkworm raising by Lao people declined significantly. One could no longer hear the clack of loom beaters issuing from beneath houses and it was very rare to find someone who could make a loom. Some people said that it was time for cotton gins and spinning wheels to be relegated to the attic. There were still some foreign researchers who expressed their concern and wrote that the situation was serious to the point that the UNDP had to supply foreign experts to help revive and restore weaving in Laos.[1]

For any country or any nation confronting the historical difficulties encountered by the Lao people for over 200 years, it would not be too surprising if this handicraft art disappeared. But the art of weaving is deeply embedded in the hearts of Lao people. It is a heritage that cannot be plundered, or destroyed so easily by outsiders. Recent events have demonstrated this. The reality is that one still can hear the clack of loom beaters and the whir of spinning wheels. These sounds are like music continuolly serenady all parts of the land.

In urban areas following the foundation of the socialist regime in 1975, it is true that the clack of loom beaters might not have been heard, or that it might have been difficult to find people weaving beneath their houses. However, physical proof of the increase in weaving is evident in the number of shops that sell traditional skirts and hand woven cloth. The centre of this activity is the Morning Market in Vientiane. From the moment the market was built, the number of the shops selling these products grew steadily. In the years 1975-1980, there were about 20 shops. They sold the hand loomed products of traditional craftspeople around Vientiane. At the same time, the government also established factories in the form of collectives to bring together craftspeople to continuously produce their products. There were 80 such collectives with some one thousand members. These weaver-members were given silk and cotton so that they could weave in their homes. Most of the products were striped cotton skirt material which were distributed for sale throughout the country.

Since the transformation from collectivisation to privatisation with the establishment of the New Economic Mechanism, many weavers have established their own businesses and expanded their activities by producing woven cotton and silk products to sell

to both domestic and foreign markets. Presently, the Vientiane Morning Market boasts more than 200 woven textile shops, infact in Vientiane municipality, there are some 400 shops of this kind. This is a rather high figure considering that the population of Vientiane is merely 600,000. This situation speaks for itself. In the Lao PDR weaving to produce traditional fabrics has taken place without interruption, and the demand for these traditional products is high enough to support many shops. However, if one considers the cultural art value of these products, one might conclude that there have been considerable changes[2].

Globalisation and Lao Textiles

As mentioned earlier, initially when the country was opening up during the late 1980s and the 1990s, there were conditions that inevitably affected the country's social and economic state both negatively and positively. Clothing habits and traditions are closely linked to people's lives. When there is a change in the way of thinking as we have witnessed in the past ten years or so, what logically follows is a corresponding change in the way of life. There has been significant change in both the countryside and town in the characteristics or values attached to clothing and other commodities made of fabrics, such as pillows, blankets, curtains, or table-cloths. Here, however, special attention will be paid to the way women dress.The way women dress in different circumstances can be specified as follows:

Forty thousand women working for the government and state owned enterprises (comprising 27% of working age women) wear tailored traditional skirts (*sinh*) with lower borders (*tinsinh*). In some institutions, women employees wear hand made *sinh*s, while in others they wear uniforms of the same colours for the blouse and skirt. The majority of the uniforms are made of imported, industrially produced fabrics.

Female students from primary to university level (approximately 300,000) wear dark blue *sinh*s made of imported, industrially produced fabric, but the *sinh* border is of locally-made, hand-woven fabric. Some provinces have tried to promote locally-made blue *sinh* material. But the problem here is the high cost of raw materials. Outside of school, girls and young women prefer to wear modern pants and western styled skirts.

Most women merchants and vendors wear modern, imported, ready-made pants or skirts.

Most farming women in rural areas (about one million women) wear factory-printed *sinh*s with motifs copied from traditional motifs and patterns. They only wear *madmee* and silk *sinh*s on special festival days.

Women of some ethnic groups wear garments they make themselves, but the raw materials for making fabrics for the garments are purchased at the market. These include Hmong and Yao women living in the north of the country. Black and coloured materials and thread are usually purchased. Only a few wear clothes that they make entirely by themselves. These ethnic minority groups also

include Lao Houey (Laentaen) and Lao Ko (Ikor). Women from ethnic groups in the south wear fewer and fewer *sinh lom* (long tube skirt-dresses; see picture), and have turned to wearing *sinh*s that are bought at markets.

Women, who work as labourers in factories (approximately 30,000 nationally as of 1995[2]), wear pants while at work. Very few wear printed cotton *sinh*s. Young women of this category also like wearing clothes bought at the market.

Women who work in hotels or as tourist guides wear expensive, hand-made *sinh*s with special designs.

Performers of modern and classic music, dance and theatre often wear highly decorated traditional costumes, although there are some who prefer wearing imported clothes.

When speaking of consumption of traditional fabrics, generally we talk only about clothing. Household items such as blankets, pillowcases, bed sheets, curtains, and napkins that used to be made by women weavers in the community are now purchased. This is the case for both rural and urban people. Rural people come into town to get their supply of blankets, bed sheets, and pillowcases at the market. This change in taste has spread quickly because of the importation of cheaper, ready-to-use items.

Besides wearing *sinh*s to school or to the office, Lao teenager girls and women seldom wear *sinh*s even on important traditional festive days such as the boat races, That Luang festival (excluding the alms-giving day), Wat Phou festival, Ing Hang stupa festival, rocket festivals, and particularly the Lao New Year. During the Lao New Year Festival, even in Luang Prabang, a World Heritage Town and an important source of exquisite fabrics since time immemorial, teenage girls and women wear popular clothes. For example, during the procession celebrating the New Year in Luang Prabang, only old women and the seven beautiful young women representing the daughters of Kabinlaphat's fable wear traditional *sinh*s. Most other women wear popular clothes such as pants and western skirts.

Even though the clack of the loom beater is still heard more loudly than at any other time in our history, this is no guarantee that clothes and household items made by traditional Lao weavers will continue to be worn and used in the future. For how much longer will Lao women of all ethnic groups be praised for preserving their culture by wearing clothing of their own creation? Our traditional culture and values are changing.

More and more the country will experience the influence of media, such as foreign television, magazines, newspapers, visitors from faraway lands, and free trade. More and more consumer goods made of cheap industrial fabrics will flow into the country without regulation on quantity or type.

Several factors may be instrumental in rapidly decreasing the role and cultural importance of Lao woven fabrics. Concrete and effective measures to promote domestic production are lacking. No group is actively promoting the using and wearing of Lao woven fabrics among consumers.

There are few studies and research projects that might also increase the visibility of Lao textiles among some consumers. Finally, the dissemination of information to the entire society about the value of our traditional woven arts is also lacking. The traditional colours, motifs and patterns prevailing in local fabrics are mingling with and being overwhelmed by influences from other countries. Soon Lao fabrics will no longer be representative of traditional Lao culture.

It would be a great pity if Lao women one day have to learn how to weave from foreigners. How sad it would be if some exquisitely beautiful fabric pieces, an inheritance from our ancestors, should be preserved in foreign lands and forgotten by people of our own country and generation.

What is required is cooperation from all the sectors of society that appreciate the importance of fabrics made from traditional looms. All those who recognise that these artistic creations represent a priceless cultural heritage, handed down for thousands of years, must become a momentous force to promote and extend the life of traditional Lao textiles. Preservation of this element of Lao culture will also preserve the honourable and lofty role of Lao women in the face of the homogenising forces of globalisation.

ອະທິບາຍຫມາຍເຫດ ແລະບັນຊີ ເອກະສານຄົ້ນຄວ້າ

(1) ໃນປຶ້ມຊື່ Women's Work: The first Work 20,000 years, Elizabet Wayland Barber, 1994, W.W.Norton & Company, Inc. NewYor. ຢັ້ງຢືນວ່າ ແມ່ຍິງໃນທົ່ວໂລກ ເປັນຮັບຜິດຊອບວຽກງານ ນີ້ ມາແຕ່ບູຮານນະການ

(2) ສະພາວະສົງຄາມ ທີ່ລະເບີດຂຶ້ນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ຢູ່ໃນດິນແດນ ລາວ ນັບແຕ່ສົງຄາມພາຍໃນ ລະຫວ່າງເຈົ້າປົກຄອງລາວ ມາຮອດ ສະໄຫມພຣະເຈົ້າອະນຸ ເຮັດໃຫ້ມີການ ອົບພະຍົບ ກວາດຕ້ອນຜູ້ຄົນ ຈາກຝັ່ງຊ້າຍ ໄປຝັ່ງຂວາຂອງ ແມ່ນ້ຳຂອງຢ່າງຫລວງຫລາຍ ຕໍ່ມາ ເຖິງເສີກແບ່ງປັນ ຍາດແຍ່ງດິນລາວ ລະຫວ່າງຝຣັ່ງ ແລະ ສະຫຍາມ ແຕ່ປາຍສະຕະວັດທີ 19 ເຖິງ ຕົ້ນສະຕະວັດທີ 20 (1893 -1946) ບວກໃສ່ການກືກກົດ ຂີ່ທັງທາງດ້ານຈິດໃຈ ແລະຮ່າງກາຍ ໂດຍ ສະຫຍາມ ມາເຖິງຕົ້ນສະຕະວັດທີ20 ແລະສືບຕໍ່ ດ້ວຍການຕົກ ເປັນປະເທດ ອານານິຄົມຂອງຝຣັ່ງ ມາຮອດ ກາງ ສະຕະວັດທີ 20 ຮ່ວມ ເວລາ 200 ປີກວ່າ. (ປະຫວັດ ສາດລາວ, ມະຫາສີລາ ວີຣະວົງ, ຫະຊວງສຶກສາ 1972)

(3) ໃນຊຸມປີ 97-98 ມີບົດຄວາມຂຽນອອກໃນຫນ້າ ຫນັງສືພິມ ຕິຕຽນວ່າແມ່ຍິງລາວຊາວຫນຸ່ມບາງກຸ່ມ ບໍ່ຮັກວັດທະນະທັມການ ນຸ່ງກືອັນຈົບງາມ ຂອງຊາດໂດຍຫັນມາເຫ່ີໃສ່ໂສ້ງກະໂປງເອີນໆ ແທນ ແລະບາງສະຖານທີ່ລາຊະການກໍອອກກົດລະບຽບ ບໍ່ໃຫ້ແມ່ຍິງ ທີ່ບໍ່ນຸ່ງສິ້ນ ລາວເຂ້ົາໄປພົວພັນ ວຽກງານນຳ.

References

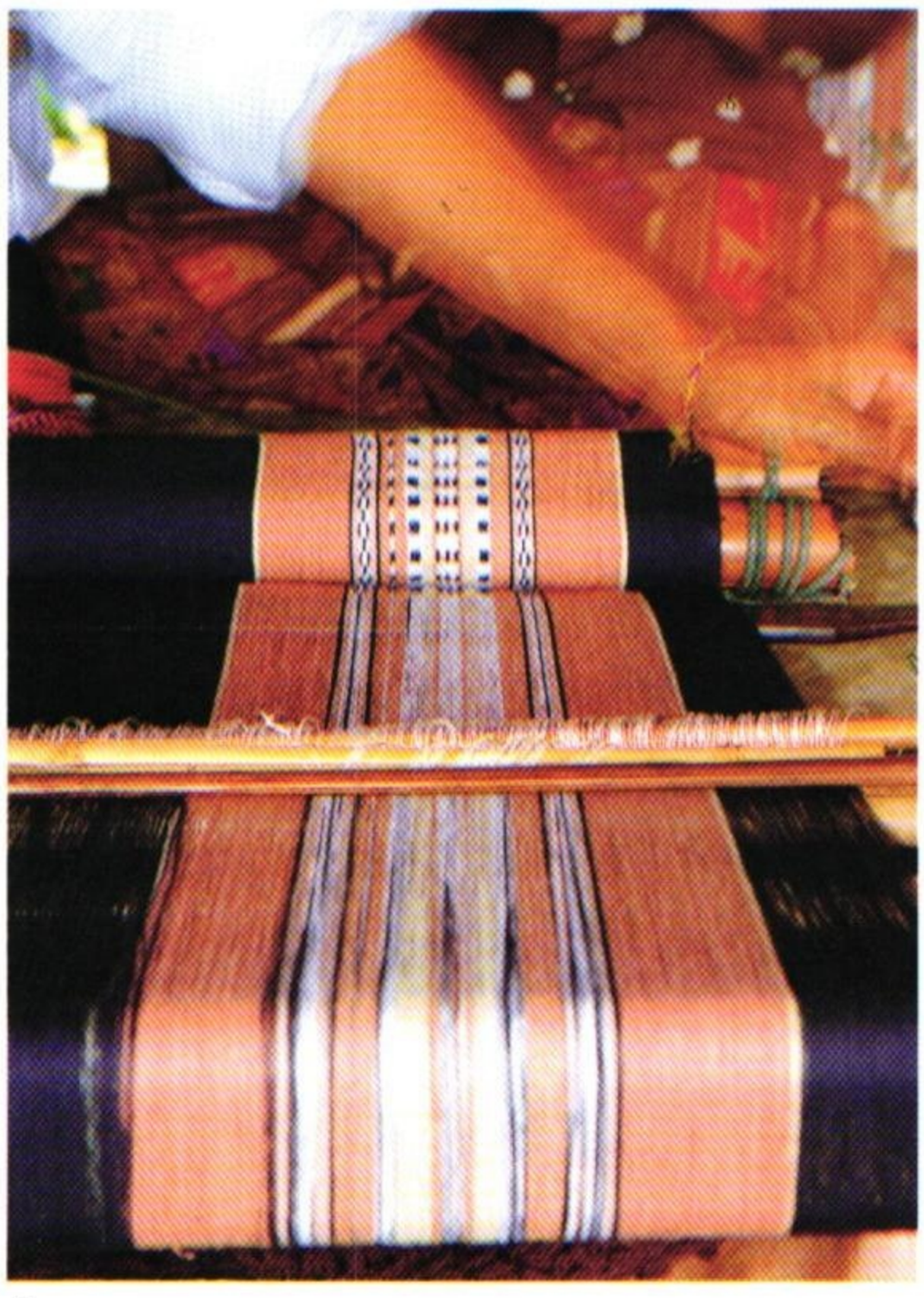
[1] In 1989, an American woman worked at a large UNDP-funded textile project as a marketing expert for only one year. The following year, she returned as a businesswoman. Before establishing her own company, she worked with skilled Lao weavers to produce samples to test Western markets. After that, she hired weavers to work with her in her company. In 1995 she exhibited her company's work at a respected textile museum in the U.S. and she gave interviews to the press. The journalists reported that this woman was solely responsible for the revival of Lao textiles. These newspaper articles created some disagreements between this businesswoman and concerned Lao and Americans.

[2] However, between 1995 and 2000, many more garment factories have opened so this number may have grown as large as 50,000.

ວິທີຕ່ຳຫູກ ແລະ ການນຳໃຊ້ສີທັມມະຊາດ ຂອງຊ່າງຕ່ຳຫູກລາວ

ວຽງຄຳ ມັນທະວົງດວງສີ

ການຕ່ຳຫູກແບບພື້ນເມືອງລາວ ທີ່ມີຫລາຍຫລາກວິທີ ໄດ້ສ້າງຄວາມແຕກຕ່າງແກ່ເນື້ອຜ້າ ແລະ ດອກລາຍທີ່ ປາກົດໃຫ້ເຫັນໃນແຕ່ລະຜືນ ຂອງເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ ແລະ ເຄື່ອງ ໃຊ້ສອຍອັນວິຈິດຈົບງາມຂອງຊາວລາວ. ແບບວິທີການຕ່ຳ ເຫລົ່ານັ້ນ ກຶກສືບທອດຈາກບັນພະບຸລຸດ ສູ່ຮຸ່ນລູກຫລານ ຕາມວິຖີທັມມະຊາດ, ໂດຍທົ່ວໄປ ດ້ວຍການບອກສອນ ປາກເປົ່າ ແລະ ການລົງມືປະຕິບັດຕົວຈິງ. ບົດຂຽນຕອນນີ້ ໄດ້ບັນທຶກລາຍລະອຽດເອົາໄວ້ ກ່ຽວກັບວິທີການດຳເນີນ ການຕ່ຳຫູກ ຟອກໄຫມແບບດັ້ງເດີມອັນຊົງຄຸນຄ່າ ສົມຄວນ ແກ່ການຮັກສາ ແລະ ສືບຕໍ່ໄປ.

ກີ່ແອວ
Backstrap loom

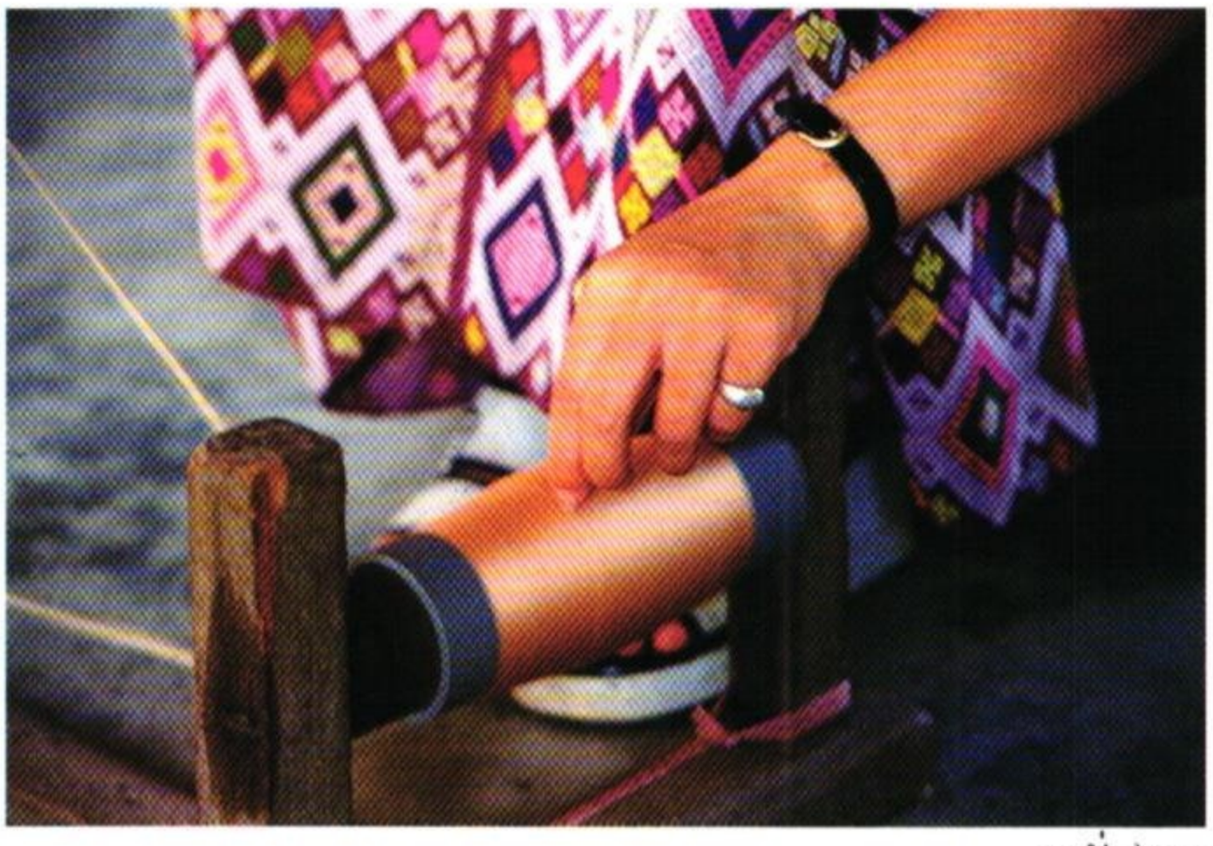
ກີ່ຕັ້ງພື້ນ
Floor loom

ຢູ່ລາວ, ຊ່າງຕ່ຳຫູກນຳໃຊ້ກີ່ສອງປະເພດ ຄື ກີ່ຕັ້ງພື້ນ ແລະ ກີ່ແອວ, ກີ່ຕັ້ງພື້ນ ກຶກນຳໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງທົ່ວ ປະເທດ ໂດຍແມ່ຍິງຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມ ເຊິ່ງເປັນຊົນເຜົ່າ ສ່ວນໃຫຍ່ຂອງປະຊາກອນຂອງຊາດ ສ່ວນກີ່ແອວ ຫາເຫັນ ໄດ້ໃນເຂດພາກໃຕ້ ເຊັ່ນ ແຂວງເຊກອງ, ສາລະວັນ ແລະ ອັດຕະປື. ກີ່ປະເພດນີ້ນຳໃຊ້ ໂດຍຊົນເຜົ່າລາວເທິງ ມອນຂະແມ ອັນໄດ້ແກ່ ຕະລຽງ, ກະຕູ, ແງະ, ແຢ ...

Lao Weaving and Natural Dyeing Techniques

Vienkham Nanthavongdouangsy

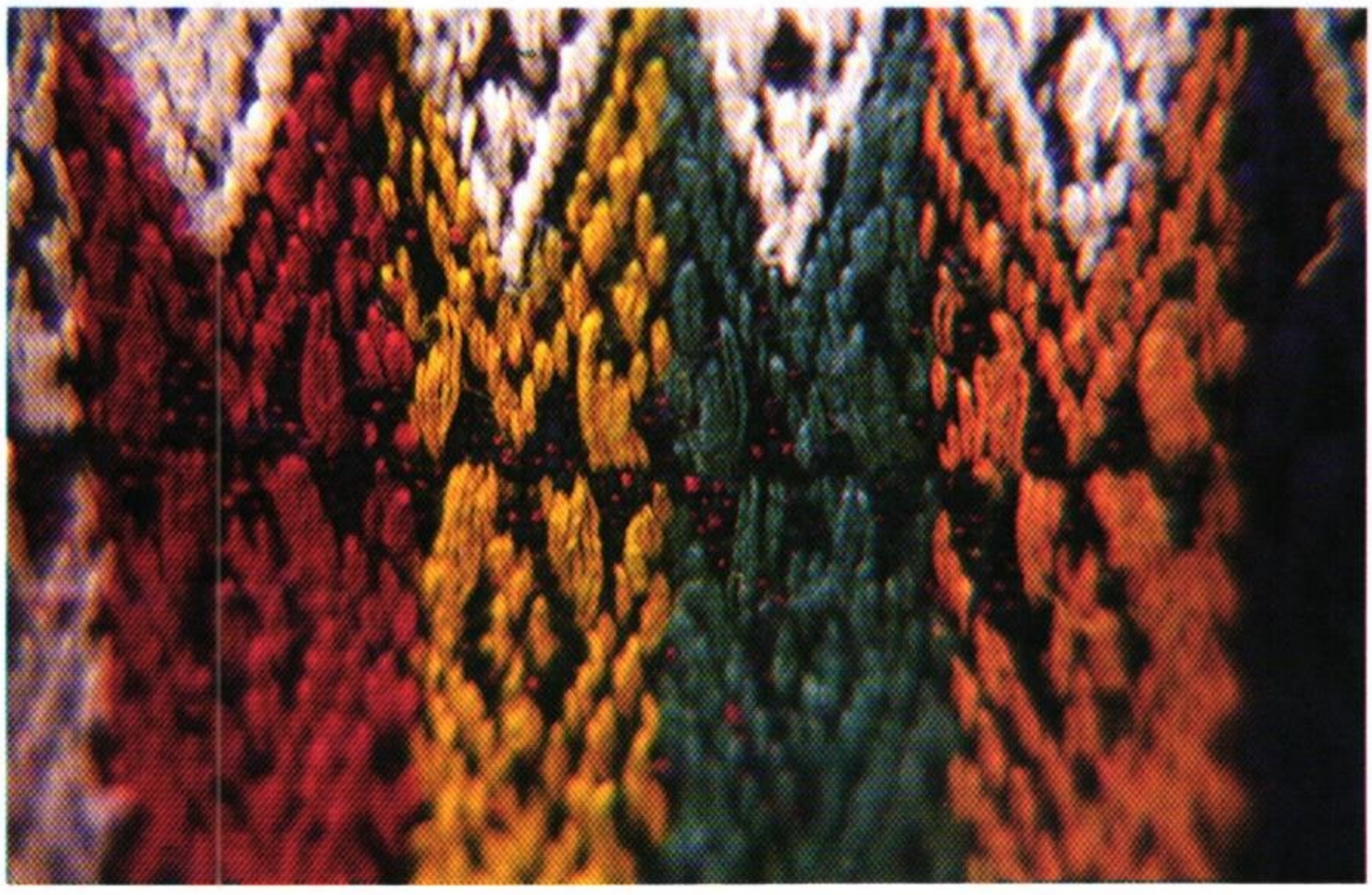
The different traditional weaving techniques of Laos have created a diversity of textures and patterns which appear on the many beautiful costumes of the Lao people. These techniques have been passed down from generation to generation by the natural route, usually verbally and physically. This part of the book is intended to record the details of how to carry out and continue these amazing weaving techniques.

ເຫລັ້ນໃຫມ
Spinning

There are two kinds of looms used in Laos: the floor loom and the backstrap loom.

The floor loom is used widely all over the country by the women of the Lao Loum, who form a large part of the population. The backstrap loom, used by the Mon Khmer ethnic groups (Talieng, Katou, Gnae, Gae, and so on) which, can be seen in the south, such as in Sekong, Salavanh and Attapeu Provinces.

ລາຍຈົກ
Supplementary weft pattern

I. ກີ່ຕັ້ງພື້ນ

ຂັ້ນຕອນການຕ່ຳທູກ

ເລືອກເສັ້ນໄຫມ ແລະ ຝ້າຍ

ຊ່າງຕ່ຳທູກຕ້ອງໄດ້ເອີ່ຍເຖິງສອງສິ່ງທຳອິດ ເມື່ອຈະເລີ່ມຕົ້ນເຮັດທູກ; ສິ່ງເຫລົ່ານັ້ນຄື ເສັ້ນເຄືອ ແລະ ເສັ້ນລ່ອງ. ບໍ່ວ່າຈະນຳໃຊ້ເສັ້ນຂະຫນາດໃດ ເສັ້ນເຄືອຕ້ອງຫມັ້ນຫນຽວ ແລະ ລ້ຽດີ, ສ່ວນເສັ້ນລ່ອງນັ້ນ ສາມາດດັດແປງໃຫ້ກົງ ຕາມການອອກແບບເນື້ອຜ້າປະເພດຕ່າງໆ.

ໄຫມ ແລະ ຝ້າຍ ໄດ້ເປັນທີ່ນິຍົມຜະລິດກັນຢູ່ທົ່ວທຸກພາກ ຂອງລາວ, ແລະ ໄດ້ມີການຜະລິດອອກມາເປັນຫລາຍ ຂະຫນາດ ຫລາຍຄຸນນະພາບ, ໂດຍມີທັງໄຫມຍອດເສັ້ນ ແລບເຫລື້ອມ ຈົນຮອດຝ້າຍເສັ້ນໃຫຍ່ຫຍາບ ເຊິ່ງແຕ່ລະ ປະເພດ ລ້ວນແຕ່ມີວິທີການສະເພາະ ໃນການດູແລ ແລະ ນຳໃຊ້. ຄວາມຈິງແລ້ວ ການເລືອກເສັ້ນຕ້ອງໄດ້ອາໄສ ປະສົບການ ແລະ ຄວາມຊຳນານ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ເວົ້າໄດ້ວ່າ ມີໄຫມ ສາມປະເພດທີ່ໃຊ້ກັນໃນລາວ.

ໄຫມເປືອກ ແມ່ນໄຫມທີ່ສາວມາຈາກເປືອກນອກ ຂອງ ຟັກຫລອກ.

ໄຫມກ່າງ ແມ່ນໄຫມທີ່ສາວມາຈາກຊັ້ນເຄິ່ງກາງ ຂອງ ຟັກຫລອກ.

ໄຫມຍອດ ແມ່ນໄຫມສາວມາຈາກຊັ້ນໃນສຸດ ຂອງຟັກ ຫລອກ.

ໄຫມກ່າງ ເປັນໄຫມທີ່ຊ່າງຕ່ຳທູກລາວນິຍົມໃຊ້ຫລາຍ ກວ່າຫມູ່. ດ້ວຍເຫດນັ້ນ ສ່ວນຫລາຍພວກເຂົາຈະສາວໄຫມ ໂດຍບໍ່ແຍກລະດັບຊັ້ນ ຂອງຟັກຫລອກ ແລະ ເອີ້ນໄຫມ ແບບນີ້ວ່າ ໄຫມສາວລ້ວນ ເຊິ່ງກໍເປັນໄຫມກ່າງນັ້ນເອງ.

ເລືອກຟືມ

ຕ້ອງເລືອກຟືມໃຫ້ກົງກັບຂະຫນາດຂອງເສັ້ນເຄືອ ພ້ອມ ທັງຄວາມກວ້າງ ແລະ ຄຸນນະພາບຂອງຜ້າທີ່ຢາກໄດ້. ຄວາມກີ່ຫ່າງຂອງແຂ້ວຟືມ ມີຜົນຕໍ່ລາຍ ແລະ ເນື້ອຜ້າ ທີ່ຕ່ຳ. ກ້າໃຊ້ຟືມກີ່ ຜ້າຈະແຫນ້ນ ແລະ ດອກລາຍຈະຍາວຮີ ໃນຂະນະທີ່ຟືມແຂ້ວຫ່າງ ຈະເຮັດໃຫ້ເນື້ອຜ້າແຫລວ ແລະ ດອກລາຍກວ້າງແປ.

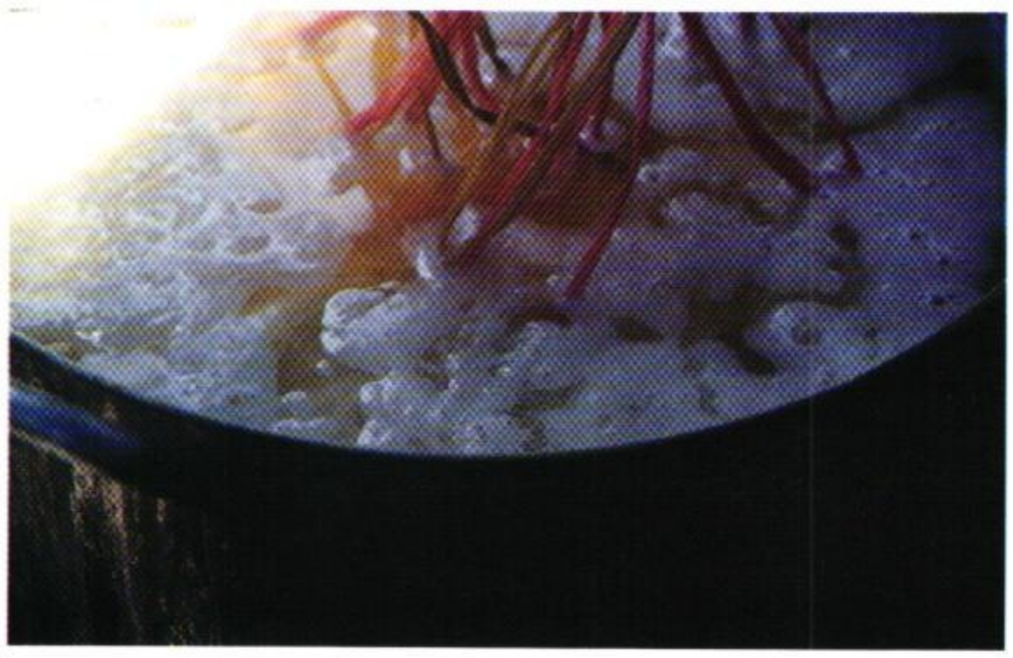

ຕ່ຳດ້ວຍກີ່ຕັ້ງພື້ນ
Weaving on floor loom

ຟອກໄຫມ

ໄຫມດິບມີຢາງຫນຽວຕິດຢູ່ ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ເສັ້ນແຂງ ກະດ້າງ. ສະນັ້ນ ຈຶ່ງຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຕົ້ມເສັ້ນໄຫມ ໃນນ້ຳດ່ັງ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ມັນອ່ອນນຸ່ມ ແລະ ເຫລື້ອມງາມ. ນ້ຳດ່ັງ ແລະ ອຸນຫະພູມຮ້ອນຟົດ ຈະລະລາຍຢາງຫນຽວນັ້ນ ອອກຈາກ ເສັ້ນໄຫມ.

ນ້ຳດ່ັງທັມມະຊາດ ເຮັດໄດ້ຈາກຂີ້ເຖົ່າເຟືອງເຂົ້າ, ເປືອກ ຫມາກພ້າວແຫ້ງ, ຜັກຫົມຫນາມແຫ້ງ ແລະ ຟືນຈາກ ໄມ້ຕ່າງໆ. ເມື່ອນຳເອົາຂີ້ເຖົ່ານັ້ນ ມາໃສ່ຫວດສານ ຫລືຫມໍ້, ກອກນ້ຳລົງໃສ່ ແລະຕອງ ກໍສາມາດໄດ້ນ້ຳດ່ັງພ້ອມ ສຳລັບ ການຟອກໄຫມ.

ຟອກໄຫມ
Boiling silk to remove the gummy resin

I. The Floor Loom

The Weaving Process

Selecting the yarns

There are two main things to talk about before a weaver gets started: the yarns for the warp and the weft.

Whatever the size, the warp thread should be strong and well-twisted, while the weft thread must be adaptable to the various texture designs.

Silk and cotton are widely produced and used in every part of Laos. They are found in a vast range of sizes and qualities. Whether they are fine shimmering silk or coarse matting cotton, all need to be treated in particular ways. As a matter of fact, extensive experience is needed for choosing yarn properly.

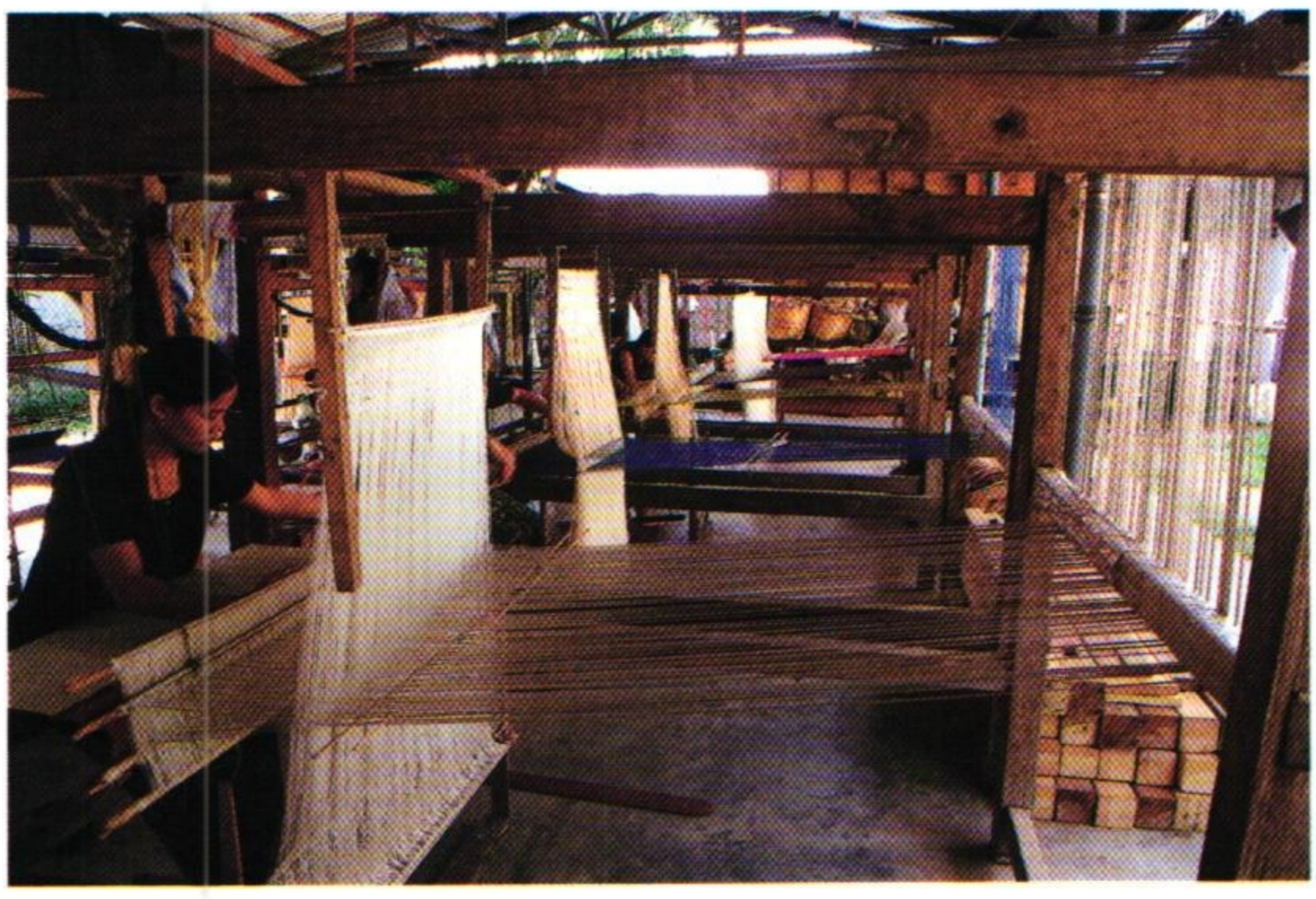
There are three types of silk used in the country:

ກີ່ຕັ້ງພື້ນ
Floor loom

- Rough silk (Mai Peurk) made from the thick covering of the cocoon
- Medium silk (Mai Kang) made from the central layer of the cocoon; this layer provides soft and shimmering silk yarn.
- The finest quality silk (Mai Nyod) is taken from the inside of the cocoon.

The medium silk is widely used amongst Lao weavers. For this reason, they sometimes produce silk using several layers of the cocoon and call this mixed silk *Mai Sao Louan* (silk pulled out of the whole cocoon). This silk is considered to be Medium Silk.

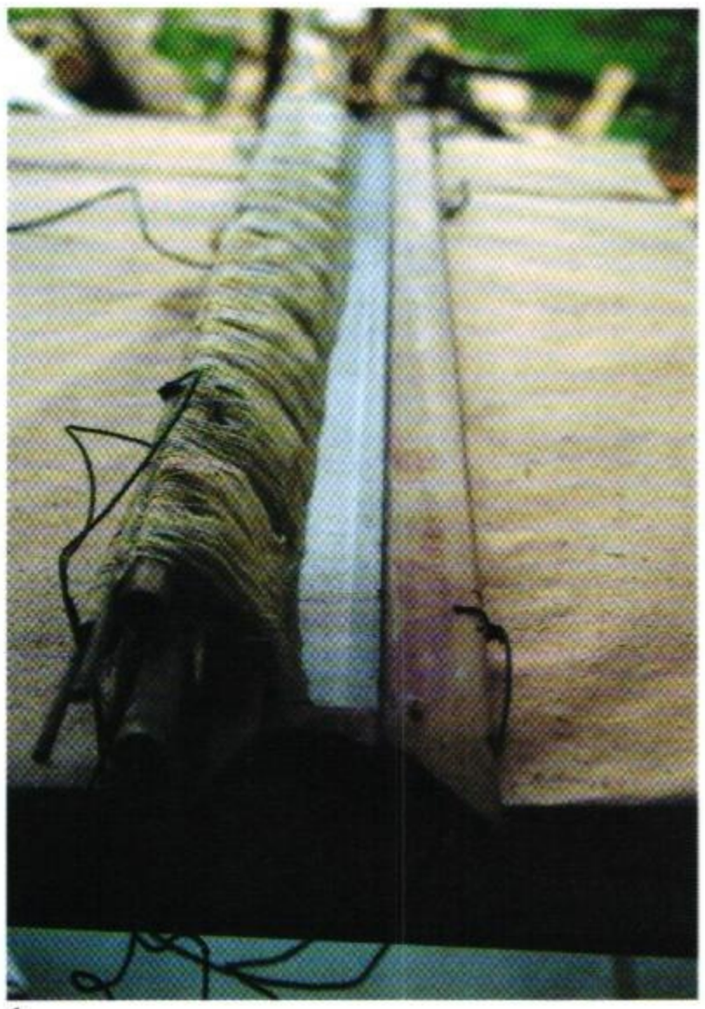

ກີ່ຕັ້ງພື້ນ
Floor looms

Selecting the beater

(adjustable comb)

The beater should be selected to suit to the size of the warp threads, and also to match the width of the finished cloth and the desired weaving quality. The size of the beater affects the design and texture of

1.

2.

ເອົາເສັ້ນໄຫມແຊ່ລົງໃນນ້ຳດັ່ງ 30ນາທີ ກ່ອນນຳໄປຕົ້ມ ດ້ວຍນ້ຳລ້າອີກ ປະມານ 30ນາທີ ຫລັງຈາກນັ້ນ ເອົາໄຫມ ອອກຈາກຫມໍ້ ປະໄວ້ໃຫ້ເຢັນ ແລ້ວລ້າງໃຫ້ສະອາດ ແລະ ຕາກໃນຮົ່ມ.

ຍ້ອມສີ

ໂດຍທັມມະຊາດແລ້ວ ໄຫມມີສອງສີ ຄືສີຂາວ ແລະ ສີເຫລືອງ, ສ່ວນຝ້າຍແມ່ນສີຂາວ. ວິທີຍ້ອມສີ ດ້ວຍການ ນຳໃຊ້ພືດພັນທັມມະຊາດຕ່າງໆ ສາມາດສະຫນອງໃຫ້ຊ່າງ ຕ່ຳຫູກ ມີສີຈຳນວນຫລວງຫລາຍໄວ້ໃຊ້ ເຊິ່ງນັບຕັ້ງ ແຕ່ສີລຽບງ່າຍເຢັນຕາ ໄປຈົນເຖິງເຂັ້ມ ແລະ ສົດໃສ.

ສີທັມມະຊາດ ສາມາດແຍກອອກເປັນສອງພວກ ແຕກ ຕ່າງກັນ ຄື: ສີຍ້ອມດ້ວຍອຸນຫະພູມເຢັນ ແລະສີຍ້ອມ ດ້ວຍອຸນຫະພູມຮ້ອນ. ອຸນຫະພູມມີຄວາມສຳຄັນຫລາຍ ໃນການຍ້ອມສີ. ບາງສີຈະບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນເລີຍ ຖ້າໃຊ້ນ້ຳຮ້ອນ ເຂົ້າໃນການຍ້ອມ.

ຫນ້າຕໍ່ໄປ ແມ່ນຕົວຢ່າງສີຈຳນວນນຶ່ງ ທີ່ຊ່າງຕ່ຳຫູກ ລາວ ສາມາດຍ້ອມເອົາມາຈາກແມ່ງໄມ້, ຕົ້ນ ໃບ ແລະ ຮາກໄມ້ ເຊິ່ງຫາໄດ້ຢ່າງສະດວກສະບາຍຈາກສວນ ແລະ ປ່າໃກ້ບ້ານ.

3.

4.

1.2.3.4 ຟືມ ແລະເຍົ້າ

Beater and heddles

ຫ້ຳງເຄືອຫູກ

ເຫລັ່ນໄຫມ : ເອົາໃບໄຫມໃສ່ກົ່ງຄ້ຳງ ແລ້ວປັ່ນໃສ່ໂບກ.

ຄົ້ນເຄືອຫູກ : ນຳໂບກໄຫມທີ່ປັ່ນໄວ້ມາຄົ້ນໃສ່ເຝືອໄມ້ ທີ່ ມີແຂ້ວລຽນກັນຫລາຍອັນຢູ່ສອງຟາກຂ້ຳງ. ຈຳນວນແຂ້ວ ເຝືອທີ່ໃຊ້ຈະເປັນຕົວຊີ້ບອກຄວາມຍາວຂອງເຄືອຫູກ ແລະ ຕາມທັມມະດາ ຮູຟືມນຶ່ງ ຕ້ອງການເສັ້ນເຄືອສອງເສັ້ນ.

ສືບຫູກ : ເສັ້ນເຄືອຫູກທີ່ຄົ້ນໃຫມ່ ຈະຖືກນຳມາສືບເສັ້ນ ຕໍ່ເສັ້ນໃສ່ກົກຫູກທີ່ມີຢູ່ນຳຟືມ ແລະ ເຍົ້າ.

ກ່ຳງເຄືອຫູກ : ຫລັງຈາກສືບແລ້ວ ຫ້ອຍຟືມ ແລະ ເຍົ້າຂຶ້ນ ດ້ວຍໄມ້ໄຜ່ກົມກ້ຽງ. ຈາກນັ້ນ ຈົກເຄືອ ໃຫ້ເປັນລະບຽບ ຕັ້ງ ແຕ່ຫນ້າຟືມ ໄປຈົນເຖິງຫົວຫູກ ໂດຍມີໄມ້ໄຂ່ສອງອັນ ຢູ່ສິ້ນສຸດຂອງລອງກີ່.

ສ້ຳງລາຍ

ດອກລາຍຈຳນວນນັບບໍ່ກ້ວນ ທີ່ມາຈາກການຕ່ຳດ້ວຍ ກີ່ຕັ້ງພື້ນ ລ້ວນແຕ່ປະດິດມາຈາກ 1 ໃນ 6ວິທີການສ້ຳງລາຍ ເຊິ່ງມີລາຍລະອຽດດັ່ງຕໍ່ລົງໄປນີ້ :

ລາຍເກັບຂິດ

ລາຍມັດຫມີ່

ห้ามจำหน่าย

ລຳດັບ	ສີ	ຊື່ພາສາລາວ	ຊື່ພາສາອັງກິດ	ນຳໃຊ້	ປະສົມ	ຍ້ອມເຢັນ	ຍ້ອມຮ້ອນ	ບັນທຶກ
1.	ຟ້ານິນ, ດຳ, ຂຽວ	ຄາມ, ຫ້ອມ	Indigo	ໃບ ແລະ ກ້ານສົດ	ດ່າງ, ເຫລົ້າຂາວ, ປູນ	x		ເກັບຫ້ອມ ຫລືຄາມ ມາແຊ່ລົງໃນໄຫໃຫ່ ເພື່ອເຮັດ ນ້ຳຫ້ອມບ້າ ແລະ ນ້ຳຫ້ອມອຸ້ນ. ຕັ້ງຫມັ້ນິນ ເອົານ້ຳຫ້ອມບ້າ ແລະ ນ້ຳຫ້ອມອຸ້ນ ປະສົມກັນໃນໄຫດິນ ແລ້ວຄົນຈົນໃຫ້ເຫັນນ້ຳເປັນສີຟ້າ ຈາກນັ້ນຈຶ່ງຕື່ມນ້ຳດ່າງ ແລະ ເຫລົ້າຂາວລົງ ແລະ ຄົນອີກຈົນໃຫ້ເປັນຟອດຟູຂຶ້ນຈຶ່ງເຊົາ ແລະ ປົກປາກໄຫໄວ້ປ່ອຍໄວ້ແນວນັ້ນ ຈົນຮອດ 5 ມື້. ວິທີຍ້ອມ ກ່ອນອື່ນຕ້ອງຄົນຫມັ້ນິນເສັຍກ່ອນ ຈາກນັ້ນ ກໍຕັກນ້ຳເຊື້ອນັ້ນໄວ້ປະມານ 1 ລິດ. ໃຊ້ປອຍໄຫມ ຫລື ຝ້າຍ ຫລືຈະເປັນຜືນຜ້າທີ່ຫມາດນ້ຳ ຈຸ່ມລົງໃນຫມັ້ແລ້ວຄົ້ນ ຄົນຈົນເຫັນສີຈັບ ແລ້ວຈຶ່ງນຳຂຶ້ນບິດນ້ຳອອກ ແລະ ຕາກໃນທີ່ຮົ່ມ. ຫລັງຈາກຄົ້ນນິນແລ້ວແຕ່ລະຄັ້ງ ຕື່ມນ້ຳເຊື້ອ ທີ່ຕັກໄວ້ນັ້ນຄືນໄປພ້ອມດ້ວຍນ້ຳດ່າງອີກພໍປະມານ. ຖ້າຢາກໄດ້ສີຂຽວຕ້ອງຍ້ອມທັບສີເຫລືອງແຮ່ມ ຫລື ແກ່ນມື້ອີກເທື່ອຫນຶ່ງ.
2.	ຂີ້ເທົ່າ, ດຳ	ຫມາກເກືອ	Ebony fruit	ຫມ່ວຍ	ດ່າງ, ປູນ, ຂີ້ຕົ້ມ	x		ບົດຫມາກເກືອ ແລ້ວແຊ່ນ້ຳຮ່ວມກັບນ້ຳດ່າງ ປູນຂາວ ແລະ ຂີ້ຕົ້ມ ປະມານ 12 ຊົ່ວໂມງ, ແລ້ວຕອງດ້ວຍຜ້າ. ເອົາໄຫມ ຫລື ຝ້າຍ ທີ່ຫມາດນ້ຳ ແຊ່ລົງໄປໄດ້ 30 ນາທີ ຈຶ່ງນຳຂຶ້ນມາຕາມໃນທີ່ຮົ່ມ. ຍ້ອມຊ້ຳແບບດຽວກັນນີ້ 3 ເທື່ອ ຈຶ່ງໄລນ້ຳໃຫ້ສະອາດ ແລ້ວນຳໄປຕາກອີກ. ຮອດຕອນນີ້ ສີທີ່ຍ້ອມໄດ້ ແມ່ນສີຂີ້ເຖົ່າ ແລະ ເມື່ອນຳເອົາສີດ່ົງກ່າວ ໄປຕົ້ມປະມານ 1 ຊົ່ວໂມງ ສີກໍຈະເຂັ້ມຂຶ້ນເປັນສີດຳ.
3.	ຂຽວອ່ອນ	ລີ້ນໄມ້ flower tree	Indian trumpet	ເປືອກສົດ	ເຫລັກ	x		ສັບເປືອກຕົ້ມລີ້ນໄມ້ໃຫ້ເປັນຕ່ອນນ້ອຍ ແລ້ວຕົ້ມໃສ່ກັບທ່ອນເຫລັກຈົນໃຫ້ສີອອກຫມົດ. ປົ່ງຫມັ້ລົງ ແລະ ປ່ອຍໃຫ້ເຢັນ ຈຶ່ງນຳເອົາໄຫມມາແຊ່ ປະມານ 20

ລຳດັບ	ສີ	ຊື່ພາສາລາວ	ຊື່ພາສາອັງກິດ	ນຳໃຊ້	ປະສົມ	ຍ້ອມເຢັນ	ຍ້ອມຮ້ອນ	ບັນທຶກ
								ນາທີ ແລ້ວເອົາອອກຕາກ. ແຊ່ ແລະ ຕາກແນວນີ້ 3 ເທື່ອ ແລ້ວຈຶ່ງໄລນ້ຳສະອາດ ແລະ ຕາກຢູ່ບ່ອນຮົ່ມ.
4.	ແດງ, ອິດ	ຄັ່ງ	Lac ກ້ອນຄັ່ງ	ໃບສົ້ມ, ເຫລັກ			x	ບົດຄັ່ງໃຫ້ລະອຽດ ແລ້ວແຊ່ນ້ຳໄວ້ 12 ຊົ່ວໂມງ. ຕອງເອົາແຕ່ນ້ຳ ແລະ ແຊ່ໃຫມ່ລົງ 30 ນາທີ ຈຶ່ງນຳຂຶ້ນຕົ້ມໃສ່ໃບຫມາກຂາມ 1 ຊົ່ວໂມງ ແລ້ວປົ່ງລົງ ປ່ອຍໃຫ້ເຢັນ. ນຳເອົາໄຫມອອກຕາກໃຫ້ແຫ້ງ ກ່ອນນຳໄປໄລນ້ຳ ແລະ ຕາກອີກເທື່ອຫນຶ່ງ. ໃຊ້ວິທີການແບບດຽວກັນນີ້ ແຕ່ບໍ່ໃສ່ໃບສົ້ມ (ໃບຫມາກຂາມ, ໃບສົ້ມປ່ອຍ ແລະ ອື່ນໆ ກໍຈະໄດ້ສີອີກ)
5.	ບົວ	ຝາງແດງ	Sappan wood	ແກນ	ດ່ົງ		x	ເບິ່ງວິທີຍ້ອມແກນມື້
6.	ບົວຂີ້ເທົ່າ	ໄມ້ສັກ	Teak	ໃບສົດ	ເຫລັກ		x	ເບິ່ງວິທີຍ້ອມແກນມື້
7.	ນ້ຳຕານ	ສີສຽດ	Betel palm	ເປືອກ	ດ່ົງ		x	ທຸບເປືອກສີສຽດ ແລ້ວແຊ່ນ້ຳໄວ້ 12 ຊົ່ວໂມງ ຈຶ່ງນຳມາຕົ້ມໃສ່ກັບນ້ຳດ່ົງ. ຕົ້ມໄດ້ນ້ຳສີກໍປົ່ງລົງ ແລະ ປ່ອຍໃຫ້ມັນເຢັນ ນຳໄຫມມາແຊ່ 20 ນາທີ ແລ້ວເອົາຂຶ້ນຕົ້ມອີກ 1 ຊົ່ວໂມງ. ເມື່ອປົ່ງລົງ ແລະ ປ່ອຍໃຫ້ເຢັນ ກໍເອົາໄຫມອອກ ແລະ ຕາກໃຫ້ແຫ້ງ ກ່ອນນຳໄປໄລນ້ຳ ແລະຕາກເທື່ອສຸດທ້າຍ.
8.	ນ້ຳຕານເຫລືອງຂັ້ນ	ຫູກວາງ	Wild almond	ໃບສົດ	ເຫລັກ		x	ເບິ່ງວິທີຍ້ອມແກນມື້
9.	ນ້ຳຕານ	ເບັນ		ໃບສົດ	ປູກ, ດ່ົງ		x	ເບິ່ງວິທີຍ້ອມແກນມື້
10.	ແສດ	ຫມາກແສດ	Anatto	ແກ່ນ	ດ່ົງ		x	ເບິ່ງວິທີຍ້ອມແກນມື້
11.	ແສດເຫລືອງ	ເຂ		ແກນ	ດ່ົງ		x	ເບິ່ງວິທີຍ້ອມແກນມື້
12.	ເຫລືອງ	ຫມາກມື້	Jack fruit	ແກນ	ເກືອ		x	ສັບແກນຕົ້ມມື້ອອກເປັນຕ່ອນນ້ອຍ ແລະ ຕົ້ມໃສ່ເກືອ ຈົນນ້ຳສີອອກຫມົດ ແລ້ວປົ່ງຫມໍ້ລົງ ແລະປ່ອຍໃຫ້ເຢັນ ນຳໄຫມມາແຊ່ລົງ 20 ນາທີ ແລ້ວນຳໄປຕົ້ມ 1 ຊົ່ວໂມງ ຕາກໃຫ້ແຫ້ງກ່ອນນຳໄປໄລນ້ຳສະອາດ ແລະ ຕາກອີກເທື່ອສຸດທ້າຍ.
13.	ເຫລືອງ	ແຮ່ມ		ຮາກ	ດ່ົງ		x	ເບິ່ງວິທີຍ້ອມແກນມື້

the final work. If the beater is fine the texture will be thick and have a finely detailed pattern. A wide beater will create a loose and soft fabric with a wide motif.

Boiling the Silk

Raw silk contains a gummy resin which makes the thread appear hard and stiff. It is necessary to boil the silk in a solution of ash (lye) to make it soft and shiny. The lye, in combination with the boiling temperature, removes the gummy resin from the silk thread.

The solution of ash can be made from rice stalks, coconut husks, wood, or amaranth. They are first burnt to ash, then added to water and filtered. The silk is soaked in the lye for thirty minutes before discarding the lye and boiling the silk in clean water for another thirty minutes. After this, the silk is taken out of the pot and left to cool, then rinsed well, and finally hung to dry in the shade.

Dyeing

Natural silk is white or yellow in colour, whereas raw cotton is white. The dyeing techniques using different natural sources provide numerous colours from very subtle, light colours through bright colours to rich, dark hues.

Natural dyes can be divided into two different kinds: cold bath dye and hot bath dye. Temperature is very important for colouring - some dyes are completely distorted when put in hot water.

Next page are some of the tropical dyes which Lao weavers can obtain from insects, wood, leaves, roots and seeds. They are easily found in the back yard and the nearby forest.

Preparing the warp

Spinning *(Len):* Skeins of silk are wound onto spools made from bamboo.

Setting up the warp *(Khon Kheau Hook):* The yarn from the spool is transferred onto a wooden frame with knobs at both sides. The knobs hold the warp yarn in the required lengths. The number of warp threads wound onto the frame will normally be double that of the reeds of the chosen beater.

Tying on the warp threads *(Seup Hook):* The warp threads are removed from the frame then joined one by one to the warp ends from the beater and heddles.

Straightening the warp *(Kang Kheau Hook):* After tying the knots, the beater and heddles are hung from the top of the loom using bamboo ties. The warp threads are stretched from the cloth beam to the back of the loom, then separated neatly by means of two thin sticks placed across the warp.

Creating patterns

Of the many different patterns created on the floor loom, all come from six main weaving techniques, as follows:

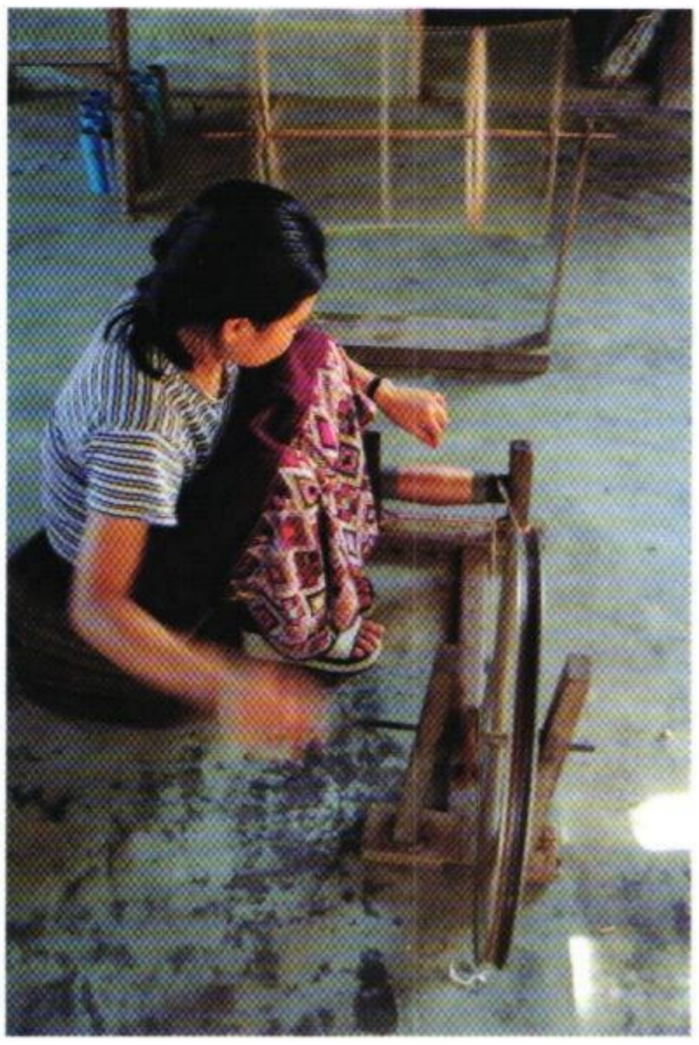
Kit (supplementary weft)

ໄຫມທີ່ຍ້ອມສີຕ່າງໆ
Dyed silk

No	Colour	Lao name	English name	Plant part used	Mordant	Cold dye	Hot dye	Note
1.	Blue, black, green	Khaam Hohm	Indigo plant Strobilanthes sp.	Fresh leaves and stem	Lye (ash solution), white alcohol, lime	x		Soak Khaam or Hohm plant to get *the Fresh Indigo Extract.* and *Indigo Paste.* *Setting up the dye pot* Mix the fresh indigo tract and paste together, then add the lye and alcohol and stir it well. Cover the pot and let it rest for five days. Dyeing Stir the indigo ferment, remove from the pot and set aside about 1 liter of it. Take damp yarn and soak it in the pot for dyeing. After finishing dyeing each time, put the 1 liter of the ferment that was set aside back into the pot and add some more indigo paste and lye. To obtain a green colour it is necessary to dye again using jackfruit wood or haem root.
2.	Gray Black	Maakeua	Ebony fruit	Fruit	Lye, lime, mud	x		Crush Maakeua, soak it in water with lye, lime and mud for 12 hours. Filter the mixture through cotton cloth. The dyeing is done by immersing damp yarn into the solution for about 30 minutes, then removing it to dry in the shade. This is repeated 3 times, then the yarn is rinsed well and dried again in shade. Now the yarn turns gray, and when boiled for 1 hour, it will become dark
3.	Light green	Linmai flower tree	Indian trumpet	Fresh bark	Iron	x		Chop the bark and boil to extract the colour, then leave it to cool. Soak the damp yarn in the dye solution for about 20 minutes. Remove it and dry in shade. Repeat 3 times. Rinse well, and finally dry again in shade.
4.	Red Purple	Khang	Stick lac	Resin from the lac insect	Sour tasting leaves, Iron	x		Crush the lacquer and soak in water for 12 hours. Filter it well, then immerse the damp yarn into the dye solution for 30

No	Colour	Lao name	English name	Plant part used	Mordant	Cold dye	Hot dye	Note
								minutes. Add sour leaves and boil all together for 1 hour. Leave the yarn in the solution to cool, then remove the yarn. Dry in shade before rinsing with water and drying once again. When the same technique is used with iron instead of sour leaves, a purple colour will be obtained.
5.	Pink	Fangdaeng	Sappanwood	Heartwood	Lye		x	See dyeing technique No. 12, jackfruit
6.	Pinkish-gray	Maisak	Teak	Fresh leaves			x	See dyeing technique No. 12, jackfruit
7.	Brown	Sisiad	Betel palm	Bark	Lye		x	Beat the bark and soak in water for 12 hours. Boil it with lye to extract the colour. Leave it to cool. Next, soak the damp yarn in the dye for 20 minutes, then boil all together for 1 hour. Take the pot off the fire and leave it to cool. Remove the yarn and dry it in shade, rinse again well and dry once more.
8.	Gold brown	Hookwaang	Wild almond	Fresh leaves	Iron		x	See dyeing technique No. 12, jackfruit
9.	Brown	Ben	Various species of bush	Fresh leaves	Lime, lye		x	See dyeing technique No. 12, jackfruit
10.	Orange	Maaksaet	Anatto	Seeds	Lye		x	See dyeing technique No. 12, jackfruit
11.	Deep golden-orange	Kheh	Cudrania sp.	Heartwood	Lye		x	See dyeing technique No. 12, jackfruit
12.	Yellow	Maakmee	Jack fruit	Heartwood	Salt		x	Chop and boil with the mordant. After colour has been extracted, allow the solution to cool. Immerse the damp yarn in the solution and soak for 20 minutes, then heat and keep boiling for 1 hour. Then take the yarn out and dry in shade before rinsing and drying it again for the last time.
13.	Yellow	Haem	Haem vine	Root	Lye		x	See dyeing technique No. 12, jackfruit 1

1. ເຫລັ່ນໄຫມ

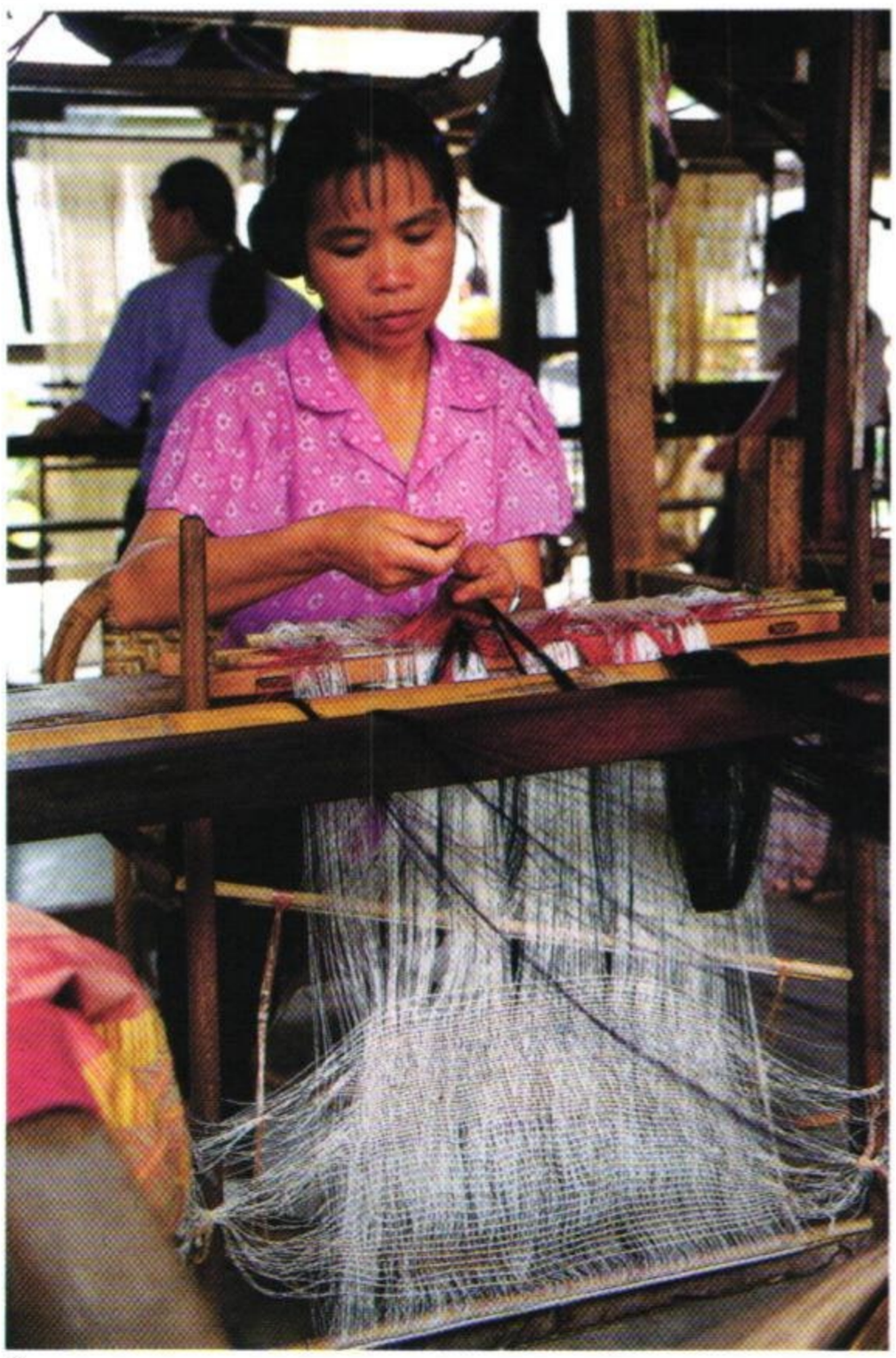
Spinning

2

ຄົ້ນເຄືອຫູກ

Making the warp

3

4

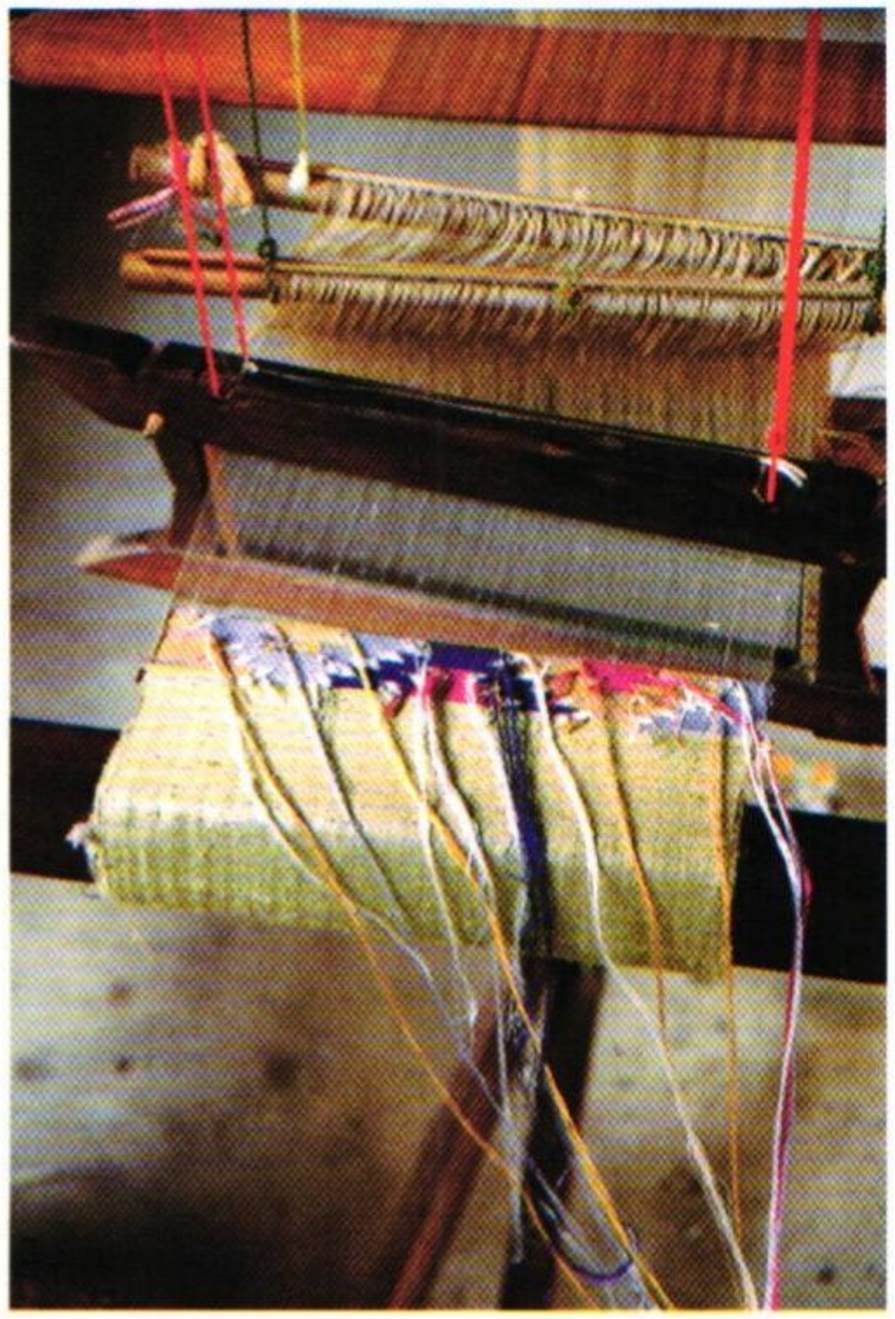
3.4 ສືບຫູກ

Tying on the warp threads

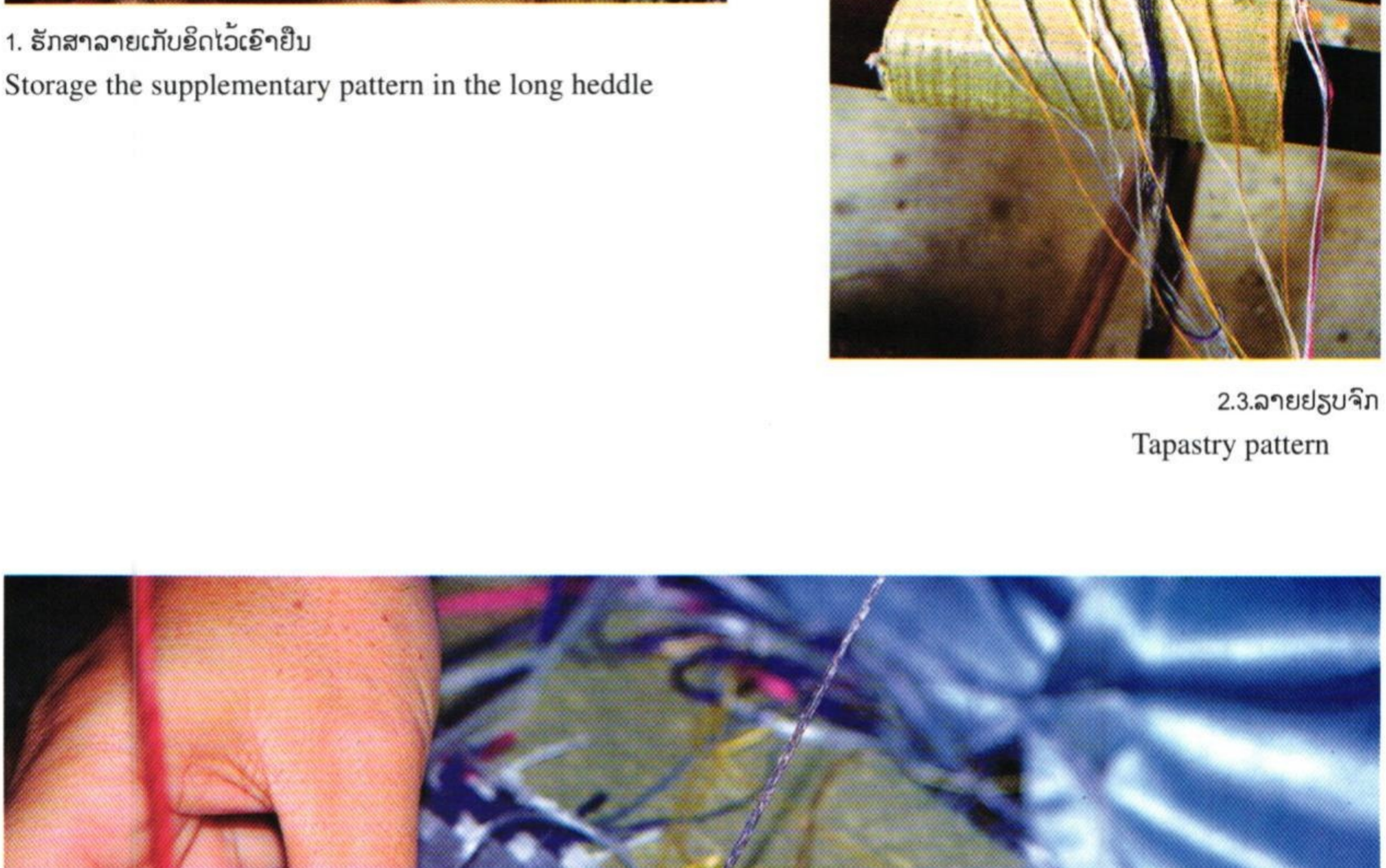
1. ຮັກສາລາຍເກັບຍົກໄວ້ເອົາຍືນ

Storage the supplementary pattern in the long heddle

2.3.ลายยฮบจิภ

Tapastry pattern

3

ลายมุก
ลายหยรูบจิก
ลายก่อม ຫລື ມັກໄມ
ลายหลายเอ๊า

ลายดอกด๊อดรอ
One line design framework

1. ลายเกับอิด

ขั้นตอนทำอิดในกานเธัดลายเกับอิด แม่นกานนับเส้นธูฟืม โดยวัดเส้นเถือที่นับนั้นอื้น-ล้ง. จากนั้นลายที่เกับได้จะถืกธักสาไว้ด้อยด๊อใส่เอ๊าเย่ง, เซ่ง เธัดให้ซ่างต่ำหูกสามาดต่ำลายดรอ กันนี้ซ้ำอื้นล้ง เหื่อแล้วเหื่อเล่า ตามต้องกานได้. ซ่างต่ำหูกใช้นิ้วมือ หลือไม้ป่องเหล่าให้แป และ ก้รงมื่น เผื่อเป้นอุปะกอบในกานสอดเส้นไหม เกาะดอกลาย.

ซ่างต่ำหูกยึดถือแม่แบบสามย่าง ในกานเธัดลายด้อยกานเกับอิด, แม่แบบเหล่านั้นได้แก่ :

ลายดอกด๊อดรอ
ลายดอกสองด๊อ
ลายดอกปะดิดส้าง

ลายดอกด๊อดรอ

ทุกๆด๊อที่เกับปะกอบเป้นดอกลาย จะต้องธักสารูบร่างแกวอื้น และ ล้งของเส้นเถือ ที่ด๊อทำอิดกำนิดไว้.

ลายดอกสองด๊อ

ลายนี้จะมีสองด๊อเป้นหลัก และ ด๊อหังสองจะมีแกวอื้น และ ล้งของเส้นเถือยัดกัน.

ลายปะดิดส้าง

ลายแบบนี้ มีให้เห็นหลายกว่าสองลายที่ก่าวมาข้างเหิง เผาะซ่างต่ำหูกมีอิดสะละ เต็มที่ในกานใช้หัวคิดปะดิดส้างของตืน ในกานเกับลาย.

ลายดอก สองด๊อ
Two line design framework

2. ลายมัดหมี่

กานมัดหมี่หางต่ำ แม่นกานใช้เฉือกที่ลอกมาจากกาบก้อยตากแห้ง มามัดให้เป้นลิงลายที่ต้องกาน ใส่เส้นไหมที่จะใช้เป้นหางต่ำ. กานมัดหมี่มีหลายขั้นตอน: แหกเฝือหลือโธงหมี่ ที่จะกอักไหมหมี่ใส่กับ ละหนาดหน้าฟืมที่จะต่ำ;

ลายปะดิดส้าง
Free style design

Mat Mi (tie and dye)
Mouk (supplementary warp)
Tapestry
Kom or *Makmai* (twisted yarn)
Multiple heddles

Kit (supplementary weft pattern)

The pattern is first created by counting and dividing the warp yarn up and down according to the order of the spaces in the reeds of the beater, then the pattern is stored in the long heddle. Thus a weaver can repeat the pattern from time to time. A weaver normally uses her fingers or a flat pointed stick, made from animal bone or bamboo, as a tool to lift and pass the warp yarn through in making the patterns.

There are three main basic patterns using the supplementary technique:

One line design framework (Dok Dew Diaw):

In this basic pattern, each line of design exactly follows the previous line.

Two line design framework (Dok Song Dew):

In this basic pattern there are two lines of design to follow. The positions of these two lines are opposite each other.

Free style design

The weaver is free to create her own designs. This form of weaving is the most common as it does not restrict the weaver and does limit the designs.

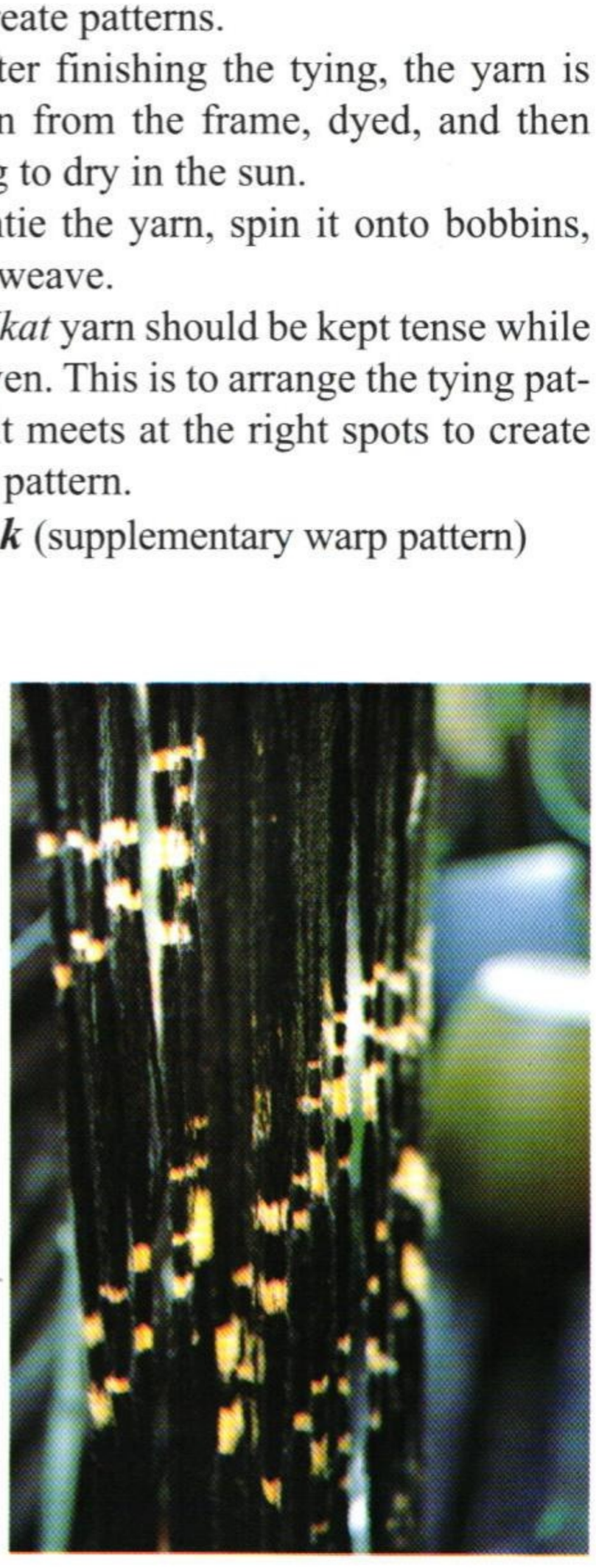
Mat Mi (tie and dye)

In this process sections of yarns are tied with string at strategic points so that the dye cannot penetrate them, thereby creating patterns in the yarn. ***The steps for producing Mat Mi are:***

- Measure the *ikat* frame to match the width of the loom beater.
- Wind the threads around the *ikat* frame, dividing them into sections called "*Lam*". Identify the number of windings in each *Lam*
- Wrap and tie the threads *Lam* by *Lam* to create patterns.
- After finishing the tying, the yarn is taken from the frame, dyed, and then hung to dry in the sun.
- Untie the yarn, spin it onto bobbins, and weave.

The *Ikat* yarn should be kept tense while it is woven. This is to arrange the tying pattern so it meets at the right spots to create an ideal pattern.

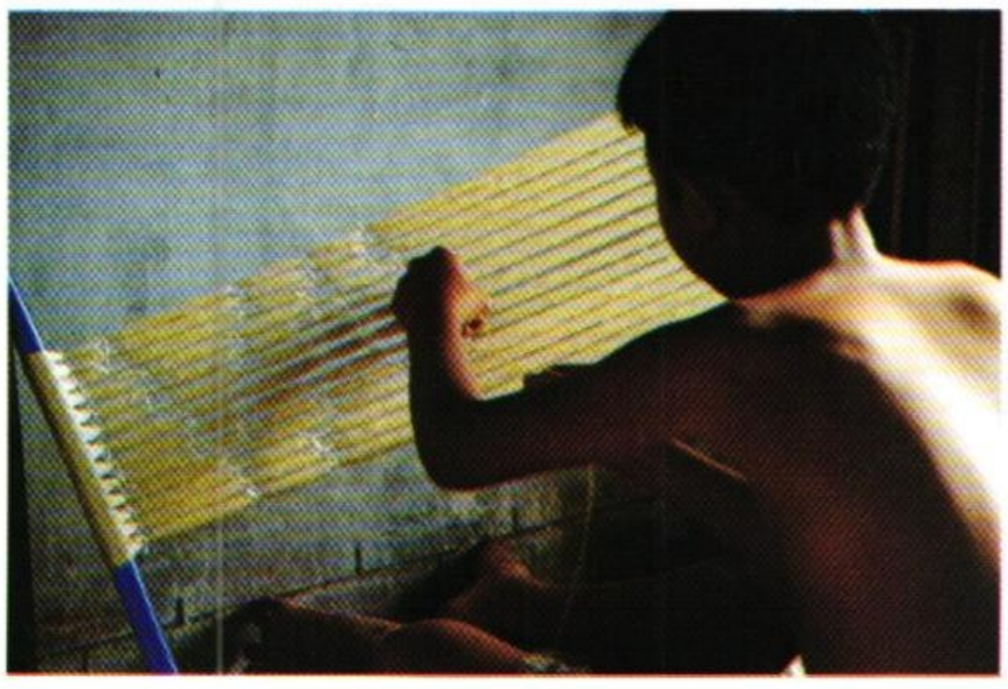
Mouk (supplementary warp pattern)

2

มัดหมี่

1 Wrap and tie the threads

ກວັກໄຫມໃສ່ໂຮງຫມີ່ ໂດຍແບ່ງເປັນລຳ;

ຕ້ອງຮູ້ແຕ່ລະລຳຈະກວັກໃສ່ຈັກເທື່ອ ເອົາເຊືອກກາບກ້ວຍແຫ້ງມັດໃສ່ລຳຫມີ່ໃຫ້ເປັນຮູບດອກລາຍ;

ມັດສຳເລັດແລ້ວປົດອອກ ນຳໄປຍ້ອມ ຕາກໃຫ້ແຫ້ງ;

ແກ້ເຊືອກມັດອອກ ປັ່ນໃສ່ຫລອດ ແລ້ວນຳໄປຕ່ຳ.

ການຕ່ຳຫມີ່ຕ້ອງໄດ້ຄຶງເສັ້ນໄຫມ ເພື່ອໃຫ້ແຕ່ລະແຖວຂອງດອກລາຍມາຄົບກັນຢູ່ຕຳແຫນ່ງທີ່ແນ່ນອນ ຈຶ່ງສາມາດເກີດເປັນຮູບລາຍອັນເດັ່ນຊັດໄດ້.

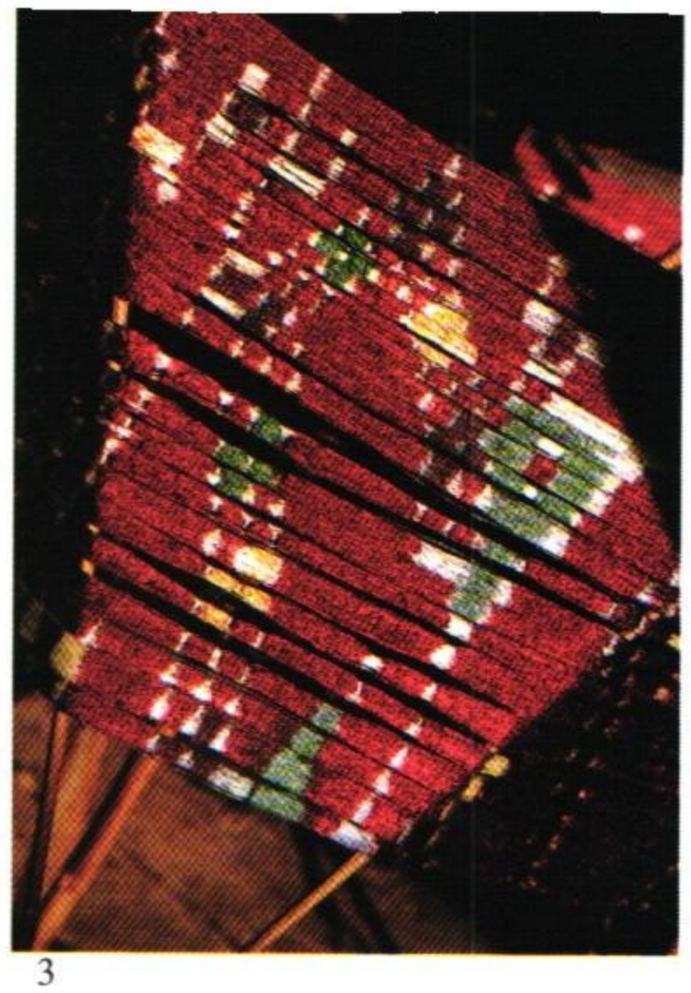
3. ລາຍມຸກ

ຫູກມຸກ ແມ່ນຫູກທີ່ມີສອງເຄືອ ຄືເຄືອໃຫຍ່ ແລະ ເຄືອມຸກ ທີ່ນຳເອົາມາເພີ່ມໃສ່ ເພື່ອເຮັດເປັນລາຍ. ຊ່າງຕ່ຳຫູກ ເອີ້ນຊື່ມຸກດ້ວຍຂະຫນາດໃຫຍ່ນ້ອຍຂອງເສັ້ນເຄືອມຸກທີ່ຫ້ຽງໃສ່, ໂດຍສ່ວນຫລາຍພວກເຂົາ ມັກຕ່ຳແຕ່ມຸກສາມ ຮອດມຸກສິບສອງ ແລະ ເຄືອຈະຕ້ອງໄດ້ກະກຽມໄປຕາມຊື່ມຸກ ຕົວຢ່າງ ຈະເຮັດມຸກຫ້າ, ແຕ່ລະແຖວຂອງມຸກຕ້ອງມີ ເກົ້າຮູຟືມ ເພື່ອໃສ່ມຸກ ແລະ ແຕ່ລະຮູ ມີເສັ້ນມຸກຢູ່ສີ່ເສັ້ນ ຮວມທັງເສັ້ນເຄືອໃຫຍ່ ສອງເສັ້ນ ຫມາຍຄວາມວ່າ ແຕ່ລະຮູທີ່ຈະຕ່ຳມຸກ ມີເສັ້ນເຄືອຫົກເສັ້ນນຳກັນ ຂັ້ນຕອນຂອງການເຮັດຫູກມຸກມີ:

ກາງເຄືອຫູກໃຫຍ່ໃສ່ກີ່ໃຫ້ຮຽບຮ້ອຍ;
ຄົ້ນເຄືອມຸກຂະຫນາດຕາມຕ້ອງການ;
ນຳເຄືອມຸກມາປ່ອນໃສ່ຮູຟືມ ຮ່ວມກັບເຄືອຫູກໃຫຍ່ ພ້ອມທັງໃສ່ດ໊ອມຸກໄປພ້ອມ;
ເກັບເຂົ້ານ້ອຍໃສ່ດ໊ອມຸກ;
ຕ່ອຍມຸກ ແລະ ໃຊ້ນ້ຳຫມັກກ່ວງເຄືອມຸກ;
ຕ່ຳເປັນລາຍ ໂດຍການຍົກເຄືອມຸກ.

4. ລາຍຢຽບຈົກ

ສຳລັບລາຍນີ້ ຊ່າງຕ່ຳຫູກຈະຢຽບງ້າງເຄືອຫູກ ແລະ ໃຊ້ເສັ້ນໄຫມຫລາຍສີຕ່າງກັນ ຈົກໃຫ້ເປັນລາຍ, ໄຫມແຕ່ລະສີມາຄົບກັນຢູ່ເສັ້ນເຄືອເສັ້ນຫນຶ່ງດຽວ ແລະ ໄຫມຕ່າງສີດັ່ງກ່າວ ຈະກືກຈົກໃຫ້ກ້ຽວໄຂ່ວກັນ ດ້ວຍເສັ້ນເຄືອເສັ້ນນັ້ນ ເພື່ອໃຫ້ເກີດເປັນຂອບເຂດຂອງລາຍ.

3

4

2.3.4
ຫລັງຈາກມັດ, ຍ້ອມ ແລະແກ້ເຊືອກມັດ
After tying, colour and unwrapping

5. ລາຍໄຫມກ່ອມ ຫລື ມັກໂມ

ແມ່ນການນຳເອົາໄຫມສອງສີ ຫລືຫລາຍກວ່ານັ້ນ ມາລັງໃສ່ກັນ. ເມື່ອໄຫມຕ່າງສີຕ່າງເສັ້ນກືກລັງເຮັດເປັນເສັ້ນດຽວ ແລ້ວນຳມາຕ່ຳລາຍທີ່ປະກົດໃຫ້ເຫັນ ຈຶ່ງງົດງາມ ແລະ ເປັນທີ່ຫນ້າສົນໃຈໄປອີກ ແບບຫນຶ່ງ.

6. ລາຍຫລາຍເຂົ້າ

ຊ່າງຕ່ຳຫູກປະດິດລາຍນີ້ ດ້ວຍຫູກທີ່ມີເຂົ້ານ້ອຍຫລາຍກວ່າສອງອັນຂຶ້ນໄປ. ເປັນທີ່ຮູ້ຈັກກັນດີ ແມ່ນລາຍສາມເຂົ້າ ແລະ ສີ່ເຂົ້າ. ເພື່ອເຮັດໃຫ້ລາຍເດັ່ນຂຶ້ນ ແຕ່ລະຮູເຂົ້າຕ້ອງບັນຈຸເສັ້ນເຄືອສອງເສັ້ນ ແລະ ມີການອອກແບບລາຍແຕ່ຕອນປ່ອນຮູເຂົ້າ, ຈາກນັ້ນ ເວລາຕ່ຳຈຶ່ງຢຽບເຂົ້າຕາມລະບຽບຂອງລາຍທີ່ໄດ້ ປ່ອນໃສ່ເຂົ້າໄວ້ແລ້ວ. ຜ້າຕ່ຳດ້ວຍສາມເຂົ້າ ມີລາຍສອງເບື້ອງຕ່າງກັນ ເບື້ອງຫນຶ່ງຈະເຫັນທາງເຄືອ ຫລາຍກວ່າ ແລະ ອີກເບື້ອງຫນຶ່ງເຫັນທາງຕ່ຳດີ. ສ່ວນຜ້າສີ່ເຂົ້າ ມີລາຍສອງເບື້ອງຄືກັນເລີຍ.

This is woven using two warps at the same time. One is the main warp, used as the background, and the other, a smaller warp is incorporated to create patterns (supplementary weft). The *Mouk* is named according to the number of supplementary warp threads in one column of pattern. Weavers commonly weave from *Mouk* Three, *Mouk* Four, up to *Mouk* Twelve. The *Mouk* warp is prepared according to the *Mouk* number. For example, *Mouk* Five has nine spaces of beater's reeds to hold the supplementary warp threads in each column of pattern. *Mouk* Six has eleven spaces of beater's reeds. Every space of reeds consists of six threads, two for the main warp and four for the *Mouk* design. The steps in producing *Mouk* are :

- Set up the main warp on the loom.
- Prepare *Mouk* warp threads as needed, according to the *Mouk* number and the number of columns of pattern.
- Put the *Mouk* warp together with the main one and classify it using shed sticks.
- Make heddles for the shed sticks.
- Set up the *Mouk* warp with the *Mouk* heddles. This is to tense up the *Mouk* underneath the mainwarp.
- Weave and make patterns by lift ing the *Mouk* warp.

Tapestry

Weavers use different colours of weft yarn passing through the warp to create the pattern. These threads cross over and are fastened to each other at the same selected warp thread.

Kom or Makmai (twisted yarn)

This techniques uses a weft yarn with two or more colours twisted together. Threads of different colours woven freely create unusual and magnificent patterns.

Multiple heddles

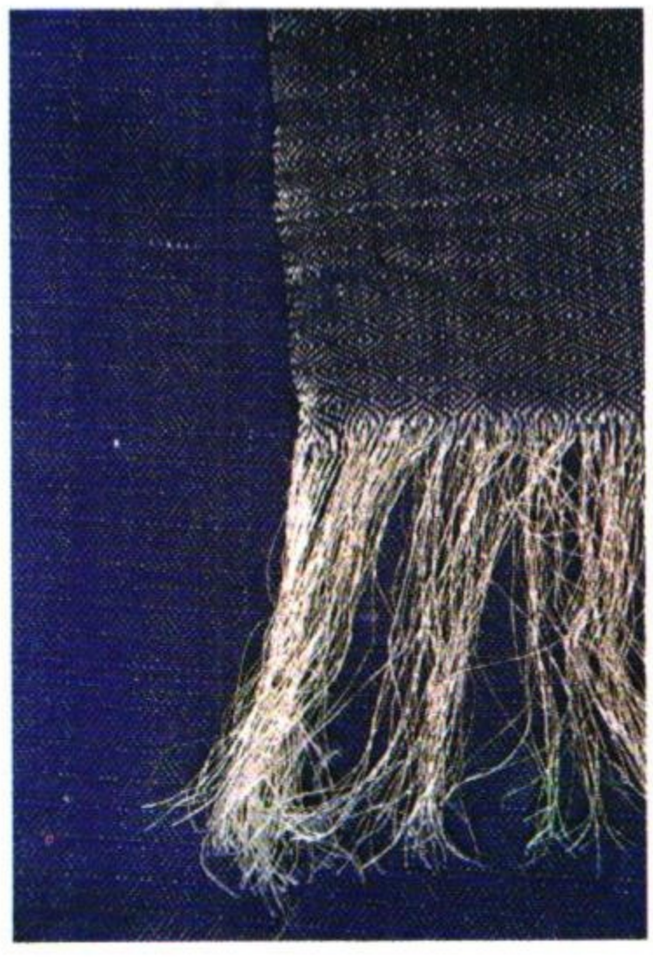
This involves making a design on the loom using more than two small heddles. Three or four heddles are used for this type of weaving. To make the design, two warp threads are joined together to one string of the heddle. The pattern is prepared by the way the warp threads are put on the heddle strings, then the weaving is done methodically. The fabric woven with three heddles has two contrasting sides, one clearly displaying the pattern in the weft while the other shows mostly the warp.

5

ลายมัดหมี่

Mat Mi (tie and dye)pattern

ผ้าลาย 3เอิา

Three heddles fabrics

1.

2.

3.

1.2.3 ไม้ตะกໍ ใส่ลาย

Takoh (heddles) for holding the pattern

ต่ำกี่แອວ

Weaving on the back-strap loom

II. ກີ່ແອວ

ຂັ້ນຕອນການຕ່ຳ

1. ການຫ້ຳງເຄືອ

ຊ່ຳງຕ່ຳຫູກມັກນຳໃຊ້ຝ້ຳຍເພື່ອຕ່ຳຫູກປະເພດນີ້. ພວກເອົ້ຳຈະເລືອກເສັ້ນ ແລະ ຍ້ອມສີທີ່ຕ້ອງການ ແລ້ວຈຶ່ງເລີ່ມຂັ້ນຕອນເຮັດເຄືອ.

ກ໋ຳຝ້ຳຍ: ເອົ້ຳປອຍຝ້ຳຍ ໃສ່ກົງວັງວິດ ແລ້ວກ໋ຳເປັນກ້ອນມົນໆ ຄືຫນ່ວຍຫມາກບານ. ຝ້ຳຍສີຕ່ຳງກັນ ຕ້ອງແຍກກ໋ຳເປັນຄົນລະຫນ່ວຍ.

ຄົ້ນເຄືອຫູກ : ນຳເອົ້ຳກ໋ຳຝ້ຳຍໄປຄົ້ນໃສ່ເຝືອຄົ້ນຫູກ ທີ່ປະກອບດ້ວຍໄມ້ໄຜ່ກົມ 2 ທ່ອນ ແລະ ໄມ້ດ້ຶ 5 ອັນ. ຊ່ຳງຕ່ຳຫູກ ຕ້ອງອອກແບບລຳຍກ່ອນການຄົ້ນເຄືອ ເພຳະຕ້ອງໄດ້ເກັບຕະກໍ (ເຂົ້ຳ) ໃສ່ລຳຍ ໄປພ້ອມ ແລະຈຳນວນຂອງຕະກໍ ຂຶ້ນກັບຈຳນວນຂອງລຳຍທີ່ຈະຕ່ຳ.

ຫ້ຳງຫູກ: ຫລັງຈຳກຄົ້ນເຄືອແລ້ວ ເອົ້ຳ***ຂອງ*** (ໄມ້) ສະນວນ ສອດໃສ່ຕຳມຫວ່ຳງຂອງ***ຂອງຈະໂມກ,*** ຈັດຝ້ຳຍເຄືອໃຫ້ສະເຫມີກັນ ໂດຍເອົ້ຳມືຕົບໄປມຳເບົ້ຳໆ. ຍົກຍ້ຳຍເຄືອຫູກ ໂດຍກຳນມ້ວນໄມ້***ປະນວນ*** ແລ້ວມຳຍອອກ ແລະ ສອດ***ຂອງຂຳດ*** 2 ອັນ ເຂົ້ຳໃສ່ສອງສົ້ນເຄືອ. ຈຳກນັ້ນ ເອົ້ຳ***ຂອງຕະກໍ*** ສອດໃສ່***ຕະກໍ*** ທີ່ເກັບໄວ້ແລ້ວ, ມັດກະໂດໃສ່ກັບ***ຂອງປະນວນ*** ແລະ ສຸດທ້ຳຍຈຶ່ງສອດ***ມະຊະຊູ, ຊູດ້ຳສ,*** ແລະ***ຊະຊະ***ໃສ່.

ເມື່ອຫ້ຳງຫູກແລ້ວ ຊ່ຳງຕ່ຳຫູກຈະຕ່ຳໄມ້ຕອກໃສ່ກ່ອນປະມຳນ 3 - 4 ເສັ້ນ ເພື່ອກວດກຳຄວຳມ ກີ່ຫ່ຳງຂອງເຄືອວ່ຳສະເຫມີກັນແລ້ວບໍ່, ກ້ຳຍັງບໍ່ສະເຫມີ ຈະໃຊ້ຍົນເຫມັ້ນເປັນອຸປະກອນເຂັ່ຍເສັ້ນຝ້ຳຍເຄືອ.

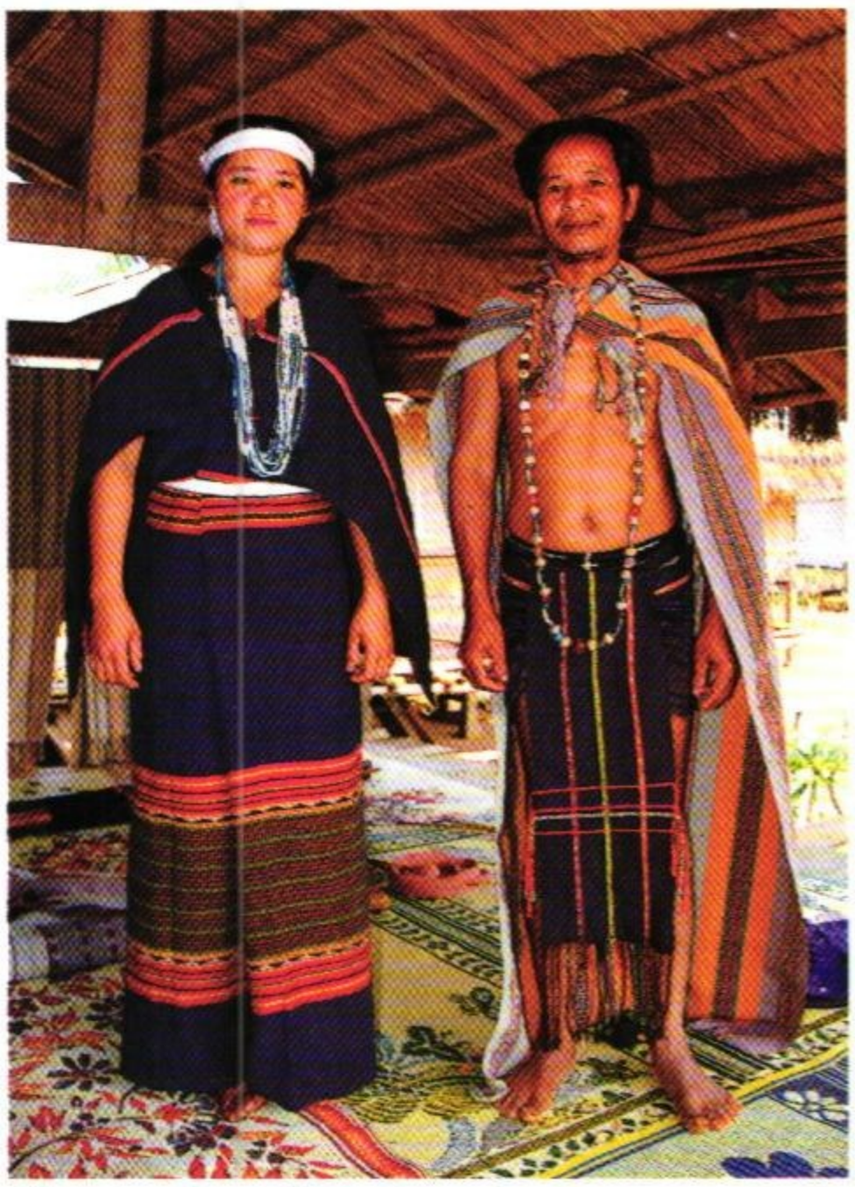
2. ສ້ຳງລຳຍ

ກຳນປະດິດລຳຍ ໂດຍກຳນຕ່ຳຫູກກີ່ແອວນີ້ ແມ່ນອີ້ງໃສ່ພື້ນຖຳນຂອງລຳຍ 3 ແບບ ຄື:

1. ***ລຳຍດ້ຳສຈິ້ງ,*** ຕ່ຳດ້ວຍ 2 ຕະກໍ
2. ***ລຳຍກະແຮຍ,*** ຕ່ຳດ້ວຍ 2 ຕະກໍ

ວັງວິດ ອຸປະກອນສຳລັບການກ໋ຳຝ້ຳຍ

Spinning wheel

ເຄື່ອງນຸ່ງ ເຜົ່າຕະລ່ຽງ, ເມືອງ ທ່າແຕງ, ແຂວງ ເຊກອງ
Ta-Lieang tradition costume, Tha Tang district, Xekong province.

ສາຍຄໍຫມາກປັດ ເຜົ່າຕະລ່ຽງ ເຮັດດ້ວຍ ຫີນອຳພັນ
Gem neckless, Ta Lieang ethnic group

II. The Backstrap Loom

1. Preparing the warp

This type of loom is more commonly used for weaving cotton. Weavers select and dye the cotton yarns as desired before proceeding to weaving.

Balling the cotton
(*Kor Fai*): Put a skein of cotton on a spinning wheel and wind the yarn into a ball. Different coloured cottons are wound into separate balls.

Setting up the warp: The balls of yarn are unwound onto a warping frame which consists of two main bamboo uprights with five beaters. The weaver designs the pattern she needs before setting up the warp because she must prepare the *takoh* (heddles) for producing the patterns. The number of *takoh* used depends on the number of patterns to be woven.

Setting up the warp on the loom: Once the warp has been set up on the frame, the warp threads are transferred to the loom. The *rohng* is inserted between them. The threads are evened out by beating gently with the hands. The warp is raised by winding onto the gathering rod, then two ***rohngraat*** are inserted one at each end of the warp. The ***rohng takoh*** is then tied on, and finally the ***ronhg***, ***masasu***, ***sudas***, and ***sasa*** are inserted.

2. Designing the patterns

Backstrap loom weaving patterns are based on three main master patterns:
1). The *Dascheung* pattern, using two *Takor*.
2). The *Karaeroy* pattern, using two *Takor*
3). The *Karaesoua* pattern, using two *Takor*

1

2

3

4

1.2.3 ກະກຽມອຸປະກອນ ສຳລັບການຄົ້ນເຄືອ

Preparing equipment for making the warp

ນຳກ້ຝ້າຍໄປຄົ້ນເຮັດເຄືອຫູກ

Winding the yarn onto the frame to make the warp

5

6

7

8

5.6.7.8 ເກັບເອົາສ້າງລາຍ ໃນເວລາຄົ້ນເຄືອ

Making the heddles while winding the warp

9

9.10 ພາຍຫລັງຄົ້ນເຄືອແລ້ວ
Finishing the warp

10

ເອົາເຄືອຫູກອອກຈາກເຝືອເພື່ອໄປກາງຫູກ
Removing the warp to set up on the loom

12

11

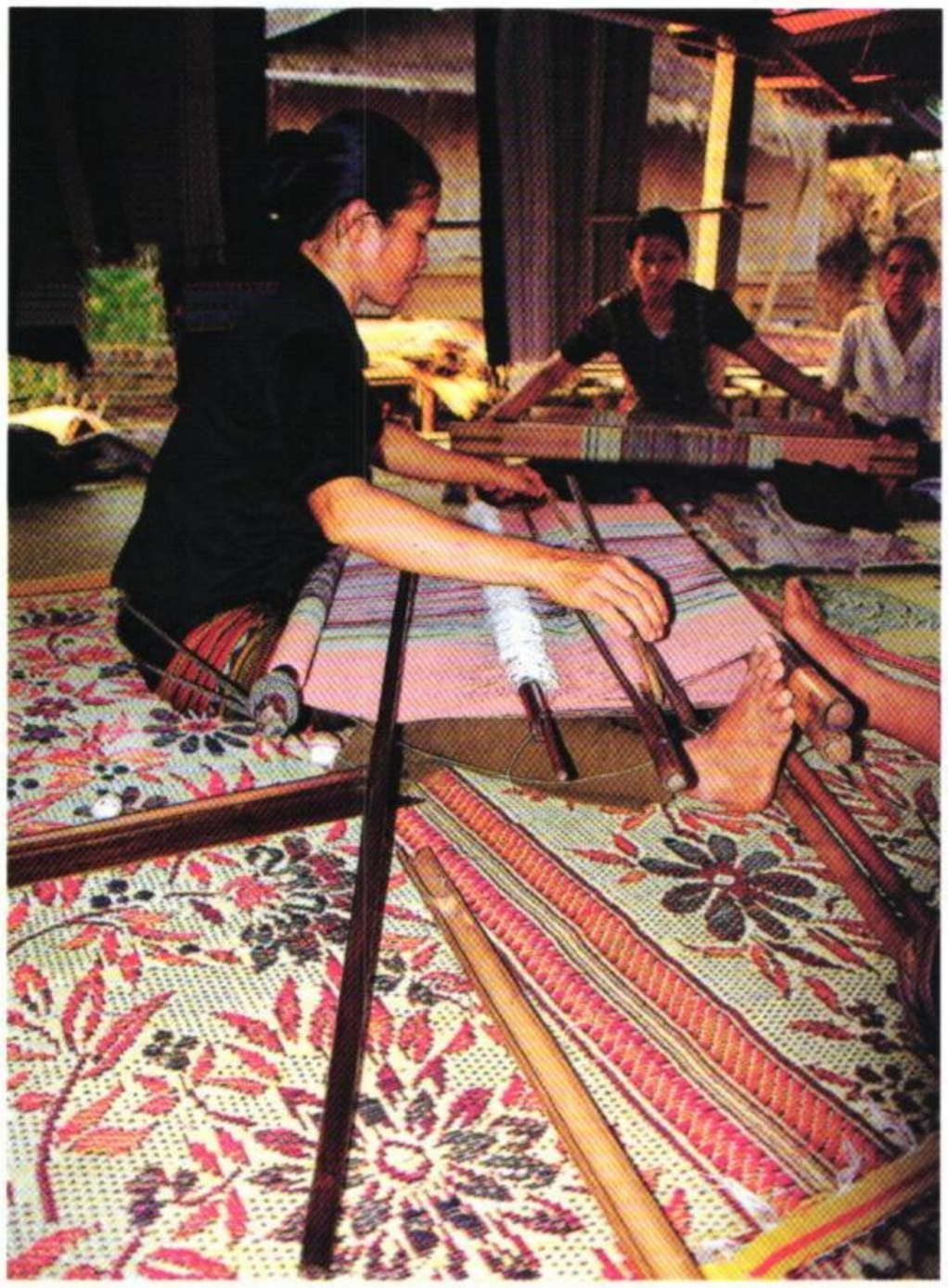

13

14

11.15 ຜ່ນການທ້າງຫູກ
Install equipment for weaving or setting up the warp on the loom

15

16

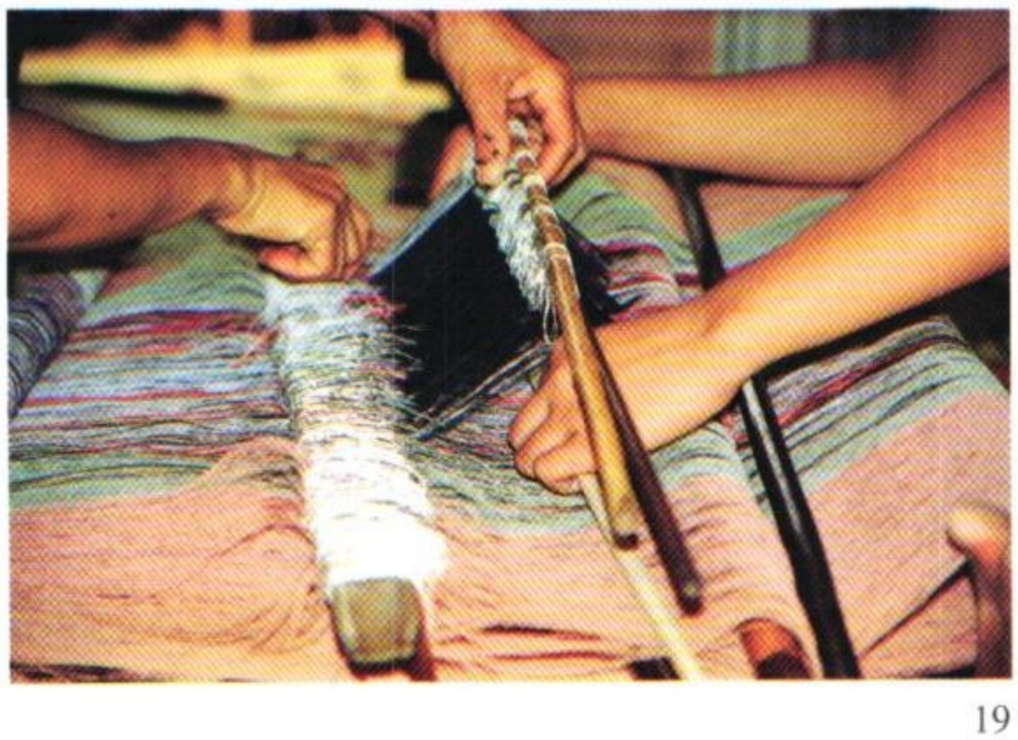

17

18

16.17.18 ใช้สองขายัน หลีป่อยไม้ธองธาดเพื่อเถ่ง
หลียานเถือหูภ เวลาต่ำ
Using her feet to push and lean back while weaving

19

20.

19.20 ยานเถือหูภ และ ยิกเอ๊าเพื่อต่ำลาย
Loosening the warp for lifting takoh to weave the pattern

When two or three of the above-mentioned patterns are combined, the pattern will be named accordingly:

The *Karaeroy-Dascheung* pattern, which uses three *Takor,* is a combination of the *Karaeroy* and *Dascheung* patterns.

The *Karaeroy-Dascheung-Karaesoua* pattern, using four Takors, is a combination of the *Karaeroy*, *Dascheung*, and *Karaesoua* patterns.

To produce stylized patterns such as animals, objects, letters, and so on, the weaver uses shed sticks to add a supplementary weft.

3. Weaving

In weaving with a backstrap loom it is important that the weaver knows how to move her legs and body in the right rhythm for tightening and loosening the warp. She tightens the warp by using her feet to push the *Rongraat* forwards (away from her) and by leaning back on the waistband so that the warp is pulled down. Pulling back her legs will cause the warp to slacken as needed.

In order to weave the designs, the weaver must first pull back the *sasoo*, *niideus,* and *takoh* together and use the *rohngbin* to keep them pressed together. At the same time the *rohngraat* must be pushed forwards so the warp tightens. To slacken the warp in order to insert the *paneuk* for weaving the pattern, the legs are pulled back and the *sasoo, niideus,* and *rohngbin* assembly is pushed forwards.

ลาย ภะแธธอย ด๊าสจ๊ว
Karaeroy - Dascheung pattern

ลาย ภะแธธอย ด๊าสจ๊ว ภะแธธ๊ว
Karaeroy - Dascheung - Karaesoua pattern

3. ลายภะแธธอ๊ว, ต่ำด้วย 2 ตะกำ

ເມື່ອນຳເອົາສອງ ຫລືສາມລາຍທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງ ມາຕ່ຳຮວມກັນໃນຜ້າຜືນດຽວກັນ ຊື່ຂອງມັນກໍຈະເອີ້ນ ປ່ຽນໄປຕາມຈຳນວນລາຍທີ່ມີຢູ່ ຕົວຢ່າງ ເຊັ່ນ:

ลายภะแธธอย ด้าสจึ๋ง, ต่ำด้วย 3 ตะกำ ແລະ ນຳໃຊ້ສອງລາຍ ຄື ภะแธธอย ແລະ ด้าสจึ๋ง

ลายภะแธธอย ด้าสจึ๋ง ภะแธอ๊ว, ต่ำด้วย 4 ตะกำ ແລະ ນຳໃຊ້ສາມລາຍ ຄື ลายภะแธธอย, ด้าสจึ๋ง ແລະ ภะแธอ๊ว.

ลายอื่นๆที่มีໃຫ້ເຫັນເປັນຮູບສັດ, ວັດງ, ຕົວໜັງສື ແລະ ອື່ນໆ ແມ່ນຊ່າງຕ່ຳຫູກໃຊ້ໄມ້ເກັບຂິດ ເກັບລາຍໄປພ້ອມ ເວລາຕ່ຳເລີຍ.

3. ວິທີภาบต่ำ

ສິ່ງສຳຄັນພື້ນฦาบໃນภาบต่ำหูภภີ່ແອວນີ້ ແມ່ນຕ້ອງ ຮູ້ຈັກຈັ່ງຫວະໃນภาบใช้ขา ແລະ ร่างคิ้งค็วงเครื่องหูภ ໃຫ້ເຄັ່ງ ແລະ ย่อบยาบ. ຊ່າງຕ່ຳຫູภเคลื่องเครื่องหูภ ດ້ວຍ ภาบใช้ตีบยันธองธาดไปหางหน้า ແລະ ใช้**ภะโด** จ่อง ແອວ ເພື່ອກ່ວງเครื่องอิภสิ้นเบื้องหนึ่ง ແລະ ผรูงแต่ หัดขาเข้ำ ภໍຈະເຮັດໃຫ້ເຄື່ອງหูภ ยาบได้ตาม ต้องภาบ.

ເພື່ອสอดต่ำยัดพื้นผ้า ช่างต่ำหูภต้องได้**ธุภขะขู, นิเดิส** ແລະ ตะกำพ้อมกับ ໂดยใช้ **ธองบิบ**แบบไว้. ขะบะธุภ ต้องยับ **ธองธาด** ใຫ้เครื่องเคลื่อง. ภิงกับข้าม ເມື່ອยิภลายต้องหัดขาเข้ำ ເພື່ອยาบเครื่องหูภพ้อมหัวยู้ **ขะขู** ແລະ **นิเดิส** แบบด้วย**ธองบิบ**ไปหางหน้า ເຊິ່ງวิธีนี้ เຮັດໃຫ้สามาด สอด**ปะเมิภ** ແລະ **จะมาบธ** ເພື່ອต่ำ ดอภลายได้.

ลาย ด้าสจึ๋ง
Dascheung pattern

ลาย ภะแธธอย
Karaeroy pattern

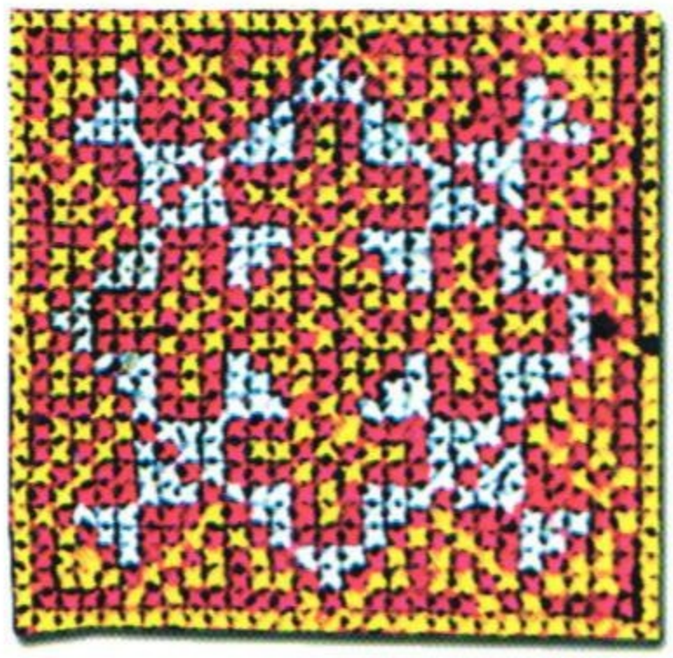
ກະໂປງມົ້ງຂຽວ ເຮັດຈາກວັດຖຸທຳມະຊາດ ຂອງພູຜາ

Blue Hmong skirts
made from natural products of the mountains

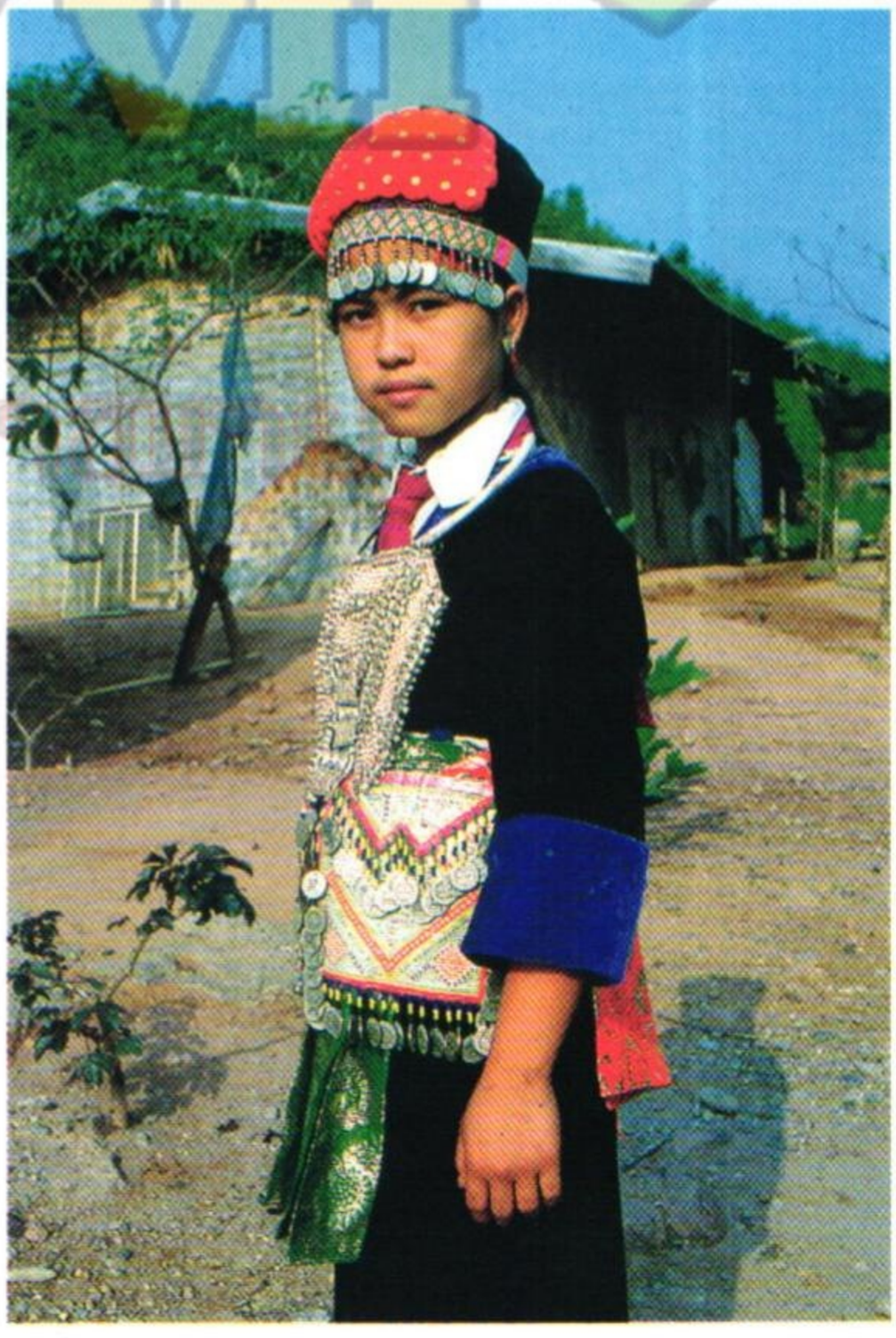
ໂດຍ ກິໂຢໂກະ ຢາສຶ
By Kiyoko Yasui

ຢູ່ ສປປລາວ ມີ**ເຜົ່າມົ້ງ**ສາມແຊກ ຫລື ກຸ່ມໃຫຍ່ ຄື **ມົ້ງຂາວ ມົ້ງຂຽວ** ແລະ **ມົ້ງດຳ**. ຊາວ**ມົ້ງຂາວ** ແລະ **ຂຽວ** ດຳລົງຊີວິດຢູ່ ກະແຈກກະຈາຍ ທາງ ພາກເໜືອຂອງປະເທດ ສ່ວນ**ມົ້ງດຳ** ຢູ່ເປັນກຸ່ມນ້ອຍໆ ໃນແຂວງຫົວພັນ ໃກ້ໆ ບໍລິເວນຊາຍແດນວຽດນາມ. ຍັງບໍ່ມີ ການຄົ້ນຄວ້າໃດໆ ຊີ້ບອກຈະແຈ້ງວ່າຊື່ ແຊກເຜົ່າ ຫລື ກຸ່ມຍ່ອຍຂອງເຂົາເຈົ້ານີ້ ກຶ ກຳເນີດ ຂຶ້ນສະໄໝໃດ ແລະດ້ວຍເຫດຜົນອັນໃດ (ຢູ່ໃນ ສປປຈີນ ມີປະຊາກອນ ເຜົ່ານີ້ຢູ່ເຈັດລ້ານກວ່າ ແຕ່ບໍ່ຮູ້ວ່າ ມີການຈຳແນກແບບນີ້ບໍ່ ເວົ້າແຕ່ວ່າ ມີຫລາຍກຸ່ມຍ່ອຍ) ຢູ່ປະເທດລາວ ມີຜູ້ເວົ້າວ່າ ຊື່ເຫລົ່ານີ້ໄດ້ມາຈາກສີສັນ ລັກສະນະ ສິ້ນກະໂປງຂອງພວກແມ່ຍິງ. ແຕ່ກ່ອນ ແມ່ຍິງ **ມົ້ງຂາວ** ນຸ່ງສິ້ນກະໂປງກີບສີຂາວ ເຮັດຈາກປໍກັບຊາ ບໍ່ຍ້ອມ ສີຫຍັງ ແຕ່ປະຈຸບັນເຂົາເຈົ້າມັກນຸ່ງສີ້ງດຳແທນກະໂປງຂາວ ຜູ້ອາວຸໂສເຜົ່າມົ້ງຂາວຄົນນຶ່ງຢູ່ ເມືອງຫນອງແຮດ ແຂວງ ຊຽງຂວາງ ເລົ່າວ່າ ສະໄໝລາວຍັງນ້ອຍໆຢູ່ນັ້ນ ລາວຈື່ວ່າ ແມ່ຍິງ**ມົ້ງຂາວ** ສ່ວນໃຫຍ່ ນຸ່ງສິ້ນກະໂປງສີຂາວ ແຕ່ຕໍ່ມາ ເມື່ອຜ້າແພສີດຳລາຄາກຶ ຈາກຈີນ ຫລື ວຽດນາມ ຫລັ່ງ ໄຫລເຂົ້າມາ ຂາຍເຕັມຕະຫລາດທ້ອງກຶ່ນ, ຈັ່ງຊັ້ນຈຶ່ງເປັນ ເລື່ອງທຳມະດາ ທີ່ພວກແມ່ຍິງມົ້ງຂາວຈະຫັນມາ ຕັດຫຍິບ ສ້ີງດຳນຸ່ງກຶ ກັນ. ສ່ວນແມ່ຍິງມົ້ງຂຽວນຸ່ງສິ້ນກະໂປງກີບ ສີຄາມ ເຮັດຈາກຜ້າພິມລົງເຜ້ີງຫລື ບາຕິກ ຍ້ອມຄາມ ແລະ ປະດັບປະດາດ້ວຍລາຍ ແສ່ວ ຫຍິບຕິດ, ແມ່ຍິງ **ມົ້ງດຳ**ນຸ່ງສິ້ນກະໂປງ ສີດຳ ຫລືຄາມແກ່ ຍ້ອມ ຄາມ ຍັງມີກະໂປງແບບ ອື່ນໆ ອີກສອງແບບແບບ ນຶ່ງເຮັດດ້ວຍຜ້າພິມ ລາຍລົງເຜ້ີງ ແລະແສ່ວ ຄືກັບກະໂປງຂອງ **ມົ້ງ ຂຽວ** ອີກແບບນຶ່ງ ເຮັດ ດ້ວຍຜ້າປໍກັບຊາ ລາຍ ແຊກລ່ອງຂາວ ແລະດຳ. ເວົ້າໂດຍທົ່ວໆ ໄປເຫັນ ວ່າກະໂປງແມ່ຍິງ**ມົ້ງຂຽວ** ມີຄວາມປານີດ ລະອຽດ ແລະສະຫງ່າງາມກວ່າຫມູ່, ຄັ້ງນຶ່ງຂ້ອຍ ໄປ ເມືອງຊໍາເໜືອ ແຂວງຫົວພັນ ໂຊກ ດີໄດ້ເຫັນ ແມ່ຍິງມົ້ງຂຽວ ພວມເຮັດກະ ໂປງ ຂ້ອຍໄດ້ຮຽນຮູ້ໃນເວລານັ້ນວ່າ ວັດ ຖຸດິບເກືອບທັງຫມົດທີ່ໃຊ້ເຮັດກະໂປງ ແມ່ນໄດ້ຈາກ ພູຜາ ປ່າດົງ ເກືອບບໍ່ໄດ້ ຊື້ຫຍັງຈາກຕະຫລາດເລີຍ ເກ່ືງຢ່າງໃດ ກໍຕາມ ທຸກວັນນີ້ປາກົດວ່າມີການຊົມໃຊ້ ຜ້າຝ້າຍ ແລະສີຍ້ອມຈາກຕະຫລາດ ມາ ເຮັດສິ້ນກະໂປງ ນັບມື້ນັບຫລາຍຂຶ້ນ ແຕ່ກໍຍັງມີແມ່ຍິງ ມົ້ງຂຽວຈຳນວນບໍ່ຫນ້ອຍ ທີ່ສືບຕໍ່ຮັກສາປະເພນີການເຮັດ ກະໂປງແບບດ້ັງເດີມຢູ່. ເຂົາເຈົ້າມີຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດ ໃນການເຂັນປໍ ຕ່ໍາ ແລະຍ້ອມດ້ວຍວັດຖຸດິບທີ່ ນຳມາຈາກ ທຳມະຊາດເທ່ົານັ້ນ.

ການກະກຽມເສ້ັນປ

ຊາວມົ້ງປູກຫວ່ານປ (ໃນພາສາມົ້ງຂຽວ ເອ້ີນວ່າ ມານ) ໃສ່ໄຮ່ ຕາມເຈ້ียພູ ລະຫວ່າງເດືອນຫ້າ ໄດ້ປະມານສາມ ເດືອນຕົ້ນປໍກໍໃຫຍ່ ພໍຕັດ (ສູງກວ່າແມ່ຍິງມົ້ງທ່ົວໆໄປ) ເພ່ິນຕັດລຳຕົ້ນມາຕາກແດດ ສອງສາມແດດ ເມ່ືອແຫ້ງ

ສາວມົ້ງຂາວ, ວຽງຈັນ
White Hmong girl, Vientiane

ແມ່ຍິງມົ້ງດຳ, ຫົວພັນ; ແຂວງຊຽງຂວາງ
Black Hmong women, Houaphan; Xiengkhoang Province

There are three Hmong groups in Lao P.D.R.: the White Hmong, the Blue (or Green) Hmong, and the Black Hmong. The White and Blue Hmong live throughout the northern part of Laos. The Black Hmong are a small group living only near the Vietnamese border in Houaphan province. It is said that the names of the tribes come from the color of the women's skirts.

Originally, the White Hmong women wore white pleated skirts made of undyed hemp cloth. Nowadays, however, they usually wear black pants instead of white skirts. An old Hmong man at Nonghet, Xiengkhouang Province, said he remembered that when he was very small most of the women wore white skirts, but after some time, when cheap black cloth from China or Vietnam became available at local markets, it became more common for the White Hmong women to make and wear black pants.

The Blue Hmong women wear blue pleated skirts made of batik cloth dyed with indigo and decorated with embroidery.

Black Hmong women wear plain black or dark blue skirts dyed with indigo. There are also two other kinds of skirts, as far as I have seen. One is made of batik cloth and embroidered, like those of the Blue Hmong. Another is made of white and black striped, woven hemp.

Among all of these, the Blue Hmong skirts look the most elaborate and attractive.

Once, in a village in Sam Neua, Houaphan Province, I had a chance to see Blue Hmong women making skirts. Then I found out that most of the materials for the skirts come from the mountain and the forests, rather than pur-

ແມ່ຍິງມົ້ງຂຽວ
Blue Hmong women

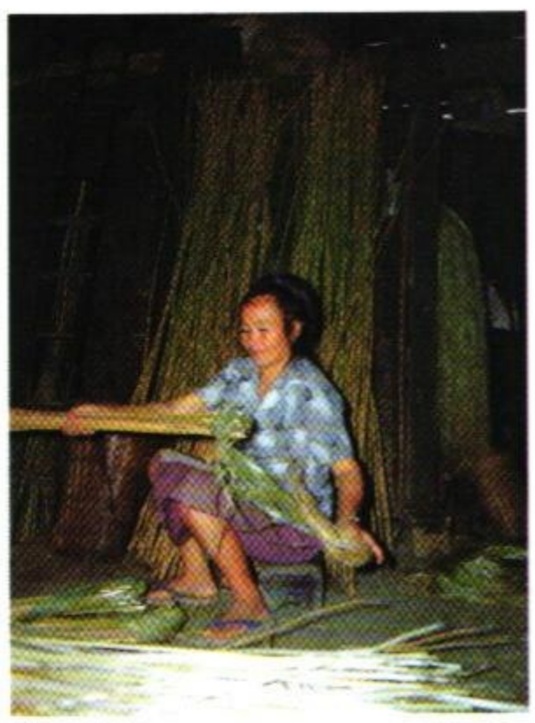

ເດັກນ້ອຍແມ່ຍິງເຜົ່າມົ້ງຂຽວ
Blue Hmong girls at the hemp garden

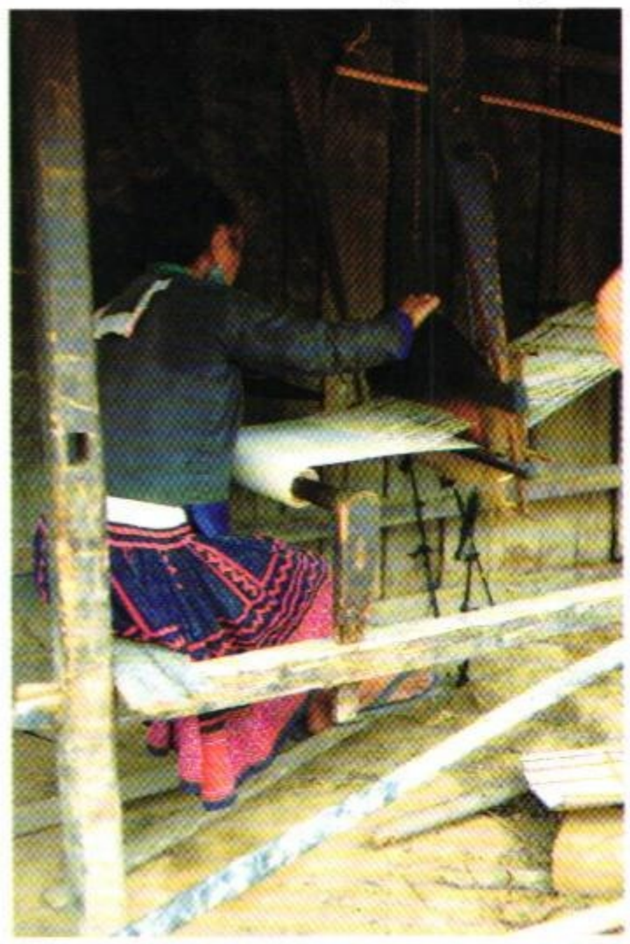
ลอกเปือก ปอแห้ง
Peeling the bark of dried hemp

ผ่สมลอบ จึ่งเอ๋าฮื้น ใส่ห็้งย้างไฟ ในเรือน ค็ว จากบั้นจึ่งลอก เอ๋าเปือกแห้งๆ ออก ไว้วรกางานตอนนี้ เรัด ให้มือผู้ปอกบาดเจับ ย้อบ เพาะต็้นปอแห้ง แฮงหบรอเท่าๆ กับ ท่อนฟืนแห้งๆ เส้นใย ที่ลอกออกมา ยาว เท่ากับลวงยาวฮอง ท่อนลำต็้น ที่ตัดมา ดั่งบั้นเพื่อให้ได้เส้น ยาวๆ จ่งต้องมัดส้บ เส้นป่แต่ละเส้นใส่กับ แล้วผันก้รอใส่มือไว้ พอกแม่ยิงเรัดวรกนี้ บ่ยุดมือเลิย แม่นแต่ เวลาย่างไปตามเส้น ทางอันค็ดโว้ง ฮื้นผู ไปไร่ หลือเรัดวรกอื่นๆ, ใยป่ที่ ได้ก็กมำมากวักใส่ก็ง แล้วเฮ็บ และลังให้หมั้น ตอนนี้เองที่เส้นใยเปือกป่ ป่รบสะพาบเป็นเส้นแลบ บาง ทังหบรอแหบ้นดี เพิ่นเอ๋าเส้นที่ได้ใส่หม้ฮะ หบาดใหย่ ติ้มยู่สามสี่มื้ จิ่นสิฮรองๆช้ำๆฮองเปือกไม้ ค่อยๆจางออกเส้นป่ เลิ่มเป็นสิฮาวๆจากบั้นเพิ่น จึ่ง เอ๋าออกไปล้างไลให้ก้รง ยู่น้ำห้วย มาธอดฮื้นนี้ จะเห็บว่าเส้นใยที่ได้ มีสิฮาวๆ และอ่อนนิ่มดีแล้ว.

ต่ำผ้าป่
Weaving the hemp cloth

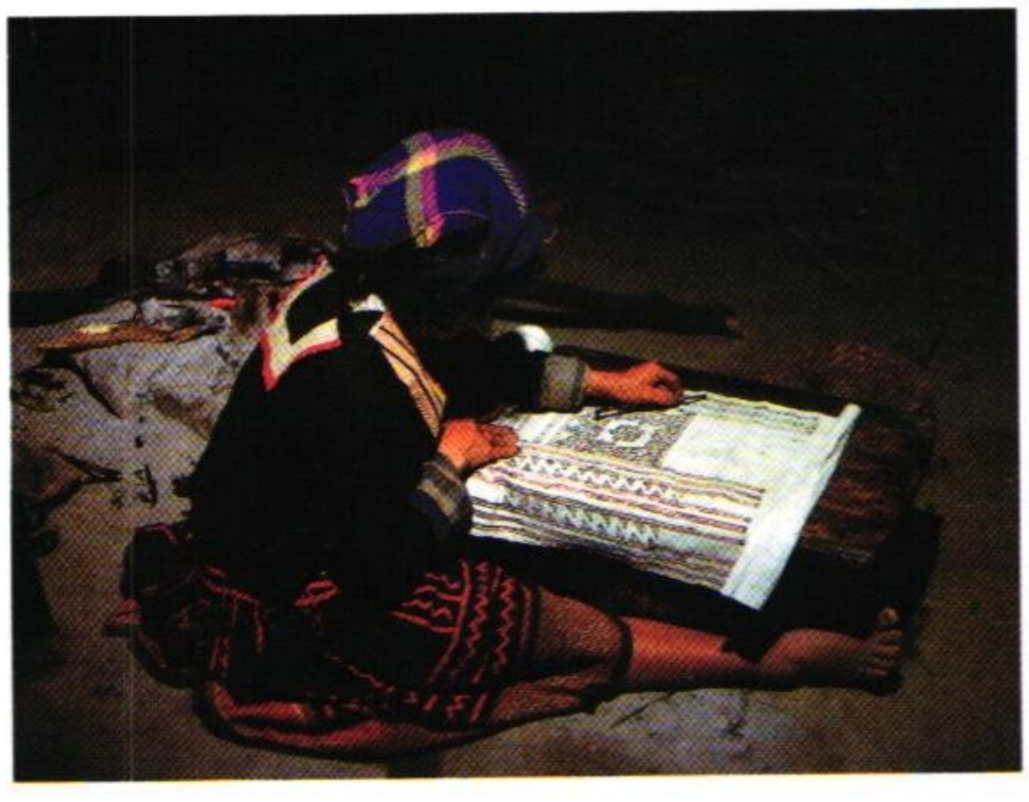

ภาวหูมต่ำ

แม่ยิงมี้งภาว หูกใส่ก้องฮาย ลาละบรงเรือน เพื่อต่ำแผ เรัด สิ้นกะโปงผืนนึ่ง เอ๋าเจ้าจะต้องต่ำ ผ้าให้ยาวเท่ำ กับสี่วา ฮองผู้บุ่ง แผ่นผ้าที่ได้ก็ก นำไปหบิบ หลื ธิดให้ธรบยรด ดีๆก่อบ จึ่งนำมาแต้มลายลิงเผิ้ง (บาติก) อิหิเรัด แบบดั้งเดิม มิดั่งนี้: เอ๋าแผ่นผ้า ปู ใส่ท่อนไม้ก็มๆ และ ใช้แผ่นหิน หนักๆ เต้งฮื้นยรบ ลิ้งไปลิ้งมา ฮ้ายฮวา พ่ปาบ ว่ากำลังหลิ้นหมากเดื่องดับ เรัดแบบนี้แล้ว เนื้อผ้าก่อ่อนนุ่มแต้มลายใส่ได้ง่าย และเพ็บจะแจ้งดี.

ภาบแต้มลายด้อยขี้เผิ้ง (บาติก)

บาดนี้เกิงเวลาที่ผู้ฮายจะมีบ็ดบาดธ่อมแต่แล้ว เพาะอี้เผิ้งแม่นเคื่องป่าฮองกิง เซิ่งมีแต่ผู้ฮาย เท่านั้น ที่สามาด ไปฮอกหามาได้ เพิ่นตัดป่รงเผิ้งให้ เป็นต่อน สามหล่รมน้อยๆ เพื่อแต้มเส้นใส่แผ่นผ้า, เวลาแต้ม ลิงลายนี้ พอกแม่ยิงต้องนั่งยู่ใก้ๆเต่าไฟที่มีไฟดังยู่ เพาะต้องฮางเผิ้ง ให้อ่อนพ่ดีฮิดยู่ตะหลอดเวลา พอก เอ๋าปะดิดส้างลิงลาย แบบต่างๆ เป็นเส้นฮื่หยิกยัก หลื รูบเส้นเลฮาอื่นๆ ภาบแต้มเส้น หลือลายนี้ธรรก ร้องให้ผู้แต้ม รู้วิหี และมีความชำนิ ชำนาบพ่สมลอบ แม่ยิงเผ่าม้งฮรวธรรบหยิบแส่ว เมื่อเลิ่มฮอบ สาว แต่ภาบแต้มลิงลาย ด้อยขี้เผิ้งนี้ แม่นวรก างานยากอันสุดท้ายที่บางจะได้ธรรธู้ โดยหิ่วไป แล้ว วิชานี้มักจะก่ายหอดให้กัน ยู่พายในลอบ ค็ว เฮ่น ลูกไพ่ ธรรมน่าย่า (แม่ผัว) หลังจากบาง เฮ็ามาเป็นไพ่ได้บ่ดิบ, ยู่ในแต่ละบ้านก็จะมีช่าง แต้ม ผู้มีความสามาดยู่หลายคินที่ธู้ปะดิด ลิง ลาย สับสิบ พิสะดาบ จั่งฮั้น บางเหื่อผู้เป็นช่าง เก่ง จั่งฮื้ก็ได้รับภาบร้องฮ่จากแม่ยิงอื่นๆ ให้แต้มให้.

แต้มลาย ด้อยขี้เผิ้ง
Drawing the batik

chased from the markets. Although it is becoming more and more common to see skirts made using cotton cloth and dye purchased from the markets, there are still many Blue Hmong women who keep their tradition and skills of spinning, weaving, and dyeing using only natural materials.

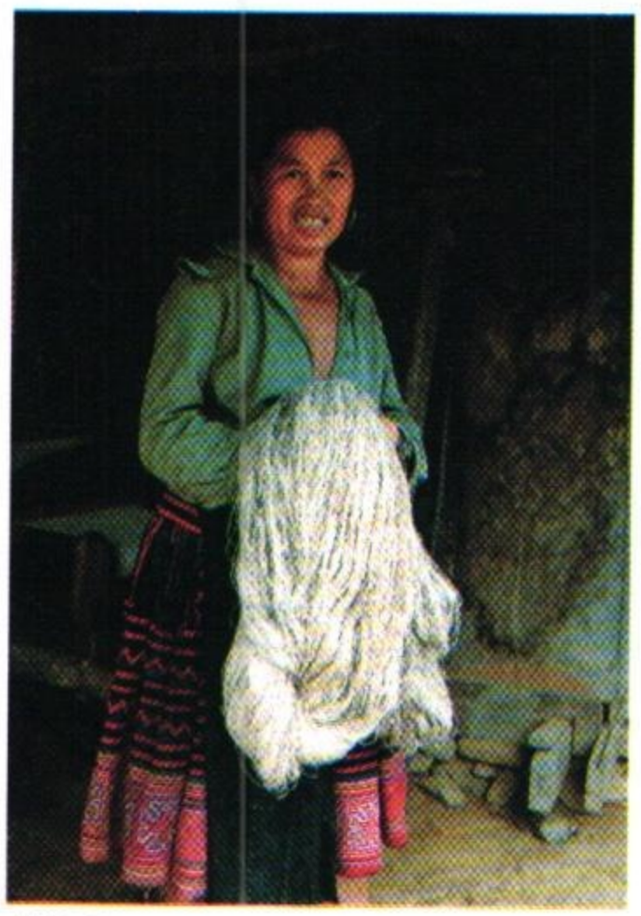
Making the yarn

Hemp (*man* in Blue Hmong) is sawn and raised in the mountain fields. It takes about

ກວັກ ແລະເຍັນໃຍປ໋
Spinning on the spinning wheel

three months from April to May,for the hemp to grow tall enough (taller than most Hmong women). The plants are cut and the stalks are dried in the sun for a few days after harvesting. Then the bundles of stalks are stored on a shelf over the kitchen fire for further drying. After which the bark is peeled from the stalks to extract the fibre. The women's hands must ache from peeling such a hard, dry, woody stalk.

ເສັ້ນໃຍເປືອກປ໋
Completed hemp threads (yarn)

The fibres, which are the length of a hempstalk, are joined to each other to form a continuous, piece of thread. The end of a fibre is joined to the end of another by twisting them together. The joined fibers are wound rapidly on the back of their hands. Women never stop working at this, even as they walk along the mountain paths.

The joined fibers are spun and twisted tightly into yarn on a spinning wheel. The fiber of the plant becomes yarn through the process spinning.

The yarn is boiled in a big pan for about three days. The color of the bark — pale green — is bleached white. After boiling, the yarn is washed in the river. After this process, the tough, pale green, fibers of the hemp become soft, white yarn.

Weaving the cloth

The women start to weave on the looms under the eaves. To make one skirt, they have to weave a piece of cloth as long as four times the length of the wearer's outstretched arms.

ຢຽບຜ້າ
Pressing the cloth

The cloth has to be pressed before drawing batik on it. It is put between a flat stone and a log, and a woman stands on the stone and steps right and left as if she is playing on a seesaw. Pressing makes the surface smoother and makes it easier to draw batik on it more clearly.

Drawing the batik

It is the men's role to collect beeswax from the forests and to make a triangle copper pen for drawing batik.

Women sit near the fire to draw the

ใบคามแຊ่น้ำ
Indigo plants sooked in water

ເຮັດນ້ຳຄາມ

ຕົ້ນຄາມ(ໃນພາສາມົ້ງເອີ້ນ: ກັນ) ປູກໄວ້ໃນສວນອ້ອມບ້ານ ໃບຄາມ ເຕັມຕ່ຳ ແຊ່ໃສ່ໄຫ (ຟຸ້ຍ) ປະມານສາມມື້ ເມື່ອໃບຄາມເປື່ອຍ ນ້ຳປ່ຽນເປັນສີຄາມຈາງໆ ແລ້ວ ເພິ່ນກໍ ທາວເອົາກ່າງເຫຍື້ອອອກ ກົ້ມ, ແມ່ເກົ້າຊ່າງເຮັດ ນ້ຳຄາມ ເອົາ "ມອນສີ" ຄືຝຸ່ນປູນຂາວ ທີ່ໄດ້ຈາກ ການເຜົາຫີນປູນ ຄົນໃສ່ນ້ຳຄຸນຶ່ງ ຄົນຈົນປູນລະລາຍເປື່ອຍດີໆແລ້ວຈຶ່ງເທນ້ຳປູນ ລົງໃສ່ນ້ຳຄາມສີຈາງໆນັ້ນ ແມ່ເກົ້ງເອົາແຂນຈ່ອຍໆ ຂອງລາວລົງຈຸ່ມໃນໄຫນ້ຳຄາມ ຄົນແຮງໆຢູ່ດົນເຕີບ ຈົນນ້ຳເຊິ່ງແຕ່ກ່ອນເປັນສີຈາງໆ ເລີ່ມມີສີເຂັ້ມຊ້ຳເຂ້ົາ ຝອດສີຄາມ ແຕກຂຶ້ນຕາມໜ້ານ້ຳ, ແມ່ຍິງອ່າວໜຸ່ມກວ່າຜູ້ນຶ່ງຍ່າງເຂ້ົາມາລາວຫຍ້ຳອັນໃດອັນນຶ່ງຢູໃນປາກ ພໍມາຮອດ ກໍກົ້ມປົດລົງໃສ່ ໄຫນ້ຳຄາມ ສິ່ງທີ່ລາວຫຍ້ຳແມ່ນແກ່ນຝີ່ນ.

" ໃສ່ເຮັດຫຍັງ ?"

" ມັນຈະເຮັດໃຫ້ສີຊ້ຳຂຶ້ນ " ແມ່ເກົ້ຳຕອບ ຍ້ອຍຫັນໄປຖາມແມ່ເກົ້ຳວ່າ: "ເປັນຫຍັງເຈ້ົາບໍ່ຫຍ້ຳເອງ ?" ແມ່ເກົ້ຳບອກວ່າ "ໂອ້ຍ ຍ້ອຍບໍ່ມີ ແຍ້ວຊິຫຍ້ຳແລ້ວ " ລາວເວ້ົາທັງຫົວ ອ້າງແຍ້ວເຫລັ້ມດຽວທີ່ມີ) ຈາກນັ້ນ ລາວຈຶ່ງເວ້ົາຕໍ່ວ່າ" ຕ້ອງ ກ້ຳອີກຈັກ ສາມສີ່ມື້ກ່ອນ ເພື່ອໃຫ້ຝຸ່ນຄາມຈັບກ້ອນນອນກົ້ນ ຫຍົ້ນນ້ຳໃສອອກກົ້ມ ຈາກນັ້ນຈຶ່ງ ຊິໄດ້ນ້ຳຄາມຂຸ້ນມາຍ້ອມ "

ວິທີເຮັດມອນສີ ຫລື ຝຸ່ນ ຫີນປູນ

ແມ່ເກົ້ຳເອົາກ້ອນຫີນຂາວໆ ແລະກ່ານ ວາງລົງໃສ່ຂຸມທີ່ກຽມໄວ້ ແລ້ວດັງໄຟໃສ່. ຍ້ອຍຖາມວ່າ ເຈ້ົາເອົາກ້ອນຫີນເຫລ່ານີ້ມາແຕ່ໃສ ຊື້ເອົາ ບໍ ?

- ບໍ່ ບໍ່ໄດ້ຊື້ມາແຕ່ໃສດອກ ເກັບເອົາຕາມແຄມທາງນີ້ແລ້ວ ຫີນເຫລ່ານີ້ແມ່ນຫີນປູນສີຂາວໆເຮ່ຶຽຢາຍຢູ່ຕາມກະຫນົນ ຢູ່ບ້ານພວກເຮົ້ຳ ຢູ່ປະເທດລາວ ຫີນປູນມີບໍ່ອຶດບໍ່ຢາກ

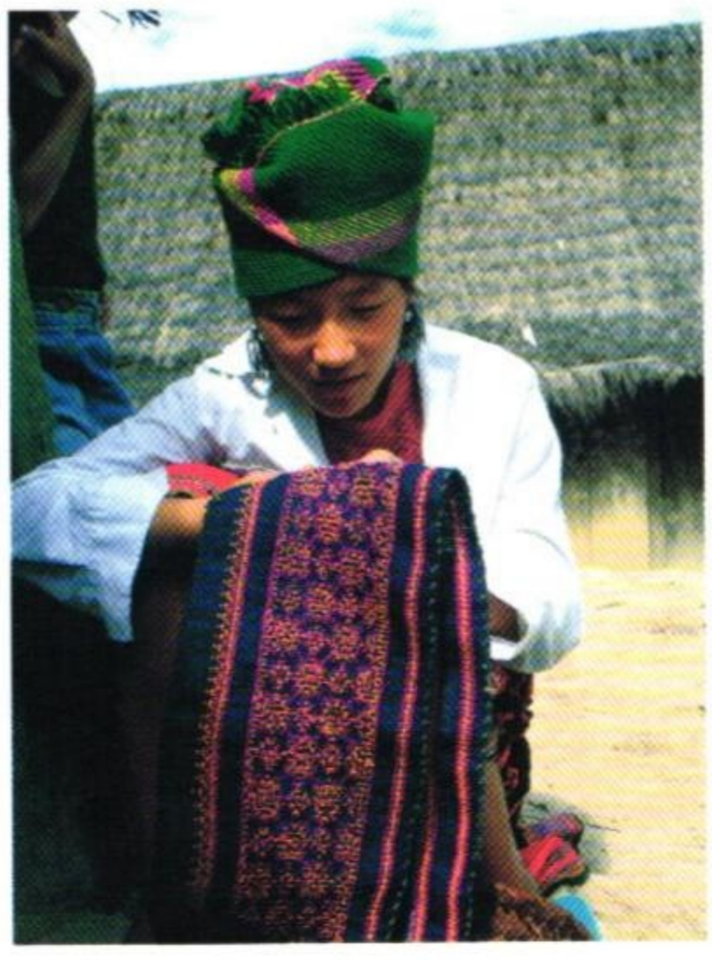
- ຍ້ອຍເຜົ້ຳຫີນຈົນມັນແດງພຸ້ນລະ " ລາວອະທິບາຍ ທັງພິກຫີນ ກ້ອນນັ້ນກ້ອນນີ້ປະມານນຶ່ງຊົ່ວໂມງ ຫີນກໍເລີ່ມຮ້ອນ ແລະແດງຂຶ້ນ ແມ່ເກົ້ຳເອົ້ຳໄມ້ຄີບອອກ ປ່ອນລົງຊາມນ້ຳເຢັນ ເນ້ືອຫີນແຕກ ແລະເປື່ອຍເປັນຝຸ່ນບາດນີ້ຢູ່ໃນຊາມນ້ຳ ສິ່ງແຫລວທີ່ໄດ້ ເບ່ິງຄືແກ່ງຫີນ ແລະ ນ້ີແຫລະ ທີ່ຊາວມ້ົງເອ້ີນວ່ຳ " ມອນສີ " ຊຶ່ງຈຳເປັນ ສຳລັບເຮັດນ້ຳຄາມ

ການຍ້ອມຄາມລອກລາຍເຜ້ົ້ງ ຫລື ບາຕິກ

ເພ່ິນເອົ້ານ້ຳແກ່ງຫີນປູນຕ່ືມໃສ່ນ້ຳຄາມ (ຕອງເອົ້ຳ) ແລ້ວຄົນ ແຮງໆເອ້ົ້ຳກັນດີແລ້ວ ຈ່ຶງເອົ້ຳແຜ່ນຜ້ຳປ່ັກຊຳ ສີຂາວທ່ີແຕ້ມລາຍດ້ວຍ ຂ້ີເຜ້ົ້ງ ລົງຍ່ອງຄັ້ນໄປຄັ້ນມາ ລ້ຳງໄລ ໄປຕາກພໍແຫ້ງ ເອົ້ຳມາລົ້ງຄັ້ນ ປັ້ນໄປຕາກ ເຮັດໄປເຮັດມາຢູ່ຫມົດມ້ື ອາດຕ້ອງໃຊ້ນ້ຳ ຍ້ອມນ້ີເປັນໄຫຕ່ຳມ້ື ເຮັດດັ່ງນ້ີຢູ່ສາມມ້ື ຈ່ຶງໄດ້ຜ້ຳແພສີຄາມເຂ້ັ້ມແຫລ້ພໍ ຈາກນັ້ນ ເພ່ືອລ໊ບຮອຍຂ້ີດຂ້ີເຜ້ົ້ງອອກ ເພ່ິນຈ່ຶງເອ້ົ້ຳຜ້ຳຍ້ອມຄາມຜືນນ້ີ ລົ້ງຊັກແຊ່ນ້ຳຮ້ອນໆ ຂ້ີເຜ້ົ້ງລະລາຍອອກ ຈ່ຶງເຫັນລາຍເສ້ັນຢ໊ກຢ໊ກ ທ່ີຂ໊ດໄວ້ແຕ່ກ່ອນເປັນສີຂາວປາກ໊ດເດ່ັນ ຢູ່ເທ້ົງພ້ືນຜ້ຳສີຄາມແຫລ້ນ້ັ້ນ, ຂະບວນການທ້ັງຫມົດນ້ີ ເອ້ີນວ່ຳ ຍ້ອມຄາມ ແຕ້ມເຜ້ົ້ງພິມລາຍ ເຊ່ິງ ເປັນເຕັກນິກສ້ຳງລາຍພິມ ໃສ່ຜ້ຳແພມຳແຕ່ ບູຮານະການ ແລະແຜ່ຂະຫຍາຍຫລາຍ ໃນພາກພ້ືນອາຊ້ີຕາເວ້ັນອອກສຽງໃຕ້.

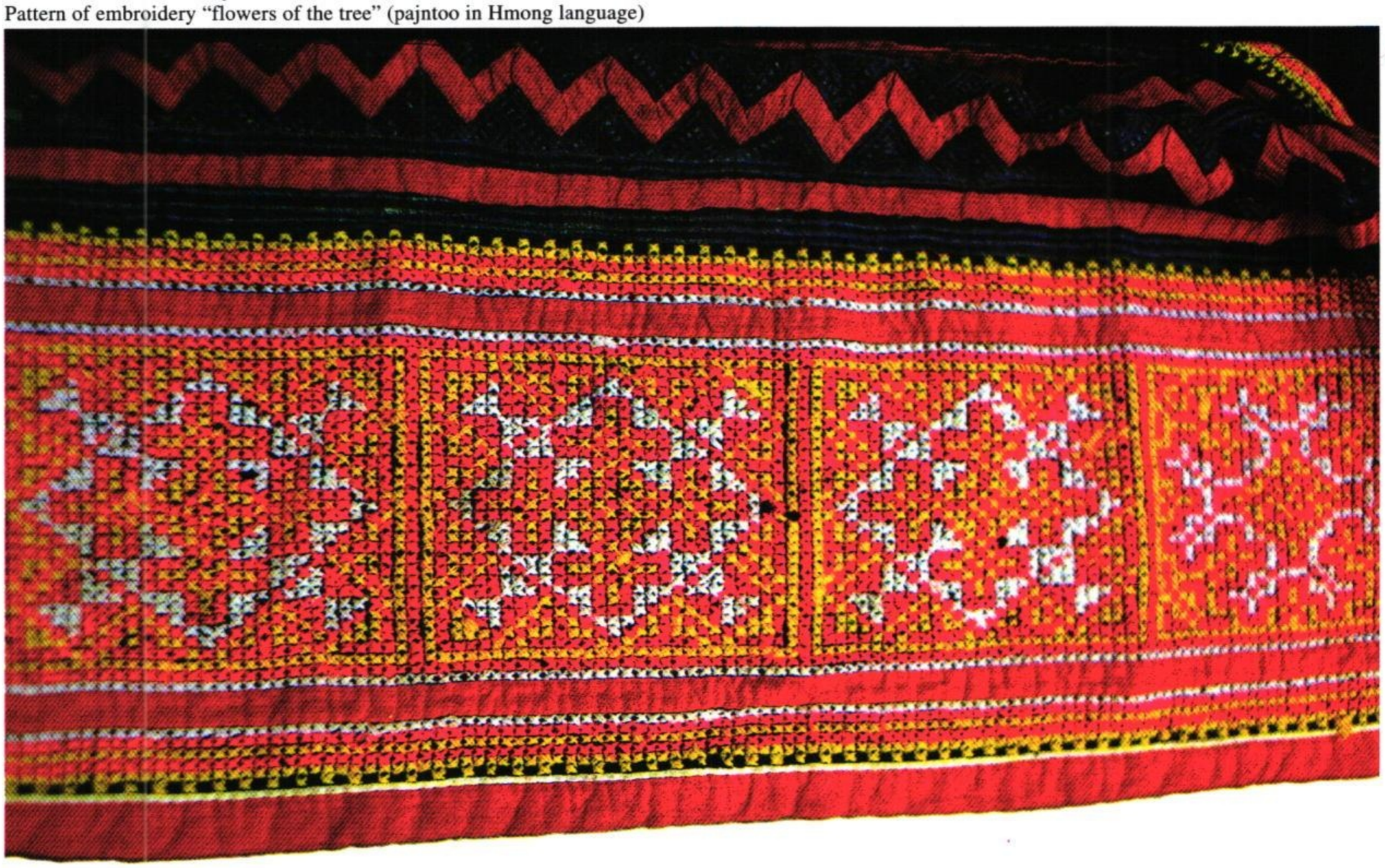
ການຫຍ໊ບຕ໊ດ ແລະແສ່ວ

ກະໂປງແມ່ຍິງ**ມ້ົງຂຽວ** ໃຊ້ຜ້ຳຫຍ໊ບຕ່ໍກັນທ້ັງຂວ້ັງ ສາມຕ່ອນຍາວ ປະມານສ່ີວ້ັຽວ ຂອງຜູ່ນຸ່ງ ຕ່ອນທ່ີນຶ່ງບ່ອນເປັນແອວ ຫລ ຫ້ົວສ້ິນກະໂປງ ໂດຍທ່ົວໄປສ່ວນນ້ີ ເປັນຜ້ຳປ່ັສີຂາວ ລ້ຳ ຕ່ອນກ້ົງເປັນບ່ອນສຳຄ້ັນກວ່ຳໝູ່ ແມ່ນຜ້ຳທ່ີຍ້ອມຄາມ ແລະມ້ີລາຍລ້ົງເຜ້ົ້ງແລ້ວ ສຳລ້ັບສ່ວນ ເປັນຕ້ີນກະໂປງ ກໍແມ່ນບ່ອນສຳຄ້ັນຄ້ືກັນ ມ້ີທ້ັງການແສ່ວ ທຳມະດຳ ແລະ ການຫ໊ບຜ້ຳສ້ີອ່ືນ ມ້ຳຕ໊ດ, ຫລ້ັງຈາກຍ້ອມຄາມ ແລະ ມ້ີລາຍພິມເສ້ັນຂາວໆ ແລ້ວ ຜ້ຳແພກະໂປງສ່ວນ ກ້ົງ ນ້ີຍ້ັງມ້ີລາຍແສ່ວ ແລະ ຜ້ຳສ້ີອ່ືນມ້ຳຫຍ໊ບຕ໊ດ ອ້ີກ ດ້ວຍສ້ີສ້ັນໂຮ້ງຮຸ່້ງ ສ້ີດ ໃສ ເຊ່ັ່ນ ແດ້ງ ຫລ ບ໊ວເຂ້ັ້ມ ຕ້ອງແສ່ວລ້ົງ ລາຍຕ່ຳ້ງໆ ໃສ່ຜ້ຳປ່ັສີຄາມນ້ີ ຈົນເຕັມທຸກບ່ອນ ແມ່ຍິງເຜ່ົ້ຳມ້ົ້ງ ເລ່ີມຮຽນ ສ້ິລະປະການ ແສ່ວ ຕ້ັ້ງແຕ່ເລ່ີມຊອນສ່ຳວ ທຳອ້ິດ ຮຽນນຳແມ່ ເພ່ືອ ປະດ໊ບປະດຳ ກະໂປງຂອງ

ປ໊ກແສ່ວມ້ົ້ງຂຽວ
Blue Hmong embroider from the reverse side

ลาวแส่ว ดอก " ติบไม้ " (ปาจู ในพาสาม้ง)
Pattern of embroidery "flowers of the tree" (pajntoo in Hmong language)

patterns because the wax has to be melted and kept hot during drawing. They create a mixture of various geometric patterns.

Drawing batik requires good technique and experience. Blue Hmong girls start to learn embroidery when they are small, but drawing batik is the most difficult and the last skill for Hmong girls to learn. Often they learn it from their mother-in-law after their marriage. In the villages there are some good batik artists who can make very delicate and intricate patterns. Sometimes other women ask them to draw the batik for their skirts.

Making indigo dye

Indigo plants (*gan* in Blue Hmong) are grown near the villages. A basketful of leaves is soaked in water in a steel drum. The water turns pale blue after three days. Then the leaves are thrown away.

This is what I saw in the village.

Grandma put a gourd of *monsi* — soaked white powder — into the pale-blue water and stirred strongly. *Monsi* in Blue Hmong means "limestone powder". She beat the water with her naked arm and stirred continuously. The water gradually turned a brilliant blue, and indigo-blue bubbles started to break on the surface. Then another, younger woman came over to the drum chewing something in her mouth, and she started to spit it into the blue water. They were opium seeds.

"What's that for?" I asked.

"They will help to make the color more blue," she answered.

Then I asked the old grandma, "Why didn't you do this yourself?"

" Oh, I don't have any teeth for chewing," she answered, and laughed. I saw a single tooth in her laughing mouth. Then she explained, " We have to wait for a few days until the thick indigo dye goes down to the bottom of the water, then the water will be drained off and we will have indigo dye."

How to make monsi — limestone powder

Grandma put white stones and charcoal

ເຮັດກີບກະໂປ່ງ ເທື່ອລະກີບດ້ວຍມື
Making pleats one by one with fingers

ຕົນເອງໃຫ້ງາມ ເດັ່ນກວ່າໝູ່ ສາວຮຸ່ນໃຫຍ່ແດ່ ມັກຈະແສ່ວ ລິງລາຍທີ່ຕົນເອງມັກໃສ່ ເພື່ອສະແດງສີມື ແມ່ຍິງຊາວ ມົ້ງຂຽວ ແສ່ວລາຍໄຂ່ຕົນກາຈາກດ້ານຫລັງ ເອົາເຈົ້າ ປັ້ນຜ້າອອກວາງໃສ່ຕັກ ແລ້ວແສ່ວຕາມຕາໝ້ອງ ນ້ອຍ ເມື່ອປັ້ນຄືນ ກໍຈະປາກົດລາຍໄຂ່ຕົນກາແນວນີ້ x x x, ບໍ່ວ່າ ຈະຍ່າງຢູ່ ເວົ້າລົມຢອກຫົວກັນຫລິ້ນ ຫລືແມ່ນແຕ່ ໃນ ລະຫວ່າງການພັກຜ່ອນ ຈາກວຽກງານກາງໄຮ່ເທິງພູ ພວກແມ່ຍິງຈະບໍ່ເຊົາມືຂອງນາງ ຈາກການຫຍິບແສ່ວນີ້ ນິ້ວມືອັນຄ່ອງແຄ່ວ ວ່ອງໄວຂອງເອົາເຈົ້າເຄື່ອນເໜັງຄື ດັ່ງບໍ່ໄດ້ຕັ້ງໃຈ ແຕ່ລິງລາຍທີ່ປາກົດ ອອກມາຊໍ້າງົດງາມ ເປັນຕາອັດສະຈັນສົມຄວນ, ໃນທີ່ສຸດ ເມື່ອຜ້າສາມຕ່ອນກຶກ ຫຍິບຕໍ່ເຂົ້າກັນດີແລ້ວ ກໍເຖິງເວລາ ເຮັດກີບແຕ່ລະກີບ ດ້ວຍ ການຫຍິບດົ້ນໄວ້ທຸກກີບ ໄຫມຫຍິບ ດົ້ນເຮັດກີບນີ້ ຈະບໍ່ກຶກ ມ້າງອອກຈົນກວ່າຈະຮອດມື້ນຸ່ງ, ພວກແມ່ຍິງມົ້ງຂຽວອຸທິດ ເວລາ ເທື່ອແຮງ ຕັ້ງຕໍ່ໃສ່ການເຮັດກະໂປ່ງ ຂອງເອົາເຈົ້າ ຢ່າງຫມົດຈິດຫມົດໃຈ ທັ້ງໆທີ່ມີວຽກງານ ຢູ່ສວນ ຢູ່ໄຮ່ ຕ້ອງລ້ຽງລູກ ເຮັດກິນ ບົວລະບັດເຮືອນ ແລະ ອື່ນໆອີກຕັ້ງຫລາຍແນວ.

ວັດຖຸດິບ ຫາຄ່າບໍ່ໄດ້ ທີ່ເປັນຂອງຂວັນຈາກ ທຳມະຊາດ ເຊັ່ນຕົ້ນປ໋ ຕົ້ນຄາມ ຂີ້ເຜີ້ງ ປ່ຽນສະພາບ ມາເປັນ ສິ້ນກະໂປ່ງຜືນງາມພາຍໃຕ້ດີ້ວມື ອັນຄ່ອງ ໄວ ແລະຄວາມອົດທົນຂອງເອົາເຈົ້າ. ເບິ່ງຄືວ່າ ແມ່ຍິງມົ້ງຂຽວ ຕ້ອງເຮັດກະໂປ່ງ ຢູ່ຕະຫລອດຊີວິດ ພວກຜູ້ສາວເຮັດໃຊ້ໂຕເອງ ແມ່ເຮັດໃຫ້ລູກ ແມ່ເອົາ ກະໂປ່ງໃຫ້ລູກສາວ ເປັນມູນຕອນແຕ່ງດອງ ນັບ ແຕ່ຫ້າ-ຫົກຜືນ ບາງຄັ້ງ ອາດຮອດສິບຜືນກໍ່ມີ ໃນຍາມບຸນກິນຈຽງ ພວກເດັກນ້ອຍ ແມ່ຍິງ ກໍຢາກ ນຸ່ງກະໂປ່ງງາມໆຄືກັນ. ນອກນີ້ ເອົາເຈົ້າຍັງຕ້ອງ ເຮັດກະໂປ່ງສຳລັບແມ່ ຜູ້ຢ່າງເຂົ້າສູ່ໄວຊະຣາ ກຽມ ຕົວຈະລາໂລກໄປໃນມໍ່ໆນັ້ນອີກ. ແນ່ນອນວ່າ ເອົາ ເຈົ້າບໍ່ໄດ້ເຮັດແຕ່ສິ້ນກະໂປ່ງນີ້ດອກ ເອົາເຈົ້າຍັງ ຕ້ອງເຮັດ ເສື້ອຜ້າ ສຳລັບ ຜູ້ຊາຍ ທັງໜຸ່ມ ແລະແກ່ ນັ້ນນຳອີກ ເຖິງແມ່ນວ່າ ເອົາເຈົ້າຈະດຸໝັ່ນ ເອົາໃຈ ໃສ່ເທົ່າໃດກໍຕາມ ປາກົດວ່າປີນຶ່ງໆ ເອົາເຈົ້າກໍເຮັດ ກະໂປ່ງໄດ້ ແຕ່ສອງຜືນທໍ່ນັ້ນ ເພາະວ່າແຕ່ລະມື້ ມີວຽກອື່ນໆ ເຮັດລົ້ນມືຢູ່ແລ້ວ.

"ແມ່ຍິງມົ້ງ ແຕ່ງດອງບໍ່ໄດ້ ກ້າຫຍິບແສ່ວ ແລະ ເຮັດກະໂປ່ງບໍ່ເປັນ, ມັນເປັນຄຸນສົມບັດອັນສຳຄັນ ຢ່າງນຶ່ງຂອງພວກຜູ້ສາວ ກ້າຫາກນາງ ເຮັດກະ ໂປ່ງເກັ່ງຈັ່ງຊັ້ນ ແຕ່ລະຄົນກໍຕ້ອງພະຍາຍາມ ສຸດຂີດ", ນີ້ເປັນຄຳເວົ້າ ທີ່ກາຍມາເປັນຄຳປະກາສິດ ຢ່າງນຶ່ງ.

"ພວກເຮົາຕ້ອງເຮັດໃຫ້ງາມໆ ລາຍພິມ ແລະລາຍແສ່ວ ເຕັມໄປຫມົດ ກ້າກະໂປ່ງບໍ່ງາມ ເພິ່ນກໍຕິລາຄາວ່າ ພວກ ເຮົາຂີ້ຄ້ານ" ນີ້ແມ່ນເຫດຜົນຕົ້ນຕໍ ອັນນຶ່ງຂອງເອົາເຈົ້າ, ເຖິງຈະເປັນຢ່າງນີ້ກໍບໍ່ໄດ້ຫມາຍຄວາມວ່າ ວັດທະນະທັມ ແລະ ປະເພນີ ຈະບີບບັງຄັບໃຫ້ແມ່ຍິງເຜົ່າມົ້ງຕ້ອງດຸໝັ່ນ ເຮັດກະໂປ່ງງາມໆ ຕະຫລອດເວລາດອກ ເພາະຫລາຍຄົນ ກໍເວົ້າວ່າ "ເວົ້າແທ້ ແລ້ວ ພວກເຮົາມັກຫຍິບແສ່ວ ຫລາຍ ໃຫ້ຫຍິບຫມົດມື້ ກໍໄດ້ ແຕ່ຄືຮູ້ນັ້ນແລ້ວ ໃນຊີວິດນີ້ຍັງມີວຽກ ອື່ນໆ ໃຫ້ເຮັດອີກເຕັມຢູ່ " ບາງຄົນໃຫ້ຄວາມເຫັນວ່າ " ຂ້ອຍ ເຮັດໄວ້ໃສ່ເອງນີ້ແລ້ວ ບໍ່ຊັ້ນ ຂ້ອຍກໍຕ້ອງນຸ່ງຜືນເກົ່າໆຂາດໆ " ແມ່ຍິງເຜົ່າມົ້ງຜູ້ຊຳນານແລ້ວ ສ້າງລິງລາຍຫຍິບແສ່ວ ໄປ ຕາມຄວາມຄິດຝັນຂອງເອົາເຈົ້າຂັ້ນຕົ້ນ ພວກສາວນ້ອຍ ຮຽນນຳແມ່ກ່ອນ ເມື່ອຊຳນານແລ້ວ ຈຶ່ງແສ່ວລິງລາຍ ທີ່ຕົນຄິດອອກໃສ່.

together into a hole dug in the ground and started to heat them.

"Where do the stones come from? Did you buy them somewhere?"

"No, no! I've never bought stones. I just picked them up from the road."

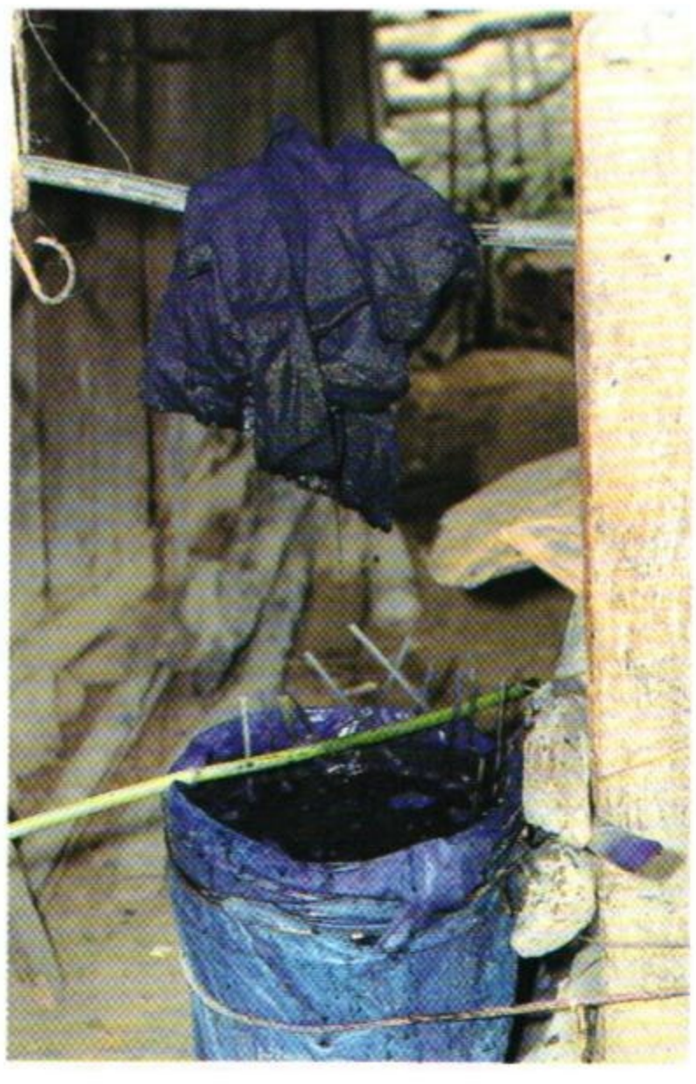
ป่อนหินปุนเผ้าลิงน้ำเย็น
Put the heated stone into water

The stone was the limestone used for paving roads. It is not very difficult to find limestone in Laos.

"I heat these stones until they turn red," she said. She heated them for about one hour until the hot stones turned reddish, then she removed them from the fire with tongs and flung them into cold water. The stones bubbled and disintegrated into a floury powder. It looked like stone soup. The powder is called *monsi* and is indispensable for making indigo dye.

Dyeing the batik

Indigo dye is added to lye (water which has been filtered through ashes) and stirred. The batik cloth is put in to soak. Women dip the cloth and lift and dry it in the sun, then dip, lift, and dry it again. They do this repeatedly all day long. A bucketful of the dye water might be used for one day. Usually it takes three days for the cloth to be dark enough. Then the beeswax is removed by dipping the cloth in hot water. Then white patterns appear on the blue background.

Applique and embroidery

Blue Hmong skirts are made in three horizontal panels of hemp cloth. Each piece of cloth is a very long woven hemp cloth, as long as four times the length of the wearer's outstretched arms.The upper hip panel is usually made of plain white cloth. The central panel is the main part, made of the batik cloth dyed with indigo.

After it is dyed with indigo, the central batik panel is decorated further with applique of vividly colored cloth, for example, red or pink.

The hem panel is fully decorated with embroidery. A girl starts to learn embroidery at an early age, sitting by her mother. To decorate her own skirt, every woman older then teenage can do embroidery as she likes, thus displaying her skill. Blue Hmong women embroider cross-stitch from the reverse side of the cloth. They hold the cloth reverse side up, and sew a pattern of sides of squares. When they turn it over the sewing appears as a pattern of XX cross-stitch.

Walking, talking, and laughing together, or during breaks in the work on the mountains, women keep embroidering. It is surprising to see how fast they do it and how unconcerned they appear as they produce such elaborate and delicate embroidery.

At last, the three panels are sewn together and then pleats are made one by one using the fingers. The pleats are sewn up tightly together until the day of wearing.

Blue Hmong women devote a great deal of time, energy, and effort from their hearts to make their skirts, though they are also very busy with farming, caring

for their children and family, cooking, and other work. The gifts from nature — hemp, indigo, beeswax — are transformed into skirts by the hands of the Blue Hmong women.

It would seem that Blue Hmong women are making skirts throughout their lives. Young girls make them for themselves. Mothers make them for their daughters. Mothers give skirts when their daughters marry — the more the better, they say — usually five or six, and sometimes as many as ten. They also have to prepare skirts for their old mothers to wear in their coffin. And of course, they have to make not only the skirts but also the costumes for the boys and men.

"Even if we try hard, only one or two skirts can be finished in a year, because we have so much daily work to do."

"Hmong women cannot marry if they cannot do embroidery and make skirts. It is important for a girl to have good skirt-making skills. So every girl tries very hard."

"We have to make them beautiful, full of batik patterns and embroidery. If we don't, they say we are lazy."

This doesn't mean that the Hmong culture and traditions force them to make skirts. the women also said:

"I like embroidery. I wish I could do only embroidery, but, you know, we have to do other work to live."

"I am making it for myself, otherwise

ບັດນີ້ທຸກສິ່ງທຸກຢ່າງພວມປ່ຽນໄປ ຫລືຢູ່ຫລາຍບ່ອນ ໄດ້ປ່ຽນໄປແລ້ວ ໂດຍສະເພາະໃນບ້ານຕ່າງໆ ອ້ອມແອ້ມ ວຽງຈັນ ຫລືບ້ານຕາມແຄມກະຫນົນໃຫຍ່ ຫາຍາກທີ່ ຈະພົບ ເຫັນ ການລອກປໍ ເຍັນເສັ້ນປ ຕ່ໍາຫູກຜ້າປໍແລ້ວ ຍ້ອມຄາມ ພິມລາຍເຜີ້ງ, ຜູ້ຄົນສ່ວນໃຫຍ່ ຫັນມາຊົມໃຊ້ຜ້າຝ້າຍ ແລະ ສີຍ້ອມຈາກຕະຫລາດ ເຊິ່ງຊ່ອຍປະຢັດເວລາ ແລະເຮັດໄດ້ ງ່າຍກວ່າ ນອກນີ້ຕະຫລາດເຄື່ອງຫັດກະກໍາຍັງຮັບ ຊື້ກະ ໂປງເກົ່າໆ ຂອງຊາວບ້ານອີກ ຜ້າປ້ລາຍພິມລົງເຜີ້ງ ສີຄາມ ກັບຜ້າແສ່ວງາມໆ ຖືກມ້າງ ແລະຕັດອອກຈາກຜືນກະໂປງ ແລ້ວນໍາມາຕັດຫຍິບເປັນກົງພາຍ ຫລືເຄື່ອງອື່ນໆ ວາງຂາຍ ເປັນສິນຄ້າຊົມໃຊ້ຕ່າງຈາກຈຸດປະສົງດັ້ງເດີມຂອງມັນ.

ຂ້າພະເຈົ້າ ຫວັງວ່າຜືນກະໂປງງາມອັນ ເປັນສີໄມ້ລາຍມືຂອງ ແມ່ຍິງມົ້ງຂຽວ ເຮັດດ້ວຍ ວັດຖຸທໍາມະຊາດ ຈາກພູຜາ ປ່າດົງນີ້ ຈະຖືກ ຖ່າຍທອດໄປເຖິງຄົນຮຸ່ນໃຫມ່ສືບຕໍ່ໄປ.

I will have to wear old rags."

Women said that they do their embroidery from the images in their minds. At first the girls learn from their mothers, but once they know the basic patterns they can embroider as they like.

Things are starting to change, or have changed already in many places, especially in the villages in Vientiane or the villages along the roads... It is getting more and more difficult to find villages where women still spin and weave hemp, and dye with natural indigo. More and more, people use cotton cloth and dye purchased from the market. That might be easier and save a lot of time. besides, handicraft markets are starting to buy the skirts from the villages. batik and embroidery are cut from the skirts to remake them as bags or other items.

I really hope that the beauty of the skirts produced by the hands of the Blue Hmong women, using the natural products of the mountains, can be preserved for coming generations.

ໝາຍເຫດ:

1. ຜູ່ອາວຸໂສ ເຜົ່າມົ້ງ ທີ່ໃຫ້ສຳພາດ ຊື່ ໄຊ ກໍ ລໍ້ ອາຍຸ 69 ປີ ຢູ່ບ້ານ ແກ້ວປາຕູ ເມືອງ ໜອງແຮດ ແຂວງ ຊຽງຂວາງ
2. ຜູ່ຂຽນໄປເມືອງຊໍາເໜືອເມື່ອເດືອນເມສາ 1996 ແລະໄດ້ ຕິດຕາມເບິ່ງຂະບວນການເຮັດກະໂປງຫີບ ຂອງແມ່ຍິງ ມົ້ງຂຽວ ຢ່າງລະອຽດ

Note:

1. Interview with a Hmong elderly, Xaykorlor, age 69, Kea Patu Village, NongHad District, Xiengkhuang Province.
2. In April 1996 the author went to SomNeu to observe the process of making Blue Hmong Skirt in detail.

ລາຍຫຍິບແສ່ວ
ອັນຈັບໃຈໃນຜ້າເກົ່າໆ

ໂດຍ ຈັນທະສອນ ອິນທະວົງ

ຜ້າແສ່ວຫຶບນ້ອຍ

ໂດຍທົ່ວໄປ ຄົນເຮົາຕີລາຄາຄຸນນະພາບຂອງຜ້າ ແພຢ່າງນຶ່ງຕາມລິງລາຍສີສັນ ແລະເນື້ອຜ້າ ແຕ່ຜ້າແພ ຂອງຊົນເຜົ່າມົ້ງບໍ່ຕ້ອງການມາດຕະຖານຢ່າງນັ້ນ ຄວາມງາມຂອງລິງລາຍ ຄວາມລະອຽດອ່ອນ ຂອງສີມືຫຍິບແສ່ວ ເປັນສິ່ງຕັດສິນເດັດຂາດ ເຖິງວ່າປະເທດລາວ ມີປະຊາຊົນທີ່ປະກອບດ້ວຍຫລາຍຊົນຊາດ ຊົນເຜົ່າດຳລົ້ງ ຊີວິດຮ່ວມກັນມາຫລາຍຮ້ອຍປີ ແຕ່ການແລກປ່ຽນທາງ ວັດທະນະທັມການນຸ່ງຖືມີຫນ້ອຍ ທັງນີ້ ດ້ານນຶ່ງຄົງເປັນຍ້ອນ ຢູ່ຫ່າງໄກກັນ ແຕ່ລະກຸ່ມມີຄວາມສາມາດຫາກິນກຸ້ມຕົນເອງ ຈຶ່ງບໍ່ມີຄວາມຈຳເປັນເອົາແຜ່ນແພຂອງເຜົ່າຕົນໄປແລກປ່ຽນຊື້ຂາຍແລະອີກເຫດຜົນນຶ່ງທີ່ ເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການໄປມາຫາສູ່ກັນຢ່າງເສລີ ກໍແມ່ນເສິກສົງຄາມ ພາຍໃນປະເທດ ທີ່ແບ່ງແຍກດິນແດນ ແລະປະຊາຊົນ ໃຫ້ຫ່າງເຫີນກັນມາເປັນເວລາດົນນານ ດ້ວຍເຫດຜົນເຫລົ່ານີ້ ຄົນທີ່ ຢູ່ພາກນຶ່ງໆຂອງປະເທດຕົວຢ່າງ ຄົນວຽງຈັນ ຫລືແຂວງອື່ນໆ ຈຶ່ງບໍ່ຄ່ອຍມີໂອກາດໄດ້ເຫັນຜົນງານສິລະປະສີມືອັນສວຍງາມຂອງບັນດາຊົນເຜົ່າຮ່ວມຊາດ ທີ່ຢູ່ເຂດຫ່າງໄກ ໃນຂະນະດຽວກັນ ອາດແມ່ນຄວາມຫ່າງໄກ ບໍ່ໄດ້ໄປມາຫາ ສູ່ກັນຢ່າງເສລີນີ້ເອງ ທີ່ເຮັດໃຫ້ແຕ່ລະຊົນເຜົ່າສາມາດ ຮັກສາເອກະລັກຂອງຕົນໄວ້ໄດ້ຈົນເທົ້າເຖິງທຸກວັນນີ້ ເມື່ອເອກະລັກໃນຜ້າແພ ຜະລິດແບບພື້ນເມືອງ ຂອງປະຊາຊົນລາວ ໄດ້ຮັບການເປີດເຜີຍອອກສູ່ສາຍຕາຊາວໂລກ ມັນກໍເຮັດໃຫ້ ຄົນຕ່າງປະເທດທົ່ວໂລກ ຮູ້ສຶກສະອອນ ແລະຊົມຊື່ນໃນສີມືການຫັດຖະກຳຂອງບັນດາຊົນເຜົ່າໃນປະເທດລາວ ແຕ່ກ່ວາຄົນທົ່ວໄປ ຈະໄດ້ເຫັນເຄື່ອງສິລະປະຕ່າງໆ ຂອງປະຊາຊົນລາວ ກໍຕ້ອງລໍ້າມາຮອດປີ 1975 ຄືເວລາ ທີ່ປະເທດຊາດໄດ້ ຮັບການປົດປ່ອຍ ທົ່ວປະເທດ ເປັນເອກະລາດຢ່າງແທ້ຈິງແລ້ວ ຜູ່ຄົນສາມາດເດີນທາງ ໄປມາຫາສູ່ກັນໄດ້ຢ່າງເສລີ ນັບແຕ່ນັ້ນມາ ການແລກປ່ຽນສິນຄ້າ ແລະວັດທະນະທຳລະຫວ່າງຊົນເຜົ່າຈຶ່ງເລີກເຊິ່ງ ແລະກວ້າງຂວາງອອກ.

ໃນຊຸມປາຍປີ 70 ຜ້າບ່ຽງລິງລາຍພິສະດານ ສັບສົນ ປາກົດຕໍ່ສາຍຕາຄົນພາຍນອກຫລາຍຂຶ້ນ ເຮັດໃຫ້ມີຜູ່ສົນໃຈ ທັງພາຍໃນ ແລະຕ່າງປະເທດ ຈຶ່ງເກີດມີນັກສະສົມຜ້າແພບູຮານກັນ ແລະຜ້າແພເຫລົ່ານັ້ນ ກໍນັບມື້ນັບແພງຂຶ້ນ ເພາະມີຜູ່ສົນໃຈຫລາຍ ຜູ້ຂຽນເລີ່ມຕົ້ນສະສົມຜ້າແພບູຮານລາວ ໃນຕົ້ນປີ 80 ເມື່ອມາຢ້ຽມຢາມບ້ານເຫື່ອໃດ ກໍຊື້ໄວ້ເທື່ອລະເລັກລະນ້ອຍ ຈົນໃນທີ່ສຸດ ກໍສາມາດເວົ້າວ່າ ມີຜ້າສະສົມຈຳນວນນຶ່ງ ພຽງພໍສຳລັບຈັດງານວາງສະແດງ ເຜີຍແຜ່ເຄື່ອງວັດທະນະທຳ ອັນສວຍງາມເຫລົ່ານີ້ໃຫ້ໝູ່ເພື່ອນ ທີ່ປະເທດຍີ່ປຸ່ນໄດ້ເບິ່ງ ໄດ້ຊົມນຳຫລາຍຄັ້ງ ໃນບັນດາຜ້າແພ ທີ່ຄ່ອຍໆສະສົມໄວ້ນີ້ ມີທັງຜ້າຫຶບນ້ອຍໆ ເປີເປື້ອນ ລາຄາຖືກໆ ຂອງຊົນເຜົ່າມົ້ງ ທີ່ຄົນທົ່ວໄປບໍ່ຄ່ອຍສົນໃຈປານໃດ ແຕ່ເມື່ອພິຈາລະນາຄັກໆແລ້ວ

The Fascinating Embroidery Motifs on the Old Cloth of Hmong People

by Chanthasone Inthavong

Small Pieces of Embroidered Cloth

We generally evaluate cloth by the quality of the fabric or design, but these standards do not apply so much to Hmong cloth, which is judged more for it's beautiful motifs and sensitive craft. Though the population of Laos is made up of many different ethnic groups who have been living together for hundreds of years, the exchange of clothing culture between these groups appears to have been limited. This is partly due to the fact that, in the past, different ethnic groups were dispersed throughout the country in often inaccessible areas and were self-sufficient so had no need to sell and exchange their textiles. Years of civil war also hindered free communication between ethnic groups, and this contributed to their isolation. As a result people living in lowland areas, for instance, Vientianers, were not exposed to the beautiful artistic crafts of ethnic groups living in remote areas. At the same time it could be said that it is such isolation and limited communication that has allowed each ethnic group to preserve it's own identity and traditions until the present day. When the traditional textiles of the Lao people were eventually disclosed to the world, people were impressed and excited by the handicrafts of Lao ethnic groups. But it was not until after 1975, when the country was liberated and people were able to communicate freely and the exchange of goods and culture between ethnic people deepened and widened, that people outside these ethnic groups came to know of their artistry.

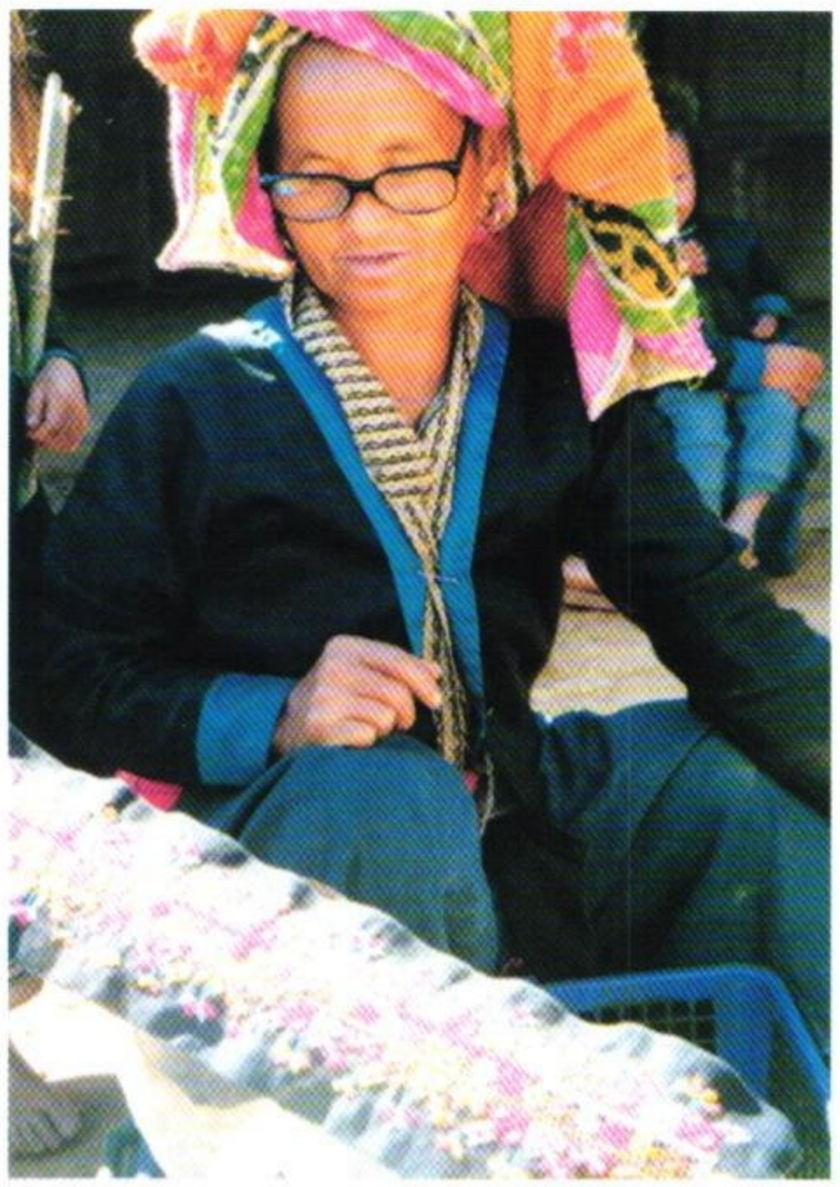
By the end of 1970s shawls with sophisticated motifs had become more widely available outside ethnic areas,leading to increasinhg interest among people, both locally and internationally, and resulting in the creation of traditional textiles collectors. As more people have become interested in these textiles their prices have gradually increased. The author started collecting traditional textiles in early 1980. Whenever I returned to my homeland I would buy a few pieces, until finally I had enough in my stock to set up exhibitions in Japan.

ຈະເຫັນວ່າຜ້າແສ່ວເຫລົ່ານີ້ງາມ ຮອຍແສ່ວແໜ້ນແກ່ນ ເກິງຈະຂາດຈະເປື້ອນ ແຕ່ປາກົດວ່າໄໝມແສ່ວ ບໍ່ດິ້ນ ບໍ່ມາຍ ອອກນັ້ນ ສະແດງເກິງ ສີມືການແສ່ວ ອັນປານີດພາກພຽນ ຂອງຜູ່ເຮັດມັນແມ່ນຜົນງານນຶ່ງ ທີ່ອອກຈາກສີມືຊີວິດ ແລະ ຈິດໃຈຂອງແມ່ຍິງມົ້ງແທ້ໆ ຕົວຢ່າງ ຜ້າຄໍເສື້ອ ຜ້າເຮັດ ສິ້ນກະໂປງ ແຕ່ລະຜືນຜ້າເສື້ອກໍ້ນແຕ່ລະໂຕ ມັນບົ່ງບອກ ເກິງຄວາມຮັກຂອງແມ່ທີ່ມີຕໍ່ລູກ ຫລື ຂອງເມຽທີ່ມີຕໍ່ຜົວ ຜ້າທຸກຕ່ອນແສ່ວໄວ້ໃຊ້ໃນຄອບຄົວສະນັ້ນ ແມ່ຍິງມົ້ງຈິ່ງຕັ້ງ ໃຈ ແລະໃຊ້ເວລາໃນການແສ່ວລິງລາຍທີ່ມີຄວາມໝາຍ ຢ່າງບໍ່ເສຽດາຍເວລາ ແລະເຫື່ອແຮງ ເມື່ອສຶກສາເບິ່ງລາຍ ຫຍິບແສ່ວໃນຜ້າເກົ່າກັບຜ້າໃໝ່ແລ້ວ ກໍຈະເຫັນຄວາມ ແຕກຕ່າງກັນຫລາຍໃນດ້ານຄຸນນະພາບແສ່ວ ແລະລິງລາຍ

ການປ່ຽນແປງໃນການນຸ່ງກີ ຂອງຊາວມົ້ງ

ປັດຈຸບັນນີ້ ເວລາໄປຢ້ຽມຢາມບ້ານຊາວມົ້ງທີ່ຕັ້ງກິ່ນ ການ ໃໝ່ ຢູ່ໃກ້ເມືອງ ຫລືປົນຢູ່ກັບຊົນເຜົ່າອື່ນໆ ຈະບໍ່ຄ່ອຍ ເຫັນຊາວມົ້ງນຸ່ງເຄື່ອງປະຈຳຊົນເຜົ່າຂອງຕົນແລ້ວ ທີ່ເປັນ ດັ່ງນີ້ ຄົງແມ່ນເພື່ອຄວາມສະດວກໃນການເຮັດວຽກ ເຄື່ອນ ໄຫວໄປມາ ໂດຍທົ່ວໄປດຽວນີ້ແມ່ຍິງເຜົ່າມົ້ງນຸ່ງແບບງ່າຍໆ ເຊັ່ນໂສ້ງດຳ ຫລື ສິ້ນຕໍ່ຕີນແບບພວກລາວລຸ່ມ ຫລື ສິ້ນແຕ້ມ ລາຍພິມແທນກະໂປງ ກີບສີຄາມ ຜ້າປໍ່ມ່ານ ທີ່ຕ້ອງຫຍິບ ແສ່ວດ້ວຍໄໝມສີ ທັງໃຊ້ເວລາເຮັດຢູ່ຫລາຍເດືອນ ແລະ ໜັກໆນັ້ນແຕ່ຊາວເຜົ່າມົ້ງ ກໍເປັນຊົນເຜົ່ານຶ່ງ ທີ່ຍຶດໝັ້ນ ໃນເອກະລັກຂອງຕົນ ສາມາດຮັກສາຈຸດເດັ່ນບາງອັນ ໄວ້ໄດ້ດ້ວຍການໃຊ້ເຄື່ອງ ເອ້ຕ່າງໆ ຊຶ່ງເປັນຜ້າ ແສ່ວ ເຊັ່ນ ຜ້າມັດ ແອວ ຜ້າກັນເປື້ອນ ຜ້າເຈ່ຍ ລູກ ຄໍເສື້ອ ກະເປົ໋ານ້ອຍ ເປັນຕົ້ນ.

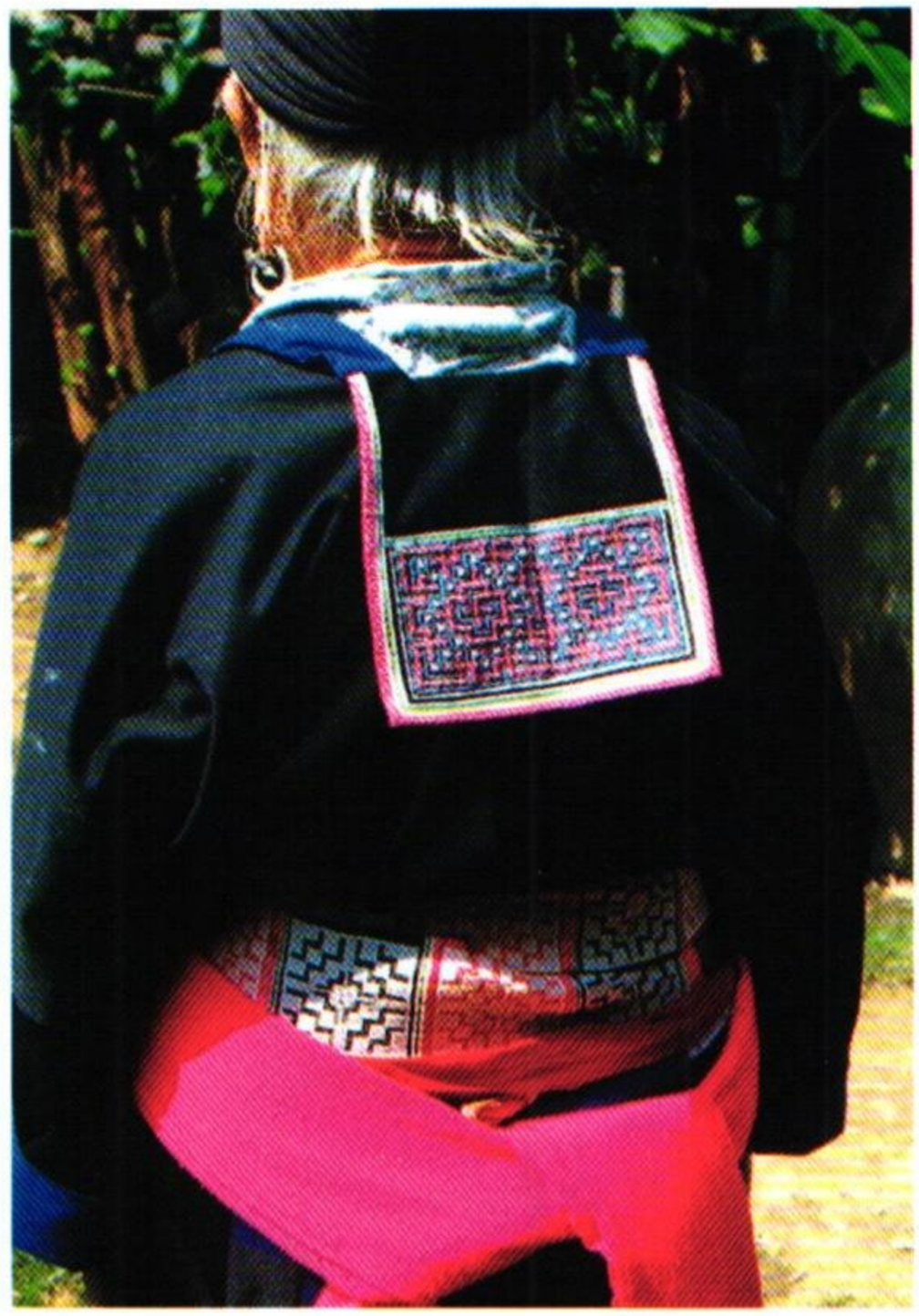
ດັ່ງນັ້ນ ພາບທີ່ເຫັນຈົນລ້ຶງຕາ ພາບນຶ່ງຈິ່ງແມ່ນພາບ ແມ່ຍິງເຜົ່າມົ້ງ ກີ໋ກະຕ່ານ້ອຍທີ່ມີຜ້າ ແລະໄໝມ ສີຕ່າງໆ ເຮັມດວງແລບໆ ແລະມີດຕັດນ້ອຍໆ ດວງນຶ່ງຊຶ່ງເປັນເຄື່ອງ ມືຈຳເປັນສຳລັບການແສ່ວຜ້າ ຫລັງຈາກແລ້ວວຽກໄຮ່ ອັນໜັກໜ່ວງແລ້ວ ເຂົ້າເຈົ້າມັກໄປນັ່ງຈຸ້ມກັນ ເປັນໝູ່ຫ້າ ໝູ່ຫົກ ຢູ່ເຮືອນຜູ່ໃດຜູ່ນຶ່ງ ທາງມືກໍແສ່ວຜ້າຢ່າງບໍ່ຢຸດ ທາງ

ປາກກໍ ເວົ້າລົມຢອກກັນຢ່າງມ່ວນຊື່ນ ພາບແບບນີ້ ກີ໋ວ່າເປັນສັນຍະລັກຂອງບ້ານມົ້ງ ທີ່ຫ່າງໄກຕົວເມືອງ ຊຶ່ງ ກໍ ບໍ່ຕ່າງຫຍັງກັບ ບ້ານຊາວລາວໄຕ ທີ່ພວກແມ່ຍິງມັກຈະ ຕ່ຳຫູກ ຢູ່ກ້ອງຕະລ່ຽງເຮືອນໃຜເຮືອນລາວມິດໆ.

Among these collected textiles were small and very old and worn pieces of Hmong cloth which were sold cheaply and to which people paid little attention. After examining them carefully I realized that these cloths have beautiful and solid embroidery. Though they are old, torn and dirty, their silk threads do not seem to have loosened. This is an indication of the perfectionism and diligence of the embroiders, and is especially noticeable in the cloth of their collars, skirts, and sleeveless shirts, items which are made by the Hmong women for their family members and which depict a mother's love for her children or husband. As every piece of cloth was originally embroidered purely for family use, the Hmong women paid much attention to the meaning of the motifs in their embroidery and did not regret the time and energy spent in making them. Thus, when studying the embroidered motifs of old and new cloths, one can see differences in the form of the embroidery and the quality of the motifs.

Changes in Hmong Clothing

Nowadays when you visit Hmong villages in new settlements near cities or those that are mixed with other ethnic groups, you will seldom see Hmong people wearing their traditional ethnic clothes. This may be for convenience and ease of movement when they are working, as now Hmong women generally wear simple clothes such as black trousers or *Sinh*[1] with an extended bottom part like Lao Loum, or patterned *Sinh* instead of skirts with blue material which take several months to embroider with different colored silk thread. Despite this Hmong people strongly maintain their identity, and are able to protect the main characteristics of their clothing culture by wearing ornaments and embroidering cloth for accessories such as waistbands, aprons, baby carriers, collars, and purses.

Consequently, it is very common to see a Hmong woman carrying a small basket containing cloth, different colors of silk thread, and embroidery tools such as tiny needles and a small knife. At the end of a hard days work in the upland fields, the Hmong women will often gather in groups of five or six in someone's house, chatting and making jokes while their hands are busy with embroidery work. This picture seems to be the identity of a Hmong village located far from cities, but it is not much different from Lao and Tai villages where women often work silently with their looms underneath their house.

ລົງລາຍໃນຜ້າແສ່ວ ແລະວິທີຫຍິບແສ່ວ

ຕາມທຳມະດາແລ້ວ ຊົນເຜົ່າມົ້ງຕັ້ງກິ່ນຖານບ້ານເຮືອນ ຢູ່ເຂດພູສູງ ຕາມເຈີ້ຍພູ ຮ່ອມຫ້ວຍ ຫວ່າງພູ ເຂົ້າເຈົ້າດຳລົງຊີວິດຢູ່ກັບທຳມະຊາດ ພົດພັນປ່າໄມ້ ແລະຄຸ້ນເຄີຍ ກັບສັດຊະນິດຕ່າງໆ ລາຍແສ່ວໃນຜ້າເຜົ່າມົ້ງ ຈຶ່ງມັກຈະເປັນລົງລາຍກ່າຍແບບຈາກທຳມະຊາດອ້ອມຂ້າງ ເຊັ່ນ ດອກສາລີ ດອກໄມ້ ຫອຍ ເກັດປາ ເຄືອໄມ້ ກ້ອນຫີນ ຕີນຊ້າງ ດອກຜັກກາດ ແກ່ນຫມາກ ແຕງ ແກ່ນຫມາກໄມ້ອື່ນໆ ຮູບເສັ້ນຂອດ ຮອຍໄຕ່ໜູ ຮັ້ງແມງມຸມ ກ້າມປູ ຄີ້ວເສືອ ດາວ ຫົນທາງ ນາກ ຍອດຫຍ້າ ສີ່ໃບ ຕານົກຍູງ ຕາໄກ່ ຂີ້ເຂັບ ແມງບີ້ງກີ ເປັນຕົ້ນ.

ແຕ່ກ່ອນໆ ແມ່ຍິງມົ້ງຫຍິບແສ່ວລົງລາຍ ປະດັບໃສ່ຜ້າປ່ຳນ ຫລືຝ້າຍຍ້ອມຄາມຫືບກວ້າງໆ ເພື່ອເຮັດກະໂປງກີບ ຫືບເສື້ອ ແລະແສ່ວຜ້າຝ້າຍສີຕ່າງໆ ຕ່ອນນ້ອຽໆ ທີ່ຊື້ແລກປ່ຽນກັບຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມ ແຕ່ມາລະຍະຫລັງ ເຂົ້າເຈົ້ານິຍົມ ໃຊ້ຜ້າເຫລື້ອມໆ ໄຫມຫຽມ ແລະຜ້າເປັນຕາຫມ້ອງນ້ອຍໆ ໃນຜ້າຫືບນຶ່ງ ເຂົ້າເຈົ້າແສ່ວລົງລາຍໃສ່ຫລາຍວິທີ ກ້າເບິ່ງບໍ່ຄັກ ຈະບໍ່ເຫັນແຕກຕ່າງກັນ ເທົ່າທີ່ ຜູ້ ຂຽນສຶກສາເບິ່ງເຫັນມີຢູ່ ສີ່ ແບບ ຕ່າງກັນ ດັ່ງມີລາຍລະອຽດລຸ່ມນີ້ :

ກ. ວິທີ ທີ 1 : ແສ່ວລົງລາຍທີ່ມັກ ຫລືເລືອກແລ້ວຕາມທີ່ຂຽນໄວ້ຂ້າງ ເທິງນີ້ ໃສ່ແຜ່ນຜ້າຕາມຂະຫນາດທີ່ຕ້ອງການ ດ້ວຍໄຫມສີຕ່າງໆ ແບບໄຂ່ຕີນກາ ແສ່ວເປັນເສັ້ນ ແສ່ວຈຸດ ແສ່ວເປັນສາຍໂສ້.

ຂ. ວິທີ ທີ 2 : ເອົາຜ້າສອງຫືບຊ້ອນກັນ ແລ້ວຕັດເລາະຫືບຢູ່ເທິງຕາມລາຍທີ່ຕ້ອງການ ແລ້ວຫຍິບແບບສອຍກີ່ໆ ໃຫ້ເຫັນສີຜ້າ ທີ່ຢູ່ທາງລຸ່ມ ຫລືບໍ່ກໍເອົາຜ້າສີ ຜ້າໃຫມ່ມາສອດໃສ່ບ່ອນທີ່ຕ້ອງການ ສະນັ້ນໃນຜ້າຫືບນຶ່ງໆ ກໍສາມາດເຮັດໄດ້ຫລາຍສີ ດ້ວຍການເອົາຜ້າຫລາຍສີມາຊ້ອນກັນ ວິທີນີ້ພົບເຫັນຫລາຍ ຮອຍຕີນຊ້າງ ຮູບວົນ ຫົນທາງ ແມງບີ້ງ ກີ ນາກ ໂດຍເຈາະລາຍເພື່ອເຮັດໃຫ້ຜ້າມີລາຍສະລັບສັບຊ້ອນ ຫລາຍຂຶ້ນ ຫລັງຈາກສອຍໄປຕາມລາຍທີ່ຕັດໄວ້ແລ້ວ ກໍຈະແສ່ວໄຫມສີຕ່າງໆທັບ ເປັນເສັ້ນໄປຕາມລາຍ ຫລື ເຮັດເປັນຈຸດເປັນດອກໃສ່ ບ່ອນຫວ່າງເປົ່ານັ້ນໃຫ້ເຕັມ ໄປຫມົດ.

ຄ.ວິທີ ທີ3: ຕັດຜ້າສີເປັນເສັ້ນແຄບໆ ມາແປະໃສ່ຜ້າຫືນໃຫຍ່ ແລ້ວຫຍິບໃຫ້ເປັນລົງລາຍຕ່າງໆຕາມແບບທີ່ເລືອກໄວ້ ເຊັ່ນດຽວກັບວິທີ2, ເຊັ່ນ ຫຍິບຜ້າສີແດງລ້ອມຕັດເປັນເສັ້ນ ແລ້ວຫຍິບໃສ່ຜ້າປ່ຳນ ລາຍພິມເຜີ້ງ ຍ້ອມສີຄາມ ວິທີນີ້ ນອກຈາກຫຍິບລາຍໃຫຍ່ໆ ເຊັ່ນລາຍໃນສິ້ນກະໂປງແລ້ວ ກໍຍັງນຳມາໃຊ້ຕົກແຕ່ງຜ້າຕ່ອນນ້ອຍໆ ເພື່ອເຮັດຄໍເສື້ອ ສີ່ຫລ່ຽມ ພັບປີ້ນລົງດ້ານຫລັງອີກ.

ໃນຜ້ານ້ອຍໆ ຕ່ອນດຽວອາດ ມີວິທີຫຍິບສັບຊ້ອນກັນຢູ່ຫລາຍແບບ ກ້າເບິ່ງບໍ່ຄັກກໍຈະບໍ່ເຫັນເຖິງຄວາມແຕກຕ່າງກັນນັ້ນ ເພາະສີມືຫຍິບລະອຽດຫລາຍ ແນ່ນອນວ່າຜູ່ຈະເຮັດແນວນີ້ໄດ້ ຕ້ອງມີປະສົບການຫຍິບ ແສ່ວຫລາຍປີ ທັງຕ້ອງມີຄວາມອົດ ທົນອີກ.

ຂ.ວິທີ ທີ4: ແມ່ນວິທີແສ່ວແບບໃຫມ່ ຄືດົ້ນຄືບປີ້ນຕິດກັນ ຄືຮູບ ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ ຈະເປັນຮູບເລົ່າເລື່ອງ ຫລື ການດຳລົງຊີວິດປະຈຳວັນ ເຂົ້າໃຈວ່າການຫຍິບ ແສ່ວແບບນີ້ແມ່ນ ວິທີການໃຫມ່ທີ່ຄົນ ຕ່າງປະເທດອອກແບບໃຫ້ ໃນລະຍະທີ່ມີຊົນເຜົ່າມົ້ງຈຳນວນນຶ່ງ ຢູ່ໃນຄ້າຍ ອົບພະຍົບປະເທດໄທ ລະຍະລ້ຳເດີນ ທາງໄປປະເທດທີ່ ສາມໃນຊຸມ ກາງປີ 70 ຫາ 80 ເພາະໃນຜ້າເກົ່າໆ ຈະບໍ່ປາກົດວິທີແສ່ວແບບນີ້.

1.

ວິທີ ທີ1
Method 1

2.3.4. ວິທີ ທີ 2

Method 2

2.

3.

5.

4.

6.

5.6.7 ວິທີ ທີ 3

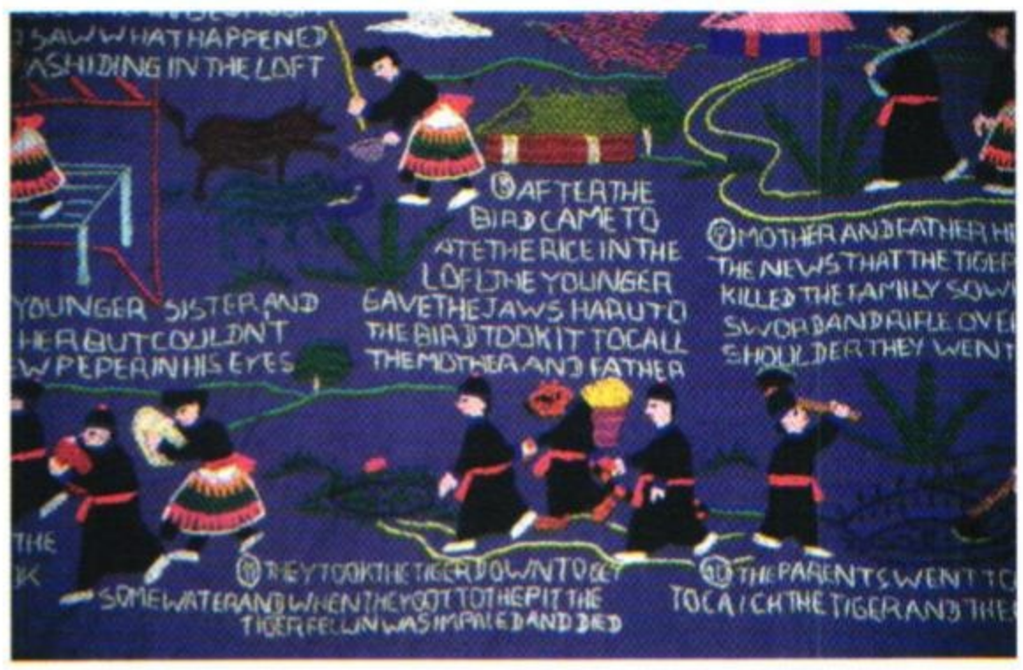
Method 3

7.

8.

9.

10.

8.9.10. ဒိဟိ ဟိ 4
Method 4

Motifs and Methods in Hmong Embroidery

Hmong villages are usually located on very high mountains, slopes and valleys. They derive their livelihood from the forests, and are familiar with a wide range of animal species. Therefore, they embroider their cloth with motifs copied from the nature which surrounds them, including flowers, maize flowers, snails, fish scales, climbing plants, stones, elephant feet, radish flowers, cucumber seeds, fruit seeds, spiral lines, rat traces, spider webs, crab nippers, tiger eyebrows, stars, roads, *nak*[2], grass tips, four leaves, peacock eyes, chicken eyes, scorpions, and centipedes.

In the past Hmong women embroidered and decorated hard cloth or big pieces of indigo blue cotton cloth for making pleated skirts and blouses. They also embroidered small pieces of cloth to exchange with other Lao people, but they later favored the use of small pieces of bright yellow cloth made of artificial silk and square striped cloth. In a piece of cloth they used many embroidering methods. We cannot see the difference without examining them carefully. The author has identified four different embroidery methods as follows:

A. First method: Embroidering favored or selected motifs, as mentioned above, on a piece of cloth according to desired size, usinhg different colors of silk to create motifs made up of crossed lines, spots, and chains.

B. Second method: Usinhg two pieces of cloth by putting one on top of the other and cutting the above piece according to the motifs desired, then sewing them together so that the colours of the underneath cloth are visible, or inserting different coloured cloth as needed.

This method has often been found on cloth with more sophisticated motifs such as elephant footsteps, road circles, centipede and nak. After sewing the underneath cloth with the cut motifs of the above cloth, different colors of silk are embroidered according to these motifs, with the empty spaces being filled up with spots and flower patterns.

C. Third method: Cutting a piece of colored cloth into strips, sewing the strips on to a bigger piece of cloth, and then embroidering them with various selected motifs usinhg the same method as embroidering small strips of red cloth on a blue indigo cloth with honeycomb motifs. Besides embroidering big motifs on skirts, this method is used for decorating small pieces of cloth for use in back folding square collars.

One small piece of cloth may include diversified and complicated embroidery methods. Because of the high level of the craft of the embroiders, who have many years of experience combined with diligence, it is very difficult to see the difference between these methods without examining them carefully.

D. Fourth method: A new method of embroidery in which simple motifs generally describe daily life. It is understood that this is a new method designed by overseas Hmongs who resided in refugee camps in Thailand while waiting to travel to third countries during the 1970s and 1980s because this method does not exist in traditional cloth.

ສະຫລຸບ

ສີມືການຫຍິບແສ່ວແບບຕ່າງໆຂອງແມ່ຍິງເຜົ່າມົ້ງ ຄົງຕົວຢູ່ລອດມາເທົ້າເຖິງປັດຈຸບັນ ກໍຍ້ອນວ່າ ເຂົາເຈົ້າເຮັດນຸ່ງເຮັດໃຊ້ຢູ່ພາຍໃນຄອບຄົວ ແຕ່ໃນທຸກມື້ນີ້ ສະພາບການນຸ່ງກໍໄດ້ປ່ຽນໄປ ເຄື່ອງນຸ່ງສຳເລັດຮູບ ລາຄາກໍມີຂາຍໃນຕະຫລາດທ້ອງກິ່ນ ແລະດັ້ນດົ້ນໄປເຖິງບ້ານເຜົ່າມົ້ງ ເທິງຈອມພູ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງບໍ່ເປັນການ ແປກປະຫລາດ ທີ່ຈະພົບວ່າ ແມ່ຍິງເຜົ່າມົ້ງຈຳນວນ ນຶ່ງໄດ້ປະກິ້ມການນຸ່ງກໍເຄື່ອງນຸ່ງປະຈຳເຜົ່າໄປຫລາຍແລ້ວ ພ້ອມດຽວກັນສີມືຫຍິບແສ່ວຂອງເຂົາເຈົ້າ ກໍດ້ອຍກວ່າສີມື ຄົນຮຸ່ນແມ່ ຮຸ່ນປ້າຫລາຍຢ່າງໃດກໍຕາມ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ຫລົງລືມວິທີຫຍິບແສ່ວ ອັນປານີດນີ້ ກໍໄດ້ມີຄະນະບຸກຄົນຫລາຍກຸ່ມພະຍາຍາມສົ່ງເສີມ ການຫຍິບແສ່ວແບບນີ້ໄວ້ ດ້ວຍການ ວ່າຈ້າງໃຫ້ແມ່ຍິງເຜົ່າມົ້ງແສ່ວເຄື່ອງໃຊ້ຜະລິດຕະພັນຜ້າຕ່າງໆ ສົ່ງອອກຂາຍຕ່າງປະເທດ ເປັນສ່ວນໃຫຍ່ ສ່ວນການຜະລິດເຄື່ອນຸ່ງງາມໆນັ້ນກໍຍັງ ພໍມີແຕ່ບໍ່ໄດ້ເຮັດເພື່ອນຸ່ງກິນເອງ ພຽງແຕ່ເຮັດເພື່ອສົ່ງຂາຍໃຫ້ຄົນເຜົ່າມົ້ງຢູ່ຕ່າງປະເທດ ເຊິ່ງຕ້ອງການຊຸດພື້ນເມືອງງາມໆ ໄວ້ນຸ່ງຕອນແຕ່ງດອງ ແລະເວລາສະແດງສິລະປະພື້ນເມືອງ ໃນງານບຸນສຳຄັນໆເທົ່ານັ້ນ.

ຢ່າງໃດກໍດີ ກ້າຜູ້ຊົມໃຊ້ຜະລິດພັນຜ້າແສ່ວຂອງເຜົ່າມົ້ງ ຫາກຮັບຮູ້ຄຸນຄ່າຂອງສີມືຄວາມອົດທົນພາກພຽນຂອງຜູ່ແສ່ວ ແລ້ວໃຫ້ຄ່າຕອບແທນທີ່ເໝາະສົມ ບາງເທື່ອຊ່າງຜູ່ມີສີມືດີກໍອາດສາມາດສືບຕໍ່ ຜະລິດຜ້າແສ່ວທີ່ສວຍງາມໃຫ້ຢູ່ຄຽງຄູ່ກັບຜະລິດພັນຜ້າຈາກກີ່ຕ່າງຂອງແມ່ຍິງເຜົ່າອື່ນໆ ອັນຈະເຮັດໃຫ້ສິລະປະຈາກປາຍນິ້ວຂອງແມ່ຍິງເຜົ່າມົ້ງ ຢູ່ສປປລາວເຮົາ ມີສະຖານະພາບສົມກຽດ ເປັນອົງປະກອບນຶ່ງຂອງຊັບສົມບັດວັດທະນະທັມ ແຫ່ງຂອງຊາດ ແລະເຮັດໃຫ້ຄັງສາງອັນນີ້ຮັ່ງມີຫລາກຫລາຍສີສັນຍິ່ງຂຶ້ນໄປ.

Conclusion

Various embroidery methods and motifs of Hmong women have survived to the present day largely because they make them for family use. But today the clothing of Hmong people has changed as cheap ready-made clothes have become increasinhgly available in local markets, even in Hmong villages located high in the mountains. Therefore it is not surprisinhg to see some Hmong women abandoning the wearing of their ethnic clothes, but as this has happened so their embroidery craft has weakened, even in comparison to the generation of their mothers and aunts. However, in an attempt to preserve these splendid and unique embroidery methods, many groups of individuals are promoting them by hiring Hmong women to embroider fabrics, not for self use but for export to Hmong people living overseas who only wish to wear their traditional clothes for weddings and traditional artistic performances during important ceremonies.

However, if buyers appreciate the value of the embroidered cloth of the Hmong people, recognisinhg the diligence and skill that has gone into their making, and compensate them with reasonable prices, these professionals may continue to produce wonderful embroidered cloth alongside the loom-made fabric of other ethnic groups. Moreover, the hand made art of Hmong women in Lao PDR will gain status and become a part of the cultural property of the nation, allowing for the enrichment and colorful diversification of this wonderful craft.

[1] A *Sinh* is a skirt in a cylindrical form which is commonly worn by Lao women.

[2] *Nak* is a Lao term for a number of snake like creatures widely represented on textiles.

ປ້ານແພປ໊ ນິ່ງ່ານງານ

ໂດຍ ດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ

ກົງແດງ ແລະແພຍອຍ:

ຂອງແພງຊາວພວນ ຊຽງຂວາງ

ໃນສະໄໝນບູຮານກົງຜ້າ ສຳລັບພາຍບ່າ ແມ່ນເຄື່ອງໃຊ້ປະຈຳໂຕອັນນຶ່ງ ຂອງຄົນລາວ ບໍ່ວ່າຊາຍ ຫລືຍິງ ກົງຜ້າຫລື ກົງຍ່າມຂອງແຕ່ລະຊົນເຜົ່າ ເຮັດດ້ວຍວັດຖຸຕ່າງກັນ ເຊັ່ນ ເຜົ່າລາວໄຕ ເຮັດດ້ວຍຜ້າຝ້າຍ ຕ່ຳຈາກກີ່ຂອງແມ່ຍິງ ພາຍໃນຄອບຄົວ ຜ້າສຳລັບເຮັດກົງພາຍນີ້ ມັກຈະເປັນ ຜ້າຝ້າຍ ແດງ ຂາວ ດຳ ປະດັບ ລາຍຂິດ ຫລືຈົກດອກ ດ້ວຍໄໝສີ ໄໝເງິນ ໄໝຄຳ ງົດງາມ ສ່ວນຊົນເຜົ່າອະມຸ ຈະກັກກົງພາຍດ້ວຍປ໊ຶ້ຽດ ຍ້ອມສີ ເຜົ່າມ້ົ ຢ້ົາວ ເຮັດກົງ ດ້ວຍຜ້າຝ້າຍຍ້ອມນິນ ແສ່ວລິງລາຍ ແລະເອ້ດ້ວຍເມັດ ກະດຸມ ຢ່າງງົດງາມ.

ຄຳວ່າກົງນີ້ ປາກົດຢູ່ໃນໜັງສືວັນນະຄະດີຕ່າງໆ ທັງ ປາກເປົ່າ (ຄຳຜະຫຍາກ້ຽວສາວ) ແລະຂຽນ ເຊັ່ນໃນ ເລື່ອງ ເວດສັນຕຣະ ຊາດົກ ກອນຣ່າຍ ເມື່ອຕາພາມໄປປ່າ ນຳຫາພຣະຍາເວດ ກໍພາຍກົງຍ່າມຫລື ກົງກະທຽວ ໃສ່ເຂ້ົາແທ້ງ ເຄື່ອງໃຊ້ຕ່າງໆ ຕິດໂຕໄປ ສ່ວນພະສົງໃຊ້ກົງ ພາຍໃສ່ຫມາກ ພູ ຢາດູດ ຫິນເຫລັກໄຟ ໜັງສືໃບລານ ຄັນຮົ່ມ ເວລາເດີນທາງອອກຈາກວັດ ຜູ່ຊາຍທົ່ວໄປເອົາ ໃສ່ເຄື່ອງໃຊ້ປະຈຳໂຕ ເຊັ່ນຢາດູດ ເຂ້ົາແທ້ງ ມີດແກ ຫິນເຫລັກໄຟ... ແລະແມ່ຍິງ ກໍມີໄວ້ໃສ່ອຸປະກອນການ ຫຍິບແສ່ວ ຜ້າເຊັດປາກ (ເພາະແມ່ຍິງບູຮານຄ້ຽວຫມາກ) ເຄື່ອງເອ້ຢ້ອງ ແລະເງິນອັດເງິນບີ້ ເວລາໄປຕະຫລາດ ມາເຖິງ ປັດຈຸບັນ ມີກົງເຮັດດ້ວຍຜ້າຕ່ຳຈົກດອກ ແສ່ວເປັນ ລິງລາຍຕ່າງໆວາງຂາຍ ບາງກໍເຮັດຈາກຜ້າເກ່ົາ ຂອງ ຊົນເຜົ່າ ທີ່ມີລິງລາຍສະເພາະເຜົ່າ ອາດຈະເວ້ົາໄດ້ວ່າ ກົງພາຍ ຜ້າເປັນສິນຄ້າຊະນິດນຶ່ງ ທີ່ຍັງມີຜູ່ນິຍົມໃຊ້ຢ່າງກວ້ົາງ ຂວ້ົາງ ໂດຍສະເພາະ ໃນຫມູ່ນັກຮຽນຊາວໜຸ່ມໃນຕ່ົາງ ແຂວ້ົາງ ເອົ້ົາເຈ້ົ້ົາໃຊ້ໃສ່ປ້ົ້ົມໄປໂຮ້ົງຮຽນເປັນປະຈຳ.

ເປັນທີ່ຮັບຮູ້ກັນໂດຍທົ່ວໄປວ່ົ້ົາ ແຕ່ບູຮານນະການນັ້ນ ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ ຜ້ົ້ົາແພເຄື່ອງໃຊ້ ທີ່ເຮັດດ້ວຍຜ້ົ້ົາທຸກຢ່ົ້ົາງແມ່ນ ຜົນຜະລິດ ຈ້ົ້ົາກກີ່ຂອງແມ່ຍິງພ້ົ້ົາຍໃນຄອບຄົ້ົວ ແຕ່ເມື່ອ ມີການຜະລິດ ເຄື່ອງໃຊ້ດ້ວຍເຄື່ອງຈັກລ້ົ້ົາຄ້ົ້ົາກ໊ຶ ທັ້ົ້ົງກໍ່ມີ ການເປີດກວ້ົ້ົາງນ້ົ້ົາເຂ້ົ້ົາເຄື່ອງໃຊ້ສອຍເຫລ່ົ້ົານັ້ນ ຄວ້ົ້ົາມນິ ຍົມຊົມໃຊ້ເຄື່ອງຂອງທີ່ເຮັດເອ້ົ້ົາເອງ ຈຶ່ງນັບມ້ົ້ົ ນັບຫລຸດ ຫນ້ອຍກ໊ອຍລ້ົ້ົງ ອັນມີຜົນເຮັດ ໃຫ້ຄຸນຄ່ົ້ົາດ້ົ້ົານວັດທະນະທ້ົ້ົາ ສັ້ົ້ົງຄົ້ົມຂອງສິ່ງຜະລິດຫັດກ້ົ້ົະກັມພ້ົ້ົ ນເມ້ົ້ົອງ ກ້ົ້ົາຍເປັນເລ້ົ້ົ ອງ ທີ່ຕ້ົ້ົອງຟ້ົ້ົ ນຟູອະນຸຮັກ ປົກປ້ົ້ົອງສະສົມ ເຊ້ົ ່ງກໍ່ເປັນສິ່ງປົກກະຕິ ຢູ່ໃນສັ້ົ້ົງຄົ້ົມນຶ່ງໆ ທີ່ຍ່ົ້ົ ອມຕ້ົ້ົອງ ປ່ຽນແປງໄປຕ້ົ້ົ ມກ້ົ້ົາລະ ເວລ້ົ້ົາ ແລະສະພ້ົ້ົ ບກ້ົ້ົ ານທີ່ມະນຸດເອງສ້ົ້ົ ງຂ້ົ ້ົ ນ ດັ່ງນັ້ົ ນກ່ົ ອນ ທີ່ ຄຸນຄ່ົ້ົາຄວ້ົ້ົ ມໝ້ົ ຍຂອງຜ້ົ້ົາຕ່ົ ້ົ ແພ ຫ ື ເຄື່ອງໃຊ້ຈ້ົ ້ົ ກ ກ ີ ່ ສ ີ ມ ື ຂ ອ ງ ແ ມ ່ ຍ ິ ງ ຊ ່ ົ ້ ົ ງ ຕ ່ ຳ ຫ ູ ກ ບ ັ ນ ດ ົ ້ ົ ເ ຜ ົ ່ ້ ົ ຂ ອ ງ ເ ຮ ົ ້ ົ ~ ~ ~

Legends in the Weaving

by DouangDeuane Bounyavong

Legends of the Past

As is well known, women in the Lao family have traditionally produced clothing and textile items. But since the increase in the production of manufactured fabrics available at cheaper prices and the open-door policy on their imports, the popular use of these hand-made fabrics diminishes daily, transforming the socio-cultural value of traditional handicrafts into mere curiosities with changing times and circumstance. Thus, before the value and significance of the textiles made by women of each ethnic group fades from the memory of the younger generation, we hope to preserve the historical record of their production, utilization and social value. This publication is part of that preservation.

We hope the information to be presented in this book will make historical events more evident and memorable to all. As well, we hope to encourage Lao people to preserve our heritage. If we don't know the past, we will lose a lot of time finding our way into the future.

The information on textiles in this chapter has been gathered from the daily lives of ordinary Lao people in various localities, from ancient Lao literature written on fragile palm leaves, and from oral traditions. In short, this book will serve as a valuable record in which we preserve and pass on the history of our textiles.

Red bag and red shawl: Prized possessions of the Phuan in Xieng Khouang province

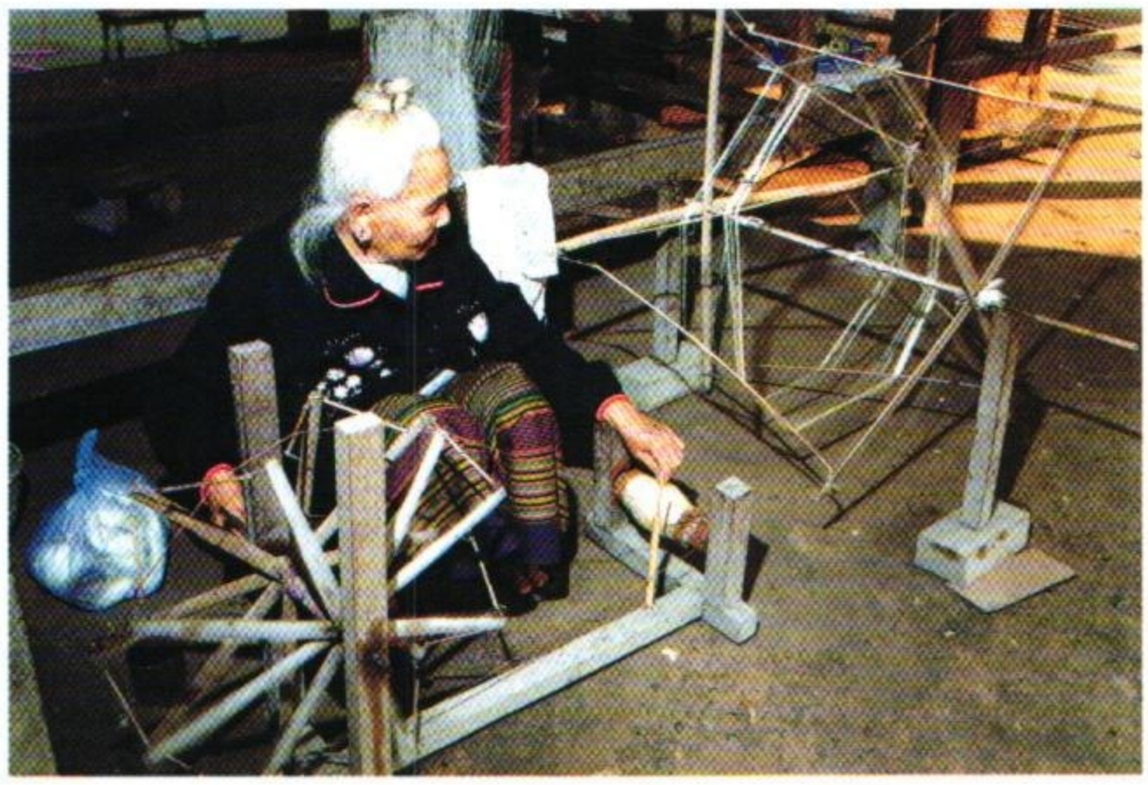
In ancient times, the bag was a personal possession which both men and women carried over their shoulders. Bags and purses of each ethnic group were made from different materials. For instance, the Lao-Tai peoples used cotton materials woven on looms by the women of the family, these were usually in red, white and black colours supplemented with gold and silver silks and decorated with linear motifs or supplementary weft. The Khmu made their bags from colourfully dyed jute fibre. The Hmong and Yao/Mien used indigo-dyed material to make bags embroidered with designs and decorated with beautiful buttons.

The word " bag " was mentioned in oral court traditions and in 16th century Lao classical literature like Vedjantra Jakata. When a Brahman accompanied a Vedic king to the forest, he carried his bag full of dried rice and other items. Also the monks' bags contained betel leaves, tobacco, flint, palm leaves, and an umbrella.

Leaving pagodas, Phuan men always carried their belongings with them such as: tobacco, dried rice, razors and flint. Women filled their bags with embroidered items, napkins, ornaments, and coins when going to the market. Today there are bags with supplementary weft motifs available for purchase.

ກ່ອນຫນ້ານີ້ ລະຫວ່າງ 50-60 ປີ ***ກົງພາຍ*** ບໍ່ແມ່ນສິນຄ້າວາງຂາຍທົ່ວໄປຕາມຕະຫລາດ ແຕ່ມັນແມ່ນຜະລິດພັນທີ່ເຮັດຂຶ້ນ ໃຊ້ເອງດ້ວຍຜ້າແພຈາກກີ່ຕ່ຳຂອງລູກສາວ ຫລື ແມ່ເຈົ້າເຮືອນ ເວົ້າສະເພາະກົງພາຍຂອງຊາວພວນ ເອົາເຈົ້ານິຍົມໃຊ້ຜ້າຝ້າຍແດງ ມີລາຍຂິດຈົກດອກໄຫມ ສີຕ່າງໆ ແຕ່ກ່ອນທີ່ຜູ່ຊາຍຄົນນຶ່ງ ຈະໄດ້ກົງພາຍ ຫລືກົງຍ່າມມາໃຊ້ນັ້ນ ມີເລື່ອງເລົ່າກັນວ່າ ເອົາຕ້ອງໄດ້ຮັບຈາກ ຜູ່ສາວຄົນໃດຄົນນຶ່ງ ທີ່ມອບໃຫ້ດ້ວຍໄມຕີຈິດພິເສດ ຫລືກົງກັນຂ້າມ ໄດ້ມາດ້ວຍການລັກຫລອຍເອົາ ເພາະວ່າກົງພາຍແດງນີ້ ເປັນຕົວແທນຄວາມສຳພັນຂອງບ່າວສາວ ໃນສັງຄົມຂອງຕົນ ແມ່ຕູ້ຊາວພວນຊຽງຂວາງ ໄວເຈັດສິບ ກວ່າຄົນນຶ່ງເລົ່າວ່າແຕ່ເປີ້ງເພິ່ນຍັງເປັນສາວນັ້ນພວກຜູ່ສາວໃນບ້ານ ຕ່າງກໍເສັ້ງກັນຕ່ຳຫູກຝ້າຍແດງຈົກລາຍດອກໄຫມສີ ເພື່ອເອົາເຮັດກົງໄວ້ໃຊ້ຕົນເອງສ່ວນນຶ່ງ ແລະເອົາເປັນຂອງຝາກ ຂອງຕ້ອນຜູ່ບ່າວໄທບ້ານໃກ້ບ້ານໄກ ທີ່ຕົນມີຈິດໃຈໄມຕີໃຫ້ ແນ່ນອນວ່າສາມາດເກີດກໍລະນີ ກຶ່ງວ່າດທ່າຫລາຍຄົນ ເອົາກົງພາຍລາຍດຽວນັ້ນ ໃຫ້ຜູ່ບ່າວຫລາຍຄົນ ກ້າເປັນຜູ່ບ່າວບ້ານອື່ນໄທໄກ ກໍອາດຈະແລ້ວໄປ ແຕ່ກ້າບັງເອີນເປັນບ່າວບ້ານດຽວກັນແລ້ວ ຄວາມສັບສົນຍ່ອມບັງເກີດຂຶ້ນ ເພາະຜູ່ບ່າວແຕ່ລະຄົນຈະຄິດວ່າ ຕົນໄດ້ກົງພາຍລາຍນີ້ ແຕ່ພຽງຜູ່ດຽວ ຜູ່ອື່ນອາດໄປຈອບລັກມາເອົາເຊັ່ນນີ້ເປັນຕົ້ນ ເມື່ອມອບກົງໃຫ້ກັນນັ້ນມັນຫມາຍຄວາມວ່າ ທັງສອງມີຄວາມພໍໃຈກັນລະດັບໃດນຶ່ງແລ້ວ ຝ່າຍຍິງກໍມີວິທີສະແດງຄວາມໃນໃຈຂອງຕົນອອກເຊັ່ນເມື່ອຢາກບອກວ່າ ເກີງເວລາໃຫ້ພໍ່ແມ່ເກົ້າແກ່ມາສູ່ຂໍແລ້ວ ນາງສາວກໍຈະເລືອກໄກ່ໂຕງາມໆຈາກລົກ ມາຕົ້ມໃຫ້ສຸກຫໍ່ໃບຕອງ ດີໆຍັດໃສ່ກົງພາຍແດງໃຫ້ອ້າຍບ່າວ ເອົາເມືອໃຫ້ພໍ່ແມ່ເບິ່ງເປັນການພິຈາລະນາ ກ້າໄກ່ນັ້ນອ້ອນພີດີງາມກໍສະແດງວ່າສາວເຈົ້າຂອງໄກ່ດຸຫມັ່ນດີ ແລະກ້າກົງພາຍແດງງາມທັງລິງລາຍ ງາມທັງຮອບຫຍິບຮອຍຕັດ ກໍສະແດງວ່າ ນາງສາວຄົນນັ້ນມີສີມືໃນການຕ່ຳຫູກຫຍິບແສ່ວ ສົມໄປສູ່ຂໍມາເປັນໄພ້ແລ້ວ ດັ່ງນັ້ນ ເມື່ອພໍ່ແມ່ເກົ້າແກ່ຝ່າຍຊາຍພໍໃຈ ກົງພາຍແດງທີ່ໃສ່ໄກ່ມານັ້ນ ກໍຈະຖືກສົ່ງກັບຄືນໄປຫາຍິງສາວຜູ່ເປັນເຈົ້າຂອງພ້ອມດ້ວຍເຄື່ອງຝາກຂອງຕ້ອນ ທີ່ມີຄ່າເຊັ່ນກ້ອງແຂນເງິນເບ້ຮ ເຂັມ ຝ້າຍ ເຄື່ອງອົບຫອມ ທັງຫມົດນີ້ ເປັນສິ່ງບອກເຕືອນວ່າ ບໍ່ດົນຈະມີການສູ່ຂໍເກີດຂຶ້ນ ຄຽງຄູ່ກັບກົງແດງຂອງແພງສາວພວນນີ້ຍັງມີ ***ແພໄຫມຍອຍແດງ*** ເຊິ່ງອ້າຍບ່າວຈະໃຊ້ພາດບ່າເວລາ ໄປລົມສາວ ແພຍອຍທີ່ວ່ານີ້ແມ່ນສີມືຂອງແມ່ ຫລື ແມ່ປ້ານ້າອາໃນຄອບຄົວຜູ່ຊາຍ ແພຍອຍແດງດຶງດູດຄວາມສົນໃຈຈາກຍິງສາວ ຜູ່ສະຫງວນຊອກຮູ້ຊອກຮຽນວິຊາການຕ່ຳຫູກຮຽນມັດມີ່ຕີລາຍ ນາງຈະຮູ້ໄດ້ທັນທີວ່າ ຄອບຄົວນີ້ມີຜູ່ຊຳນິຊຳນານການຕ່ຳຫູກທໍໄຫມລະດັບໃດ ແລະຖານະຂອງເຂົາເປັນແນວໃດ ທັງຫມົດສະແດງອອກ ຢູ່ໃນແພຍອຍຂິດທີ່ຜູ່ຊາຍບ່ຽງ ພາດບ່າເວລາມາທ່ຽວຫລິ້ນ ແລະໃນມື້ບວດ ເຊິ່ງພໍ່ແມ່ເກົ້າແກ່ຈະນຸ່ງຫົ່ມໃຫ້ເອ້ຍ້ອງນາກ (ຜູ່ບວດ) ດ້ວຍຜ້າຂິດແພໄຫມອັນງົດງາມ ອັນເປັນການຢັ້ງຢືນສີມື ຂອງຄອບຄົວ ແລະດ້ານນຶ່ງກໍເປັນການປະກາດຖານະອັນຫມັ້ນຄົງຂອງຕົນເຊັ່ນ ຄອບຄົວຮັ່ງມີ ກໍຈະມີໄຫມເງິນ ໄຫມຄຳ ສອດແສ່ວຕື່ມ ນີ້ແມ່ນຕຳນານ ຄວາມຫມາຍຂອງການຊົມໃຊ້ກົງແພຕ່ຳຈາກກີ່ຂອງຍິງສາວຊາວພວນໃນເມື່ອກ່ອນ ຢ່າງໃດກໍຕາມເກີງແມ່ນວ່າ ໃນປັດຈຸບັນຄວາມຫມາຍໃນເຊີງສັນຍະລັກ ຫລືຕົວແທນແຫ່ງສຳພັນລະຫວ່າງ ບ່າວສາວຫມົດໄປ ແຕ່ກົງພາຍ ທີ່ເຮັດດ້ວຍຜ້າຕ່ຳລາຍພື້ນເມືອງນີ້ຍັງຄົງໄດ້ຮັບນິຍົມຊົມໃຊ້ ພໍສົມຄວນ ແລະເປັນເຄື່ອງຝາກຂອງຕ້ອນແກ່ຫມູ່ຄູ່ທີ່ດີຢ່າງນຶ່ງສ່ວນແພຍອຍນັ້ນ ເຫັນວ່າຫມົດຄວາມນິຍົມ ລົງໄປຫລາຍ ຜູ່ບ່າວໃນຊົນນະບົດບໍ່ເອົາແພພາດບ່າໄປລົມສາວອີກແລ້ວ ຜູ່ຊາຍຫນຸ່ມລາວ ບ່ຽງແພກໍແຕ່ໃນມື້ເຂົ້າພາຂວັນແຕ່ງດອງ ຫລື ໄປວັດຕັກບາດ ໃນມື້ບຸນສຳຄັນເທົ່ານັ້ນ.

Sometimes they are made from used fabric with decorative patterns specific to each ethnic group. These bags are a widely used commodity. In some provinces, youngsters use them as their satchels for carrying books to school. Fifty to sixty years ago, such bags were not sold in the market. They were woven in a style unique to the family by daughters or housewives, mainly for their own use. The Phuan, particularly, liked using red cotton threads with supplementary wefts of a different colour to make the bags. In the past, it was said that red bags symbolized deep relationships between young men and women. A boy received a red bag from a certain girl when they were developing a special relationship, or sometimes he stole it from her.

A seventy year old Phuan woman said that when she was a girl, the young women of the village competed in weaving supplementary weft cotton fabric to make bags. They kept some of the bags for their own use and gave others to the young man or men they were interested in.

Of course, it could happen that a young woman might present bags from her loom to more than one young Phuan man. This could lead to confusion among the young men. There would be no problem for the young men living in far away villages, but for those who lived in the same village there could be some confusion because each man would think it was only he who had received a bag.

Giving a red shoulder bag meant that the young man and woman liked each other to some extent. The young woman had her own way to express her heart-kept secret by sending the young man a cooked, wrapped chicken in a red shoulder bag. This meant that it was time for the young man's parents to come and ask for her hand. The young man's family would judge the weaving skill of the girl by the bag and her hard work by the plumpness of the chicken. If they liked the bag and the gift, they would send the bag back to the young woman with bracelets, coins, needles, cotton thread, and aromatic herbs. This was a signal that the wedding would take place very soon.

Besides the red shoulder bag, a young Phuan man draped a shawl over his shoulder while courting a young woman, a shawl made by the young man's mother and relatives. If the young woman was curious to learn about weaving in general, or *madmee* (ikat) and woven motifs specifically, she would find out immediately whether or not there were master weavers in the young man's family as well as their level of prosperity. For example, the son of a prosperous family would wear a shawl fringed with threads of gold or silver. All this information was conveyed through the shawls used by the young men during courtship.

Young Phuan men use a red shawl on the day of ordination. The elders dress the ordinant with beautiful silk materials indicating the weaving skills and family status of the ordinant. As with the courting shawl, well-off families use materials containing golden and silver silk threads.

These are customs which reflect the traditional significance of Phuan textiles. Sadly today, fabrics no longer play a part in relationships between young men and women. Instead shoulder bags made with woven materials decorated with traditional

ມ້ຽງດຳ ແລະຜ້າຄໍມ້ຽງ ຂອງໄທດຳ ໄທແດງ :

ໂດຍທົ່ວໄປ ບໍ່ວ່າ ໄທດຳ ໄທແດງ ໄທຂາວ ໃນແຂວງພາກ ເໜືອ ເຊັ່ນ ຊຽງຂວາງ ຫົວພັນ ຫລວງນ້ຳທາ ໃຊ້ມ້ຽງ ທີ່ເຮັດດ້ວຍ ຜ້າຝ້າຍສີດຳ ກາງນອນ ຜືນມ້ຽງເປັນຜ້າດຳ ເນື້ອໜາຕຶບທຶບ ຄົງເຮັດໃຫ້ ບັນຍາກາດພາຍໃນເຮືອນ ເປັນ ຕາອຶດອັດ ຈຶ່ງມີການ ປະດັບຄໍມ້ຽງ ຄືບໍລິເວນຕໍ່ຈາກເຜດານ ມ້ຽງລົງມາດ້ວຍຜ້າໄໝມແດງແກມກວ້າງປະມານສອງຄືບ ເອີ້ນວ່າ ຜ້າຄໍມ້ຽງ ເຊິ່ງຕ່ຳດ້ວຍລາຍຈົກ ລາຍຂິດ ສີສັນສົດໃສ ເປັນຜືນງາມ ຂອງສາວໄພ້ ທີ່ກະກຽມໄວ້ກ່ອນ ຈະແຕ່ງດອງ ສ້າງຄອບຄົວ ມ້ຽງດຳເໝາະສົມກັບ ສະພາບອາກາດ ໜາວເຢັນ ແລະ ລັກສະນະໂຄງສ້າງຂອງເຮືອນຢູ່ ທີ່ມັກ ຈະປຸກເປັນເຮືອນໄມ້ ມີຫ້ອງກວ້າງໆໂລ່ງ ທີ່ແບ່ງເປັນຫັງ ບ່ອນນອນ ບ່ອນເຕົ້າໂຮມຄອບຄົວ ຮັບແຂກຄົນ ແລະ ເຮືອນຄົວ ທີ່ເປັນເຊຽຕໍ່ອອກຕ່າງຫາກ ມ້ຽງດຳ ຄໍແຂບຜ້າ ໄໝມແດງຈົກດອກດວງຢ່າງງົດງາມ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ບັນຍາ ກາດ ໃນເຮືອນຮຸ່ງ ສະຫວ່າງ ມີຊີວິດຊີວາ ເປັນຂອງໃຊ້ຈຳ ເປັນຢ່າງນຶ່ງ ສຳລັບຄູ່ຜົວເມຽກິນດອງໃຫມ່ ແລະຍ້າຍ ເຂົ້າມາຢູ່ຮ່ວມເຮືອນກັບ ພໍ່ແມ່ອ້າຍນ້ອງຄົນອື່ນໆ ເພາະມັນ ເປັນເຄື່ອງຂັ້ນຫ້ອງ ໄປໃນຕົວ ສັງເກດໄດ້ວ່າຜ້າຄໍມ້ຽງໄໝມ ແດງ ທີ່ຍາວລະຫວ່າງ 4-5 ວານີ້ ຈະມີລາຍຈົກງາມໆ ຢູ່ ດ້ານໜ້າເທົ່ານັ້ນ ສ່ວນດ້ານຂ້າງຫາຫລັງ ດອກລາຍຈະ ຫ່າງໆອອກ ທັງນີ້ກໍຍ້ອນ ວ່າ ເວລາແຂກຄົນ ຂຶ້ນເຮືອນມາ ຈະສັງເກດເຫັນໄດ້ທັນທີ ໃນຂະນະທີ່ຊົນເຜົ່າໄຕພາກເໜືອ ເຊິ່ງດຳລົງຊີວິດຢູ່ໃນ ເຂດອ່າວເຢັນໜາວ ໃຊ້ມ້ຽງດຳປະດັບ ຜ້າແຂບແດງຕື່ມ ສີສັນພາຍໃນເຮືອນໃຫ້ສົດຊື່ນຂຶ້ນນັ້ນ ຊາວ ລາວພວນທີ່ຢູ່ຕາມທົ່ງພຽງ ແຄມແມ່ນ້ຳລຳເຊໃຫຍ່ໆ ເຊັ່ນ ນ້ຳຂອງ ນ້ຳງຶ່ມ... ກໍໃຊ້ມ້ຽງທີ່ເຮັດ ດ້ວຍຜ້າຝ້າຍແຍ່ງບາງໆ ສີຂາວ ແຕ່ຍ້ອນວ່າ ລັກສະນະຂອງເຮືອນຊາວໄຕບໍ່ວ່າ ພາກ ໃດ ກໍມີໂຄງສ້າງຄ້າຍຄືກັນ ຄືຈະມີຫ້ອງໂລ່ງໃຫຍ່ ຫ້ອງນຶ່ງ ທີ່ໃຊ້ ເປັນຫ້ອງນອນລວມ ດັ່ງນັ້ນມ້ຽງຂອງໄຕພວນ ທີ່ເປັນ ຜ້າແຍ່ງຂາວ ຈຶ່ງມີຜ້າຫນ້າມ້ຽງ ເປັນຝ້າຍຂາວຂິດ ດຳຄາມ ຫຍິບຕິດ ໃສ່ດ້ານໜ້າ ຫລືດ້ານຕີນ ແຕ່ເບື້ອງລຸ່ມຫາເທິງ ເປັນການ ປິດບັງແສງຕາຄົນພາຍນອກ ທັງສະແດງສີມື ຕ່ຳ ຜ້າຂິດ ຂອງສາວໄພ້ ຄືກັນ.

ຜ້າກັ້ງ ຜ້າມ່ານ ຜ້າພິດານ:

ຂັ້ນຫ້ອງນອນ ກັ້ງປະຕູປ່ອງຢ້ຽມ ກັ້ງເອ້ຍ້ອງ ເຄື່ອງບັນ ນາການ ມາແຕ່ບູຮານ ຜ້າກັ້ງ ຜ້າມ່ານນີ້ ເປັນທັງເຄື່ອງ ໃຊ້ ທັງເຄື່ອງປະດັບປະດາ ທີ່ວ່າເປັນເຄື່ອງໃຊ້ ກໍຄືໃຊ້ປະ ໂຫຍດ ກັ້ງບັງແດດບັງລົມ ບັງແສງຕາຄົນ ແລະທີ່ວ່າ ເປັນເຄື່ອງ ປະດັບ ກໍຍ້ອນວ່າໃນຜ້ານັ້ນ ມີລິງລາຍສີສັນ ຈົບງາມເບິ່ງແລ້ວ ຜາໃຫ້ອອນຊອນປາກົດວ່າຄົນລາວ ບູຮານຮູ້ຊົມໃຊ້ຜ້າກັ້ງຜ້າມ່ານນີ້ ຢ່າງກວ້າງຂວາງແລ້ວ ແລະບໍ່ພຽງ ແຕ່ໃຊ້ກາງກັ້ນ ຢູ່ພາຍໃນເຮືອນ ຫລືຫໍໂຮງ ເພື່ອຂັ້ນຫ້ອງ ປິດບັງສາຍຕາຄົນ ນອກເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ມີການ ກາງຜ້າກັ້ງ ຫລືຜ້າມ່ານເຮັດຫ້ອງໃຫ້ແກ່ບ່າວສາວ ເວລາ ອອກໄປທ່ຽວດົງ ທ່ຽວປ່າກັນອີກ ໃນ ວັນນະຄະດີເລື່ອງ

patterns are normally used for gifts which people of all ages give to each other. Shawls, however, are now out of fashion. Young men in rural areas no longer drape shawls over their shoulders while courting young women. Lao men only use them while taking part in their weddings and giving alms to monks on religious and auspicious days. Today, we can see Lao grooms still wearing shawls and carrying shoulder bags filled with precious things as they enter their brides' houses.

Black mosquito nets and mosquito net borders materials:

Distinguished fabrics of Tai brides (including Tai Dam (Black Tai), Tai Daeng (Red Tai), and Tai Khao (White Tai), colours refer to predominant colours in their costumes.

Tai Daeng and Tai Khao in northern provinces such as Xieng Khouang, Huaphanh and Luang Namtha use mosquito nets made of thick black materials, creating a gloomy atmosphere inside the house. That is why they decorate the upper edge or neck of each mosquito net with red silk borders about 30 cm wide and 8 m long. The most beautiful designs are on the front and side borders for guests to see (called *pha khor moong*)*. This top border is made of red material with light coloured designs which a bride prepares for her marriage. These bright colours make the atmosphere inside the house come alive. Black mosquito nets

are suitable for cold weather and big wooden houses comprised of sleeping rooms, living rooms and a kitchen built outside. The newly married couple use this item to separate their sleeping place from those of their parents, brothers, and sisters with whom they share the same roof. The black netting is so thick and heavy that an outsider cannot see in. On the back sides of the nets they use cloth with less elaborate motifs or pictures.

While Tai people in the northern parts of the country live in a cold climate and use

heavy black mosquito nets, Lao Phuan living in the wide river valleys of the Mekong and Nam Ngum rivers use mosquito nets made of fine white cotton. Since the houses of Lao also have a big common room for sleeping, brides weave decorative cloths of white on indigo to sew on the fronts of these nearly transparent mosquito nets so that guests cannot see in. These cloths display the skilled weaving techniques of the brides.

Curtains and drapes: Valuable tribute items of the past

Curtains and drapes are both practical and ornamental. They are used as protection from the sun and wind, and for privacy. They are covered with beautiful, ornamental motifs. The ancient people knew how to use curtains and drapes not only for separating rooms in houses and the palace but also to create private spaces for young men and women spending their leisure time in the forest together. Curtains and drapes were described in many parts of the Thao Hung

ທ້າວຮຸ່ງ ທ້າວຈຶ່ງ ມີການພັນລະນາ ເຖິງການໃຊ້ຜ້າມ່ານ ຜ້າກັ້ງຫລາຍເທື່ອ ດັ່ງຈະຍົກມາບາງ ຕອນລຸ່ມນີ້

ເວລາທ້າວຮຸ່ງລອບເຂົ້າຫານາງງ້ອມໃນຫໍ ພວກສາວໃຊ້ ກໍຟ້າວເອົາຜ້າກັ້ງລົງໃຫ້ແລ້ວ ຈຶ່ງຫນີອອກໄປ :

(ຫນ້າ 22 ປຶ້ມ ທີ່ອ້າງແລ້ວ)

ແຕ່ນັ້ນ ເກັ້ງຍາເຈົ້ານອນໃນ ສະການມາດ
ຂ້ອຍແກ່ນຊັ້ນລົດມ່ານ ລົ້ງຂໍ

ອີກຕອນນຶ່ງ ເວລາແຕ່ງເດີ່ນລົ້ງຂ່ວງ ກໍໄດ້ ມີການກາງຜ້າ ພິດານ ປະດັບປະດາ *(ຫນ້າ13, ປຶ້ມທີ່ອ້າງແລ້ວ)* ວ່າ:

ປະດັບເຄື່ອງພ້ອມຮຽງອາດ ສນາກອງ
ກາງພິດານມ່ານກາງ ເປັນກ້ອງ
ຍົວແພຕັ້ງຊາວສອງ ຮຽງຮາດ ....

ໃນຄຳກອນນີ້ ເຫັນວ່ານອກຈາກຜ້າມ່ານແລ້ວ ຍັງມີຜ້າ ພິດານ ເຊິ່ງຄົງເປັນຜ້າຍາວກວ້າງ ກວ່າຜ້າມ່ານ ເພາະ ຫ້ອຍລົງ ເປັນກ້ອງ ແລະຄຳກອນແກວ່ຕໍ່ລົງມາບັນຍາຍວ່າ ຜ້າແພ ຕໍ່ກັນເປັນຍົວ ຊາວສອງຜືນ ຮຽງຢ່າຍຕິດໆກັນໄປ ຄຳບັນຍາຍນີ້ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ມີການເອ້ຍ້ອງ ດ້ວຍຜ້ານາໆ ຊະນິດອີກ ຕອນນຶ່ງເວລາໄປທ່ຽວປ່າເຮົ້າກ້ຳ ທ້າວຮຸ່ງເຫັນ ນາງງ້ອມ ກໍເຂົ້າປະຊິດກອດກ້ຽວ ນາງງ້ອມຄົງຮູ້ສຶກອາຍ (ຕາມທຳມະຊາດແມ່ຍິງ) ຈຶ່ງອ້ອນວອນ ຂໍໃຫ້ກາງຜ້າມ່ານ ກັ້ງ ບັງຕາວ່າ *(ຫນ້າ 44, ປຶ້ມທີ່ອ້າງແລ້ວ)* :

ເມື່ອນັ້ນ ໂສມສັນສ້ອຍສີໃສ ແຂວນຫນ່ຽວ
ເຊີນທ່ານເຈົ້າແຜ່ນກວ້າງປຸນຕັ້ງ ມ່ານລະວັງ ກ່ອນເກີ້ນ

ທຸກໆຄັ້ງ ທີ່ທ້າວຮຸ່ງ ແລະນາງງ້ອມ ເຂົ້າພົບກັນ ຈະຕ້ອງ ໃຫ້ຄົນເອົາຜ້າກັ້ງລົງ *(ຫນ້າ 46, ປຶ້ມທີ່ອ້າງແລ້ວ)*

ສາວກ່າວລ້ອນລົດມ່ານ ບັງເສຽ
ນາງກໍຍິນອາວອນລວດກະສັນ ແດດິ້ນ
ສາວກໍລົດມ່ານກັ້ງກາງທີ່ ຮຽງຜນັງ
ເຮັ່ງຍາອົ່ງອຸ່ນເຮືອນ ຮຽງຂ້າງ

ໃນລະດັບຄອບຄົວ ຜ້າກັ້ງຜ້າມ່ານເປັນຜະລິດພັນ ທີ່ແມ່ຍິງ ຕ້ອງເຮັດໄວ້ຊົມໃຊ້ ແຕ່ໃນລະດັບສູງ ປາກົດວ່າຜ້າກັ້ງ ຜ້າມ່ານ ຜ້າພິດານ ເປັນບັນນາການ ທີ່ມີຄວາມສຳຄັນ ບໍ່ ຫນ້ອຍກວ່າຊັບສິນອື່ນໆ ດັ່ງຈະເຫັນໄດ້ວ່າຢູ່ໃນບັນຊີລາຍ ການເຄື່ອງສ່ວຍ ທີ່ພະຍາຟ້າງຸ່ມ ບັງຄັບໃຫ້ຫົວເມືອງຕ່າງໆ ສົ່ງໃຫ້ ສິ່ງນຶ່ງທີ່ມີບໍ່ຂາດ ກໍແມ່ນຜ້າກັ້ງ ຜ້າມ່ານ ຜ້າພິດານ ດັ່ງຄຳພັນລະນາ ໃນປວັດສາດລາວ ຕອນນຶ່ງວ່າ " ແລະບັງ ຄັບໃຫ້ພະຍາກະບອງໃຫມ່ນີ້ສົ່ງສ່ວຍຊ້າງຮ້ອຍໂຕ ຄົນລ້ຽງ ຊ້າງສອງຮ້ອຍ ... ກັບລົ້ວແຮ ແພຈີນ ສອງຮ້ອຍພັບ ເວລາປະທັບຢູ່ເມືອງກະບອງນີ້ ... ແລ້ວບັງຄັບໃຫ້ເຈົ້າເມືອງ ເຫລົ່ານັ້ນ ສົ່ງສ່ວຍ ສູດມ່ານ (ຜ້າກັ້ງ ຜ້າໄຫມ) ທອງຄຳ ຊ້າງ ..." ເມື່ອໄປຕີເອົາເມືອງຝ່າຍເຫນືອ ຄືເມືອງແກນ ເມືອງໄຊ ... ບັງຄັບໃຫ້ເຈົ້າເມືອງ ເຫລົ່ານີ້ ສົ່ງສ່ວຍເງິນຄຳ ຂ້ອຍຂ້າ ຜ້າກັ້ງ ຜ້າໄຫມ ຜ້າພິດານ ເຄື່ອງເຫລັກ ເຄື່ອງເສິກ ... (ປວັດສາດລາວ ຫນ້າ52-53 ຈັດພິມ ໂດຍ ມໍຣະດົກລາວ 1997 ອົດສະຕາລີ)

ສະຫລຸບ

ເລື່ອງຂອງການຊົມໃຊ້ຜ້າແພຕ່າງໆ ແລະຄຸນຄ່າທາງ ວັດທະນະທຳສັງຄົມຂອງມັນທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນັ້ນເປັນ ແຕ່ພຽງສິ່ງເລັກນ້ອຍໆເທົ່ານັ້ນ ຍັງມີຜ້າແພເຄື່ອງໃຊ້ອື່ນໆ ທີ່ຄວນເວົ້າເຖິງອີກຢ່າງຫລວງຫລາຍ ເຊັ່ນ ຜ້າຂິດ ຜ້າຈົກ ຫນ້າອາສະນະ ຜ້າຫນ້າຫມອນ ຜ້າປູບ່ອນ ຜ້າປູຍ່າງ ຮັບ ແຂກ ຜ້າທຸງ ຜ້າຫົ່ມຊ້າງ ຜ້າຫົ່ມມ້າ ຜ້າເຈ່ຽລູກ ຜ້າຮັບ ເຂີຍ ສິ້ນຜີມົດ ຫລືຜີມົນ ຜ້າຄາດຫົວ ຫລື ຜ້າຄວຽນ ສິ້ນ ເກາະຕາບົ້ງ ເສື້ອຜ້າແສ່ວ ສິ້ນກະໂປງກີບ ເຜົ່າມົ້ງ ແພບ່ຽງ ແລະສິ້ນປັກດິ້ນຫລວງພະບາງ ຊຸດແຕ່ງດອງຊົນເຜົ່າຕ່າງໆ ສິ້ນໂລ່ມຕ່ຳຫມາກປັດ ແລະ ອື່ນໆ ຜ້າແພເຫລົ່ານີ້ ລ້ວນ

epic, an ancient literary work, as in the following examples.

® When servants prepare the courting yard for a party, they decorate the area with drapes and other materials. The text reads:

They place the
    Sitting pillows
And drape cloth from a frame
    In columns
Making a bridge of twenty-two pieces
    Parallel and well spaced

® When Thao Hung came to see Nang Ngom in the palace bedroom, the servants pulled down the curtains and then went away. The text reads:

There the princess sleeps
On the golden platform
As servants lower curtains
And slip them over hooks

At the family level, curtains and drapes were fabrics made by women for household use. At higher levels, they were important tribute items valued like other treasured things. The list of tribute items King Fangum forced his vassal states to pay him included curtains and drapes. As described in a Lao history

> " King Fangum forced the new Kabong king to pay tribute including a hundred elephants, two hundred elephant mahouts . . . and two hundred rolls of Chinese silk. While staying in Kabong district . . . he forced these district chiefs to send him curtains, silk materials, gold and elephants."

When he conquered northern districts such as Muang Thaene and Muang Xay, he forced the people there to pay tribute comprised of silver, gold, slaves, curtains, drapes, metal items, and weapons.

Conclusion

The use and socio-cultural value of fabrics mentioned above are only a few of many possible examples. There are many other fabrics that could be discussed, such as supplementary weft weaving to cover sitting rugs, pillow covers, bed sheets, mats, religious flags, elephant covers and blankets, horse covers, baby carrying cloths and blankets for the son-in-law, and shaman's ceremonial clothing. All these fabrics have been used regularly and traditionally for a very long time. Some of them have become legends; some are taboo to wear. Today some taboo practices and traditional uses of these items are no longer respected. For example, tube skirts once worn by Tai Daeng shamans are now admired by the general public for their attractive designs.

The use of woven textiles is gradually dying out. Woven household items, especially curtains, blankets, pillow covers, and mattress covers, have been replaced by ready-made materials imported from other countries. There are specific methods for producing Lao textiles, for dyeing them, and for decorating them with beautiful motifs. Gradually their traditions and long histories are becoming more and more distant and

ແຕ່ມີວິທີເຮັດ ແລະຮີດຄອງ ຊົມໃຊ້ແບບສະເພາະ ຂອງ ມັນມາແຕ່ບູຮານນະການ ບາງຊະນິດ ກໍໄດ້ຮັບການເລົ່າ ຂານ ເປັນຕຳນານ ບາງຊະນິດ ມີຂໍ້ຂະລຳ ຫ້າມນຸ່ງກື ມາ ເຖິງປັດຈຸບັນ ວິທີການຜະລິດ ແລະຮີດຄອງ ການຊົມໃຊ້ ການຂະລຳສ່ວນນຶ່ງ ກືກລະເລີຍ ຫລືຍົກເລີກໄປ ແລ້ວເຊັ່ນ ສິ້ນຜີມ໋ນໄຕແດງ ເຊິ່ງແຕ່ກ່ອນ ມີແຕ່ພໍ່ມົດ ຫມໍຜີ ທີ່ ທຳພິທີລົງເຢົ້າ ທ່ໍນັ້ນ ທີ່ນຸ່ງໄດ້ ແຕ່ດຽວນີ້ ເປັນທີ່ນິຍົມ ນຸ່ງ ກັນທົ່ວໄປ ເພາະມີ ລິງລາຍ ງາມແປກຕາດີ ຢ່າງໃດກໍດີ ໂດຍທົ່ວໄປການຊົມ ໃຊ້ຜ້າແພຕ່ຳຈາກກີ່ພື້ນເມືອງຫລຸດ ຫນ້ອຍລົງທັງດ້ານ ປະລິມານ ແລະຊະນິດເຄື່ອງໃຊ້ສະ ເພາະແລ້ວ ຜະລິດພັນ ເຄື່ອງໃຊ້ໃນຄົວເຮືອນເຊັ່ນ ຜ້າກັ້ງ ຜ້າຫົ່ມ ປອກຫມອນ ເສື່ອນອນ... ກືກທົດແທນ ດ້ວຍເຄື່ອງ ສຳເລັດຮູບນຳເຂ້ົ້າ ຈາກຕ່າງປະເທດຜ້າແພລາວ ທີ່ມີ ວິທີການ ຜະລິດ ການຍ້ອມສີ ແລະລິງລາຍສັບສັນງົດງາມ ທີ່ມີຕຳນານ ແລະປະຫວັດອັນຍາວນານ ນັບມື້ນັບແຕ່ ຈະກາຍເປັນສິ່ງຫ່າງໄກ ແລະເລິກລັບ ທີ່ຜູ່ຢາກຮູ້ ຢາກ ເຂ້ົ້າໃຈ ຈະຕ້ອງໄດ້ ພະຍາ ຍາມສຶກສາຄົ້ນຄວ້າພໍສົມຄວນ ຢ່າງໃດກໍດີເຖິງຈະມີຫ່າອຽງວ່າ ການຊົມໃຊ້ຜະລິດພັນ ຜ້າແພຈາກກີ່ຕ່ຳຫລຸດຫນ້ອຍລົງ ໃນຫມູ່ປະຊາຊົນທົ່ວໄປ ແຕ່ສິ່ງທີ່ເປັນຫລັກໃຫຍ່ໆ ກໍຄົງຍັງຢູ່ ແລະຄົງຈະຍືນຍາວ ສືບຕ່ໍໄປ ກ້ໍາມີການສົ່ງເສີມ ສະຫນັບສະຫນຸນ ຢ່າງກືກຕ້ອງ ເຊັ່ນການນຸ່ງສິ້ນໃຊ້ຜ້ານຸ່ງ ເຄື່ອງປະຈຳເຜ່ົາ ຂອງແມ່ຍິງ ລາວ ສ່ວນໃຫຍ່ ກ້ໍາຈະມີການ ສົ່ງເສີມຜູ້ຜລິດ ຜູ້ຊົມໃຊ້ ໂດຍວາງມາດຕະການ ບາງຢ່າງ ໃຫ້ທົ່ວ ສັງຄົມຫັນມາ ນິຍົມຊົມໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງ ແລ້ວ ເຊ່ືອວ່າ ຜະລິດພັນຜ້າແພ ຈາກກີ່ພື້ນເມືອງ ຂອງຊ່າງ ຕ່ຳຫູກແມ່ຍິງລາວບັນດາເຜ່ົາ ຈະຕ້ອງ ຄົງຢູ່ຄູ່ຜືນແຜ່ນດິນລາວ ເປັນເອກະລັກນຶ່ງຂອງ ຊາດ ແລະເຊ່ີດຊູບົດບາດຂອງແມ່ຍິງລາວເຮົາໄວ້ ຄຽງຄູ່ກັບຜູ່ຊາຍຢ່າງຫນ້າພາກພູມໃຈ ສືບຕ່ໍໄປ.

mysterious to new generations. Those who want to know and understand them need some time to study them. Although the use of Lao textiles is declining, the main traditional clothing types are still in fashion, at least for women. For example, Lao Loum women still wear the traditional skirt (Sinh), and women of other ethnic groups also continue to wear the main items of their traditional clothing.

With the proper encouragement, promotion and support, traditional clothing use could be maintained and continued. This will require support of both producers and consumers of textiles by appropriate country – wide policies and strictly enforced regulations. In this way, Lao textiles from traditional looms will continue to be a central element in Lao identity, and women, along with men, will be important carriers of that identity.

ກົງພາຍ ຂອງໃຊ້ປະຈຳຕົວຂອງແມ່ຍິງລາວໃນເຂດ ຊຽງຂວາງ (ຮູບຖ່າຍ ຕົ້ນສະຕະວັດທີ 20)
Bags were daily used for Lao women in Xienkhuang Province.
(Photograph in early 20th century)

ຜ້າຫໍ່ຄໍາພີ

ໂດຍ: ດາຣາ ກັນລະຍາ

ສ.ປ.ປ.ລາວ ດິນແດນແຫ່ງອານາຈັກລ້ານຊ້າງ ໃນອະດີດ ມີມໍລະດົກວັດທະນະທັມ ດ້ານວັນນະຄະດີອັນລ້ຳຄ່າ ທີ່ສືບທອດ ມາແຕ່ສັດຕະວັດ ທີ15-16 (ຄຼິດຕະສັກກະຣາດ) ຫນັງສືຜູກໃບລານຄືທີ່ ມີຢູ່ຕາມຫໍໄຕ (ຫໍສະຫມຸດ) ໃນວັດ ຕ່າງໆ ກວ່າ 2.800 ແຫ່ງ ໃນທົ່ວປະເທດ. ຫນັງສື ໃບລານບໍ່ແມ່ນບັນຈຸສະເພາະແຕ່ເອກະສານ ທາງສາສະ ຫນາເທົ່ານັ້ນ ສ່ວນນຶ່ງຍັງເປັນປະເພດປະຫວັດສາດ ກົດ ຫມາຍບູຮານ ຮີດຄອງປະເພນີ ໂຫຣາສາດ ໄສຍະສາດ ພິທີກັມ ຄວາມເຊື່ອຕ່າງໆ ຕະຫລອດຮອດຕຳລາຍາພື້ນ ເມືອງ ວິທີປິ່ນປົວ ໄວຍະກອນ ສັບພາສາ ການກອນໂຄງ ສັນ ນິທານພື້ນເມືອງແບບຮ້ອຍແກ້ວ ການກອນ ແລະອື່ນໆ.

ນອກຈາກຂຽນເປັນພາສາລາວ ດ້ວຍຕົວຫນັງສືລາວ ແລະຕົວທັມແລ້ວ ຍັງມີຫນັງສືໃບລານທີ່ຂຽນດ້ວຍອັກສອນ ທັມ ເປັນພາສາບາລີ ອັນເປັນພາສາສັກສິດ ໃນພຸດທະສາ ສະຫນາເຖຣະວາດ. ຫນັງສືເຫລົ່ານັ້ນ ຍືນຍົງຄົງຕົວມາ ຮອດປະຈຸບັນ ຍ້ອນການຂຽນກ່າຍຕໍ່ໆກັນມາ ແລະເກັບຮັກ ສາໄວ້ ໃນຫີບທັມ ທີ່ເຮັດດ້ວຍໄມ້.

ເມື່ອມີການສ້າງ ຈານຫນັງສືໃບລານ ກໍ່ມີວິທີຮັກສາ ແລະປະດັບເອ້ໃຫ້ມີຄວາມຫມາຍເລິກເຊິ່ງຕື່ມ ຕາມທຳນຽມ ຂອງຊົນຊາດລາວຜູ້ມີສິລະປະປະຈຳຕົວ. ການເກັບມ້ຽນ ຫນັງສືໃບລານນັ້ນ ແມ່ນເອົາໃສ່ຫີບ ໄມ້ ຫລືຕູ້ໄມ້ແບບບູຮານ ແຕ່ກ່ອນຈະຈັດເຂົ້າຫີບ/ຕູ້ ຕ້ອງເວົ້າເຖິງການຫຸ້ມຫໍ່ ສະ ເພາະແຕ່ລະຜູກ/ມັດ ເພາະໃບລານເປັນວັດສະດຸ ທີ່ເພາະ ຜ່ອຍງ່າຍ ຖ້າຮັກສາບໍ່ຖືກຕາມວິທີການ.

ໂດຍທັມມະຊາດ ເນື້ອຂອງໃບລານນັ້ນ ມີລັກສະນະເສັ້ນ ໄຍສານ ຕ່ຳຄືຜ້າຢູ່ດ້ານໃນ ແລ້ວມີເນື້ອບາງຊັ້ນນຶ່ງຫຸ້ມຫໍ່ ໃບ ລານສາມາດມີຄວາມຄົງທົນຮອດ 1.000 ປີ. ແຕ່ຖ້າຖືກ ຄວາມຮ້ອນເອົ້າ ຈະເກີດຄວາມຊຸ່ມ ພາໃຫ້ຜຸເປື່ອຍ ບໍ່ຕ່າງ ຫຍັງກັບຜ້າແພທີ່ຕ່ຳໄວ້ ຫລືຖ້າຖືກອາຍແດດຮ້ອນ ກໍ່ຈະ ຄອບແຫ້ງຫັກຜ່ອຍໄດ້ຄືກັນ. ປັດຈຸບັນນີ້ ຫນັງສືໃບລານ ທີ່ພົບເຫັນຢູ່ ສ.ປ.ປ. ລາວ ສ່ວນຫລວງຫລາຍແມ່ນ ອາຍຸ 70 ປີ ຂຶ້ນໄປຮອດ 150 - 200 ປີ ທີ່ມີອາຍຸຮອດ 300 ຫລືກວ່າ 400 ປີກໍ່ມີ, ຫັງຍັງຢູ່ໃນສະພາບທີ່ດີພໍສົມຄວນ. ກົງກັນຂ້າມ ຖ້າຮັກສາບໍ່ດີ ດັ່ງກ່າວແລ້ວ ອາຍຸ 50 ປີ ກໍ່ອາດຜຸຜ່ອຍແລ້ວ.

ເມື່ອມີຫນັງສືໃບລານແລ້ວການປົກປັກຮັກສາດ້ານ ການຫຸ້ມຫໍ່ ກໍ່ເປັນເລື່ອງສຳຄັນ. ແຕ່ບູຮານມາ ເພິ່ນມັກເອົາ ແຜ່ນແພຕ່ຳໃຫມ່ ຫໍ່ໃບລານໄວ້ເປັນມັດໃຫມັດລາວ ຖ້າເປັນ ຜູກດ່ຽວກໍ່ໃຫ້ເປັນຜືນພໍດີກັບລານ ເອີ້ນ ***ຜ້າຫໍ່ຄຳພີ*** ຫລື ***ຜ້າຄຳພີ***.

ຜ້າຫໍ່ຄຳພີ ມີຢູ່ ສອງປະເພດ ຄື:

1. ຜ້າຫໍ່ຄຳພີແບບຜູກດຽວ (ຜູກນຶ່ງມີປະມານແຕ່ 7 ໃບ ຂຶ້ນໄປຮອດ 30 ໃບລານ ທີ່ເປັນເລື່ອງສັ້ນໆ) ໃຊ້ສຳລັບຫໍ່ ເວລາໃຊ້ຄຳພີດັ່ງກ່າວ. ກ່ອນຈະເອົາຫນັງສືໃບລານໄປອ່ານ ຄູບາ ຈະຕ້ອງເອົາຜ້າຄຳພີຂະນາດຜູກດຽວນີ້ ມາຫໍ່ເອົາ ຫນັງສືຜູກທີ່ຈະອ່ານ ເມື່ອອ່ານຜູກນີ້ແລ້ວ ເອົາໃບລານ ເກັບມ້ຽນ ປ່ຽນເອົາຜູກໃຫມ່ໄປ ສ່ວນຜ້າຄຳພີແມ່ນຜືນ ດຽວນັ້ນ. ອັນນີ້ແມ່ນເພື່ອການນຳໃຊ້ໃບລານປະຈຳວັນ ຂອງ ພະສົງ. ການຕ່ຳຜ້າຫໍ່ແບບນີ້ ຈະສອດໄມ້ໄຜ່ແປ ຂະນາດ ກວ້າງ 1 ເຊັນ ຢ້າງຄວັນໄຟແຫ້ງດີ ຄືກັນກັບຕ່ຳທຸງ ເພື່ອໃຫ້ຜ້າແຂງ ຮັກສາຮູບຊົງໃບລານໄດ້ດີ.

2. ຜ້າຫໍ່ຫນັງສືໃບລານເປັນລຳ ເປັນຊຸດ ຫລືຜູກນຶ່ງເລື່ອງ ຊຶ່ງຕ້ອງເປັນແພຜືນໃຫຍ່. ຫນັງສືຜູກ ໃບລານເລື່ອງນຶ່ງ ອາດມີຄວາມຍາວ (7-30 ໃບລານ ຂຽນທັງ 2 ດ້ານ) ໄປຮອດ 10 ຫລື 25 ຜູກ ບາງຄັ້ງເພິ່ນມັກຂຽນຫລາຍເລື່ອງ

Manuscript Wrapping Cloth

By Dara Kanlagna

Lao PDR, the site of the ancient kingdom of Lane Xang, possesses a rich literary tradition dating back to the 15th-16th century AD. Literary works have survived in the form of palm-leaf manuscripts kept at the libraries of Buddhist temples scattered all over the country. These manuscripts comprise not only religious texts, but wrap the whole range of literary writings, including works about history, traditional law and customs, astrology, magic, rituals, traditional medicine and healing, grammar and lexicography, as well as poetry and epic stories, folktales and others. In addition to works written in Lao, there are also manuscripts written in Pali, the sacred language of Theravada Buddhism.

These works have survived to the present day through continuous copying, and are traditionally stored in wooden caskets. When making trays for palm-leaf manuscripts, Lao people who have artistic talent think of more meaningful ways of decorating and storing the manuscripts. To preserve the palm-leaf manuscripts people store them in wooden caskets or ancient cabinets. Before doing that they need to be packed in fascicles because palm leaves can be easily destroyed if they are not kept with right methods.

The substance of palm leaves is naturally made up of linear fibers, which are woven together like cloth and are wrapped by a thin protective layer, which allows palm leaves to last for up to 1000 years. But if they are not properly protected and become moist they will decay just as woven cloth becomes dried and spoiled when left in the hot sun. Nowadays the palm leaves found in Lao PDR are generally between 70 and 200 years old, although some are even as old as 300 or 400 years and are still in good condition. However if these palm leaves had not been well cared for and protected they might have decayed after only 50 years.

When palm leaves are available, their protection through careful packing is essential. In the past people often used new woven cloths to wrap palm leaves grouped in fascicles (a fascicle is like a booklet consisting of 7 to 30 palm leaves). Sometimes the size of a piece of cloth was exactly matched with a fascicle, and was called **a manuscript wrapping cloth or a manuscript cloth.**

Two kinds of manuscript wrapping cloth:

1. One fascicle manuscript wrapping cloth: Before taking out the palm leaves to read, a monk uses this kind of cloth to wrap the fascicle he is going to read. When he finishes reading that palm-leaf fascicle he keeps the cloth and uses it to wrap the next fascicle he reads. Thus this kind of manuscript wrapping cloth is for monks daily use. When weaving this kind of cloth people insert a 1 cm wide flat piece of bamboo and

ໂຮມກັນເປັນຊຸດ ສະເພາະຫນັງສືພະເຫວດ (ເວສສັນຕຣະ ຊາດົກ) ຖ້າຄົບຊຸດ ຈະມີຮອດ 26 ຜູກ ນັ້ນກໍຫມາຍຄວາມ ວ່າປະມານ 7-800 ໃບລານ ເມື່ອໂຮມມັດໃສ່ກັນ ເປັນລຳ ແລ້ວ ຈະມີຄວາມກວ້າງຮອດ 20-25 ຊັ່ງຕີແມັດ ຫລື ສອກນຶ່ງ. ດັ່ງນັ້ນ ຜ້າຫໍ່ກໍຈະເປັນຜືນໃຫຍ່ ເພື່ອຮັກສາ ໃບລານຍາວນານ ຈະແມ່ນຜ້າຝ້າຍ ຫລືໄຫມ ຕ່ຳ ດ້ວຍລວດລາຍສີສັນແນວໃດກໍມີ, ຕາມຄວາມນິຍົມ ການຕ່ຳ ແລະແບບວິທີ ຂອງແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນ.

ຜ້າຫໍ່ຄຳພີທີພົບເຫັນໃນປັດຈຸບັນ

ໂຄງການຂຶ້ນບັນຊີຫນັງສືຜູກໃບລານ ຂອງ ກະຊວງຖະແຫລງຂ່າວ ແລະວັດທະນະທັມ ຊຶ່ງເລີ່ມ ດຳເນີນງານ ມາແຕ່ປີ 1988 ເຖິງ 1994 ອຸປະຖັມ ໂດຍ **ມູນນິທິໂຕໂຍຕາ** ແຫ່ງປະເທດຍີ່ປຸ່ນ ໄດ້ລົງເດີນ ສຳຫລວດ ຂຶ້ນບັນຊີໃນ 6 ແຂວງ ຄື: ກຳແພງນະ ຄອນວຽງຈັນ, ແຂວງວຽງຈັນ, ຫລວງພະບາງ, ຄຳມ່ວນ, ສະຫວັນນະເຂດ ແລະ ຈຳປາສັກ. ໃນຄັ້ງນັ້ນ ຫນ່ວຍສຳ ຫລວດໄດ້ຢ້ຽມຢາມວັດຈຳນວນ ກວ່າ 120 ແຫ່ງ, ຂຶ້ນບັນ ຊີ ຫນັງສື ໄດ້ຮອດ 127.000 ຜູກ (ປະມານ 20.000 ເລື່ອງ). ຕໍ່ມາ ທາງໂຄງການໄດ້ ສືບຕໍ່ຮ່ວມມືກັບ ລັດຖະບານ ສ.ສ.ເຢຍຣະມັນ ໃສ່ຊື່ໂຄງການວ່າ **ໂຄງການ ປົກປັກຮັກສາ ຫນັງສືໃບລານລາວ**, ມີກຳນົດ ປະຕິບັດງານ 8-10 ປີ ຄືແຕ່ 1992-2002. ໂຄງການນີ້ ມີ ວັດຖຸປະສົງ ຄື ທັງກວດກາ ຂຶ້ນບັນຊີ ທັງທຳການອະນາໄມ ເຊັດຖູໃບລານ ແລະ ທັງ ສົ່ງເສີມການເຜີຍແຜ່ ສຶກສາຫນັງສື ທີ່ສຳຄັນ. ມາຮອດປັດຈຸບັນ ກໍສຳຫລວດໄດ້ 554 ວັດ ຂຶ້ນບັນຊີແລ້ວ 254.926 ຜູກ ແລະພັບສາ 8.312 ເຫລັ້ມ ໃນຈຳນວນ 14 ແຂວງ ຄື: ກຳແພງນະຄອນວຽງຈັນ, ແຂວງວຽງຈັນ, ຫລວງພະບາງ, ໄຊຍະບູລີ, ອຸດົມໄຊ, ຫລວງນ້ຳທາ, ບໍ່ແກ້ວ, ຜົ້ງສາລີ, ຫົວພັນ, ຈຳປາສັກ, ອັດຕະປື, ສາລະວັນ, ເຊກອງ ແລະ ສະຫວັນນະເຂດ.

2

ໃນການລົງເຄື່ອນໄຫວເປັນເວລາກວ່າ 10 ປີມານີ້ ນັກ ສຳຫລວດພວກເຮົາ ຄືຜູ້ຂຽນເອງກັບຄະນະ ໄດ້ພົບເຫັນ ***ຜ້າຫໍ່ຄຳພີ*** ທີ່ມີຫລາກຫລາຍຊະນິດຢູ່ແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນ ເຂດ ແຂວງ, ໂຄງການໃຫ້ຄວາມສຳຄັນ ແກ່ຜ້າຫໍ່ຄຳພີ ເປັນ ມໍລະດົກ ດ້ານວັດທະນະທັມທາງວັດຖຸ ແລະຈິດໃຈທີ່ຜົ້ນເດັ່ນ ຂອງຊາວລາວ ແລະມີມາຄຽງຄູ່ກັບສິລະປະການຕ່ຳແຜ່ນ ແພ ເພື່ອໃຊ້ສອຍອັນຂຶ້ນຊື່ລືນາມ ຂອງຊາວລາວບັນດາເຜົ່າ. ພວກເຮົາໄດ້ພົບເຫັນຜ້າລາຍຂິດ ດຳຫມໍ້ນິນ (ຮູບ1) ຢູ່ເຂດ ລ່ອງງຶ່ມ ນັບແຕ່ບ້ານປາກກະຍູງ ລົງມາຮອດ ຕາມປ່ຽວ ຫລິ່ງຊັນ ນາໂພ ໂພນໂຮງ ແລະ ທາງນາກຸງ ນາຊອນ ບ້ານຜ້າວ ຫົວຊຽງ ໄຜ່ລ້ອມ ໄປຈົນຮອດ ເຂດພວນພູໄທ ຢູ່ເມືອງຫີນບູນ ແຂວງຄຳມ່ວນ. ມີທັງແພຂິດດຳຫມໍ້ນິນ ແຂບແພແດງ ຍ້ອມຄັ່ງ ສີທຳມະຊາດ ແລະແບບສອດເສັ້ນ ໄຫມເງິນ ອັນວິຈິດພິສະດານ. ທາງສະຫວັນນະເຂດ ມີແພ ມັດຫມີ່ທຸກລາຍ ທັງຝ້າຍ ແລະໄຫມ ລາຍສິ້ນຂັ້ນທຸກແບບ ທັງຜ້າສະໂຫລ້ງໄຫມຕາ ແຂບຝ້າຍ ແພອີ່ໂປ້ ຕານ້ອຍ ຕາໃຫຍ່ ແບບດັ້ງເດີມ (ຮູບ4). ຢູ່ພາກເຫນືອ ກໍຍັງມີແພຂິດ ແພໄຫມຂັ້ນ ຫລື ຈົກສີຕ່າງໆ ສະເພາະຢູ່ຫລວງພະບາງ ເຄີຍໄດ້ຮັບອິດທິພົນ ວັດທະນະທັມ ການປົກແສ່ວຈາກທາງ ເຫນືອ ຄືຈີນ ທັງນິຍົມ ຊື້ຜ້າແພໄຫມຕ່ອນຈາກຈີນ ມາຕັດ ເສື້ອ ຫລືເຮັດຜືນສິ້ນ ຊາວຫລວງພະບາງ ຈຶ່ງນິຍົມ ແສ່ວຜ້າ

1

put it in the smoke of a fire to dry so that the cloth will be stiff and thus maintain the shape of the palm leaves.

2. A palm-leaf wrapping cloth: This is a large piece of cloth, which is made to wrap complete sets of fascicles, which make up a larger manuscript. These manuscripts are made up of 10-25 fascicles, each of which is made up of 7-30 palm leaves written on both sides. Sometimes people write a set of stories, especially Veda (Vedsantra) with a complete set of 26 fascicles, i.e. approximately 7-800 palm leaves. When tied together these sets are usually 20-25 cm wide. Therefore, their wrapping is a large piece of cloth designed to keep palm leaves for a long time. This kind of cloth can be made of cotton or silk, and is woven with various colorful patterns, chosen according to popularity and the weaving methods of each locality.

Manuscript wrapping cloths found today

The Palm-Leaf Fascicles Manuscripts Registration Project of the Ministry of Information and Culture, which ran from 1988 to 1994 and was sponsored by the Toyota Foundation of Japan, conducted a survey of palm-leaf manuscripts in 6 provinces: Vientiane Municipality; Vientiane Province; Luang Prabang; Khammouane; Savannakhet and Champassack. During that time the survey team visited more than 120 Buddhist temples and registered 127 palm-leaf fascicles (20 000 stories). Continuing that work the government of the Federal Republic of Germany, in cooperation with the Lao Government, have been running a project since 1992 titled the **Preservation of Lao Manuscripts Program** (a ten year project due to be complete in 2002). The objectives of the program are to collect, register, and clean palm leaf manuscripts, and to promote, disseminate and scrutinize important documents. To date 554 Buddhist temples have been surveyed, and 254 926 palm-leaf manuscripts fascicles and 8 312 mulberry tree paper books have been registered in 14 provinces: Vientiane Municipality, Vientiane Province, Luang Prabang, Sayabouly, Oudomsay, Luang Namtha, Bokeo, Phongsaly, Houaphanh, Champassack, Attapeu, Saravanh, Sekong and Savannakhet.

During the more than ten years that these projects have been operating, surveyors, including the author and his team members, have found many kinds of manuscript wrapping cloth in every local province. The program has recognised the importance of these manuscript-wrapping cloths, together with the popular art of textile weaving of different ethnic groups in Laos, as a part of the cultural heritage, in both material and intellectual aspects, of the Lao people. We have found linear black cloths in Nam Ngum area from Park Khayoung village down to Tan Piao, including Ling Sun, Na Pho,

ຫໍ່ຄຳພີດ້ວຍປັກດິ້ງເງິນດິ້ງຄຳ ແສ່ວໃສ່ຜ້າໄຫມຕ່ອນ ອັນ ວິຈິດງົດງາມ ປັດຈຸບັນຍັງພົບເຫັນຢູ່ຫລາຍວັດ ອາທິເຊັ່ນ ຢູ່ວັດຫນອງ ເມືອງຫລວງພະບາງ ເປັນຕົ້ນ (ຮູບ 2-3).

ເປັນຫຍັງຈຶ່ງມີຜ້າຫໍ່ຄຳພີຫລາກຫລາຍ ຫໍ່ຄຳພີຢູ່ໃນວັດ ?

ຊາວພຸທທະບໍລິສັດລາວ ມີໂອກາດຈະຖວາຍຜ້າຫໍ່ຄຳພີ ໃຫ້ວັດ ໃນເທສະການທຳບຸນຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ຖວາຍກອງບວດ, ກອງກະຖິນ ຫລືທຳບຸນຫາຜູ້ຕາຍ ຄື ພໍ່ ແມ່ ປູ່ ຍ່າ ຕາຍາຍ ຜົວ-ເມັຽ ລູກຫລານສ້າງຫນັງສືສລອງການກໍ່ສ້າງສ້ອມ ແປງ ຖາວອບວັດຖຸໃນວັດ, ຂຸດນ້ຳບໍ່ກໍ່ສາລາ ສ້າງກອງ ເປັນຕົ້ນ ອັນນີ້ ເພິ່ນຈະຫາຫນັງສືເລື່ອງສັ້ນໆ ມີຜ້າຫໍ່ງາມໆ ໃສ່ໃນກອງບຸນ ເປັນສິ່ງທີ່ຂາດບໍ່ໄດ້. ນອກຈາກນີ້ ເຈົ້າສັດ ທາຍັງ ປະສົງຢາກເສີມສ້າງໃຫ້ວັດມີຫນັງສືໄວ້ສອນຄົນ ເພື່ອສືບຕໍ່ອາຍຸພະພຸທສາສະຫນາ ກໍຈຶ່ງຕັ້ງໃຈສ້າງຫນັງສື ຖວາຍວັດ ໂດຍເທື່ອແຮງຕົນເອງ (ສຳລັບຜູ້ຈານເປັນ) ຫລື ໂດຍການຈ້າງຈານ ຄືໃຫ້ນັກຈານຜູ້ຊຳນານ ຊຶ່ງສ່ວນຫລາຍ ກໍແມ່ນພະສົງຢູ່ໃນວັດເອງ ຫລືໃນຍຸກໃຫມ່ນີ້ ຖ້າມີຄາລະ ວາດ ຜູ້ເພິ່ນຊ່າງຈານ ກໍໄປຈ້າງວານເພິ່ນຂຽນໃຫ້. ໃນກໍລະ ນີນີ້ ເຈົ້າສັດທາ ແຮ່ງສັນຫາຜ້າແພງງາມມາຫໍ່ ເພາະມັກ ຈະສ້າງຫນັງສືລຳໃຫຍ່ ເລື່ອງສຳຄັນ ເຊັ່ນ ພະເຫວດ, ສັງ ຣອມທາດ, ຍອດທຳ, ສລອງຕ່າງໆ ແລະອື່ນໆ. ເຊື່ອກັນ ວ່າ ຖ້າໃຜສ້າງ ຫນັງສືລຳໃຫຍ່ຫໍ່ໃດ ກໍແຮ່ງຈະໄດ້ ບຸນຫລາຍ ໂດຍສະເພາະເກີດຊາດຫນ້າ ຈະໄດ້ເປັນນັກປາດອາຈານ ຜູ້ສະຫລາດ ອາດຮູ້ ວ່າດັ່ງນັ້ນ. ສະນັ້ນ ແຮ່ງສ້າງຫນັງສື ສຳຄັນຫໍ່ ໃດ ກໍແຮ່ງຕ່ຳຜ້າຜືນງາມ ມາຫໍ່ຕາມສັດທາທີ່ສູງ.

ການສ້າງຫນັງສືໃຫຍ່ແນວນີ້ ຕ້ອງກະກຽມມາເປັນປີ ຫລືຫລາຍປີ ເພື່ອຖວາຍໃນໂອກາດສລອງ ການສ້າງສາ

(ຮູບ 3)

ໃດນຶ່ງ ຫລືແຈກທານເຖິງຜູ້ສຳຄັນໃນຄອບຄົວ ທີ່ໄດ້ຕາຍ ຈາກໄປຮອດຂວບປີ. ເມື່ອມີການທານຖວາຍຫນັງສື ໃບລານ ພ້ອມຜ້າຫໍ່ເລື້ອຍໆຢູ່ໃນວັດ ກໍຈຶ່ງສະສົມສິ່ງມີຄ່າ ເຫລົ່ານີ້ຫລາຍຂຶ້ນຕາມລຳດັບ. ວັດບາງແຫ່ງ ມີຫນັງສື ຮອດ 5-6 ຫີບໃຫຍ່ ຫລືຕູ້ຂະນາດຖ້ວມຫົວເປັນ 4-5 ຕູ້.

ມີຄວາມເຫັນພ້ອງກັນວ່າ ການສ້າງຫນັງສື ແມ່ນວຽກ ຂອງຜູ້ຊາຍ ເພາະຜູ້ຊາຍໄດ້ບວດຮຽນຂຽນ ອ່ານ, ຊາຍໃດ ບວດແລ້ວຕ້ອງສ້າງຫນັງສືໄວ້ໃຫ້ສືບຕໍ່ສາສະຫນາ. ແຕ່ໃນ ສັງຄົມລາວບູຮານນັ້ນ ບົດບາດຍິງ ຊາຍ ໃນການຄ້ຳຈຸນ ສາສະຫນາ ຈະຄຽງຄູ່ກັນສະເຫມີ ***ມີອຸບາສິກ*** ກໍຍ່ອມມີ ***ອຸບາສິກາ*** ເມື່ອຜູ້ຊາຍສ້າງຫນັງສື ແມ່ຍິງກໍຕ້ອງຜະລິດ ແຜ່ນແພງາມໆມາຕຸ້ມຫໍ່ຫນັງສືນັ້ນໄວ້ ເປັນ**ການຮ່ວມ ທຳບຸນນຳກັນພາຍໃນຄອບຄົວ.** ໂດຍສະເພາະ ເມື່ອແມ່ຍິງ ມີສັດທາສ້າງ ບວກກັບມີພອນສະຫວັນໃນການຕ່ຳຢູ່ແລ້ວ ກໍຈະຕ່ຳແພທີ່ງາມ ສຸດຍອດມາຫໍ່ ເພື່ອຈະໄດ້ບຸນຫລາຍ. ໃນຕອນທ້າຍຂອງຫນັງສືທີ່ເພິ່ນສ້າງ ຈະມີຄຳອຸທິດ ເຖິງຜູ້ທີ່ ເພິ່ນທານຫາ ພ້ອມທັງຄຳອະທິຖານ ເຊັ່ນ ໄດ້ພົບຢູ່ຫລວງ ພະບາງ ມີສະບັບນຶ່ງຂຽນວ່າ **"ຜູ້ຂ້າ... ພ້ອມຝັນລະຍາ ບຸດຕິບຸດຕາ ທາສີທາສາ ... ຂໍປາຖະຫນາໄດ້ພົບພໍ້ ເປັນຍາດພີ່ນ້ອງຢູ່ຮ່ວມກັນອີກໃນຊາດຫນ້າ ດັ່ງນີ້."** ບ້າງ ກໍ ອະທິຖານວ່າ **"ຂໍໃຫ້ຕົນໄດ້ມີ ຄວາມຮູ້ຫລັກປັກປາດ ຫລື ຂຶ້ນສູ່ນິພພານ ໆລໆ."**

ເປັນຫຍັງມີຜ້າຫໍ່ຄຳພີເປັນຜືນສີ້ນ ?

ເປັນທີ່ຫນ້າສັງເກດວ່າ ໃນປະເພນີຊາວພຸດລາວທັງ ຫລາຍນັ້ນ ໃນສະໄຫມກ່ອນ ເພິ່ນຫ້າມແມ່ຍິງບໍ່ໃຫ້ຈັບຕ້ອງ ຫນັງສືໃບລານ (ຄົງຍ້ອນວ່າ ອ່ານບໍ່ເປັນນັ້ນເອງ) ແລະສີ້ນ ກໍເປັນເຄື່ອງນຸ່ງຂອງແມ່ຍິງ ທີ່ນັກບວດຈະຈັບຕ້ອງບໍ່ໄດ້ ເດັດ ຂາດ ແຕ່ໃນກໍລະນີເອົາຜືນສີ້ນໃຫມ່ ມາຫໍ່ຫນັງສືໃບລານ ຜັດບໍ່ໄດ້ຖືວ່າ ສີ້ນ ເປັນຂອງຕ້ອງຫ້າມ. ຄູບາຢູ່ວັດ ສາມາດ ***ຮ້ສີ້ນ*** ທີ່ຫໍ່ຄຳພີນັ້ນໄດ້ ອັນນີ້ກໍສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ໃນດ້ານ

Phone Hong, Na Koung, Na Sorn, Ban Pao, Houa Xiang, and Phay Lom to Phou Thai area in Hin Boun district, Khammouane province. These cloths included linear black cloths wrapped with red material at the edges and naturally dyed and woven with splendid silver silk. In Savannakhet there are cloths with *Mat mi*[1] in cotton and silk and all kinds of *Sinh*[2] motifs, including silk stripped *pha sarong*[3] with cotton cloth at the edges, and big and small stripped *pha khoma*[4]. In the northern parts of Laos, particularly in Luang Prabang, there are silk cloths woven with a discontinuous supplementary web of different colors, displaying the cultural influence of Chinese embroidery. Luang Prabang people also favor the buying of silk material from China for making shirts or *Sinh*. They like embroidering small silver and golden balls on a wonderful silk material that is found today in many Buddhist temples, such as Wat Nong in Luang Prabang.

Why is manuscript wrapping cloths in the temples so diverse?

Lao Buddhist people have the opportunity to make an offering of manuscript wrapping cloths to the temples on religious occasions, including Buddhist ordination, and the Kathin ceremony or the making of merit for parents or ancestors who have passed away by making manuscripts, repairing temples, building temple halls, digging wells or making drums for temples. Such offerings inevitably include manuscripts wrapped by a beautiful wrapping cloth. The merit maker who wants to produce manuscripts for the teaching of Buddhist philosophy to help preserve the religion will either make them themselves (for those who can write on palm leaves), or will hire professional writers to do it. In the instance when a big set of manuscripts is donated for *Phra Ved* and other religious occasions, the donor needs to find a big piece of beautiful cloth to wrap them. It is believed that the bigger the set of manuscripts you make the more merit you will gain, and in your next life you will be a clever scholar. Therefore, the more important the manuscripts being offered are, the more beautiful cloths you need for wrapping them.

The production of such big sets of manuscripts requires one or even a number of years. Thus there is a lot of preparation required to make an offering on the celebration of the construction of a temple or for the ceremony of making merit on the one-year anniversary of the death of a family member. Since people often donate very valuable palm-leaf manuscripts

(4)

ຫລັກການ, ສາສະຫນາພຸດ ບໍ່ໄດ້ຈຳແນກແມ່ຍິງ. ຍາມໃດ ເພິ່ນກໍອະນຸຍາດໃຫ້ ແມ່ຍິງເຂົ້າຮ່ວມຕາມຄວາມເຫມາະສົມ ເມື່ອບໍ່ໄດ້ຮຽນອ່ານ ຈາບຫນັງສືໃບລານ (ຍ້ອນບໍ່ໄດ້ບວດ ຄືຜູ້ຊາຍ) ແຕ່ກໍຍັງມີສິດຕ່ຳແພຜືນງາມມາ ຫໍ່ຄຳພີຖວາຍ ວັດ ກໍໄດ້ບຸນກຸສົນຄືກັນ.

ເມື່ອເວົ້າເຖິງວ່າ ຜືນແພມີຕຳນານເລົ່າຂານສືບຕໍ່ກັນ ມາ ຜ້າຫໍ່ຄຳພີທຸກຜືນທີ່ກຳເຫນີດຂຶ້ນ ກໍມີຕຳນານຄວາມ ເປັນມາທີ່ຜູກພັນຢູ່ກັບຄວາມເຊື່ອ ແລະ ສັດທາອັນແຮງກ້າ ຕໍ່ພະພຸທສາສະຫນາຂອງຊົນ ເຜົ່າລາວທຸກເຫລົ່າ ກໍນັບແຕ່ ມື້ທີ່ມີການຂຽນ ຈາບ ຄຳພີ ມາຈົນເຖິງປັດຈຸບັນ.

" ຢາກກິນເຂົ້າໃຫ້ປູກໃສ່ພະລານຫີນ ຢາກມີສິລ ໃຫ້ຮີ້ສົ້ນ ຢູ່ໃນວັດ " ນີ້ເປັນບັນຫາພາສິດເກົ່າແກ່ ທີ່ມີຄວາມຫມາຍ ເລິກເຊິ່ງ ຊຶ່ງນັກປາດບູຮານ ໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນໄວ້ໃຫ້ຄົນທັງຫລາຍ ໄດ້ຄຶດ. "ປູກເຂົ້າໃສ່ພະລານຫີນ" ແມ່ນເພິ່ນຢາກບອກວ່າ ໃຫ້ມີຄວາມພຽນ ຄວາມອົດທົນ ເພາະການເຮັດນານັ້ນ ມັນຍາກ ລຳບາກແທ້ໆ ຕ້ອງອົດສາເຮັດ ປຽບວ່າເປັນ ພະລານຫີນ ກໍຍັງຕ້ອງເຮັດນາໃສ່.

" ໃຫ້ຮີ້ສົ້ນຢູ່ໃນວັດ " ຫມາຍຄວາມວ່າ ຖ້າຜູ້ໃດຢາກຮູ້ຈັກ ເລື່ອງສິນທັມສາສະຫນາ ກໍແມ່ນໃຫ້ມາໄຂຫໍ່ຫນັງສືໃບລານ ລຳໃຫຍ່ໆຢູ່ວັດ ແລ້ວອ່ານຄົ້ນຄວ້າຫລັກສິລທັມເຫລົ່ານັ້ນ ເພາະວ່າ ໃນວັດມີຫນັງສື ຈຳນວນຫລວງຫລາຍ ບ້າງກໍເອົາ ສົ້ນຫໍ່ໄວ້ນັ້ນແລ.

ເປັນຫຍັງຜ້າຫໍ່ຄຳພີ ຈຶ່ງມີແບບເປັນສົ້ນ ? ແລະ ມີຫລາຍພໍສົມຄວນ ?

ຕາມປົກກະຕິເພິ່ນກໍ່ຕ່ຳແພລວດລາຍງາມໆ ຄືແພທີ່ ໃຊ້ໃນຈຸດປະສົງ ຫົ່ມ-ເອ້ ຫລາຍກວ່າ ແຕ່ທີ່ຫຍິບ ເປັນຜືນສົ້ນ ຕໍ່ຫົວຕໍ່ຕີນ ມີຄວາມຫມາຍແນວໃດ ?

ຈາກທີ່ໄດ້ສຶກສາ ສືບຖາມນຳເຖົ້າແກ່ ຄູບາອາຈານ ເພິ່ນອະທິບາຍວ່າ ສ່ວນທີ່ເປັນຜ້າສະໂຫລ້ງ ຫລື ສົ້ນນັ້ນ ກໍ່ຍ້ອນວ່າ ຢູ່ໃນຄອບຄົວມີລູກສາວລູກຊາຍຕາຍແຕ່ ອາຍຸຍັງນ້ອຍ ຍັງບໍ່ທັນມີໂອກາດໄດ້ເອ້ໄດ້ຖືອັນຈົບ ອັນງາມ ຢ້ານວ່າລູກຕາຍໄປຈະບໍ່ໄດ້ພົບຂອງຈົບຂອງ ງາມ ຫລືວ່າ ຍ້ອນໃນມື້ເຜົາສົບ ບໍ່ທັນມີ ສົ້ນຜ້າ ອັນງາມ ສິ່ງ ໄປນຳ (ເຜົາພ້ອມຜີຕາຍ) ຈຶ່ງສ້າງຫນັງສື ແລະ ຜ້າຫໍ່ເປັນສົ້ນຜ້ານີ້ ຫານຫາລູກ ດ້ວຍຄວາມເຊື່ອທີ່ວ່າ ລູກຈະໄດ້ຮັບ ແລະ ໄດ້ຊົມໃຊ້ສິ່ງດັ່ງກ່າວ ເກີດຊາດຫນ້າ ຈຶ່ງຈະບໍ່ອຶດໄຮ້ ເຄື່ອງເອ້ຫົງດັ່ງນີ້ແລ. ສ່ວນຫນັງສື ກໍ່ສ້າງເພື່ອລູກຈະໄດ້ມີຄວາມຮູ້ ເປັນນັກປາດອາຈານ ໃນຊາດຫນ້າ.

ເອກະສານຄົ້ນຄວ້າ :

1. ບົດສະຫລຸບໂຄງການ ປີທີ 6 (ໂຄງການຂຶ້ນບັນຊີຫນັງສື ຜູກ ໃບລານລາວ)
2. ເອກະສານໂຄງການປົກປັກຮັກສາຫນັງສືໃບລານລາວ ກະຊວງຖະແຫລງຂ່າວ ແລະວັດທະນະທຳ ປີ 1992
3. ຄຳສຳພາດ ທ່ານ ມະຫາສຳລິດ ບົວສີສະຫວັດ ທີ່ປຶກສາ ໂຄງການຂຶ້ນບັນຊີຫນັງສືຜູກໃບລານ ປີ 1993
4. ຄຳສຳພາດ ທ່ານ ມະຫາບຸນຍົກ ແສນສຸນທອນ ທີ່ປຶກສາ ໂຄງການຂຶ້ນບັນຊີຫນັງສືຜູກໃບລານ ປີ 1993.

wrapped with cloth to the temple they need to be carefully preserved, and some Buddhist temples have 5-6 big wooden caskets or 4-5 cabinets which reach above head height for this purpose.

It is generally agreed that the production of manuscripts is a man's task because men are ordained and have the chance to learn how to read and write, and it is expected that every ordained man should produce some manuscripts to help preserve the Buddhist religion. But in ancient Lao society equal gender relations were an intrinsic part of the religion, and devout Buddhist men and women worked together. While men produced manuscripts, women would make beautiful cloths for wrapping them, and in this way making merit within a family was a joint task. When devout women had charitable tendencies combined with talent in weaving, she would make a most beautiful piece of cloth to wrap the manuscripts in order to gain a lot of merit.

At the end of the manuscripts words dedicated to those who passed away and best wishes for the next life were written, as found in a manuscript in Luang Prabang which read: *"I ...together with my wife, daughter, son and others...wish to meet and to be relatives again with the deceased in the next life"*. In other cases people wished to be clever scholars or become enlightened.

Why is there manuscript wrapping cloths made from *sinh* material?

It is noticeable that, according to the tradition of Lao Buddhists, in ancient times women were forbidden to touch palm-leaf manuscripts (possibly because they could not read them), and that Buddhist monks were forbidden to touch *Sinh* (women's skirt cloth), but at the same time the use of new Sinh material for wrapping manuscripts was not forbidden. The monks were thus able to touch *Sinh* when it wrapped manuscripts. This can be seen to demonstrate that in principle Buddhism does not discriminate against women, and women were always allowed to participate in religious activities. Though they were not able to learn to read or write palm-leaf manuscripts (because they were not ordained), they had the right to weave beautiful cloth to wrap them, and thus make an offering to the temple and gain merit.

When talking about textiles we find that there has been legends handed down from one generation to the next. Each manuscript wrapping cloth has its origin and story related to the devout Buddhist beliefs of all Lao ethnic groups and ranging from the day of writing manuscripts to the present.

"If someone wants to eat rice he should grow it on flat rocks, and if he wants to have Buddhist knowledge he should take off Sinh in the temple".

This is the puzzle of an old proverb that the ancient scholars wrote for people to think about. *Growing rice on flat rocks* means to be diligent and enduring because rice

farming is really difficult and even if flat rocks are all that a person has they still have to grow rice on it. ***Taking off Sinh in the temple*** means that, if someone wants to know about Buddhist precepts and religion, he should open big sets of palm-leaf manuscripts in the temple and read and research those Buddhist precepts, and because many large manuscripts are wrapped by *Sinh* he will have to remove it.

Why are so many manuscripts wrapping cloths made from *Sinh?* What is the significance of *Sinh* fabric, which is usually woven with beautiful patterns for women to wear, being used to wrap religious manuscripts?

From study and information received from elders and monks it was found that people donated *Pha Sarong* or *Sinh* because their son or daughter had died when they were very young. Their children thus had had no chance to wear beautifully woven clothes, so during their funeral ceremony the parents did not burn beautiful *Sinh/cloth* with the bodies, but instead produced palm-leaf manuscripts wrapped with *Sinh/cloth* to make merit for their dead children in the hope that in the next life they would live long enough to wear plenty of these clothes. By producing manuscripts they also hoped that their children would be clever scholars in their next life.

References:

1. Report on the 6th year of (Lao palm-leaf fascicles manuscripts registration project).
2. Document of the preservation of Lao manuscripts program, Ministry of Information and Culture, 1992.
3.Interview with Maha Samlith Bouasisavath; consultant to the Lao palm-leaf fascicles manuscripts registration project, 1993.
4.Interview Maha BounGnok Senesounthorn; consultant to the Lao palm-leaf fascicles manuscripts registration project, 1993.

[1] Mat mi: Also known as mut mi and mat mii, this is a patterning process done prior to weaving in which designs are made by tying off threads to resist the penetration of the dye.

[2] Sinh: A skirt in a cylindrical form which is commonly worn by Lao women.

[3] Pha sarong: A man's ankle length wrap in cylindrical form.

[4] Pha khoma: A man's loin cloth now used by both men and women for a wide variety of functions, including as a headcloth, belt, or sling to carry a baby or goods.

ตำนาน ก่ຽวกับไหม

ໂดย ดวงเดือน ขุนยาวົງ

ใย บันดาเส้นไยต่างๆ ที่เป็นผะลิดพันทำมะชาด จากผืดพันเชุ่น ป่ปาน ป่ม่าน ป่ป็ຽด ฝ้าย และ จากสัด เชุ่น ยิบ ปิก และ ใยม้อนไหมนั้น ไหมนับ ว่าเป็นเส้นใย ที่ได้ธับกานยิกย้องว่าเป็นเส้นใย มะหัดสะจับจากทำมะชาดแท้ๆด้วย มิคุนสิมบัด นาๆปะกาน นับแต่บูธานมาธอดปัดจุบันมะนุดเธົา ยังมิเลื่องตื่นเต้นบำคุนสิมบัด อันหน้าງืดງ้ใหม่ๆ ของไหม หลือผ้าไหมบ่เลิกบ่แล้ว เชุ่นชาวอินเดธ สะไหมพุดทะกาน (2500 ปิก่อน) ก็ใช้ผ้าไหมธ่ห้ม พะอ็ธะกายของ พธะพุดทะเจ้า เมื่อชิงปะธิบิพาน เพื่อจูดเผົา อันเธ็ดให้อัดกิ (กะดูก) ของพะอ็งบ่มุ่น เป็นฝุ่นทุลิ คิงเหลือเป็นธูบชิง สิมบูบสามาดนำไป แจกยายที่อชิมพูทะวิบ ให้ชาวพุดก่พะเจดิกอมไว้ สักกาละบูชามาเกิงปัดจุบัน บอกจากมิคุนบะสิมบัด ด้านปับอุนทะพูม ตาม สะพาบแวดล้อมได้แล้ว (บุ่งหิ่มได้ทั้งในบ่อนเย็นและบ่อนร้อน) แล้วคืนยุกนี้ ก็ค้นพิบอิกว่า ผ้าไหมเนื้อละอຽดหลายชั้น สามาดป้องกันกานกะทิบละดับสูงได้ เชุ่นแธงทั่วของลูกปืน ขะหนาดน้อย และเป็นส่วนปะสิมอันสำคับ ยู่ในเคื่องบำลุงความหนุ่มยืนยิงของผิวหนัง (เคื่องเสิมความงาม หลายย่างมิส่วนปะสิมของใยไหม) และปะสิมเอ้ำในของกินหวานๆได้อิก.

ก่อนจะเว้ำเกิงตำนานของผ้าแพ เคื่องใช้ปะเพดผ้า และลิงลายในผ้าแพบูธาน ของชาวลาวอาดต้องหวนคืนหน้อยนึ่งก่ຽวกับที่มา หลือปะหวัดสาดกานกำเนิดเส้นไหมนี้ก่อน เส้นไหมเกิดขึ้นแนวใด ตั้งแต่สะไหมใด มะนุดธู้ปูกมอบเอ็ามั้อนมา สาวไหมมาแต่เบิงใด และใผเป็นผู้ค้นพิบ เป็นผู้ทำอิด ? มิคำตอบหลากหลายสำลับบันหาเหล่านี้

ตำนานที่โด่งดังและเป็นที่นับกืกว่าหมู่ ก่ຽวกับกานกำเนิดของเส้นไหม คิงจะแม่นตำนานของจีนที่เล่าว่า ก่อนหน้านี้ปะมาน 5000 ปี (3000ปี ก่อน ค.ส.) มิจักกะผัด "ฟูธี" กืกำเนิดจากบางผิมมะจาธิคืนนึ่ง กับพะยาธุงกินน้ำ ได้ปะดิดผิน 27 สาย ที่เธ็ดด้วยเส้นไหม ตำนานนี้บ่ได้บอกว่าเส้นไหมเกิดมา แนวใด แต่เล่าเกิงกานช็มใช้เส้นไหม อันสะแดงว่าในเบิงนั้นผุ้นแล้ว ที่เผิ่นธู้ว่าเส้นไหมมิคุนสิมบัด ยืดหนຽวดี (หมายความว่ามิเส้นไหมใช้มาก่อนหน้านั้นอิก) แต่ตำนานนึ่งอิกที่แผ่หลาย และเป็นที่เชื่อกืกับหลายแม่นตำนาน **เจ้าแม่ สิลิงจิ** (Si -Ling-Chi) มะเหสิ ของจักกะผัดในตำนาน อ็งนึ่งที่ชื่ **ธวางตี้** (Hoang-Ti) ตำนานก่าวว่า เจ้านางได้สังเกดว่ามิแมงบี้ป่าย่างๆ นึ่งออกไข่แล้วผิ่นยางหนຽออกเป็นฝักห่หุ้มติบเองไว้ย่างแหน้นหนຽอ เจ้านางจึ่งหิดลองสาวดึง และได้เส้นใยที่หมั้นหนຽอ เอ็ามาต่ำเป็นแผ่นแผ่อ่อนเนื้อบางเบิาได้ กานค้นพิบของเจ้านางสิ่งผินให้ปะชาชินยิกย้องเจ้านางๆ ให้เป็นเทบทิดาแห่งคองฟ้า คองสะหวัน คือเป็นเทพาธักษ แห่งอะบอมกานผะลิดไหมทั้งหมิด ยู่จินสะไหมก่อน มิบุนบะมัดสะกานหลือบูชาเทพาธักอ็งนี้ทุกปี ในมื้ก่อนวันขึ้นปีใหม่ปะชาชินเส้นไหว้บูชาเจ้านางด้วยชาหอม ชิ้นต้ม

History and legends about silk

by DouangDeuane Bounyavong

Among all the natural fibers such as jute, hemp, cotton, and animal hair, silk is the most praised and considered as the most precious gift from Mother Nature. Silk is known since ancient times to have many wonderful qualities. Time and again, people tell magnificent stories about silk fabrics. Indian people, at the time that Lord Buddha attained Nirvana (2500 years ago), used silk fabric to wrap the body in preparation for cremation. The silk kept the Lord's cremated body in its original form. The remains were then distributed to all parts of mainland Southeast Asia so that Buddhist followers could build stupas to hold Lord Buddha's remains for veneration by future generations. Silk has a capacity to adjust to surrounding temperatures; it can be worn in hot as well as in cold weather. Furthermore, modern researchers recently discovered that fine fibers of silk are very tough, so tough that if packed tightly into many layers, silk can resist powerful penetrating forces such as bullets. Additionally, silk is so rich with protein that it has been used as one of the components in cosmetics and food products.

Before elaborating on legendary motifs in the weaving of the Lao people, we briefly discuss the background and historical facts about silk. How did silk come into existence? At what period did people develop the skills to plant mulberries and to raise silkworms? Who were the first discoverers of silk?

Perhaps one of the best known legends about silk might be this Chinese version. It indicates that some 5000 years ago (3000 B.C), there was an emperor by the name Fou Hi who was born from a virgin girl and the Lord of the Rainbow. The emperor invented a musical instrument made of 27 silk strings. The story gave no indication of how silk came into being, but talked about its uses. This demonstrates that silk was already known and in use at that time. The story indicated that silk could stretch and that its fibers were strong.

Another popular and credible story is the story of Empress Si Ling Chi, wife of the Emperor known as Houang Ti. According to this historical account, the Empress noticed that there was a kind of butterfly that laid eggs which developed into a form of cocoons made of strong fibers. She decided to experiment with these cocoons by spinning filament of threads that she wove into soft, fine and light fabric. Thanks to this amazing discovery, she received much praise, and people considered her as one of

ແລະຈູດເຜົາເຈ້ຽເງິນເຈ້ຽຄຳ ອັນສະແດງເຖິງຄວາມເຄົາ
ຣົບ ຢ່າງສູງທຽມເທົ່າເທບພະເຈົ້າອົງນຶ່ງ

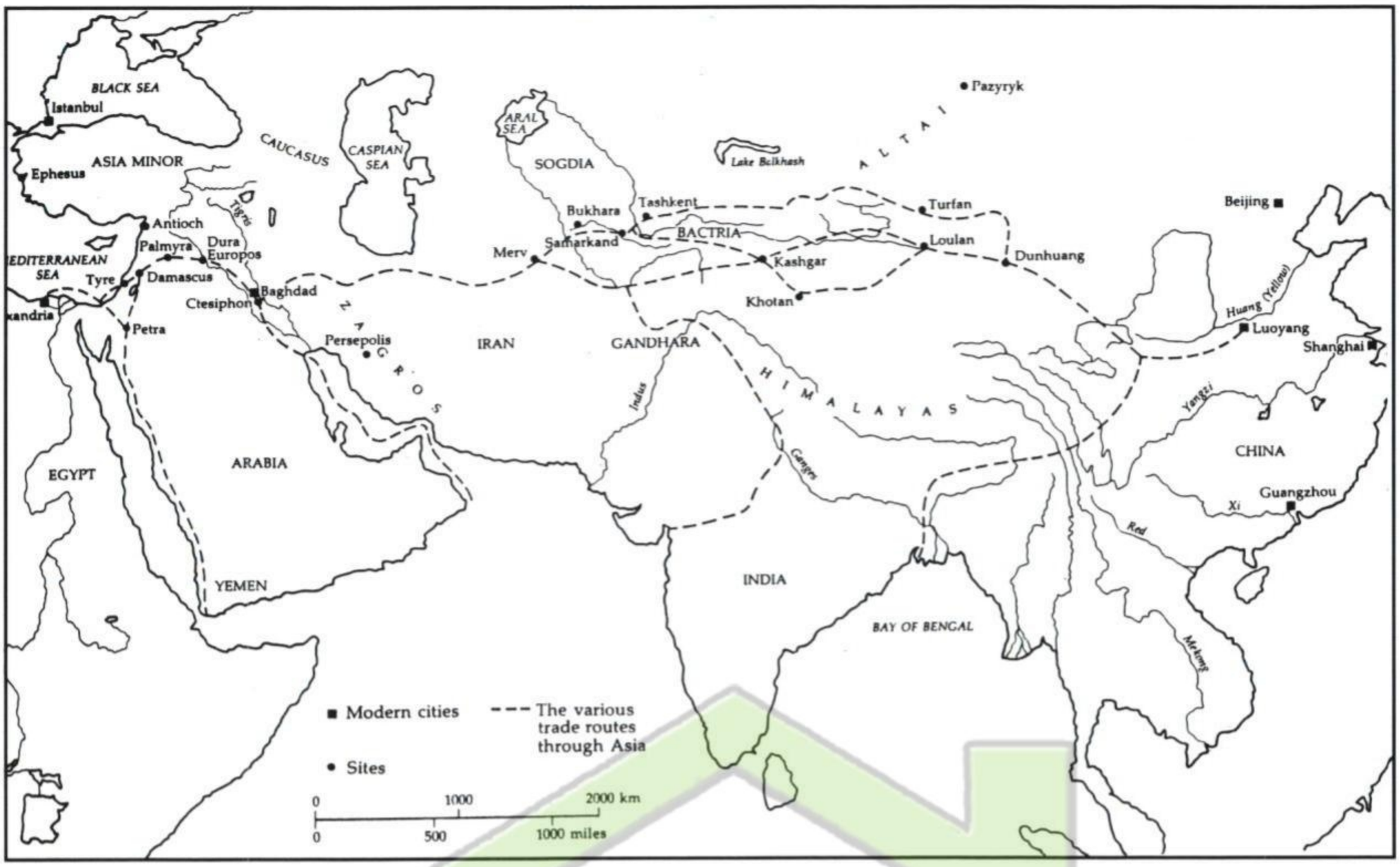
ສ່ວນຢູ່ໃນຕຳນານ ວ່າດ້ວຍການກຳເນີດຈັກກະວານ ຂອງຍີ່ປຸ່ນກໍເລົ່າໄວ້ວ່າມີວິນຍານ ສັກສິດຫລາຍດວງ ເປັນຜູ້ ໃຫ້ກຳເນີດໂຕມ້ອນ ແລະຮັກສາຄຸ້ມຄອງມ້ອນ ກ່າວກັນວ່າ ນາງນ້ອຍ **ອຸເກະ ໂນຊຸໂນະກາມິ** ພະທິດາຂອງອັກຄິເທບ ໄດ້ໃຊ້ຍົນຄື້ອຂອງນາງເນລະມິດຍົນໃສ່ດັກແດ້ ແລ້ວພະຣາ ຊະບຸດແຫ່ງອັກຄິເທບຄືເຈ້ົາຊາຍ **ວາກະ ມູຊຸບິໂນ ກາມິ** ຈຶ່ງລົງມາສິດສອນໃຫ້ມະນຸດ ຮູ້ຈັກ ສິລະປະການລ້ຽງມ້ອນ (ຄັດຈາກປຶ້ມ Les chemins de la soie Itineraires culturels en Cévennes , Espace Ecrits 1993).

ນອກຈາກຕຳນານຂອງຈີນ ແລະຍີ່ປຸ່ນນີ້ແລ້ວ ແຕ່ລະ ປະເທດ ໃນພາກພື້ນອາຊີອາຄະເນ ຕ່າງກໍມີນິທານ ວ່າດ້ວຍ ກຳເນີດ ຫລືການຄົ້ນພົບຕົວມ້ອນ ແລະເສັ້ນໄຫມນີ້ຄືກັນ ຢ່າງໃດກໍຕາມ ເຖິງຈະມີນິທານຕຳນານກະແຈກກະຈາຍ ຢູ່ ຫລາຍແຫ່ງໃນທົ່ວໂລກ ແຕ່ນັກປະຫວັດສາດທັງຫລາຍ ກໍ ເປັນເອກະພາບກັນວ່າ "ຈີນ" ແມ່ນດິນແດນອູ່ເກີດຂອງ ມ້ອນແລະໄຫມ ແລະໃນຈຸດນີ້ ປະຫວັດສາດກໍມີໂອກາດ ກວດ ກາຄົ້ນກ່ຽວກັບ ຕຳນານອັນຊ່ຳລືຕ່າງໆນັ້ນ ເຊັ່ນເມື່ອບໍ່ດົນ ມານີ້ ເພິ່ນກໍຄົ້ນພົບເສດຜ້າໄຫມຢູ່ໃກ້ໆບໍລິເວນ ສຸສານຂອງ ຈັກກະພັດ**ຮວາງຕີ** ອັນເປັນການຢັ້ງຢືນວ່າ ຕຳນານກ່ຽວກັບ ເຈ້ົານາງ **ເຊີລິນຈິ** ເປັນຕຳນານປະຫວັດສາດ ທີ່ມີມູນຄວາມ ຈິງ ແຕ່ສິ່ງທີ່ແນ່ນອນກວ່າ ກໍຄືຂໍ້ມູນທີ່ຂຽນໄວ້ວ່າ ນັບຕັ້ງ ແຕ່ ຈັກກະວັດຈີນ ສະຖາປະນາຕົວຂຶ້ນເມື່ອປະມານ 300ປີ ກ່ອນ ຄ.ສ. ພຸ້ນແລ້ວ ທີ່ອຸດສາຫະກັມຜະລິດໄຫມ ໄດ້ດຳເນີນ ຢູ່ພາຍໃຕ້ການຊີ້ນຳຄຸ້ມຄອງຂອງອົງຈັກກະພັດເອງ ເຮັດ ສວນມອນລ້ຽງມ້ອນຢູ່ໃນເຂດພະຣາຊະຖານ ແລະໄດ້ ສົ່ງເສີມ ໃຫ້ປະຊາຊົນເອົາແບບຢ່າງ ແຕ່ເຖິງປານນັ້ນ ປະ ຊາຊົນກໍໄດ້ເປັນພຽງຜູ້ຜລິດຜ້າແພໄຫມເນື້ອດີ ໃຫ້ແກ່ ຂຸນນາງໃນວັງ ກັບຊົນຊັ້ນຜູ້ປົກຄອງເທົ່ານັ້ນ ປະຊາຊົນ ທຳມະດາບໍ່ມີສິດຊົມໃຊ້. ຈີນສາມາດຮັກສາຄວາມລັບ ເລື່ອງການປູກມອນລ້ຽງມ້ອນ ວິທີສາວໄຫມ ແລະວິທີຕ່ຳ ແຜ່ນໄຫມເນື້ອບາງອ່ອນນີ້ໄວ້ເປັນຢ່າງດີ ຢູ່ຫລາຍພັນປີ ຄົງມີແຕ່ຜົນຜະລິດທີ່ເປັນແຜ່ນແພ ສຳເລັດຮູບແລ້ວເທົ່ານັ້ນ ກຶກນຳອອກນອກເຂດແດນ ເປັນສິນຄ້າຈຳໜ່າຍໄປຮອດ ຕາເວັນຕົກ ຜ່ານອຸປະສັກທາງທຳມະຊາດ ນາໆຊະນິດ ເຊັ່ນ ທະເລຊາຍໂກບີ ສາຍພູຫິມມາໄລທີ່ສູງຊັນ ແລະກອງ ໂຈນຊົນເຜົ່າພະເນຈອນ ທີ່ຄອຍຈອບປຸ້ນສະດົມ ກອງ ຄາຣາວານພໍ່ຄ້າໄຫມ ມາຮອດປະມານ 100 ປີກ່ອນ ຄ.ສ. ເສັ້ນທາງບົກລະຫວ່າງຕາເວັນອອກກາງ ແລະ ຕາເວັນຕົກ ຈຶ່ງໄດ້ຮັບການບຸກເບີກ ອັນໄດ້ເຮັດໃຫ້ຈີນ ອິນເດຽ ຍີ່ປຸ່ນ ຕາເວັນອອກກາງ ແລະຢູລົບທັງຫມົດ ສາມາດຕິດຕໍ່ໄປມາ ຫາກັນ ນີ້ເປັນຈຸດເລີ່ມຕົ້ນຂອງ**ເສັ້ນທາງສາຍໄຫມ** ອັນລື ຊື່ ແລະມາຮອດສະໄຫມຄິດຕະສະຕະວັດທີ 6 ພີ້ ຄວາມລັບ ຂອງການປູກມອນ ລ້ຽງມ້ອນຂອງຈີນ ກໍກຶກເປີດເຜີຍ ໄຂ່ມ້ອນກຶກລັກອອກໄປປະເທດອາລັບ ແລະຢູລົບ ດ້ວຍ ຫລາຍວິທີການ (ແຜນທີ່ 5000 ans de Textiles, Jennifier Harris, British Museum Press 1993, Les chemins de la soie) ນັບແຕ່ນັ້ນມາ ການຄ້າຂາຍຜ້າໄຫມ ແລະ ການປູກມອນລ້ຽງມ້ອນ ກໍເປັນທີ່ຮູ້ຈັກແຜ່ລາມອອກໄປ.

ປະຊາຊົນລາວ ແລະວິທີຕ່ຳ

ດັ່ງໄດ້ເວົ້າມາກ່ອນນັ້ນແລ້ວ ວ່າປະຊາຊົນລາວບັນ ດາເຜົ່າຈຳພວກນຶ່ງ ເຄີຍມີກຶ່ນກຳນ ພູມລຳເນົາຢູ່ບໍ່ຫ່າງ ຈາກເສັ້ນທາງສາຍໄຫມອັນລືຊື່ນີ້ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງບໍ່ເປັນທີ່ແປກ ປະຫລາດວ່າ ເປັນຫຍັງຊາວລາວໄຕຈຶ່ງມີຄວາມຊຸ່ຽວຊານ ໃນການຕ່ຳຫູກ ປູກມອນປ້ອນໄຫມ ມັດມີ່ຕີລາຍນີ້ເປັນຢ່າງດີ ແລະເມື່ອອົບພະຍົບເຄື່ອນຍ້າຍລົງມາ ຢູ່ໃນດິນແດນທີ່ ເອີ້ ກັນວ່າ ແຫລມອິນດູຈີນ ເຊິ່ງເປັນທີ່ຕັ້ງກຶ່ນກຳນເດີມຂອງ ຊົນເຜົ່າມອນ ຂະແມ ຜູ່ມີຄວາມຊຳນານດ້ານການຈັກສານ ແລະຕ່ຳກີ່ແອວຢູ່ແລ້ວ ເອົາເຈ້ົາກໍຍັງຄົງຮັກສາວິທີຕ່ຳຜ້າ ດ້ວຍກີ່ຕັ້ງສືບຕໍ່ມາ ແລະອາດຈະໄດ້ຣ່ຳຣຽນແລກປ່ຽນ ເອົາ ບາງເຕັກນິກຈາກຊົນເຜົ່າເຈ້ົາກຶ່ນນີ້ ເຊັ່ນການສ້າງລາຍ ທາງເຄືອ ດ້ວຍຫລາຍຫລາຍເອົາຫລື ຕຣະກໍ້ ເຊິ່ງໃນຈຸດນີ້ ຫນ້ າຈະມີການສຶກສາປຽບທຽບຢ່າງລະອຽດອີກ.

ດ້ວຍມີປະຊາກອນທີ່ມີກຶ່ນກຳນ ກົກເຄົ້າແຕກຕ່າງກັນ ສິລະປະວັດທະນະທັມ ດ້ານການຕ່ຳຫູກ ຂອງປະຊາຊົນລາວ ບັນດາເຜົ່າຈຶ່ງຫລາກຫລາຍທັງທາງສີສັນ ວິທີການ ເຊິ່ງ ເຖິງຈະຢູ່ຮ່ວມກັນມາ ເປັນເວລາຕັ້ງພັນໆປີ ສີສັນເອກະລັກ ຂອງແຕ່ລະເຜົ່າ ກໍບໍ່ເຊື່ອມຈອດເຂົ້າກັນ ເຫດຜົນນຶ່ງ ຄົງ ແມ່ນຍ້ອນວ່າແມ່ຍິງຊ່າງຕ່ຳຫູກ ບໍ່ໄດ້ເປັນຜູ່ອອກໄປຕິດຕໍ່ ກັບພາຍນອກຫລາຍ ການປູກຝັງລ້ຽງສັດ ອຳນວຍໃຫ້ເອົາ

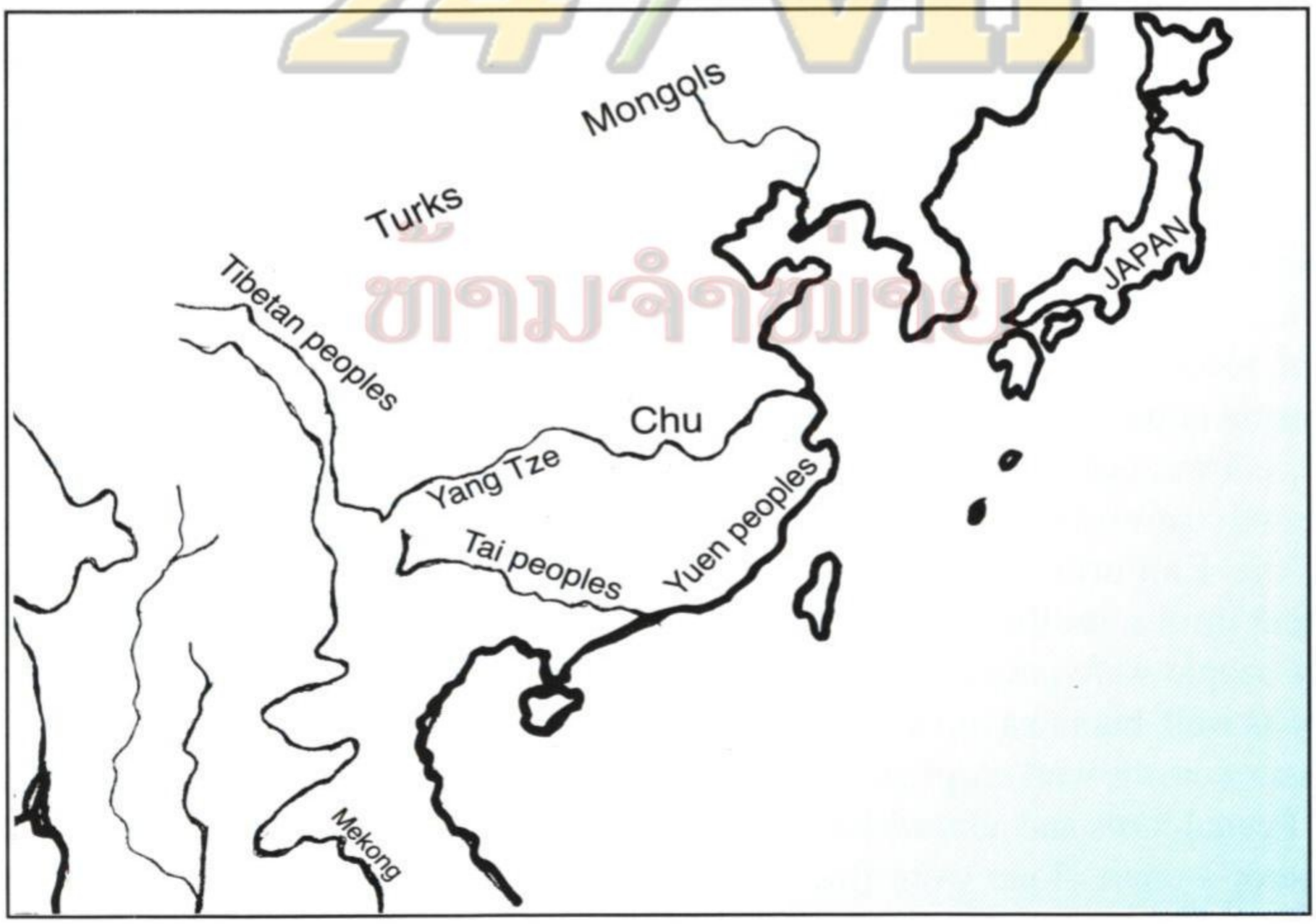

ແຜນທີ່ ສະແດງເສັ້ນທາງສາຍໄຫມ ຜ່ານອາຊີ ແຕ່ຕາເວັນອອກຫາຕາເວັນຕົກ

La Route de Soie (Silk Road), Map shows the Silk Road through Asia from East to West

----- Various trade Routes through Asia

(5000 qns de Textiles, Jennifier Harris, 1993, British Musuem)

ແຜນທີ່ສະແດງກຸ່ມກາບ ຂອງຊົນເຜົ່າຕ່າງໆ ໃນແຜນດິນໃຫຍ່ຈີນ (ຂໍ້ມູນປະຫວັດສາດ ສະໄຫມກ່ອນຕັ້ງ ສຸໂຂໄທ, ຂະຈອນ ສຸຂພານິດ, ຄຣຸສະພາໄທ ພ.ສ 2529)

Map shows the area of various ethnic groups in China (Khajorn Sukhaphanit, Thai Khrusapha, BE 2529)

24/7 ขีดจำกัดไม่มี

the heavenly deities, the goddess of the new technique of silk production. In ancient times in China, there was an annual celebration to venerate this goddess. To express their profound respect as they did toward other gods and goddesses, people offered her perfumed tea, stewed meat, and burned silver and gold paper in veneration.

According to a Japanese legend about the creation of the universe, a number of sacred spirits gave birth to and protected silkworms. It was believed that a young girl named Ouke Mosinokami, the daughter of the goddess of fire, magically turned her eyebrows into hair that protected the silkworms. Then, the son of the goddess of fire, Prince Waka Mousibino Kami, descended to the earth to teach humankind the art of silkworm raising.

Apart from these accounts from China and Japan, each country in Southeast Asia has its own story about the birth and discovery of silkworms. Despite the many stories about silk told in different parts of the continent, historians are unanimous in their conclusion: China is the land where silkworms and silk fabric originated. The discovery of pieces of silk near the burial ground of Emperor Hoang Ti supports the authenticity of the story about Empress Si Ling Chi. Even more credible is the historical record showing that since the establishment of the Chinese Empire around 3000 BC, silk was manufactured under direct guidance and control of the Emperor himself. Part of the Emperor's courtyard was converted into a mulberry plantation. Ordinary people were encouraged to plant mulberry as well, but most did not. Instead, commoners were the workers producing silk fabrics. Feudal lords and administrators of the Emperor's court alone wore fine silk. Common people were not permitted to use or wear it.

China kept the secret about mulberry plants and raising silkworms as well as the arts of silk thread spinning and weaving for thousands of years. Only finished products were exported, often to distant lands including the Western world. The journey was long and difficult. The obstacles included the forbidding Gobi Desert, the soaring Himalayan Mountains, and ever-present nomadic robbers along the route. Around 100 BC, an overland road connecting East and West was built, linking India, China, and Japan with the Middle East and the rest of Europe. This was the beginning of the famous Silk Road trading route.

It was not until the sixth century AD that the secret of silkworm raising was revealed. Before that, China successfully monopolised this knowledge. Finally, during the 6th century silkworm eggs were stolen by Arab and European countries using many methods. [**describe what's on the map and why you are including it] These tactics revealed the art of silkworm raising and silk production to the Middle East and Europe.

The ancestral home of the Lao people was not far from the famous Silk Road. [**refer to the map. Idea: note that Lao-Tai peoples lived (and still live) in parts of southern China before migrating south. Estimate how close the ancestral homes were to the Silk Road.] It is no surprise, therefore, that Lao-Tai peoples should be skilled in weaving, silkworm raising, and pattern and motif design for decorating their woven fabrics.

Lao people's weaving methods

When Lao-Tai groups migrated from China to their present location in the

ເຈ້ົາກຸ້ມຕົນ ທັງທາງດ້ານສະບຽງອາຫານເຄື່ອງຊົມໃຊ້ໃນ ຄົວເຮືອນເອງ ນັບແຕ່ການເຮັດເສັ້ນໃຍ ສີຍ້ອມ ຕ່ຳຜ້າ ຕ່ຳແຜ່ນ ແລະເທດຜົນທີສອງ ອາດແມ່ນພາວະສົງຄາມ ທີ່ຍືດເຍື້ອຕິດຕ່ໍກັນດົນເກືອບ 200 ກວ່າປີ ທີ່ບ່ອຳນວຍ ໃຫ້ການແລກປ່ຽນຄ້າຂາຍກວ້າງຂວາງອອກ ເຮັດໃຫ້ຜ້າ ແພຂອງແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນ ບ່ໄດ້ເດີນທາງອອກນອກຖິ່ນ ກຳເນີດຂອງຕົນຫລາຍ ດັ່ງນັ້ນມາຮອດລະຍະກ່ອນທີ່ ສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີສອງຈະສ້ຽງສຸດລົງ ຈຶ່ງພໍເວົ້າໄດ້ວ່າ ລວງລາຍວິທີການຕ່ຳ ວັດຖຸດິບທີ່ນຳໃຊ້ ຕະຫລອດຮອດສີສັນ ໃນແຜ່ນແພບູຮານ ເປັນຂໍ້ມູນຂັ້ນປະຖົມ ທາງດ້ານສັງຄົມ ວິທະຍາໄດ້ຢ່າງນຶ່ງ ສຳລັບນັກມະນຸດສາດ ເພື່ອສຶກສາ ຮີດ ຄອງປະເພນີ ການແລກປ່ຽນວັດທະນະທັມ ແລະອິດທິພົນ ຊຶ່ງກັນແລະກັນ ລະຫວ່າງຊົນເຜົ່າຕ່າງໆ ທີ່ດຳລົງຊີວິດ ມາຮ່ວມກັນບົນຜືນແຜ່ນດິນນີ້

ດ້ວຍປະຊາກອນຫລາຍຊົນຊາດຊົນເຜົ່າ ທີ່ມີພື້ນຖານ ວັດທະນະທັມ ພາສາປາກເວົ້າ ຄວາມເຊື່ອຖື ແລະຮູບແບບ ການດຳລົງຊີວິດແຕກຕ່າງກັນຈະແຈ້ງຢ່າງນີ້ ຈຶ່ງມີການ ຈັດແບ່ງປະຊາຊົນລາວ ອອກເປັນສີ່ກຸ່ມໃຫຍ່ ເຊິ່ງໃນນັ້ນ ເອກະລັກໃນການຕ່ຳຫູກຜະລິດຜ້າ ສີສັນ ກໍແຕກຕ່າງກັນ ດັ່ງຈະຍົກມາເວົ້າລະອຽດດັ່ງລຸ່ມນີ້

1. ຊົນເຜົ່າລາວ-ໄຕ : ມີປະມານ 66,2% ຂອງປະຊາ ກອນແຫ່ງຊາດ ຕ່ຳຫູກດ້ວຍ ກີ່ຕັ້ງ ຫລື ກີ່ມື ໃຊ້ຟືມຫລາຍ ຂະໜາດ ທັງກວ້າງ ແລະແຄບ ວັດຖຸດິບຕົ້ນຕໍມີ ຝ້າຍ ໄໝ ຜູ່ຮ້ຽງມີໃຊ້ໄໝເງິນ ໄໝຄຳ ຫລື ເສັ້ນລວດເງິນ ເສັ້ນລວດຄຳ ສອດແສ່ວຕື່ມ ສ້າງລວງລາຍ ດ້ວຍການມັດມີ່ ຂິດ ຈົກ ຕາມຸກ ຍົກເຂົ້າ ຢຽບເກາະ ນິຍົມປະສົມປະສານ ວິທີຕ່າງ ໃສ່ກັນ ແລະມີຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບສີຍ້ອມຈາກພືດພັນ ທັມມະ ຊາດດີ ສາມາດສະກັດສີມາໃຊ້ໄດ້ເກືອບທຸກໆສີ ເຊັ່ນ ດຳ ແດງ ຂຽວ ເຫລືອງ ແສດ ອອນ ສົ້ວ ຄາມ ...

2. ເຜົ່າ ຂະມຸ ຫລືກຸ່ມມອນ ຂະແມ: ມີປະມານ 22,7% ຂອງປະຊາກອນແຫ່ງຊາດ ເປັນຊົນເຜົ່າ ເຈ້ົາກຸ້ນຖານ ກ່ອນ ທີ່ພວກລາວໄຕ ຈະເຂ້ົາມາຢູ່ ຕ່ຳຫູກດ້ວຍ ກີ່ມັດແອວ ຫລື ກີ່ແອວ ເຊິ່ງເຂ້ົາໃຈວ່າເປັນຮູບແບບດັ້ງເດີມ ທີ່ພັດທະນາ ຈາກການຈັກສານຫວາຍ ໄມ້ປ່ອງ ແລະອາດຈະເກົ່າແກ່ ກວ່າກີ່ຕັ້ງ ວັດຖຸດິບຕົ້ນຕໍແມ່ນ ຝ້າຍ ປໍ ສ້າງລວງລາຍທາງ ເຄືອຫູກ ດ້ວຍການມັດມີ່ ແລະຍົກເຂົ້າ(ລະອຽດເບິ່ງວິທີ ຕ່ຳຫູກ ຍ້ອມສີ) ລວງລາຍສ່ວນໃຫຍ່ ເປັນເສັ້ນຊື່ ຫັກຢົກ ລາຍສັດ ລາຍຄົນ ນິຍົມສີເຂັ້ມແກ່ ເຊັ່ນ ດຳ ແດງ ແສດ ຜ້າແພຂອງຊົນຊັ້ນປົກຄອງ ຫລືຜູ່ຮ້ຽງມີ ປະດັບດ້ວຍໜາກ ປັດຫິນ ດ້ວຍການຕ່ຳສອດໃສ່ເປັນບາງຕອນ

3. ເຜົ່າມ້ົງ-ຍ້ົາວ: ມີປະມານ 7,4 % ຂອງປະຊາກອນ ແຫ່ງຊາດ ໃຊ້ກີ່ຕັ້ງ ຟືມໜ້າແຄບ ວັດຖຸດິບຕົ້ນຕໍມີ ຝ້າຍ ປໍມ້ົງ ສ້າງລວງລາຍຫລັງຈາກຕ່ຳເປັນແຜ່ນແລ້ວ ດ້ວຍການ ພິມລາຍລົງເຜ້ົງ ແລະຍ້ອມຄາມທີ່ເອ້ີນວ່າ ບາຕິກ ອັນ ເປັນວິທີສ້າງລວງລາຍໃສ່ຜ້າແບບເກົ່າແກ່ຢ່າງນຶ່ງ (ລະອຽດ ເບິ່ງວິທີເຮັດກະໂປງມ້ົງ ແລະການຫຍິບແສ່ວເຜ້ົາມ້ົງ) ແລະແສ່ວດອກຕ່າງໆດ້ວຍໄໜມສີ ຊ້ືຈາກພວກໄທລາວ ຫລື ຈາກຈີນ ນິຍົມສີສົດໃສ ຮຸ່ງ ເຊັ່ນ ຂຽວໃບຕອງອ່ອນ ແດງ ອອນສົ້ວ

4. ເຜົ່າຕີເບ-ພະມ້ົາ : ປະກອບເປັນຊົນເຜົ່າສ່ວນໜ້ອຍ ໃນລາວ ເຊັ່ນ ເຜົ່າກໍ່, ແລນແຕນ ໃຊ້ກີ່ຕັ້ງ ແຕ່ຍືນຕ່ຳ ຟືມແຄບ ວັດຖຸດິບຕົ້ນຕໍມີ ຝ້າຍ ຍ້ອມຄາມ ປະດັບດ້ວຍ ລາຍແສ່ວ ຜ້າສີ ໂລຫະເງິນ ແລະໜາກຖຸມ

ດ້ວຍວິທີການຕ່ຳ ແລະສ້າງລວງລາຍແຕກຕ່າງກັນ ໂດຍພື້ນຖານແນວນີ້ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ ຜ້າແພບູຮານລາວ ມີເອ ກະລັກທ້ອງຖິ່ນຈະແຈ້ງ ຜູ່ຊຳນານດ້ານຜ້າແພ ຈະບອກ ເຖິງທີ່ມາ ຂອງຜ້າແພແຕ່ລະຜືນໄດ້ ຈາກການພິຈາລະນາ ເບິ່ງເຕັກນິກ ສີສັນ ແລະລວງລາຍ

ລວງລາຍ ໃນຜ້າແພລາວ

ໂດຍທົ່ວໄປ ລວງລາຍໃນຜ້າແພຂອງບັນດາເຜົ່າ ໃນລາວ ກວມເອົາທັງສິ່ງມີຊີວິດ ບ່ມີຊີວິດ ສິ່ງປະດິດສ້າງ ແລະດ້ວຍ ຈິນຕະນາການ ທີ່ຈັດແບ່ງເປັນກຸ່ມໃຫຍ່ໆ ໄດ້ດັ່ງນີ້

1 . ສິ່ງມີຊີວິດ ໄດ້ແກ່ ສັດປົກສັດນ້ຳຕ່າງໆ ທັງໃຫຍ່ນ້ອຍ ນັບແຕ່ ຊ້າງ ມ້າ ເສືອ ງູ ກວາງ ຟານ ງົວ ຄວາຍ ໄກ່ ນົກ ແມງກະເບ້ືອ ປູ ປາ ຂ້ີກະເດືອນ ຫອຍ ຄົນ ...

2. ສິ່ງບ່ມີຊີວິດ ຕາມທຳມະຊາດໄດ້ແກ່ ພືດພັນ ໃບໄມ້ ດອກໄມ້ ຍອດ ເຄືອໄມ້ ແກ່ນ ໄປ ຮອດ ຕາເວັນ ດາວ ກະແສນ້ຳ ເມກ ເຝ້ືອ ສາຍຟູ ໄຮ່ນາ

Indochinese Peninsula, they entered the homeland of the indigenous Mon-Khmer, experts in wicker works and body tension loom weaving. While the Lao-Tai retained their original method of upright loom weaving, they might have adapted some techniques from the natives of their new home. For example, the technique of creating the pattern of warp threads using multiple heddles was probably borrowed from the Mon-Khmer. (More research is needed on this relationship.)

Since the Lao-Tai and Mon-Khmer have different origins, the art and culture reflected in the (Lao) weaving products are diverse. The diversity can still be seen in the use of different colours and methods of weaving, despite hundreds of years of co-existence. Colours and identity in weaving as practiced by ethnic groups remain intact. One of the reasons could be that women, the weavers, have limited contacts with outsiders. Their agricultural and animal husbandry activities allowed them to be self-sufficient in food-stuffs and clothing items for household use. They also produced the fibers and dyes for their own weaving. Another reason may be due to a series of wars that lasted nearly 200 years, from the time of the Thai invasion of 1779 until the end of the liberation struggle in 1972, which allowed few commercial contacts, so woven products were unlikely to be moved far from the areas where they were produced. Therefore, before the end of World War II, it could be said that the motifs, patterns, weaving methods, raw materials and colors of dyes used by the Lao weavers could be treated as important social science information sources by ethnographers and anthropologists. They can be used for tracing tradition, cultural exchange, and mutual influence among various ethnic groups that lived in this part of Asia.

Due to the diversity of ethnic groups with different cultures, languages and beliefs, the people of Laos are classified into four main ethnic categories. Each displays its identity in the use of specific weaving methods, colours and patterns, which may be elaborated as follows:

Lao-Tai

This group comprises about 66,2% of the country's population. They use an upright (standing) loom to weave both wide and narrow weft textiles. The main raw materials used are cotton and silk. The rich use Silver and gold threads, or even real silver and gold strands, are woven into the fabrics for special effect. The patterns are created using several techniques including *mat-mee*, continuous and discontinuous supplementary weft, tie dyes, heddle lifting and tapestry. See chapter 4 entitled Weaving and Natural Dyeing Techniques for explanation. The weavers tend to combine different methods and are skillful in the use of natural dyes from plants. They extract and make almost all the essential colours such as black, red, green, yellow, orange, purple and indigo (dark navy blue).

Khmu and other Mon-Khmer

These indigenous peoples comprise some 22,7% of the total population. They settled here long before the migration of Lao-Tai. Their loom is the body tension or back-strap loom. The weavers use mainly cotton and hemp. This method appears to have been developed from wicker weaving of rattan or bamboo. It is believed that this type of weaving is older than the upright (floor) loom method. Patterns are madethroughout

3. ສິ່ງປະດິດສ້າງ ໄດ້ແກ່ ທາດ ຜາສາດ ຫໍໂຮງ ເຮືອ ຣາວທຽນ ຍົນ ຕົວໜັງສື ... ແລະລາຍເສັ້ນ ພັດທະນາຈາກທຳມະຊາດ ເສັ້ນຢັກແຂ້ວເລື່ອຍ ຟັນປາ ໄຂ່ກົບ ເສັ້ນກົ່ງ ເສັ້ນຂໍ່ງ ແລະອື່ນໆ

4. ລາຍຈາກຈິນຕະນາການ ຄວາມເຊື່ອ ໄດ້ແກ່ຮູບ ສັດປະຫລາດຕາມຕຳນານ ເຊັ່ນ ສີໂຫ /ຊາໂຫ ຫລື ຄຸຊະ ສີງ, ມອມ, ນາກ, ລວງ, ນົກຫັດສະດິລິງ, ມະນຸດກົບ ຫລື ຊະນີ , ເທວະດາ /ສີ

ຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງລິງລາຍໃນຜ້າແພລາວ ປາກົດ ມີມາແຕ່ເທິງນານປານໃດແລ້ວ? ເລື່ອງນີ້ພໍສັນນິຖານໄດ້ວ່າ ຄົງມີມາແລ້ວບໍ່ຕ່ຳກວ່າພັນປີ ເພາະໃນຄຳຜຍາ ຄຳໂອມ ສາວ ທີ່ເປັນວັນນະຄະດີປາກເປົ່າ ກ່າຍທອດມາແຕ່ຍຸກ ອານາຈັກຫນອງແສພຸ້ນ ກໍເຫັນມີຊື່ລາຍຕ່າງໆ ນີ້ແລ້ວ ດັ່ງໄດ້ເວົ້າຢູ່ໃນບົດກ່ອນໆ ສ່ວນວັນນະຄະດີຂຽນ ລະຫວ່າງ 500ປີ ລົງມາກໍມີພໍຢັ້ງຢືນໄດ້ ເຊັ່ນໃນໜັງສື ຜູກໃບລານ ເລື່ອງ**ເວດສັນຕຣະຊາດົກ**ສະບັບກອນຮ່າຍ ທີ່ແຕ່ງຂຶ້ນ ໃນຣັດຊະສະໄໝ ຂອງພຣະເຈົ້າວິຊຸລະຣາດ (ຄ.ສ. 1500-1520) ບົດກອນພັນລະນາເຖິງ ລິງລາຍຄວາມ ງາມຂອງ ຜ້າແພຫລາຍຜືນ ທີ່ນາງຜຸສດີ ແມ່ຂອງພະຍາເວດ ສົ່ງໄປໃຫ້ ນາງມະທີ(ລູກໄພ້) ເລືອກນຸ່ງເວລາກັບມານະຄອນ ນອກນີ້ ກໍຍັງມີວັນນະຄະດີສຳຄັນອື່ນໆອີກ ເຊັ່ນມະຫາການ **ທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ** ເຊື່ອຄາດວ່າ ອາດແຕ່ງກ່ອນສະໄໝ ພຣະເຈົ້າວິຊຸລະຣາດອີກ ແລະວັນນະກັມ ຄຳກອນຊັ້ນຍອດ ຂອງລາວ ຄືເລື່ອງ **ສັງສິນໄຊ** ທີ່ແຕ່ງສະໄໝ ພຣະເຈົ້າໄຊ ຍະເຊດຖາທິຣາດ ແຫ່ງກຸງສີສັຕຕະນາຄະນະຫຸດ ວຽງຈັນ (1543-1572) ຂໍ້ມູນເຫລົ່ານ ເປັນພະຍານວັດຖຸທີ່ມີຄຸນຄ່າ ຍິ່ງນັກ ສຳລັບການຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບລິງລາຍໃນຜ້າແພ ລາວຄັ້ງນີ້ ພວກເຮົາຂາດຫລັກຖານທາງບູຮານວັດຖຸອື່ນໆ ມາສົມທົບແມ່ນແຕ່ຜ້າແພເກົ່າອາຍຸກວ່າ ສອງຮ້ອຍປີ ຂຶ້ນເມືອກໍບໍ່ມີ ອີກຢ່າງນຶ່ງການທີ່ນຳເອົາວັນນະກັມທັງ ປາກເປົ່າ ແລະຂຽນ ມາອ້າງອີງນີ້ ກໍເພື່ອເຜີຍແຜ່ ແລກ ປ່ຽນຂໍ້ມູນນີ້ກັບ ນັກຄົ້ນຄວ້າຄົນອື່ນໆ ໂດຍສະເພາະຊາວ ຕ່າງປະເທດ ທີ່ອາດຈະບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງແຫລ່ງຂໍ້ມູນ ເຊັ່ນ ເອກະສານໃບລານເຫລົ່ານີ້ໄດ້, ເປັນຄວາມຈິງວ່າ ບໍ່ອາດກືເອົາຄຳພັນລະນາໃນວັນນະຄະດີບູຮານ ທັງປາກ ເປົ່າແລະຂຽນນີ້ ເປັນດັ່ງພາບເໜືອນຂອງ ສັງຄົມສະໄໝ ນັ້ນໆໄດ້ ແຕ່ມັກບໍ່ມັກ ມັນສະທ້ອນຄວາມເປັນຈິງສ່ວນນຶ່ງ ອອກມາ ນັກກະວີ ຫລື ຜູ້ປະພັນໄດ້ ບັນທຶກສະພາບຄວາມ ເປັນຈິງສ່ວນນຶ່ງ ແລ້ວກ່າຍທອດອອກມາໃນຮູບພາສາກະວີ ງົດງາມ ບວກຈິນຕະນາການ ປະຕິພານຂອງເພິ່ນ ຄຳບັນ ຍາຍເຖິງຜ້າແພຕ່າງໆ ທີ່ນາງຜຸສດີ ແມ່ຂອງພຣະຍາ ເວດສັນດອນສົ່ງໄປໃຫ້ ນາງມະທີ ຜູ້ເປັນລູກໄພ້ ເພື່ອແຕ່ງ ອົງຊົງເຜດ ເດີນທາງກັບມານະຄອນ ເວົ້າເຖິງສີສັນ ແລະລິງລາຍຮູບພາບຕ່າງໆ ຢ່າງງົດງາມ ແບບຫາຟັງ ບໍ່ໄດ້ຈາກໜັງສືອື່ນໆ ເພາະໃຫ້ທັງການປຽບທຽບ ວ່າ ແຕ່ລະສີ ຄືຫຍັງ ທັງຮູບພາບສັດ ກໍບອກທ່າທີ່ວ່າກຳລັງ ເຮັດຫຍັງ ເຊັ່ນ ພວມບິນ ກາງປີກ ຫລືແລ່ນ ສິ່ງໜ້າອັດ ສະຈັນກໍຄື ເພິ່ນໃຫ້ຄວາມຮູ້ສຶກອາລົມຄ່ານິຍົມ ຂອງສັງຄົມ ນຳ ເຊັ່ນເມື່ອເວົ້າເຖິງຮູບຄົນ ຈະບອກວ່າ ມີຮູບແມ່ຮ້າງ ເປັນ ໜ້າຍ ຮ້ອງໃຫ້ຫາຜົວ ເຊິ່ງໃນພາບຕົວຈິງ ຄົງບໍ່ມີໃຜ ບອກໄດ້ວ່າ ຮູບແມ່ຍິງຜູ້ນັ້ນ ເປັນແມ່ຮ້າງ ຫລືເປັນໜ້າຍ ແຕ່ນັກກະວີ ກໍທຳໜ້າທີ່ຂອງເພິ່ນ ຄືຕື່ມເຕີມອາລົມ ສີສັນໃຫ້ແກ່ສິລະປະຜ້າຕ່ຳຂຶ້ນອີກລະດັບໜຶ່ງ

ຕົວຢ່າງ ຊື່ຜ້າ ແລະລິງລາຍຕ່າງໆ ຢູ່ໃນກອນຮ່າຍ ເລື່ອງ ເວດສັນຕຣະຊາດົກ

(ຄັດຈາກປຶ້ມ "ໜັງສືເທດ ເຣື່ອງເວດສັນຕຣະຊາດົກ" ແກ້ໄຂ ໂດຍ ມະຫາສິລາ ວີຣະວົງສ໌ ກົມວັນນະຄະດີ ແຫ່ງຣາ ຊະອານາຈັກລາວ ພ.ສ. 2504 ໜ້າ 177- 180)

ດູລາພິກຂຸສົງທະຣົງສິລາຈານ ຄວນຮັບທານອັນວິເສດ
ສ່ວນດັ່ງກັລເຍດເຈົ້າມະທີ ທະຣົງໂສມສີໂສພາກ
ດ້ວຍຜ້າຫລາກຝູງໃດ ນາງຜຸສດີຈົ່ງໃຈແຕ່ງແລ້ວ
ຍັງຜ້າທັ້ງຫລາຍຝູງນັ້ນ ແກ່ລູກສະໄພ້ມິ່ງມະທີ
ກັປປາສິກັນຈະຄືວ່າຜ້າກັບປາສີໃສພາຍເຜີດ ເສັ້ນຝ້າຍເລີດໃຍບົວ
ເຊິ່ງຊາຍຫົວສິບແສ່ວ ເຫລື້ອມເລີດແລ້ວດ້ວຍໄຫມຄຳ
ມີພັນນະດຳແດງຫລາຍຫລາກ ເໜືອນດັ່ງຕົກຈາກຟ້ານະຄອນຂວາງ
ເປັນຜືນຜ້າສະໃບແບ່ງ ແຜ່ງພື້ນຄ່າຄຳແສນ
ຕັນຕະ ແວນຊັບເຊິ່ງ ຊ່າງຍ້າຍເຍິງຍໍ່ເອົ້າ ທຳເປັນຜືນບ້າງເປົ້າຜິວສ່ອງ
ດ້ວຍຝ້າຍຍ່ອງຍອງຜິງ ປົດປຸຍຍົ່ງຍິຍາບ
ພຽນຫລາຍຄາບພັນທີ ປົດເປ້ຽຕິຕົບແຕ່ງ
ຂ້າ(ເຂົ້າ)ແຂ່ງເຂັນຂາວ ເປັນເສັ້ນແລບເຍິງຍາວໃຍຍອດ
ສາວເສັ້ນສອດສິນກັນ ໃສ່ຟົມຂັນຟັດຕ່ຳ
ພຽນພ້ອມພ່ຳວັນຄືນ ທຳເປັນຜືນດີສຸດຂນາດ
ມີວັນນະພິລາດດ້ວຍລິງລາຍ ຊໍ່ເຊິ່ງຊາຍຊອນສອດ
ຊ່າງຈົ່ງຈອດຣິຈນາ ສັພມາລາລຽນລາຍລາດ

the length of the warp threads by means of *mat-mee* and heddle lifting. For further detail, please refer to chapter 4 entitled Weaving and Natural Dyeing Techniques.

Most of the patterns are geometrical with special names like zigzag fish teeth, animals or frog-man. Just a few colours are used; most are intense ones like black, red, and orange. Sashes worn by the administrative class are decorated with stone beads, which are interlaced into the woven fabrics at specific intervals.

Hmong-Yao

This group, about 7,4% of the country's population, uses the upright loom with a narrow weft. Raw materials used are cotton, jute and hemp. Patterns and motifs are imprinted onto the cloth only after weaving by applying wax and indigo dye widely known as *batik*. This method of pattern making is one of the oldest methods. For further detail, please refer to chapter 5 entitled Hmong Method of Making Skirts and Embroidery. They also embroider their cloth with colorful silk threads bought from the Lao-Tai or Chinese. They like bright colors such as bright green, red, purple and yellow-green.

Tibeto-Burmese

This small minority group includes the *Ikor* and the *Laen-Taen*. Weavers in this group also use floor looms and weave with a narrow weft. Raw materials are mainly cotton with indigo dye. The woven cloth is decorated with embroidery, colorful cloth pieces, and silver or plastic buttons.

Thanks to the different methods used in weaving and motif making, Lao antique fabrics clearly reflect their specific ethnic identity. Fabric experts can tell where each and every piece comes from by studying technique, colour, and motifs used.

Motifs on Lao antique cloth

Generally speaking, the fabric patterns and motifs by various ethnic groups in Laos, as the case of other peoples in the world, depict both living and non-living things, man-made objects, the environment, and products of weavers' imaginative minds. These can be divided up into the following main categories:

1. Living creatures include large and small animals such as elephants, horses, tigers, snakes, deer, oxen, buffaloes, chicken, birds, butterflies, crabs, fish, earthworms, snails and humans
2. Plant parts include young stems, vines, flower petals, leaves, seeds, and various zigzag lines which are believed to represent vines and leaves.
3. Nature and the environment are represented by lines imitating the sun, stars, streams, clouds, mountain ranges, and paddy fields.
4. Objects include stupas, castles, boats, candle stands, airplanes, and writing characters.
5. Strange mythological creatures from the human imagination and from religious beliefs including such creatures as lion-elephants, horse-deer, magical snakes, bird-elephants, frog or gibbon men, angels, and phantoms. The lion-elephant and the magical snake are called by different names depending on the region of the country.

ເດັຽຣະດາດດ້ວຍ ລາຍດອກແລລາຍເຄືອ
ຈຸມຈີເຈືອຈາວຈໍ່ ເປັນຊໍ່ເຫລື້ອມລາຍວັນ
ສັພສັນມີທຸກສິ່ງ ມີທັງຮູບມ້າມິ່ງອາຊະໄນ
ຄືດັ່ງຈັກລີລາໄປແລ່ນໄລ່ ຮູບຊ້າງໄຕ່ຕາມໂຂງ
ສະເພົ້າໂຍງຍົວຣະຍາດ ຮູບຄຸທຣາຊຜ້າຍບິນບິນ
ຫົງສາສົນສວານປົກ ກໍຣະວີກພ້ອມຫັສດີລິງ
ມີທັງຮູບເສືອສິງມອມມ່າຍ ກະຕ່າຍເຕັ້ນແລເຍືອງຜາ
ມີທັງຮູບພູມມະຣາເຊີຍຊົມດອກ ມີທັງຮູບຂຸນທ້າວຢອກຢຽວນາງ
ມີທັງຮູບມັງກອນກາງກຸມນາກ ກຸ້ງກວ້າງກາກນາບາ
ມັດສາເຟືອນຕື່ນເຕັ້ນ ລາຍແລບເສັ້ນກ້ຽງອ່ອນສຸຂຸມານ
ຜ້າໃນຈັກກະວານ ທຽມສອງກໍຍັງຍາກ
ທ່ໍມີໃນຟາກຟ້າສວາງສວັນ ນາງສີສຸພັນນະກັລະຍາແຕ່ງແລ້ວ
ຈົ່ງໃຊ້ໃຫ້ຂ້າແກ້ວນຳກຸວາຍ ແກ່ສາຍສະໄພ້ຣາຊະມະທີນັ້ນ ກໍມີແລ

ໂກເສຍຍັງ ຜືນນຶ່ງຊື່ວ່າ ໂກໄສຍະແສນຄຳຄາດ
ງາມພິລາດແວນຕະການ ຊ່າງພິຈານໃຈກີ່
ເກີດແຕ່ປະເທດທ້າວທີ່ໂກໄສ ກະທຳດ້ວຍໄໝມເຫລື້ອມເຫລືອງຫລາກ
ສາວເສັ້ນອອກເອົາໃຍ ຍ່ອມແສງໃສສະອາດ
ຄຳກ້ຽວກາດເປັນຜືນ ຜີຈັກຄະນະນາຍືນຍັງຄ່ຳ
ລົ້ນລ້ຳກວ່າຄຳແສນ ແວນແດງດຳຫລາຍຫລາກ
ເຫລື້ອມແຫລ້ພາກຂາວຂຽວ ຣັສມີທຽວຍິຍັ່ງ
ເຫລື້ອມໄຫລຫລັ່ງຣັ່ງສີ ທັນທີ່ຂາວກໍຂາວສຸດຍິ່ງ
ພະລັນນະພ້ຽງສິ່ງສັ່ງຂານ ຄືດັ່ງໂກມຸດບານຜິວຜ່ອງ
ຄືດັ່ງມຸກແກ້ວສ່ອງໃສແສງ ທັນທີ່ແດງກໍແດງຍິຍັ່ງ
ຄືດັ່ງນ້ຳຄັ່ງໃສ່ໄຕຄຳ ຄືດັ່ງທອງແດງເຜົາພົ້ນຂນາດ
ເປັນດັ່ງປັດທັມມະຣາດ ເຫລື້ອມເຮືອງຣວາຍ
ຄືດັ່ງສຸຣິຍາຜາຍຜາດຂຶ້ນ ແສງສ່ອງພື້ນຊົລທາ
ທັນທີ່ອອນກໍອອນສຸດດີຂນາດ ຄືດັ່ງຫົງສະບາດພ້ຽງບົວໄຂ
ທັນທີ່ເຫລືອງກໍເຫລືອງຫລາຍຫລາກ ຄືດັ່ງບຸນນາກນ້ອຍສ້ອຍສຸຣະພິ
ຄືດັ່ງຈຳປາປີກັນນິກາກ້ານເກດ ບານພວງເພດອະໂນຊາ
ມາລາຫລາຍໄຂກາບ ເຫລື້ອມຍິຍາບພຽງພັນ
ທັນທີ່ຂຽວກໍຂຽວດີຍິຍັບ ຄືດັ່ງປົກແມງຄັບເຫລື້ອມຍິຍອງ
ມີທັງບົວບານງາມກ້ານກ່ອງ ເປັນທີ່ນິກນ້ອຍຢູ່ແຊມຊອນ
ກໍຣະວີກຈອນແກມກິ່ງ ມີທັງຮູບມ້າມິ່ງອັສດອນ
ກຸນຊະຣອນຊ້າງປ່າ ຮູບເນື້ອຄ່ຳເລັ່ມກຽງ
ຣາຊສີຣຽງເກື່ອນກ້ຳ ມີທັງຮູບລະລອກນ້ຳສາຄອນ
ມັງກອນກຸມຄາບນາກ ສັພພາກພ້ອມຣິຈນາ
ເປັນວັດກຳຜືນວິເສດ ເກີດແຕ່ປະເທດທ້າວແດນສວັນ
ບາງສີສຸພັນນະຜຸສດີປະສົງໃຊ້ ໃຫ້ນຳໄປກຸວາຍແກ່ສາຍສະໄພ້
ບາງນາດໄທ້ມະທີ ທະຣົງໂສມສີໂສພາກ
ນຸ່ງຜ້າຫລາກນາບາ ເທວະກັລຍາຄືດັ່ງ
ບາງອັສຣາແມນມິ່ງ ລອດຟ້າແລ້ວຈິ່ງ
ຕະເດີນມາແລນາ

ໂອມັນຈະ ຜ້າຜືນນຶ່ງຊື່ວ່າ ໂອມມະວັດກຳຜືນພິເສດ
ເກີດແຕ່ໂອມະປະເທດ ທ້ອງນະຄອນຄາມ
ບ່ໃຊ່ຈັກທຳດ້ວຍຝ້າຍ ບ່ໃຊ່ຈັກທຳດ້ວຍດ້າຍສອດສົມໄຫມ
ຊ່າງໃຈໄວແວນສລາດ ກະທຳດ້ວຍເປືອກໄມ້ຟາດຟອງຂາວ
ເປັນໃຍຍາວຍິ່ຍ່ອງ ເສັ້ນກ້ຽງສ່ອງສຸຂຸມານ
ຄ່ອຍທຳທານເປັນແຜ່ນ ຊ່າງແກ້ວແກ່ນປະສົງ
ເປັນຜືນທະຣົງດີທຽມແທບ ພະລັນນະແຈ້ງແຈບເຈືອລາຍ
ມັງກອນກາຍໄວວາດ ຊ້າງມ້າຣາຊສີສິງ
ຫັສດີລິງຄຶ່ນເຄີ້ຳ ແຂກເຕົ້າແລສັງກາ
ມີທັງນົກຈາກກະພາກຢ້ຽວປາ ມະຍູຣາເຈືອຄູ່
ຈັບໄມ້ຢູ່ສອນລອນ ນົກນ້ອຍຊອນຄໍ່ອອກ
ຢຽວຢອກຫລົ້ນຍໍ່ຫາງ ເຫີນຫົວກາງຕາກປົກ
ທວາຍເຕັ້ນຫລິກເສືອສິງ ຮູບລີງກັງເຕັ້ນພ່າຍ
ຮູບກະຕ່າຍຫູຍາວ ຮູບສາວຣາມມ່າຍຊູ້
ບ່ຮູ້ກີ່ຮ້ອຍພາກລິງລາຍ ຮູບນາງກາຍໄວວາດ
ໃຜເຫັນກໍຫາຍພຍາດກັງວົນ ຄົນໃດເຫັນກໍຫາຍທຸຂະວົນາດຢູ່ສະບາຍ
ແມ່ນໄດ້ນຸ່ງທະຣົງ ກໍຫາຍຄຳໂສກເສົ້າໂສກາ
ເຫດວ່າເປັນຂອງ ພຣະກະສັດຕາຕົນປະເສີດ
ບຸນເກື້ອເກີດນຳມາ ແສນຄຳຕາຄວນຄາດໄວ້
ເຫດໄດ້ແຕ່ປະເທດໄທ້ທາງໄກ ໂສມນາງໄວສຸດຂນາດ
ທະຣົງເຄື່ອງອາດງາມ ແລນາ ...

ອຸທຸມພະຣາບີຈະ ຜ້າຜືນນຶ່ງ ຊື່ວ່າອຸທຸມພະຣາຜືນພິເສດ
ຕ່າງປະເທດຜ້າຜືນດີ ຈຳເຣີນສີບ່ເສົ້າ
ແມ່ນວ່າຜູ້ເກົ້ານຸ່ງ ກໍຫາກດູງາມ
ເຫມືອນດັ່ງບ່າວຣາມ ຢ້ອງດູຫລາກ
ສາວເອີ້ນປາກຕ່ຳແຍ ຕາລັບແລຊອນພຸ່ມ
ແມ່ນວ່າຜູ່ຫນຸ່ມ ນຸ່ງແຮ່ງຊ້ຳດູດີ
ມີທັງຮູບກິນນະຣີແອ່ນຟ້ອນ ຢ້ອນປົກເຫລື້ອງຢຽວຫາງ
ມີທັງຮູບກວາງຫວາຍແລນາກນ້ຳ ມີທັງຮູບໄກ່ເກື່ອນກ້ຳແລຫົງສາ
ມີທັງຮູບພຣະຍາມານຜູ່ໃຈບາບ ເປັນທ້າວຜາບດຸສິຕາ
ມີທັງຮູບຣາຊສີເສືອແຜ້ວ ຮູບນາງແກ້ວກອດຊາຍນອນ
ມືຊອນຄໍ່ຈູບແກ້ມ ແຍ້ມໆຫມູ່ກິນນະຣີນະຣອນ
ຮູບສາວຊອນຕາຢ້ຽມເຫລືອດຫາກັນ ມີທັງຮູບພຣະຈັນໃສສ່ອງ
ຮູບພຣະສຸຣິຍະທ່ຽວທ່ອງໄປມາ ມີທັງຮູບອັດສາຍ່າງຍ້າຍ
ມີທັງຮູບແມ່ຮ້າງແມ່ຫມ້າຍໄທ້ຫາຜົວ ມີທັງຮູບງົວງາມອຸສຸພະຣາດ
ຮູບທ້າວອາດພຣະຍາຍົມ ມີທັງຮູບພຣະຍາພຣົມສີ່ຫນ້າ
ມີທັງຫົກຫ້ອງຟ້າແຈມແຈ້ຈ ມີທັງຮູບເສືອເຫລືອງລາຍທຳທ່າຍ
ຮູບມ້າມ່າຍອັດສາ ເປັນວັດກຳຜືນລ້ຳຍິ່ງ
ຄືດັ່ງສິ່ງຜ້າທ້າວໄທ້ທິບຝາກລົງມາ ໃຊ່ຈັກເປັນຂອງໂຍທາແລອຳມາດ
ໃຊ່ຈັກເປັນຂອງປະເທສຣາດທ້າວສາມານ ໃຊ່ຈັກມີໃນຈັກກະວານທຸກແຫ່ງ
ດູພ່ຳແພ່ງພໍແສນດູປະວໍຣະແວນວິເສດ ທ່ໍເກີດໃນປະເທດທ້າວຜູ່ມີບຸນ
ນາງຜຸສດີດາແຕ່ງແລ້ວ ໃຊ້ໃຫ້ຂ້າແກ້ວແກ່ນນຳໄປກຸວາຍ
ແກ່ສາຍສະໄພ້ສາຍມະທີ ກໍມີແລ ....

How long have these many exquisite and complex motifs been in existence? It is possible to say they have existed for at least a thousand years. These motifs were often referred to in the poetry of courtship, proverbs, and oral literature from the time of the Nongsae Kingdom as seen in the chapter entitled; Lao Fabrics: Past and Present. Other evidence can also be found in written literature dating some 500 years back, such as the Palm-Leaf epic of Vetsantra Jataka , written during the reign of King Vijounlarath (1500-1525 A.D.) of Xiengthong Kingdom. This epic poem describes the beauty of a number of fabrics sent by Queen Phousady (mother of exiled prince Phravet) to her daughter-in-law, Mathi, to wear on her homecoming. Other important literary works, Thao Houng Thao Cheuang, estimated to be written before the reign of King Vijounlarath, and the excellent epic poem, Sangsinsai, written during the reign of King Setthathirath of Vientiane (1534-1572), also refer to textiles with these complex and beautiful motifs. These facts are regarded as material evidence of priceless value of Lao antique textiles.

We lack archeological evidence for our current study of the early existence of these motifs in Lao fabrics. We have no fabrics that date back more than two hundred years. The purpose of using spoken and written literature as evidence is to disseminate information and generate discussion with other researchers, particularly foreigners who may not have access to the palm leaf manuscripts on which this literature is written.

It may be argued that one may not treat narration taken from oral and written literature as real representations of the society at the time. Nonetheless, they may be evidence of some truth. Poets and writers described situations by using beautiful poetic language and imaginative intuition. The descriptive narration on the beauty of the fabrics sent by Queen Phoutsady to her daughter-in-law, Mathi, spoke of the colours and hues as well as the motifs on the fabrics. The effect of the description is as good as seeing a painting by a famous artist. To allow readers to better appreciate colour quality, the writers used analogies referring to our immediate environment. When talking about animals on fabrics, they were referred to by their proper names with a description of their body posture such as " flying birds with their wings outstretched" or "*kinnary's* stretched arms in a dancing posture." Stories invoke emotion as well as reveal social values. When talking about a woman, for example, one can understand whether she is a divorcee or a widow, which one cannot do in a painting. But poets, of course, performed their duties by injecting states of emotion, including colours and hues, while describing woven items of clothing so that we, the readers, can see in our mind the magnificent beauty of antique cloth.

(Poem)

In addition to citing common animals like elephants, horses, oxen, buffalo, deer, tigers and wild cocks, literary works also include the mythical creatures already described. Besides these animals, also mentioned are man-made items such as a seafaring boat in human form (a young man's analogy used to tease girls), the four-faced god, a dancing *kinnary*, plants, and flowers. One interesting phrase referred to the "pattern of stream waves and currents." This may well be "pattern of current of the river" and that

ນອກຈາກຊື່ສັດນາໆຊະນິດ ທັງສັດປ່າຂະຫນາດໃຫຍ່ ເຊັ່ນ ຊ້າງ ມ້າ ງົວ ຄວາຍ ກວາງ ເສືອ ຫວາຍ ໄກ່ປ່າ ... ທີ່ຮູ້ຈັກກັນດີແລ້ວ ຍັງມີຊື່ສັດແປກໆ ປະເພດສັດປລາດ ທີ່ມີໃນນິທານ ເຊັ່ນ ມອມ ສີຫະຣາດ ຄຸຫຣາດ (ພະຍາຄຸດ) ນົກຫັດສະດິລິງ ມັງກອນ ນາກ ແລະອື່ນໆ ນອກຈາກ ລິງລາຍທີ່ເປັນສັດນີ້ແລ້ວ ຍັງມີຊື່ຂອງສິ່ງກໍ່ສ້າງ ເຊັ່ນ ເຮືອສະເພົ້າ ຮູບຄົນ (ບ່າວຢອກສາວ) ພະພົມ ກົນນະຣີພວມ ແອ່ນຟ້ອນ ... ມີລາຍພືດພັນ ທີ່ເປັນດອກ ເປັນເຄືອ ເປັນຂໍ່ ດອກພວມຈໍ່ ພວມບານກໍມີ ສິ່ງນຶ່ງທີ່ຫນ້າສົນໃຈກໍແມ່ນ ປະໂຫຍກທີ່ວ່າ " ມີທັງລະລອກນ້ຳສາຄອນ " ຊຶ່ງ ອາດຈະແມ່ນລາຍກະແສນ້ຳ ທີ່ພັດທະນາ ປ່ຽນຊື່ມາເປັນ **ລາຍນ້ຳໄຫລ** ຫລືຫລົບເຝື້ອ ໃນສົ້ນຢຽບເກາະ ຂອງຜີ້ນ້ອງ ໄຕລື້ ທາງເມືອງຮຸນ ເມືອງພຽງ ບໍ່ແກ້ວ ຫ້ວຍຊາຍ... ກໍເປັນໄດ້ ສ່ວນສີກໍເຫັນໄດ້ວ່າມີຄົບທຸກສີ ແລະປຽບທຽບ ໃຫ້ ເຫັນສີນັ້ນໆແຈ່ມແຈ້ງ ເຊັ່ນວ່າ ຂຽວ ຄື ປີກແມງຄັບ ແດງຄື ທອງແດງເຜົ່າ ຫລືນ້ຳຄັ່ງໃສ່ໃນກ້ວຍຄຳ ອອນ ຄືກີບດອກບົວ ເຫລືອງ ຄືດອກບຸນນາກ ຫລືສຸຣະພີ ນອກນີ້ ຍັງບອກ ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ມີໄຫມເງິນ ໄຫມຄຳສອດແສ່ວຕື່ມ ແລະຜ້າບາງຊະນິດ ບໍ່ໄດ້ເຮັດດ້ວຍຝ້າຍ ຫລື ໄຫມ ແຕ່ເຮັດດ້ວຍ ເປືອກໄມ້ເຊິ່ງ ອາດແມ່ນ ຜ້າປໍ້ມັ້ງ ຂອງເຜົ່າມ້ົ້ງ ແລະບາງຢ່າງກໍວ່າ ມາແຕ່ຕ່າງປະເທດ

ຜ້າລາວ -ໄຕ

ເວົ້າສະເພາະການສ້າງລິງລາຍໃສ່ຜ້າໃນເວລາຕ່ຳແລ້ວ ເຫັນວ່າຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມ ຄືລາວໄຕ ນີ້ໄດ້ພັດທະນາສີມືໃນ ການສ້າງລິງລາຍໄດ້ກວ້າງຂວາງ ແລະຫລາກຫລາຍ ສົມຄວນ ແລະວິທີ ທີ່ອຳນວຍການປະດິດລາຍນີ້ ອາດຈະ ແມ່ນວິທີຍິດ ແລະຈົກ ເພາະເທົ່າທີ່ສັງເກດເບິ່ງຜ້າແພບູ ຮານທີ່ມີລິງລາຍສັບສົນລະອຽດນັ້ນ ແມ່ນຜ້າແພທີ່ຕ່ຳ ດ້ວຍວິທີຍິດ ແລະຈົກນີ້ຫລາຍກວ່າຫມູ່ ດັ່ງນັ້ນໃນທີ່ນີ້ ຈຶ່ງຈະຂໍເວົ້າເຖິງແຕ່ລາຍຈົກເດັ່ນໆບາງ ອັນເຊັ່ນ ລາຍສັດປະເພດເຫນືອຈິງ ຄືເປັນສັດໃນນິທານ ຫລື ຕຳນານ ເຊິ່ງພໍຈະຈັດແບ່ງອອກເປັນສອງກຸ່ມໃຫຍ່ໄດ້ດັ່ງນີ້ :

ກ. ສັດປະຫລາດໃນນ້ຳ ທີ່ມີລິດເດດ : ເງືອກ ນາກ ລວງ ເຍື້ອ ມັງກອນ

ໃນຄວາມເຊື່ອຂອງຊາວລາວໄຕກໍຄືທຸກຊົນເຜົ່າໃນອາຊີ ຕາເວັນອອກ ແລະຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ ສ່ວນຫລວງຫລາຍ ບໍ່ວ່າຍີ່ປຸ່ນ ຈີນ ວຽດນາມ ລາວ ໄທ ຂະເຫມນ ຕ່າງກໍມີ ຕຳນານນິທານຂອງຕົນ ກ່ຽວກັບເງືອກງູໃຫຍ່ ທີ່ມີ ລິດເດດ ຕົວນີ້ ແລະເປັນທີ່ຫນ້າສັງເກດວ່າ ຄຳສັບທີ່ເປັນຊື່ ກໍອອກ ສຽງໃກ້ຄຽງ ກັນຫລາຍ ຄື ຄຳລາວວ່າ **ລວງ** ວຽດນາມວ່າ **ລອງ** (ອ່າວຮ່າລອງ/ກີວລອງທີ່ແປວ່າ ອ່າວງູ) ຈີນວ່າ **ເລ້ງ** ຫລື **ຫລົ້ງ** ແລ້ວແຕ່ເຂດ ຍີ່ປຸ່ນວ່າ **ລີວ** ຄວາມເຊື່ອຮ່ວມ ກັນອັນນັ້ນ ກໍຄືຄວາມນັບຖືວ່າ **ນາກ** ຫລື **ລວງ** ນີ້ ແມ່ນ ບັນພະບຸລຸດຂອງຕົນ ເຜົ່ານຸ່ມີບຸນຄຸນຕໍ່ມະນຸດ ເປັນຜູ້ປົກປ້ອງ ຄຸ້ມຄອງ ຕຳນານນຶ່ງກ່ຽວກັບກຳເນີດຊາດລາວ ເລົ່າວ່າ ບັນພະບຸລຸດຂອງພວກອາຍຫລາວ (ລາວບູຮານ) ແມ່ນ ເງືອກໃຫຍ່ຕົນນຶ່ງໃນແມ່ນ້ຳຂອງ (ພົງສາວະດານລາວ, ສີລາວິຣະວົງສ໌ ກະຊວງສຶກສາທິການ1973) ຄວາມເຊື່ອ ຮ່ວມກັນອີກຢ່າງນຶ່ງສະແດງອອກຢູ່ ບ່ອນລາຍສັກ ຕາມຕົນຕົວຂອງຜູ່ຊາຍຊາວອາຊີ ເຊັ່ນ ຄົນຈີນ ວຽດ ນາມ ລາວ ໄທ ລາຍສັກນຶ່ງທີ່ ໄດ້ຮັບຄວາມນິຍົມສູງແມ່ນ ລາຍນາກ ຫລື ມັງກອນ ນັ້ນເອງ. ນອກນີ້ ສຳລັບຄົນລາວ ຄວາມເຊື່ອນີ້ ຍັງສະທ້ອນອອກຢ່າງຈະແຈ້ງຢູ່ໃນນິທານພື້ນ ເມືອງ ເລື່ອງສຳຄັນໆຂອງຊາວລາວໄຕຫລາຍເລື່ອງ ເຊັ່ນ ເລື່ອງຂຸນທຶງຂຸນເທືອງ ເລື່ອງສັງສິນໄຊ ທ້າວຜາແດງກັບ ນາງໄອ່ ນິທານເຫລົ່ານີ້ ມີຕົວລະຄອນສຳຄັນ ເປັນນາກ ຫລື ງູໃຫຍ່ ທີ່ສາມາດມີສຳພັນເພດກັບມະນຸດ ບໍ່ຕ່າງຫຍັງກັບ ສັດທີ່ເປັນເຊື້ອຊາດດຽວກັນ ເຊັ່ນ ນາງແອກໄຄ ທີ່ເປັນນາງ ລວງ ຫລື ງູ ໄດ້ເອົາກັບທ້າວຂຸນເທືອງ (ເລື່ອງ ຂຸນທຶງ ຂຸນ ເທືອງ) **ທ້າວວະຣຸນນະຣາດ** ພະຍານາກແຫ່ງເມືອງບາ ດານ ໄດ້ເອົາກັບ**ນາງສີດາຈັນ** ລູກສາວຂອງນາງ ສຸມຸນທາ ກັບຍັກກຸມພັນ (ເລື່ອງສັງສິນໄຊ) ແລະທ້າວພັງຄີລູກຊາຍ ພະຍານາກ ທີ່ປອມຕົວເປັນກະຣອກດ່ອນມາມັກນາງໄອ່ ລູກສາວພະຍາເມືອງມະນຸດ ແຕ່ເກີດເຂົ້າໃຈຜິດກັນເຮັດໃຫ້ ເກີດສົງຄາມໃຫຍ່ບ້ານເມືອງຫລົ້ມຈົມ (ເລື່ອງທ້າວຜາແດງ ກັບນາງໄອ່) ນອກນີ້ກໍຍັງມີນິທານປາກເປົ່າອີກຫລວງ ຫລາຍ ທີ່ເວົ້າເຖິງຄວາມສຳພັນອັນດີງາມ ລະຫວ່າງຄົນ ລາວ ໄຕ ຜູ່ມັກປຸກເຮືອນຢູ່ຕາມຫ້ວຍຮ່ອງ ລ່ອງແມ່ນ້ຳລຳເຊ ໃຫຍ່ໆ ກັບທ້າວນາກ ສາວງູ ຜູ່ມີລິດເດດທີ່ສາມາດ ໃຫ້ການ ຄຸ້ມຄອງຊ່ອຍເຫລືອ ຄວາມເຊື່ອອັນນີ້ ສືບທອດມາເຖິງຍຸກ

later evolved into what is known as "pattern of river flows" or "layers of clouds." This pattern is seen on the *sinh* (skirt) of *Leu* women of the districts of Houn, Phiang, Bokeo, and Houaysai. All colours are mentioned. To help readers see more clearly, the immediate environment of the reader is used to describe the colours. For example, poets described the colour green as the wings of a specific beautiful flying insect, the colour red as fired red copper or as lacquer liquid in a gold bowl, purple as lotus petals, and yellow as particular kinds of flowers. The description also talks of silver and gold threads interlacing in the texture of fabrics. Readers are told that some types of fabrics are not made of cotton or silk, but made of tree bark that may be hemp, a fabric used by Hmong people. Some, we are told, are from foreign lands.

Sources of imagination: Legends and tales

Creating woven motifs is a skill that the Lao-Tai group has developed quite extensively and with great diversity. Studies reveal that the continuous and discontinuous supplementary weft methods were used to make such patterns. From our observation, most detailed antique fabrics with complex motifs were made using these methods. Here, however, only some outstanding discontinuous supplementary weft motifs of surreal animals will be elaborated here. These are animals of legends or tales, which may be classed into two types, aquatic and land animals.

Supernatural aquatic animals: Dragon or powerful serpent

Lao-Tai and other ethnic peoples in the East and Southeast Asia, whether Japanese, Chinese, Vietnamese, Lao-Tai or Cambodian, have legends and tales of their own about serpents with magical powers. It is notable that the name for this aquatic animal sounds similar in all the languages. The Lao name is *Luang*; the Vietnamese name is *Long*. The Chinese name is *Leng* or *Long* depending on the region. Japanese call it *Liou*. All seem to share the common belief that water serpent is in fact their ancestor to whom the people owe a debt of gratitude. The snake has protected them. One legend about the birth of the Lao nation tells that the ancestor of ancient Lao was a large Mekong River serpent. Asian men of many nationalities often choose to decorate themselves with tattoos of this powerful creature.

For the Lao people, this belief is clearly demonstrated in some important folk tales of Lao-Tai such as Khoun Thoung Khoun Theuang, Sangsinhsai, and Thao Phadaeng Nang Ai. In these stories, the powerful snake can have sexual relations with humans as if they were of the same race. Cases in point are Nang Eik-khai, a magical serpent, is married to Thao Khoun Theuang (Khoun Thoung Khoun Theuang). Thao Varounnarath, the serpent prince of the underwater world, was married to human princess, Nang Sidachanh, (Sangsinhsai epic). Phangkhi, a son of the lord serpent, changed into an albino squirrel which fell in love with Nang Ai, daughter of the King of Khom City. The misunderstanding resulted in a large scale war and destruction (Thao Phadaeng Nang Ai epic). Many oral

ປັດຈຸບັນຢ່າງຫນຽວແຫນ້ນ ເຊັ່ນຜາກົດການຫນ່ວຍໄຟລອຍ ຂຶ້ນຈາກຫນ້ານ້ຳຂອງ ໃນຄືນມື້ເພັ້ງ ເດືອນ11 ນັ້ນ ປະຊາ ຊົນລາວ ຕາມສອງຝັ່ງຂອງກໍ່ຖືວ່າແມ່ນບັ້ງໄຟຂອງພະຍາ ນາກ ໃນແມ່ນ້ຳຂອງ

ຄວາມເຊື່ອເກົ່າແກ່ອັນນີ້ ຝັງໃຈຊາວລາວໄຕ ມາດົນ ນານຫລາຍຮ້ອຍ ຫລາຍພັນປີແລ້ວ ແລະມັນກໍສະແດງ ຕົວອອກຢ່າງງົດງາມ ດ້ວຍສີມືການຕ່ຳຫູກ ຂອງແມ່ຍິງ ເຜົ່າລາວໄຕ ມັນໄດ້ກາຍ ເປັນລິງລາຍປະດັບເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ ຜ້າກັ້ງ ຫນ້າຫມອນ ເຄື່ອງໃຊ້ທີ່ເຮັດດ້ວຍຜ້າຕ່ຳອື່ນໆ ຢູ່ໃນ ຄອບຄົວຊາວລາວໄຕຕະຫລອດມາ ທັງມີຄວາມເຊື່ອກັນໃນ ບາງທ້ອງຖິ່ນວ່າ ລາຍເງືອກ ນາກນີ້ ສາມາດປົກປ້ອງ ຄຸ້ມຄອງຜູ່ນຸ່ງ ຜູ່ໃຊ້ ໃຫ້ລອດພົ້ນຈາກໄພພິບັດໄດ້ (ລາຍລະ ອຽດ ເບິ່ງຮູບລາຍຕ່າງໆ) ຊ່າງຕ່ຳຫູກພື້ນເມືອງລາວ ໄຕ ແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນມີສັບສະເພາະເອີ້ນລາຍສັດ ປະເພດເງືອກງູ ນີ້ ຕ່າງກັນຕາມບາງລັກສະນະບາງຢ່າງ ເຊັ່ນ ເອື້ອ ຈະບໍ່ ມີຫົວ ສ່ວນນາກຈະມີຫອນ ລວງ ມີຂາມີຕີນ ມັງກອນມີ ຫນວດ ເລັບ ແລະເກັດ

ຄຳວ່າ ເງືອກແລະລວງ ແມ່ນຄຳສັບ ດັ້ງເດີມຂອງລາວ ທີ່ຫມາຍເຖິງງູໃຫຍ່ ງູຜີ ມີຫອນ ມີອຳນາດວິເສດ ສ່ວນຄຳ ວ່ານາກ ມາຈາກພາສາ ປາລີ ວ່າ ນາຄະ ຊຶ່ງກໍຫມາຍຖຶງ ເງືອກນັ້ນເອງ ແຕ່ເປັນສັບປັດຊະຍາມານຳສາສະຫນາ ພາມ ແລະພຸດ ພາຍຫລັງເມື່ອຊາວລາວ ຫັນມານັບຖືພາມ ແລະພຸດກໍເລີຍເອີ້ນຊື່ງູໃຫຍ່ ໄປນຳຄຳປາລີ ວ່າ ນາກ ຫລື ນາຄາ ເກືອບກຸ້ມຄຳລາວດັ້ງເດີມໄປ ໂຊກດີວ່າ ຄຳສັບ ເຫລົ່ານີ້ ຍັງໃຊ້ກັນໃນວົງການຕ່ຳຫູກ ສ່ວນຄຳວ່າ ມັງກອນ ກໍມາຈາກພາສາປາລີ ແລະສັນສະກຣິດວ່າ ມະກອນແຕ່ ມັງກອນ ຈະມີຂາຫນວດ ແລະເກັດ ຄືດັ່ງປາກົດໃນຜ້າແພ ຂອງຈີນ ແລະວຽດນາມ ສ່ວນຢູ່ໃນຜ້າແພລາວ ບໍ່ໄດ່ເຫັນ ມີຫລາຍ ແລະບໍ່ເປັນທີ່ນິຍົມກັນເທົ່າໃດ

ໃນ**ມະຫາການທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ** ວັນນະກັມເອກຂອງ ລາວ ພັນລະນາລາຍທຸງເຄື່ອງບັນນາການ ແລະຜ້ານຸ່ງ ແພຖື ຂອງທ້າວເຈືອງ ທີ່ມີທັງຄຳວ່າລວງ ທັງນາກ ທັງເອື້ອ ຢູ່ຫລາຍຕອນ ດັ່ງຕົວຢ່າງ ທີ່ຍົກມາລຸ່ມນີ້:

(1) ປະຄຶແກວຫຸ້ມ ລາຍ**ລວງ**ເລັຍກວ່າ
(ລາຍທຸງຂອງທ້າວກວ່າ ມີລາຍລວງ)

(2) ພິເສດພ້ອມຄຸບເຄື່ອງ ບັນນາການ
(ເຄື່ອງພິເສດທີ່ນຳມາຕ້ອນ ມີຄົບທຸກຢ່າງ)
ມະຫານິນຄວນຄ່າຄຳ ພັນກ້ອນ
(ມີທັງແກ້ວນິນ ລາຄາຫໍ່ຄຳພັນກ້ອນ)
ຮົ່ງໆເຫລື້ອມປານແສງ ສຸຣິເຍດ
(ແສງຮຸ່ງພໍປານແສງຕາເວັນ)
ທັງທ່ອນຜ້າລາຍເອື້ອ ຄ່າຄຳ
(ມີທັງຜ້າເປັນຕ່ອນລາຍເອື້ອ ຄ່າແພງພໍປານຄຳ)

(3) ລາຍນາກກ້ຽວກ້ຽວກອດ ສິນໂຄມ
(ລາຍນາກກອດກ້ຽວກັນເປັນຄູ່)

ນອກຈາກຊື່ລວມໆແລ້ວ ຊ່າງຕ່ຳລາວໄຕໃນທ້ອງຖິ່ນ ຕ່າງໆຢູ່ ສ.ປ.ປ.ລາວ ຍັງມີຊື່ຍ່ອຍເອີ້ນລາຍພວກນີ້ອີກ ຕາມລັກສະນະເດັ່ນໆຂອງມັນ ເຊັ່ນວ່ານາກມານໄຂ່ ງູນອນຫ່າງ ເງືອກນອນແລ້ງ ນາກເຊີງ ນາກຫາມສົນ ນາກນ້ອຍ ນາກໃຫຍ່ ນາກທ້ອງສີງ (ລາຍລະອຽດ ເບິ່ງບົດ ຊື່ລາຍ) ສ່ວນມັງກອນນັ້ນ ປາກົດໃນວັນນະຄະດີ ເລື່ອງພຣະ ເວດ ແຕ່ບໍ່ບັນຍາຍວ່າມີຮູບຮ່າງລັກສະນະແນວໃດ ແຕ່ບອກ ວ່າມັງກອນກຸມນາກຢູ່ ນັກຄົ້ນຄ້ວາບາງຄົນ ມີຄວາມເຫັນ ວ່າ ລາຍມັງກອນນີ້ ໄດ້ຮັບອິດທິພົນຈີນ

ຂ. ສັດປະຫລາດເທິງບົກ : ລາຍຊ້າງ-ສີງ ຫລື ສີໂຫ / ສີຫະຣາດ ຣາຊະສີ ຄຸຊສີງ

ຄຳສັບເຫລົ່ານີ້ ຫມາຍເຖິງສັດເຄິ່ງຊ້າງເຄິ່ງສີງທີ່ກາຍ ເປັນລາຍເດັ່ນອີກອັນນຶ່ງຢູ່ໃນຜ້າແພບູຮານຂອງຊົນເຜົ່າ ລາວໄຕພາກເໜືອ ສ່ວນໃຫຍ່ປາກົດໃນລາຍຂິດ ແລະຈົກ ທີ່ວ່າເປັນ ຊ້າງ-ສີງ ກໍຍ້ອນວ່າມີຫົວເປັນຊ້າງ (ເພາະມີ ງວງ) ແລະຮ່າງຄືງເປັນສີງ ຊ່າງຕ່ຳຫູກພື້ນເມືອງຫລາຍ ບ່ອນ ເອີ້ນວ່າ**ສີໂຫ** ສ່ວນໃນຄຳຜະຫຍາກ້ຽວສາວໄຕແດງ ວ່າ**ຊາໂຫ** ເຊິ່ງຄົງແປງສຽງມາຈາກຄຳປາລີ ວ່າສີຫະຣາດ ຫລື ຣາຊະສີນັ້ນເອງ ເຊັ່ນດຽວກັນ ຊື່ເຫລົ່ານີ້ຜາກົດຢູ່ໃນທັງ ວັນນະຄະດີປາກເປົ່າ ຄຳກ້ຽວສາວ ແລະວັນນະຄະດີຂຽນ ຫລາຍເລື່ອງເຊັ່ນເລື່ອງສັງສິນໄຊ ມີທ້າວສີໂຫ ທີ່ເປັນອ້າຍ ໃຫຍ່ ຄຳບັນຍາຍເວລາເກີດເວົ້າວ່າ :

ເລັຍເລົ່າເຫັນອ່ອນນ້ອຍ ເປັນຮູບ**ຣາຊະສີ**
ງວງງາປະຈິດ ດັ່ງຄຳຄືແຕ້ມ
ອາການນີ້ ເຫັນມາມີຕ່າງ...

traditions speak of good relations between Lao-Tai people, who like to build their houses along the big streams and rivers, and who fall in love with magically powerful male or female water serpents that protect and help them. This belief has been transferred from generation to generation and remains strong to this day.

A case in point is the appearance of fireballs floating on the surface of the Mekong River on the full moon night of the eleventh lunar month. On this occasion, Lao people along both sides of the river believe that these are the rockets of the King Serpent of the underwater world of the Mekong. This ancient belief has been imprinted on the hearts of Lao-Tai people for thousands of years and it is beautifully depicted in their art of weaving. This powerful water serpent has become a motif that decorates clothes, curtains, pillow cases, and other fabric household items. It is believed in some regions that this serpent motif can protect the users from danger (for more details, please refer to chapter 11on terms used for predominant motifs). Traditional Lao-Tai fabric weavers, depending on where they are from, call this type of snake by different names. These names include *Eua,* serpent with no crest, *Nark,* crested serpent, and *Luang,* serpent with legs and feet.

The terms *Eua* and *Luang* are old Lao words, which mean mythical serpent and crested serpent possessing spiritual powers respectively. *Nark* derives from a Pali word, *Naga,* which means the same as *Ngeuak* or serpent. It is a philosophical and religious term from Hinduism and Buddhism. When these religions were introduced, the Pali language terms *Nark* or *Naga* were applied to the big serpent. Fortunately, the old word was saved by weavers. *Mangkorn* is also a Pali word: *makorn.* But *mangkorn* has legs, whiskers and scales as depicted on Chinese and Vietnamese fabrics.This is not commonly found on Lao fabrics and it is not as popular here. The greatest Lao epic Thao Houng Thao Cheuang describes the patterns of Cheuang's flag, gifts and clothes that he wore. Here the terms *luang, nark*, and *eua* are used in many places.

In addition to the generic names, Lao-Tai people in various parts of the Lao PDR today have other names for variations on these motifs. These variations include the following: *nark manh khai* (*nark* laden with eggs in her fertile period), *ngou non hang* (serpents sleeping a distance apart), *ngeuak non laeng* (sleeping serpent), *nark seung* (copulating serpents), *nark ham sonh* (serpent carrying pines), *nark noi* (small serpent), *nark gnai* (big serpent), *nark thong sing* (nark with belly of a lion). (For details of this, please refer to chapter 11.)

The term *mangkorn* can be found in the Sangsinhsai epic, but the animal is not described. It simply says that the *mangkorn* grabs hold of *nark.*

Supernatural land animals: Elephant-lions and horse-deer

The elephant-lion became one of the important weaving motifs of Lao -Tai people in the north. Most of this pattern is made by continuous and discontinuous supplementary weft. Words used to refer to the creature are *siho, siharath, rajasee,* and *khoutsasy.* It is called elephant-lion because it has an elephant head with tusks and a lion body. Weavers in many places call it *siho.* When it is found in the language of courtship of the Tai-Daeng, it is referred to as *saho,* which may

ແລະຕອນນຶ່ງ ວ່າ :

ເມື່ອນັ້ນພູບານເຈົ້າ ທົ່ງເມືອງເມີນຜໍ່
ເລັ່ງລູກແກ້ວ ກືລ້ານແມ່ເມືອງ
ເຫັນຫລາກດ້ວຍ ໂດຍຮູບຣາຊະສີ...

ຕອນພະອິນຂຽນສະຫລາກ ໃສ່ຊື່ ຕິດຝາກ້ຳ ບອກວ່າ:

ອິນກໍໃສ່ຊື່ນ້ອຍ ໃນເລກລານຄຳ
ຊື່ວ່າສັງສິນໄຊ ໂລກລືຣິດທິກ້າ
ອັນວ່າບຸດຕາເຈົ້າ ຈັນທາບາງພີ່
ຊື່ວ່າ **ສີຫະຣາດ**ທ້າວ ໄຫນ້ອມຂາບຂາມ...

ຈະເຫັນວ່າ ສີໂຫ ສີຫະຣາດ ຣາຊສີ ນັ້ນຫມາຍເຖິງສັດຊະນິດຣ່ວມກັນ ນິທານອື່ນໆທີ່ເວົ້າ ເຖິງຊ້າງທີ່ມີລິດເກັ່ງກ້າ ກໍມີອີກ ເຊັ່ນເລື່ອງກ່ຳພ້ານບາງງາ ທີ່ພະຍາຊ້າງໄດ້ມອບງາ ໃຫ້ທ້າວກ່ຳພ້າ ເປັນການທົດແທນບຸນຄຸນ. ເລື່ອງນາງຜົມຫອມ ທີ່ມີພໍ່ເປັນພະຍາຊ້າງ ມີລິດເດດແຂງແຮງພາລູກສາວ ໄປຢູ່ປ່ານຳ ... ໃນຄວາມຄິດ ຄວາມເຊື່ອຂອງຊາວລາວ ຊ້າງ (ຊ້າງແທ້) ເປັນສັດຊະນິດນຶ່ງ ທີ່ໃກ້ຊິດມີບຸນຄຸນຕໍ່ຄົນ ເປັນສັດທີ່ມີພະລັງ ມີບົດບາດໃນດ້ານສົງຄາມ ຊ້າງເປັນກຳລັງສຳຄັນ ຂອງກອງທັບ ອານາຈັກໃດນຶ່ງ ຈະຮຸ່ງເຮືອງເຂັ້ມແຂງ ກໍດ້ວຍການຮົບເຮວເທິງຫລັງຊ້າງ ຂອງກະສັດທີ່ເປັນແມ່ທັບໃຫຍ່ ເຊິ່ງໂດຍທົ່ວໄປ ມັກຈະມີຊ້າງຄູ່ປາລະມີຄ້າຍໆກັບວ່າ ເກີດມາຄູ່ກັນ ດັ່ງຢູ່ ໃນວັນນະຄະດີ ເລື່ອງທ້າວຮຸ່ງ ທ້າວເຈືອງ ເວລາທ້າວເຈືອງເກີດ ກໍມີປະຊາຊົນເອົາຊ້າງຊື່ພານຄຳມາກວາຍ ແລະຊ້າງຕົວນັ້ນ ກໍຢູ່ຄຽງຂ້າງພະອົງທຸກໆຄັ້ງທີ່ອອກຮົບເສີກ ໃນສະໄໝມບູຮານ ກອງທັບຊ້າງ ໄດ້ຊື່ວ່າເປັນພາກສ່ວນສຳຄັນສຸດໃນກອງທັບ ເຊັ່ນໃນສະໄໝມພະຍາຟ້າງຸ່ມ ປະຫວັດສາດບໍ່ພຽງແຕ່ ບັນທຶກຊື່ແມ່ທັບນາຍກອງຜູ່ສຳຄັນ ແຕ່ຍັງບອກກ່າວຈະແຈ້ງວ່າ ແຕ່ລະຄົນມີຊ້າງປະຈຳຕົວຊື່ຫຍັງ ສິ່ງດັ່ງກ່າວຢັ້ງຢືນຈະແຈ້ງວ່າ ຄົນລາວມີຄວາມໃກ້ຊິດ ກັບຊ້າງມາແຕ່ບູຮານນະການ ສະພາບຄວາມເປັນຈິງດັ່ງກ່າວ ບວກໃສ່ກັບຄວາມເຊື່ອ ທີ່ມີມາແຕ່ເດີມດຳບັນ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງຊ່າງຕ່ຳຫູກລາວ ສ້າງຈິນຕະນາການ ເຮັດຮູບຊ້າງທີ່ມີລັກສະນະແປກປະຫລາດ ຢ່າງນັ້ນຂຶ້ນເອງ ຫລືອາດຈະກ່າຍແບບຈາກສິລປະອື່ນໆເຊັ່ນ ໄມ້ຄວັດ ຫລື ຮູບດິນປັ້ນຕາມຫໍໂຮງສາສະນະສະຖານ ຜາສາດຫິນອື່ນໆ

ມອມ - ອາຊະໄນ : ມ້າວິເສດ

ມອມກັບອາຊະໄນ ແມ່ນມ້າທີ່ມີລັກສະນະຕ່າງ ຈາກມ້າທຳມະດາເລັກນ້ອຍ ຫລາຍຄົນເວົ້າວ່າ ມອມ ກັບ ສິງ-ຊ້າງ ຫລື ສີໂຫ ແມ່ນອັນດຽວກັນ ແຕ່ເທົ່າທີ່ສຶກສານຳບົດວັນນະກຳຂຽນນີ້ ສະແດງວ່າບໍ່ແມ່ນອັນດຽວກັນ ເຊັ່ນຄຳພັນລະນາຊື່ລາຍຜ້ານຸ່ງຂອງທ້າວເຈືອງ (ວັນນະຄະດີຄຳກອນທີ່ຄາດຄະເນວ່າຄົງແຕ່ງຢູ່ໃນລະຫວ່າງສະຕະວັດທີ 13-16) ໃນມະຫາກາບ ທ້າວຮຸ່ງ ທ້າວເຈືອງ ຕອນນຶ່ງວ່າ :

ລາຍບົວກ້ຽວສິງມອມ ມຽງມ່າຍ
ທົ່ງຢູ່ເຄົ້າດູເຂັ້ມ ຄາບຫລຽວ

ໃນກອນຣ່າຍ ເລື່ອງເວດສັນຕຣະ ກໍຈຳແນກຄືກັນ ດັ່ງວ່າ :

ມີທັ້ງຄຸທຣາດບິນຜ້າຍບົນ ທົ່ງສາກໍຣະວີກ
ທັດສະດິລິງ ເສືອ ສິງ ມອມມ່າຍ
ກະຕ່າຍແລະເຍືອງຜາ

ຄຳບັນຍາຍເຫລົ່ານີ້ ຢັ້ງຢືນວ່າ ມອມ ຕ່າງຈາກສິງຊ້າງ ໃນຕິນສິ້ນຈົກ ແລະຂິດ ໄຕພວນ ມອມມີຫນ້າຕາຄ້າຍຄືມ້າ ຫລາຍກວ່າຊ້າງ ອາດເປັນຈິນຕະນາການ ສ້າງຮູບມ້າວິເສດ ໃຫ້ຕ່າງຈາກມ້າທຳມະດາກໍເປັນໄດ້

ຄົນ ທະນີ ລາຍກົບ

ລາຍຄົນທະນີ ຫລື ຄົນກົບ ເອີ້ນຕ່າງກັນຕາມທ້ອງຖິ່ນ ນັກຄົ້ນຄວ້າຕ່າງປະເທດ ໃຫ້ຄວາມເຫັນວ່າ ລາຍນີ້ເກົ່າແກ່ມີມາຫລາຍພັນປີ ຕາມຄວາມເຊື່ອຂອງຄົນບູຮານ ໃນອາຊີທີ່ຖືເອົາການປູກເຂົ້າເຮັດນານ້ຳຝົນ ເປັນການທຳມາ ຫາລ້ຽງຊີບຕົ້ນຕໍ **ລາຍຄົນກົບ** ເປັນສັນຍະລັກຂອງນ້ຳຝົນ ກົບເປັນຕົວແທນຂອງການສືບພັນຄວາມອຸດົມສົມບູນ ຊ່າງຕ່ຳຫູກລາວໃນບາງທ້ອງຖິ່ນເອີ້ນວ່າ ທະນີ-ຄົນ (ຊົນເຜົ່າໄທດຳ) ການທີ່ຊ່າງຕ່ຳຫູກເຮັດລາຍທະນີໃສ່ຜ້າຕ່ຳ ກໍ້ຍ້ອນມີເລື່ອງເລົ່າວ່າສະໄໝມນຶ່ງ ຄົນອຶດເຂົ້າປາອາຫານ ຄອບຄົວນຶ່ງມີລູກຫລາຍຄົນ ພໍ່ແມ່ຢ້ານລູກອຶດຕາຍ ຈຶ່ງພາລູກໄປໂຜດ ໄວ້ໃນປ່າ (ປ່າຍ່ອມມີຫມາກໄມ້ ຫົວມັນ ພໍຊອກກິນໄດ້ສະເໜີ) ແມ່ທະນີໂຕນຶ່ງມາພໍ້ເດັກນ້ອຍ ເລີຍຫາຫມາກໄມ້ ຫົວເຜືອກ ຫົວມັນມາສູ່ກິນ ຈົນເດັກນ້ອຍໃຫຍ່ລອດຕາຍ ຜ່ານໄປຫລາຍປີ ຟ້າຝົນດີ ເຂົ້າໃນນາປາໃນນ້ຳ ອຸດົມສົມບູນຂຶ້ນ

have derived from the Pali language words *siharath* or *rasasee*. These words are found in other oral literature, especially the poetry of courtship, and in written literature such as the Sangsinhsai epic which calls the creature a *siho*.

(Poems)

On studying Lao literary works, one can see that the terms *siho, siharath* and *rasasee* all refer to the same creature. There are other stories that talk about their magnificent power. These include "Khampha Nang Nga" (trans. "The Orphan and the Ivory Princess"). In this story, the King Elephant presents an orphan with its ivory as a token of his indebtedness. Another story is "Nang Phom Hom" (trans. "Perfumed Hair Lady") saying that there were a girl and her father, an invincible elephant, who lived in the forest. The Lao words for the King elephant and the invincible father elephant are *rasasee* and *siho*, respectively. Lao people believe that real elephants are close to humans and have done great deeds for human beings. They are animals of great strength and played important roles in wars, which determined the power and reach of civilisations. From the backs of their elephants, Kings, the commanders of their armies, fought their wars. Generally, elephants were born as mascots of great kings as if each pair were born for each other. The epic *Thao Houng Thao Cheuang* tells that at Cheuang's birth, a commoner presented him with an elephant named Phankham. Each time there was a war, the King and Phankham would be together fighting enemies. In ancient times, elephant units played the most crucial part in the armed forces' performance. For example, during King Fa Ngum's reign, the historical accounts name not only the army's commanders, they also name their personal elephants. This shows that Lao people have been very close to elephants for a long time.

It is probably that have influenced Lao women weavers, in their depiction of elephants in the woven fabrics. They might have also reproduced them from other art forms such as woodcarving, or sculptured figures at religious buildings or castles.

Mom pattern: Magical Horse

Horses have long been domesticated in Laos. Horses are as close to people as elephants are. In centuries past, elephants and horses played crucial roles in military expeditions. In all parts of the country horses are prominently depicted on woven fabrics. Flying horses were magical animals born to serve heroic male characters in various stories. In the Lao literary works, magical horses performed many essential tasks to help the heroes. Hence, in the Lao consciousness horses are good and loyal and people can depend on them. It is possible that Lao women remembered these stories as they created motifs known as *mom* on fabrics. Some people confuse the lion (*sing*), elephants (*sang*) or the *siho* with the *mom*. But in the narration of great epics such as the description of the clothes *Cheuang* wore in the poem above, these names do not always refer to the same animal. This illustrates that the ,*sing, siho* and *mom* are different animals with different patterns.

Poem 1

Poem 2 *Vetsandra Jataka*

ພໍ່ແມ່ຄຶດຮອດລູກ ຈຶ່ງໄປຊອກຫານຳເອົາກັບມາຢູ່ບ້ານ ແລະ ໄດ້ຮູ້ວ່າມີແມ່ທະນີ ຄ່ອຍຊ່ອຍດູແລລູກ ກໍຮູ້ສຶກເປັຍບຸນຄຸນ ຈຶ່ງໄດ້ຕ່ຳເຮັດລາຍໂຕທະນີໃສ່ໄວ້ເບິ່ງ ແລະບອກກ່າວ ກັນຕ່ໆມາ ລາຍທະນີຫລື ຄົນກົບ ເປັນລາຍນຶ່ງ ທີ່ແຜ່ກະຈາຍຫລາຍໃນຜ້າແພພື້ນເມືອງ ຂອງຊາວອາຊີ ພາກຕາເວັນຕົກກ້ຳໃຕ້ ເຊັ່ນໃນຜ້າລາວໄຕ ກຳພູຊາ ອິນໂດເນເຊຍ ຊົນເຜົ່ານ້ອຍ ພາກໃຕ້ຂອງຈີນ

ລາຍນົກ : ຫົງ ຮ້ຽ ຫັດສະດິລິງ

ລາຍນົກເປັນລາຍນຶ່ງທີ່ປາກົດຫລາຍໃນແຜ່ນແພບູຮານລາວ ເທົ້າເຖິງປັດຈຸບັນ ໃນຕົວຈິງ ນົກເປັນ ສັດງາມຫນ້າຮັກ ຫົງ ອົບປີກ ອົບຫາງ ລະບາຍສີຢ່າງງົດງາມ ນົກບາງຊະນິດ ສາມາດຮຽນເວົ້າ ປາກພາສາຄົນ ນົກຈຶ່ງກາຍເປັນເພື່ອນ ຜູ່ໃກ້ຊິດຂອງແມ່ຍິງລາວທີ່ຍັງບໍ່ທັນແຕ່ງດອງ ແລະມັກ ໃຊ້ຊີວິດງຽບໆໂດດດ່ຽວຢູ່ກັບກີ່ຕ່ຳຫູກ ມື້ລະຫລາຍຊົ່ວໂມງ ຮູບຮ່າງສີສັນອັນງົດງາມຂອງນົກເປັນແບບຢ່າງອັນດີ ສຳ ລັບສ້າງລິງລາຍໃສ່ແຜ່ນຜ້າ ຊ່າງຕ່ຳຫູກບໍ່ພຽງແຕ່ເລືອກ ເອົານົກນ້ອຍສີງາມມາເປັນແບບສ້າງລາຍໃສ່ຜືນຜ້າຂອງ ຕົນເທົ່ານັ້ນ ສຳລັບຍິງສາວ ຜູ່ບໍ່ມີໂອກາດອອກນອກບ້ານ ຫລື ເດີນທາງໄປແຫ່ງອື່ນ ນົກເປັນຕົວແທນແຫ່ງວິນຍານ ເສລີຂອງນາງ ທີ່ຈະບິນເວີ່ນເຊີ່ນໄປໃນກາງຫາວ ກວ່ງໄກໄດ້ ການປະດິດລາຍນົກໃສ່ຜ້າຕ່ຳ ຈຶ່ງບໍ່ພຽງແຕ່ເປັນເລື່ອງ ຂອງຄວາມງາມເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງເປັນການປົດປ່ອຍອາລົມ ທີ່ກືກກັກຂັງໄວ້ນັ້ນນຳອີກ ມີນິທານພື້ນເມືອງ ຫລາຍເລື່ອງ ກ່າວເຖິງ ຄວາມສຳພັນອັນງົດງາມ ລະຫວ່າງນົກກັບຄົນ ເຊັ່ນ ເລື່ອງ "**ເຈົ້າຍິງ ກັບນົກເປົ້າ ທ້າວລາງຫົມລາງໄຫ**" ທີ່ເລົ່າເຖິງຄວາມຮັກແພງຂອງແມ່ຍິງກັບນົກ ເຊິ່ງຕໍ່ມາຈະ ກັບກາຍ ເປັນຜູ່ບ່າວຮູບງາມມາເອົາກັບສາວຄົນ ໃນນິທານ ບາງເລື່ອງ ນົກໄດ້ເປັນພະຍານໃຫ້ແກ່ຄວາມຮັກຂອງ ບ່າວ ສາວ ດັ່ງໃນເລື່ອງ"**ຂຸນລູ ນາງອົ້ວ**" ເລື່ອງມີຢູ່ວ່າ ກ່ອນ ທີ່ນາງອົ້ວຈະຜູກຄໍລາຕາຍ ຍ້ອນຄວາມຮັກຂອງນາງ ກັບທ້າວ ຂຸນລູ ຖືກຂັດຂວາງນັ້ນ ນາງຝາກຄຳຫມາກຄ້ຽວ ຄຳນຶ່ງ ນຳນົກຕົວນຶ່ງໄປໃຫ້ທ້າວຂຸນລູ ເພື່ອສະແດງເຖິງ ຄວາມສະເໜ ຫາອາໄລ ທີ່ນາງມີຕ່ໍທ້າວ ນົກນ້ອຍຄາບຄຳ ຫມາກ ນຳມາສົ່ງ ທ້າວຂຸນລູ ບິນວົນວຽນຫາຢູ່ຫລາຍມື້ ທັງຄຶດສົງສານນາງອົ້ວ ທີ່ເສຽຊີວິດຢູ່ກາງປ່າ ດ້ວຍ ຄວາມຫີວ ນົກຈຶ່ງ ຫລົງກືນກິນນ້ຳຄຳຫມາກ ຈົນສີບແດງ ກວ່າຈະໄປພໍ້ທ້າວ **ຂຸນລູ** ຄຳຫມາກກໍຈາງຈືດ ເປັນເຫດໃຫ້ ຂຸນລູ ເຂົ້າໃຈນາງອົ້ວຜິດ ນົກນ້ອຍເໜລືອໃຈ ບິນກັບໄປຫາ ນາງອົ້ວ ແລະກັ້ນໃຈຕາຍຢູ່ຂ້າງໆນາງອົ້ວ ໃນຊາດຕ່ໍມາ ນົກຕົວນີ້ກໍເລີຍມາເກີດເປັນນົກທີ່ມີສີບແດງ ແມ່ຍິງຊ່າງ ຕ່ຳຫູກບາງທ້ອງກິ່ນ ຄົງໄດ້ຍິນໄດ້ຟັງນິທານເລື່ອງນີ້ ສືບຕ່ໍກັນມາຫລາຍເຊັ່ນແລ້ວ ຈຶ່ງກ່າຍທອດຮູບນົກຕົວນີ້ ອອກໄວ້ ເປັນລາຍນຶ່ງໃນຜືນຜ້າຂອງຕົນ

ສ່ວນຫົງເປັນນົກສະຫງ່າງາມ ສີຂາວບິນສູງກາງເວຫາ ຫົງມັກຖືກໃຊ້ເປັນຕົວແທນຂອງແມ່ຍິງຜູ່ມີກຸ່ານະດີ ສູງສົ່ງ ດັ່ງມັກຈະເວົ້າກັນວ່ານາງຫົງ ແລະອາດສະແດງວ່າເປັນຜູ່ ມີຈິດໃຈອິດສະລະເສລີ ດັ່ງຄຳຜຍາກ້ຽວສາວບົດນຶ່ງ ເວົ້າວ່າ

" ເຈົ້າຜູ່ຫົງເຫີນຜ້າຍ ກາຍເອົາຄັນທະນາດ
ເຈົ້າຊິແຍງໃສ່ໄມ້ ໂພດົ້ວຣົ່ມຂຽວ ພຸ້ນບໍ "

ລາຍຫົງມັກປາກົດໃນຕີນສິ້ນ ແພບ່ຽງຂອງຊາວພວນ ລ່ອງ ນ້ຳຂອງ ດ້ວຍການຕ່ຳແບບຂິດ ຫລືຈົກ ສະຫລັບສີຢ່າງ ງົດງາມ

ຮ້ຽ ກໍເປັນລາຍນຶ່ງ ທີ່ປາກົດຫລາຍໃນຜ້າແພຂິດ ສຳ ລັບຕຸ້ມຫົ່ມ ລາຍຮ້ຽ ທີ່ວ່ານີ້ເບິ່ງຍາກບາງບ່ອນບອກວ່າ ເປັນຕາຮ້ຽເທົ່ານັ້ນ ຮ້ຽ ໃນນິທານລາວແມ່ນສັດຮ້າຍ ປອງທຳລາຍຄົນ ຢູ່ສະເໜມີ (ນາງຄຳກອງ ຕ້ອງລີ້ຢູ່ໃນກອງ ເພື່ອບ່ໃຫ້ຮ້ຽກິນ) ດັ່ງນັ້ນ ແມ່ຍິງໄຕພວນ ໄຕແດງ ຈຶ່ງມັກ ຕ່ຳລາຍຮ້ຽໃສ່ຜ້າຫົ່ມແພຕຸ້ມລູກ ເພື່ອປ້ອງກັນລູກ ຈາກ ອຳນາດເລິກລັບຂອງ ຜີຍັກຮ້າຍອື່ນໆ

ນົກຫັດສະດິລິງ ເປັນສັດປ່າຫິມມະພານ ໂຕເປັນນົກ ແຕ່ຫົວເປັນຊ້າງ ລາຍນີ້ເຂົ້າໃຈວ່າມາຈຳນິທານສາສະ ໜາ ເຫັນປາກົດຫລາຍຢູ່ໃນລາຍຕີນສິ້ນ ແລະແພບ່ຽງ ຂອງຊາວລາວໄຕ

ຄ. ລິງລາຍກ່າຍແບບ ຈາກທຳທຳມະຊາດ

ນອກຈາກລິງລາຍ ທີ່ເກີດຈາກຈິນຕະນາການ ນິທານ ຄວາມເຊື່ອ ຕາມທ້ອງກິ່ນແລ້ວ ລິງລາຍຢ່າງ ນຶ່ງທີ່ປາກົດ ເດັ່ນ ໃນຜ້າແພລາວບູຮານ ກໍແມ່ນລິງລາຍ ຂອງພຶກສາ ຊາດ ພັນໄມ້ ເຊັ່ນດອກ ເຄືອ ຍອດ ກີບ ແກ່ນ ແລະສິ່ງ ແວດ ລ້ອມທຳມະຊາດ ທີ່ເຫັນດ້ວຍຕາເປົ່າ ທັງໃກ້ ແລະໄກ ເຊັ່ນ ດວງດາວກາງເວຫາ ຕາເວັນພ້ອມລັດສະໝີເປັນເສັ້ນ

Gibbon person or frog person

According to foreign researchers, the pattern known as *Khon Thani* (gibbon person) or *Khon Kob* (frog person), depending on the region, is thought to be a very old pattern which dates back thousands of years. According to the beliefs of ancient Asian farmers whose livelihood depended on rain fed rice farming, "frog person" is a symbol of rain. The frog represents reproduction. Lao weavers of the black Thai ethnic group call this pattern *Thani Khon*. There is a story that women weavers have *Thani Khon* on their fabrics in order to pay homage to a she-gibbon. Once upon a time, according to the story, there was a serious famine. Among others, it affected one family with many children. The parents were afraid that the children might starve to death, so they decided to release them into the forests where there were always fruits and tubers to eat. A mother-gibbon, understanding the situation, took pity upon the children. She looked for fruits and roots tubers and fed the children, who survived starvation and grew to adulthood. Years passed, the climate was favorable for some years, and there was plenty to eat. Now the parents thought of their children, and went into the forests hoping to find and bring them home. Upon discovering that there was a mother-gibbon who had helped the children, the parents were full of thanks. This story was passed on from one generation to the next. With a sense of indebtedness, weavers include the gibbon in their motif design to remind themselves of the story and to tell proceeding generations about mother-gibbon. *Thani* or *khon kob* is commonly found on traditional fabrics in Southeast Asia.

Bird patterns: Magical swan (*hong*), mythical eagle (*houng*), and bird-elephant (*hadsadiling*)

Bird motifs are found extensively on antique as well as modern Lao fabrics. Birds are beautiful creatures with magnificent plumage of many colours. Some types of birds can learn to talk human languages. That is why birds became companions to unmarried Lao women who spent many hours a day quietly weaving. For young women who did not have much contact with the outside world, the body form of birds and their exquisite colours served as good models for them to creatively replicate in their fabrics. For young girls, birds represent the weavers' free spirit, which could fly far away to the foreign sky. Hence, making bird motifs on fabrics was not only a matter of decoration alone, but an act of letting go of frustrated emotions. Some folk tales describe the good relationship between people and birds. These include "The Princess and a (Pao) Bird", "Thao Langhom Langhai". These two folk tales tell stories about the faithful love between young girls and birds, which later turn into handsome young men and marry the girls. In some folk tales, birds become witnesses of the love between a young man and the young woman, such as the story of "Khoun Lou Nang Oua". The story tells that before hanging herself because her love for Khoun Lou was denied, Nang Oua asked a bird to send a freshly chewed betel nut to Khoun Lou as an expression of her loving desire for him. The small bird, with the betel nut in its beak spent days looking for Khoun Lou until it was too late. The bird, stricken by hunger, without knowing, swallowed all the red liquid. Its

ສາຍພູ ພະນັງ ກະແສນ້ຳ ກ້ອນເມກ ຫລືລາຍເມກ
ເວ້ົາສະເພາະລິງລາຍ ກ້ອນເມກ ແລະກະແສນ້ຳ
ນີ້ອາດຫາເບິ່ງໄດ້ຍາກແລ້ວ ຢ່າງນຶ່ງກໍ ຍ້ອນບໍ່ມີແພເກົ່າແກ່
ທີ່ມີລາຍນີ້ເຫລືອລອດມາ ອັນທີສອງ ອາດເປັນໄປໄດ້ວ່າ
ລາຍທັງສອງນີ້ ຖືກປ່ຽນຊື່ລາຍນ້ຳໄຫລ ລາຍຢຽບເກາະ
ສິ່ງຢັ້ງຢືນວ່າມີລາຍຊື່ນີ້ ກໍຄົງແມ່ນວັນນະຄະດີບູຮານ ເຊັ່ນ
ເລື່ອງທ້າວຮຸ່ງ ທ້າວເຈືອງ ດັ່ງຕົວຢ່າງ ທີ່ຍົກມາລຸ່ມນີ້ :
ຄຳພັນລະນາລາຍຜ້ານຸ່ງ ຂອງທ້າວເຈືອງຕອນນຶ່ງວ່າ :

ລາຍນົກນ້ອຍເມືອງກ່ຽວ ເປັນລາຍ
(ນົກນ້ອຍເກາະກ່ຽວເມື່ອງກັນ)
ເມໂຄຄຶງເມກຫຽວ ເຫິງຟ້າ
(ລາຍກ້ອນເມກເກາະກ່າຍກັນ ໃນທ້ອງຟ້າ)

ໃນວັນນະຄະດີ ເລື່ອງເວດສັນຕຣະຊາດົກ ຕອນພັນລະນາ
ລາຍຜ້າແພຂອງນາງມະທີວ່າ:

ມີທັງລະລອກນ້ຳສາຄອນ ຮູບກົນນະຣອນຟ້ອນແອ່ນ

ດັ່ງນີ້ ຈຶ່ງເປັນອັນຈະແຈ້ງວ່າ ມີລາຍດັ່ງກ່າວ ຢູ່ໃນຜ້າ
ແພລາວ ແຕ່ສະໄໝນບູຮານມາແລ້ວ ແລະເປັນທີ່ຫນ້າຍິນດີ
ທີ່ປັດຈຸບັນ ຊ່າງຕ່ຳຫູກ ຫລາຍທ້ອງຖິ່ນສາມາດກ່າຍແບບ
ລິງລາຍເກົ່າໆ ນີ້ຄືນມາໄດ້ເປັນສ່ວນໃຫຍ່ ທັງໄດ້ນຳເອົ້າ
ປະສົມປະສານກັບລິງລາຍທ້ອງຖິ່ນອື່ນ ເຮັດໃຫ້ຜ້າແພລາວ
ຍຸກໃຫມ່ ມີສີສັນລິງລາຍປະສົມ ບອກບໍ່ຖືກວ່າ ແມ່ນຂອງ
ທ້ອງຖິ່ນໃດ ຫລືຊົນເຜົ່າໃດແທ້ ດັ່ງນັ້ນ ການຈັດພິມປຶ້ມຫົວນີ້
ຈຶ່ງເປັນຄວາມພະຍາຍາມອີກອັນນຶ່ງ ໃນການທີ່ຈະຢັ້ງຢືນ
ເອກະລັກທ້ອງຖິ່ນໄວ້ເປັນບົດຮຽນແກ່ຄົນຮຸ່ນຕໍ່ໄປ

ສະຫລຸບແລ້ວ ເຫັນວ່າຜ້າແພບູຮານລາວມີລິງລາຍ
ຫລາກຫລາຍ ສີສັນປຸງແຕ່ງຈາກທຳມະຊາດຄົບກ້ວນ ບໍ່
ແຕກຕ່າງຫຍັງກັບຜືນງານສິລະປະຫັດຖະກຳອື່ນໆຫລືຜ້າຕ່ຳ
ຂອງປະຊາຊາດອື່ນໆ ສ່ວນວິທີການຕ່ຳບາງຢ່າງ ກໍມີລັກ
ສະນະກ້າວຫນ້າ ສາມາດປະດິດ ປະສົມປະສານ ລິງລາຍ
ໃຫມ່ຢ່າງບໍ່ສ້ຽງສຸດ ຈຶ່ງສົມຄວນທີ່ຈະອະນຸລັກ ແລະສົ່ງເສີມ
ລິງລາຍເຫລ່ານີ້ໄວ້ໃຫ້ເປັນເອກະລັກນຶ່ງຂອງ ສິລະປະ ການ
ຕົກແຕ່ງລາວແລະປັບປຸງວິທີການຕ່ຳ ວິທີຍ້ອມສີ ດ້ວຍວັດ
ທັມມະຊາດໃຫ້ມີປະສິດທິພາບສູງຂຶ້ນ ແລະຫລຸດຜ່ອນ
ການອອກແຮງງານຫນັກຂອງແມ່ຍິງລົງ.

beak turned red. By the time it reached Khoun Lou, the betel nut was pale and tasteless. This caused Khoun Lou to misunderstand the girl. The small bird was very frustrated and flew back to Nang Oua and decided to kill itself beside the girl by holding its breath. The bird was reborn with a red beak. Women weavers, who must have heard these folk tales retold for many generations, transferred birds in the story onto their woven fabrics.

Hong is a majestic white bird that flies high in the sky. This bird analogy is used to refer to a socially previledged woman. A commonly used phrase: *Nang Hong* (Miss Hong) means a girl of high social status, and probably one who cherishes freedom as seen in the courtship poem addressed to such a young woman. A man chants and praises her: "You are a swan flying over the mountains… will you fly only to the dense green forest with large trees?". The *Hong* motif is commonly found on the bottom part of the *sinh* (skirt) of Phouan women who live along the Mekong river. Continuous and discontinuous supplementary weft method is used for making the motif.

Houng is another bird motif that is widely found on Lao people's shawls. This pattern is difficult to notice. In some parts of the country only the eye of the bird is represented. In Lao folk tales, *houng* is a fearsome bird for other animals as well as for people such as in the stories "Nang Khamkong" and "Thao Kampha Khor' (a tale of the Tai-Khao). For this reason women of the Tai Phouan and Tai Daeng like to make this pattern on blankets and clothes for carrying babies. They believe that the pattern will ward off bad spirits who might harm the baby.

The *hadsadiling bird* is a mythical Himalayan creature with an elephant's head and a bird's body. This pattern is possibly influenced by religious tales. It is found on the bottom part of *sinhs* and sashes worn by Tai people.

For a picture, see chapter 11.

Motifs copied from plants and nature

In addition to motifs which are products of the weavers' imagination drawn from folk tales, we also see motifs replicating plants. The motifs include flowers, vines, young stems, petals and seeds and the surrounding environment. In addition, stars in the sky, the sun and its rays, mountain chains, river currents (*kasae nam lai)*, cloud shapes *(korn mek)* or cloud patterns (*lai mek*) may be used.

The *korn mek* and *kasae nam* motifs are now very rare because there are no remaining patterns for them among existing antique fabrics. Another reason for this may well be that these motifs are now known by their new name, *Thai nam lai* (river flow) and are woven by tapestry techniqu. Proof that such motifs once existed are based on literary works such as "Thao Houng Thao Cheuang" and is indicated in the excerpted description of the clothes Cheuang wears. In the literary work Vetsantra, these motifs were referred to in the description of the clothes worn by Mathi.

(Poem)

Therefore, it is clear that antique Lao fabrics contained these patterns and motifs. Weavers have beautifully combined motifs in such a way that it is difficult to tell where the fabrics are made or by which ethnic group. This book is an attempt to document the origins of these motifs for the benefit of future generations.

In conclusion, in antique Lao fabrics, there exists a diversity of motifs. These motifs are beautifully made with many colors from natural dyes as in the case of art pieces of other nations. New weaving methods will continue to develop along with new motifs. It is necessary to conserve and promote these ancient motifs as an identifier of Lao fine art. We must also improve weaving methods and effective dyeing methods with natural raw materials so as to reduce the hard work that women weavers now do.

ຊື່ສະເພາະລາຍເດັ່ນ
ໃນ
ຜ້າແພບູຮານລາວ

Terminology and Local terms
for
Predominant motifs in Tradional Lao Textiles

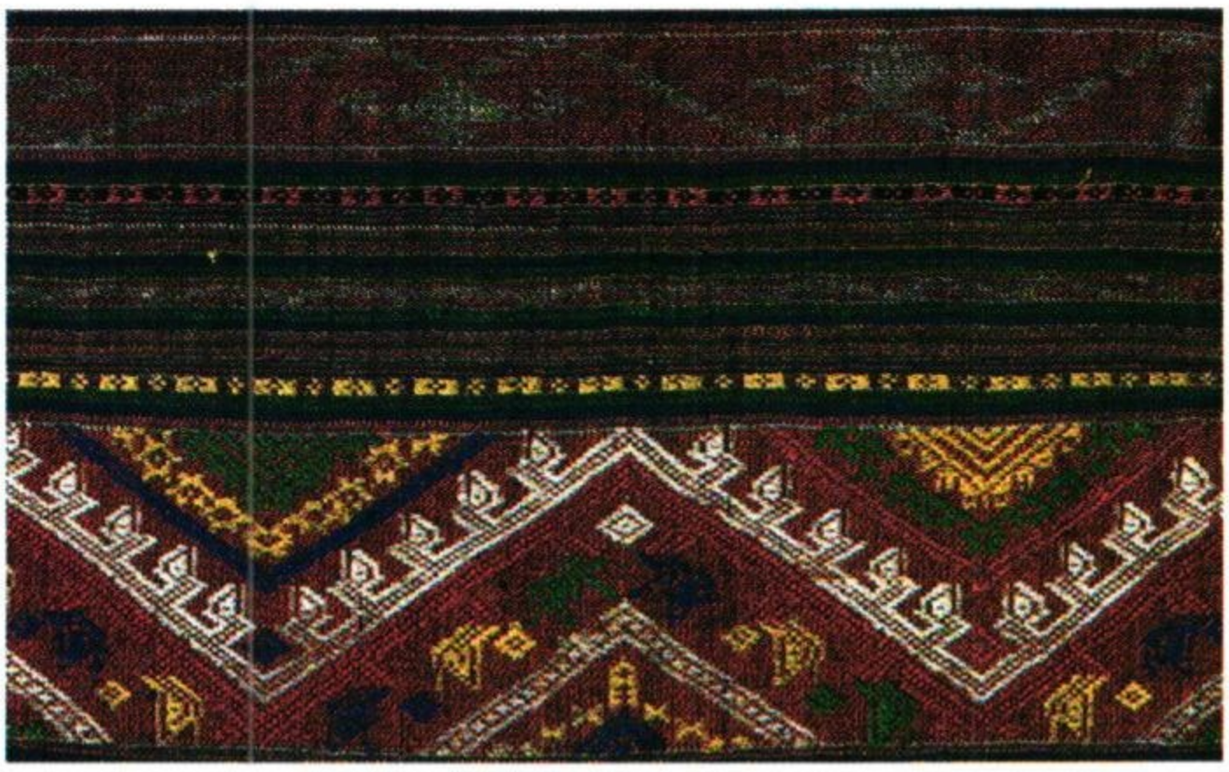

ກ້ຽທອງ ນັນທະວົງດວງສີ ໄຊສະນິດ

Kongthong Nanthavongdouangsy Saisanith

I. ກຸ່ມສັດນ້ຳ ໃນນິທານຕຳນານ: ງົວ ນາກ ລວງ ເອື້ອ
Beneat water mythical animals: Ngeuak , Naga, Louang, Eua.

ຈົກລາຍເອື້ອ ຍໍ່ຫົວນາກ ແລະຫມີຮູບຄົນຢືນສະຫລັບກັນ ໃນສິ້ນ ໄທລື້ ແຂວງບໍ່ແກ້ວ ອຸດົມໄຊ. ແຕ່ລາຍຫມີຫາລາຍຈົກ ຂັ້ນດ້ວຍ ຫມີ້ຂໍ້ແລະຫມາກໄມ.
Motifs: Zigzag line of Naga-head, standing human being or frog-man. Designs in a daily used sinh (skirt) of Lue ethnic, Bokeo and Oudomxay provinces.
Technique used: Ikat weft, supplementary discontinuous weft and twisted threads.

ຈົກລາຍເອື້ອຍໍ່ຫົວນາກ ປະດັບກາບດອກກູດ ດອກຂໍ ໃນສິ້ນຈົກ ໄທລື້ ເມືອງຮຸນ ແຂວງອຸດົມໄຊ
Motifs: Zigzag line of Naga-head, hooks and flowers. Designs in a Lue ethnic ceremonial sinh, Hun district, Oudomxay province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຂີດຄຳແຕ່ງລາຍຍໍ່ຫົວນາກ ລ້ອມດ້ວຍໂຄມດອກດາວ ດອກກູດ ນົກໃຫຍ່ ນົກນ້ອຍ ດອກດາວ ດອກດາວຊ້ອນ ແລະກູດຊ້ອນ ໃນຜ້າຫົ່ມໄທລື້ ເມືອງຮຸນ ແຂວງອຸດົມໄຊ.
Motifs: Zigzag line of Naga-head, flowers, stars, hooks and birds.
Designs in a Lue ethnic blanket, Hun district, Oudomxay province.
Technique used: Supplementary continuous weft.

ຫມີລາຍນາກກ້ຽວ ໃນສິ້ນຫມີຮ່ອງຫລືສິ້ນຜີມົນ/ຜີມົດຂອງຜ້າໄຕ(ໄທແດງ ໄທດຳ ໄທຂາວ) ໃນແຂວງ ຊຽງຂວາງ ຫົວພັນ
Motifs: crossed-Nagas, in a worskhip ceremony sinh of the red,black and white Tai ethnic, Xieng Khouang and Huaphanh provinces.
Technique used: Black and red Ikat weft, supplementay continuous weft.

ຈົກລາຍຕາ ຫລື ໂຄມຍໍ່ຫົວນາກ ໃນສິ້ນລື້ເມືອງຮຸນ ແຂວງອຸດົມໄຊ
Motif: Diamond of Naga head, Lue ethnic sinh, Hun district, Oudomxay province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຫມີ່ລາຍນາກແລ້ງ (ສອງຫົວສອງຫາງຂອດ) ພື້ນແດງໃນສິ້ນຫມີ່ຮ່ອງ ຫລືສິ້ນຜີມ່ານຂອງໄທ ແດງ ໄທດຳ ແຂວງຊຽງຂວາງ ຫົວພັນ
Motifs: Nak Laeng or two-headed and spiralled-tail Naga. Designs in a worskship ceremony sinh of red and black Tai ethnic, Xieng Khouang and Huaphanh provinces.
Technique used: Ikat weft on black and red weave, supplementary continuous and discontinuous weft.

ຫມີ່ລາຍນາກຫ້ຽວ ໃນພື້ນດຳ ແລະແດງ ປະກັບຂິດ ແລະ ຈົກລາຍຕ່າງໆ ເຊັ່ນເອື້ອກາບ ດອກໄມ້ ດອກນຸກ ໃນສິ້ນຜີມ່ານ/ຜີມ່ວກຂອງຜ້ຳໄຕ(ໄທດຳ ໄທແດງ ໄທຂາວ...) ໃນແຂວງຫົວພັນ ຊຽງຂວາງ ຫລວງນ້ຳທາ.
Motifs: Crossed-Nagas, rattan flowers and zigzag lines. Designs in a worskship ceremony sinh of the black, white and red Tai ethnics. Huaphanh, Xieng Khoung and Louangnamtha provinces.
Technique used: Ikat weft on black and red weave, supplementary continuous and discontinuous weft.

ຈົກລາຍນາກຕ້ອນຕ່າວ (ສອງຫົວປັ້ນກັນ) ໃນຕີນສິ້ນຈົກ ຂອງໄທແດງ ແຂວງຫົວພັນ.

Motifs: Two-headed Naga in S shape position. Design in a sinh hem piece of the red Tai ethnic, Huaphanh province. Technique used: Supplementary discontinuous weft.

จิกลายนากเຊີ ในสิ้นหมี่ตา หลี สิ้นหมี่ร่อง ของเผ่าไต ในแขวงอุดมไซ หลวงน้ำทา และห้วยทราย

Motifs: Mating Nagas. Designs in a Tai ethnic sinh, Xieng Khouang, Louangnamtha and Huaphanh provinces.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

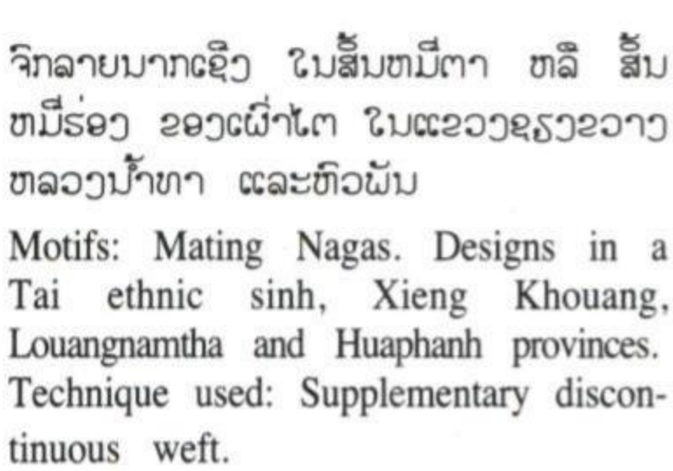
หมี่ลายนากเຊีสองชั้น ในพื้นดำ จากสิ้นหมี่ตา หลี สิ้นหมี่ร่อง ของเผ่าไต ในแขวง อุดมไซ ห้วยทราย หลวงน้ำทา.

Motifs: Double mating Nagas, rattan flowers. Designs in a Tai ethnic sinh, Xieng Khouang, Huaphanh and Louangnamtha provinces.
Technique used: Ikat weft on blue indigo weave, supplementary discontinuous weft.

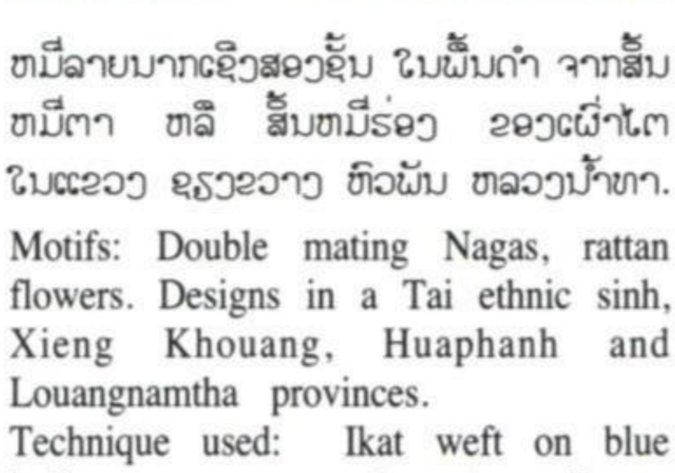
ขิดฝ้ายหมี่นิน ลายนากฝั่นหางในผ้าชั้น เชิงไตแดง แขวงบໍລิคำไซ คำม่วน สะหวันนะเขต.

Motifs: Twisted-tail Nagas in a Phu Tai ethnic shawl, Bolikhamxay, Khammuane and Savannakhet provinces.
Technique used: Supplementary continuous weft.

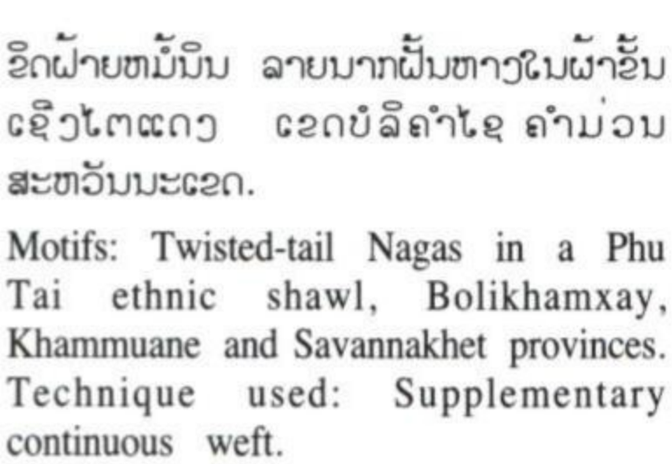
ขิดไหมลายนากฝั่นหาง ปะดับดอกพูด ดอกดาวใหญ่ และไตหົ่งในตีนสิ้นหมี่ ไหพวน แขวงล่องงึม แขวงวຽงจัน และอุดมไซ.

Motifs:Twisted-tail Nagas, flowers, stars, and swans. Designs in a sinh lower border part of Phuane ethnic, along the Ngum riverbank, Vientiane and Xieng Khouang provinces.
Technique used: Supplementary continuous weft.

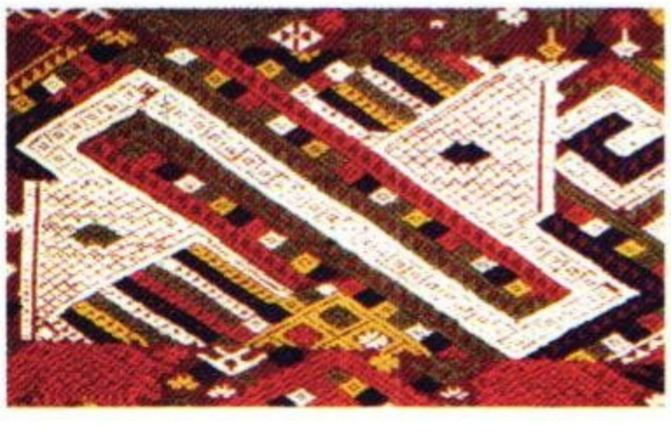
จิกลายนากฝั่นหาง ขั้นกางต้นดอกไม้ ล้อมด้วยขໍ้น้อย ปะดับโคมดอกตาฉ้อน ในสิ้นจิก ไหลื้เมืองริน แขวงอุดมไซ.

Motifs: Twisted-tail Nagas, trees, small hooks and flowers. Designs in a Tai Lue ethnic sinh, Hun district, Oudomxay province.
Technique used: Supplementary continuous and discontinuous weft.

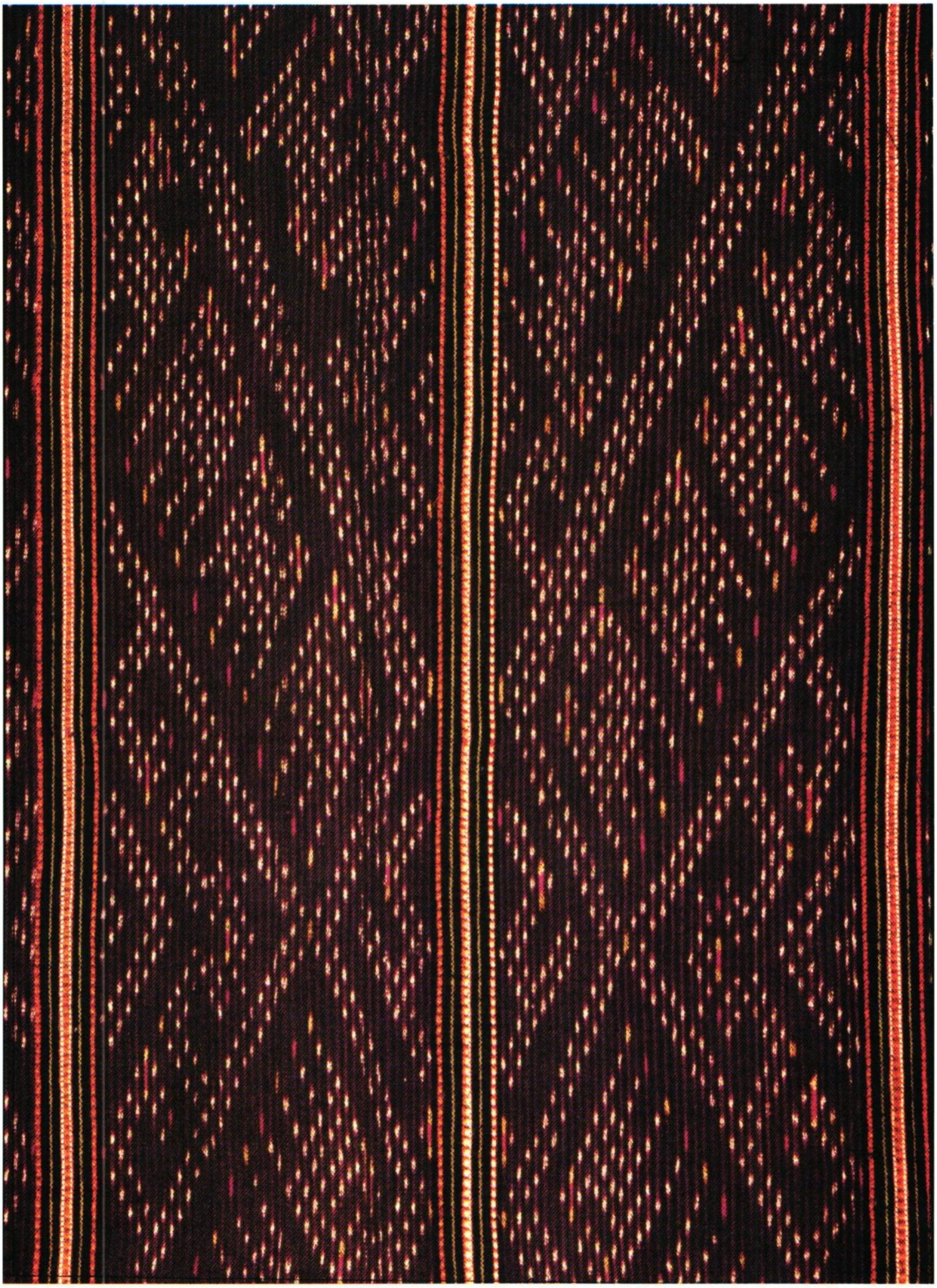
จิกลายไตลวง ดอกดาว ดอกไสกข้า และดอกหวาย ในสิ้นจิก สำลับนุ่งแต่งดอง ของสาวไทแดง แขวงห้วยทราย

Motifs: Louang or mythical snake, stars and rattan flowers. Designs in a wedding ceremony sinh of the red Tai ethnic , Huaphanh province.
Technique used: Supplementary continuous and discontinuous weft.

จิกลายนากต้อมต่าว (สองหัวปั้นกัน) ในผ้ากั้งไทแดง แขวงห้วยทราย

Motifs: Two-headed Naga in S shape position. Design in a door curtain of red Tai, ethnic, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຫມີລາຍໂຄມຂໍ່ຫົວນາກ ແລະມອມໃນສິ້ນໄຫມຍວດຂອງໄທພວນ ເຂດລ່ອງງຶມວຽງຈັນ ແລະຊຽງຂວາງ.

Motifs: Diamond of Naga-head and Mom (mythical deer-horse), in a Phuane ethnic sinh, Vientiane and Xieng Khouang provinces. Technique used: Ikat weft.

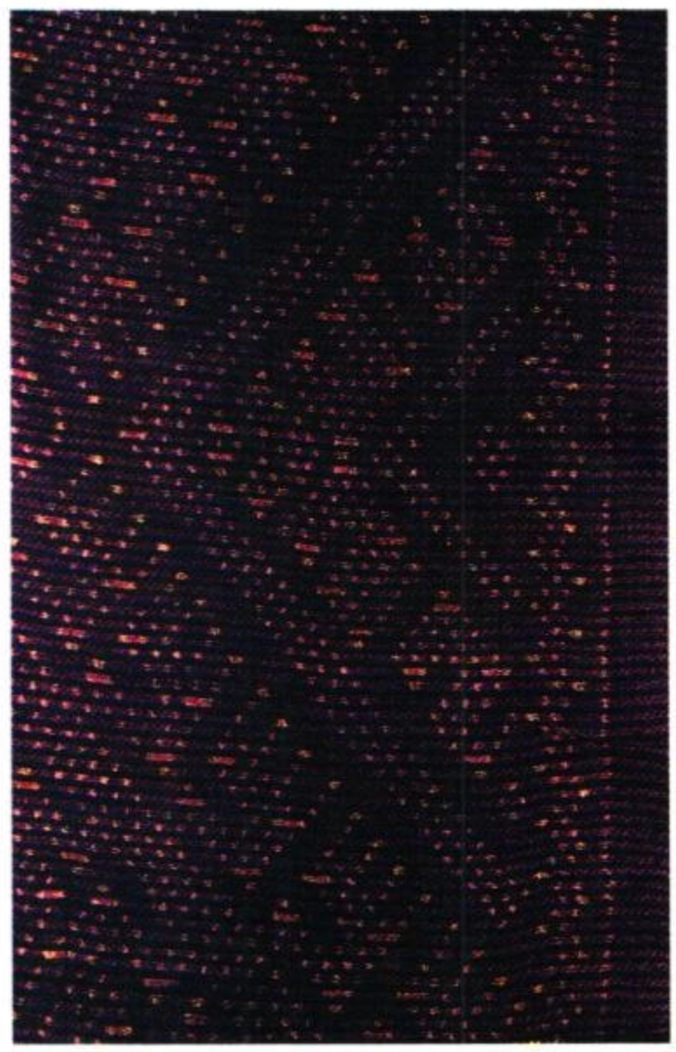
ลายจิก ງูสองหัว มาปีเอ่ ในผ้าถ้ำปะตูไทแดง แขวงหัวพัน

Motif: Two headed pregnant snake, door curtain of Tai Daeng ethnic, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

จิกลายนากมาปีเอ่ สองหัว ละหว่างกางของมาก ด้านลุ่มเป้นโคมดอกดาว, โคมดอกก้างปา สุดเซิงเป้นลายนิก และมากหางของในผ้าฮั้นเซิงแดง เผ่าไท แขวงหัวพัน ຊຽงขวาง

Motifs: Two-headed pregnant-Naga, diamond of star flowers, fish bone,bird and spiralled-tail Naga. Designs in a red shawl of Tai ethnic, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

หมีโคมอุ่ยหัวมาก ปะกอบด้วยรูนิก ดอกดาว และ กาบเอื้อในสิ้นหมีโทพวน แขกล่องวึม ວຽงจัน และຊຽงขวาง .

Motifs: Diamond of Naga-head, birds and flowers. Designs in a Tai Phuane ethnic sinh, Vientiane and Xieng Khouang provinces.
Technique used: Ikat weft.

จิกโคมอุ่ยหัวมาก ดอกว่ามเป้ย ดอกกาบ สะหลงไปตามโคมหัวมาก ยู่ในผ้าฮั้นเซิง ของไทแดง แขวงหัวพัน.

Motifs: Diamond of Naga-head and flowers.Designs in a shawl of Tai ethnic, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

จิกลายนากแล้ว (สองหัวสองหางกันกัน) โตล และทาด ในเซิงแพบ่ยง ผู้ชาย ไทพวน แขวงชยงขวาง

Motifs: Crossed-Nagas (two headed-Naga with twisted tail), donkey and stupa. Designs on the edge of a male shawl, Tai ethnic, Xieng Khouang province. Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກນາກຕ້ອນຕ່າວ ສອງຄູ່ ເປັນລາຍດັ່ນຢູ່ຜ້າຜືນນີ້ ລະຫວ່າງກາງຍັງມີໂຄມນາກຝັ່ນຫາງ ສ່ວນເຊີງຜ້າ ສຸດດ້ວຍລາຍນາກເຊີງ ເປັນຜ້າຂັ້ນເຊີງຂອງໄທດຳ ແຂວງຫົວພັນ.

Motifs: Two pairs of two-headed Naga in S shape(above), twisted-tail and two headed-Naga(below).Designs in a shawl of the red Tai ethnic, Huaphanh province.
Technique used: Supplemantary discontinuous weft.

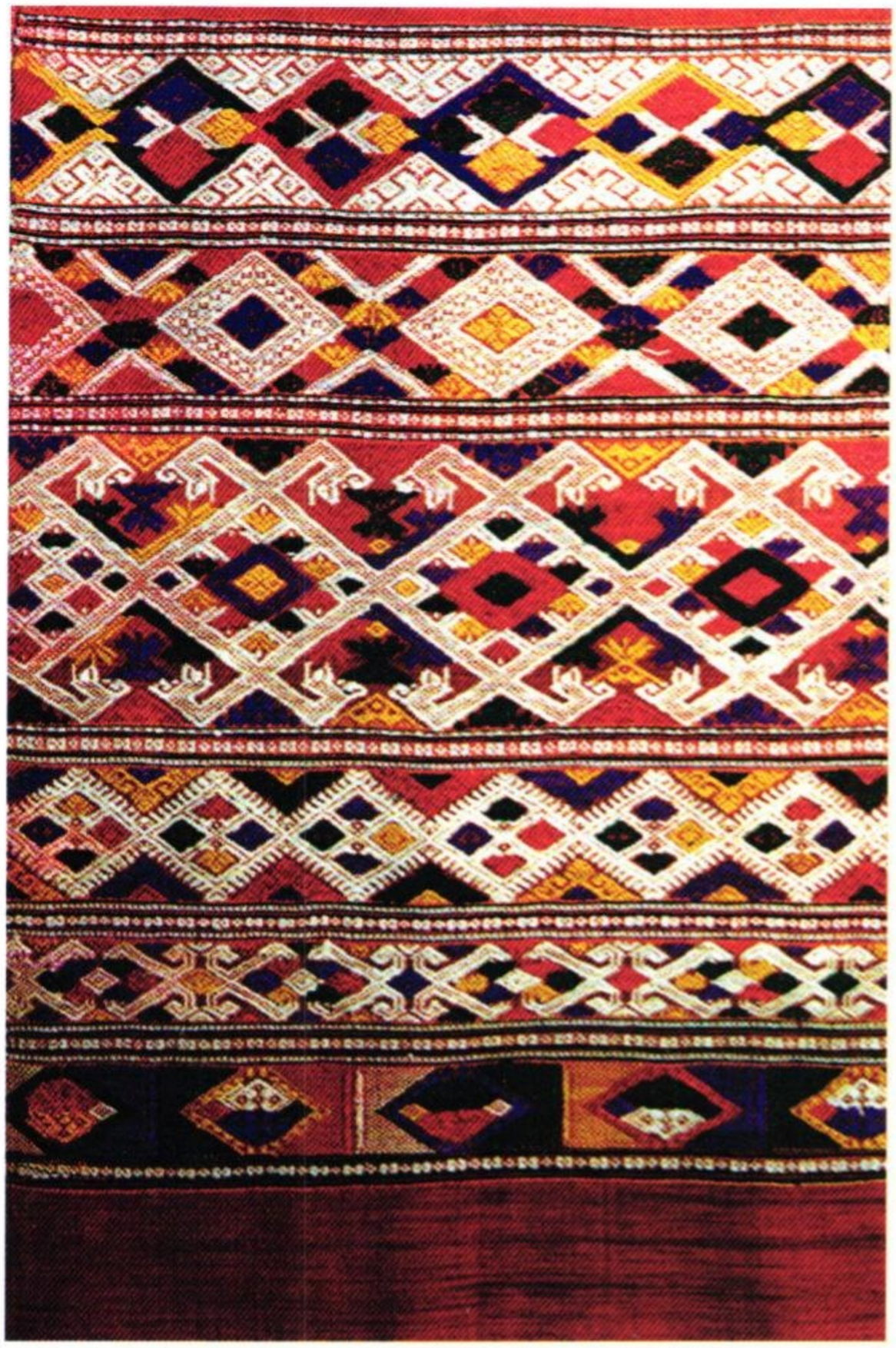

ຈົກລາຍນາກເຊີງສອງຊັ້ນ ປະກັບຈົກໂຄມກະດຈ, ໂຄມດອກດາວ, ດອກງ່າມເປັຍ ໃນຜ້າຂັ້ນເຊີງ ໄທດຳ ແຂວງຫົວພັນ.

Motifs: Mating Nagas, diamond of keys and flowers. Designs in a red Tai ethnic women shawl, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກໂຂມລາຍນາກຝັ່ນຫາງ ສຸດຫາງເປັນໂຂມດອກຈິກ, ໂຂມດອກຈັນ, ໂຂມດອກດາວ, ໂຂມສ້ອຍຜ້າວ, ເຊີ່ງຜ້າ ລາຍຂໍ່ໃຫຍ່, ຜ້າຂັ້ນເຊີ່ງໄທແດງ ແຂວງຫົວພັນ.

Motifs: Diamond of twisted-tail Nagas, diamond of flowers and large hooks. Designs in a red Tai ethnic women shawl, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກລາຍນາກເຊີ່ງ, ລາຍກ້າງປາ, ໂຂມດອກດາວ, ລາຍເອື້ອ, ໂຂມດອກກາບ ຢູ່ໃນແພ່ນຽງໄທແດງ ແຂວງຫົວພັນ.

Motif: Two headed Naga, and geometric shapes in Tai Daeng ethnic shawl, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກໂຄມລາຍນາກຝັ່ນຫາງ ນົກສອງຫົວຈ່ຍັນດອກໄມ້ ສະຫລັບຄົນ ຖັດລົງມາມີໂຄມດອກດາວ ດອກຈັນ ເອື້ອສ້ອຍຜ້າວ ແລະ ໂຄມດອກດາວ ລາຍດອກຕ້າງ ໂຄມດອກຈົກ ເປັນລາຍເດັ່ນໃນຜ້າ ຂັ້ນເຊີງ ໄຫແດງ ແຂວງຫົວພັນ.

Motifs: Diamond of twisted-tail Nagas, two headed-bird carrying human being and flower cup. Smaller designs are flowers, zigzag lines and coconut leaves. Designs in a red Tai ethnic shawl, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກເອື້ອຍ໋ຫົວນາກແລະລາຍຫມີ ຮູບຄົນຢືນສະຫລັບກັນ ໃນສິ້ນໄທລື ແຂວງບໍ່ແກ້ວ ອຸດົມໄຊ. ແຕ່ລາຍຫມີຫາລາຍຈົກ ຂັ້ນດ້ວຍລາຍຫມີ້ ແລະ ຫນາກໄນ.

Motifs: Zigzag line of Naga-head, frog-man or human being. Designs in a daily used Tai Lue ethnic sinh, Bokeo and Oudomxay provinces.
Techniques used: Ikat weft, supplementary discontinuous weft and twisted threads.

ຈົກ ແລະຂີດໂຄມຍ໋ຫົວນາກ ໃນໃຈກາງຂອງໂຄມ ມີໂຄມຍ້ອມນ້ອຍໆ ຄື ໂຄມດອກກູດ ໂຄມນົກ ດອກດາວ ສະຫລັບດອກແຫວດ ລາຍຂໍ້ນ້ອຍ ແລະລາຍຂໍ້ໃຫຍ່ ນາກສອງຫົວ ແລະແມງມຸມ. ເປັນລາຍໃນຜ້າ ປົກຫມອນ ສໍາລັບໃຊ້ໃນວລາສົມມາຜູ້ເຖົ້າ ໃນແຂວງຊຽງຂວາງ ແລະ ຫົວພັນ

Motifs: Diamond of Naga-head, flowers, birds, small and large hooks, two headed-Naga, and spiders. Designs in the cushion cover cloth used in the forgiving ceremony, Xieng Khouang and Huaphanh provinces.
Technique used: Supplementary discontinuous and continuous weft.

ຫມີ່ລາຍນາກເຊີ່ງ ເທວະດາ ໃສ່ກະໄຈມ ກາບເອື້ອ ແລະດອກໄມ້ ໃນສິ້ນຫມີ່ໄຫມ ໄທເມ້ຍ ແຂວງບໍ່ລິຄຳໄຊ

Motifs: Mating Nagas, human spirit and flowers. Designs in a silk Muiy ethnic sinh, Khammuane province. Technique used: Ikat wetf.

II. ກຸ່ມສັດນິທານແລະອາກາດ: ຄົນ-ກົບ ຫລື ທະນີ ຊ້າງ-ສິໂຫ ຣາຊະສີ ຄຸດຊະສີງ ມອມ ນົກ ຫົງ ຫັກສະກີລິງ ຮຸ້ງ.

Mythical animal on earth : Frog-man or Gibbon, Lion-elephant, Deer-horse, donkey, swan, Gurudda, bird-elephant.

ຈົກລາຍມອມເຈ່ຍຄົນ ມີນົກນ້ອຍແຫ່ນຳ ໃນຜ້າກັ້ງປະຕູ ໄທດຳ ໄທແດງ ແຂວງຫົວພັນ ຊຽງຂວາງ

Motifs: Mom or mythical deer, frog-man or human being and bird.
Designs in a door curtain cloth of Tai ethnic (red and black), Huaphanh and Xieng Khouang provinces.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກລາຍສິໂຫຕໍ່ຫາງເຈ່ຍຄົນກົບ ຢູ່ລະຫວ່າງກາງຂອງຫາງເປັນໂຄມດອກດາວ, ມີດອກຈົກຢາຍຕາມຫວ່າງຫາງຂອງສິໂຫ, ລາຍໃນຜ້າກັ້ງປະຕູ ຂອງໄທແດງ ແຂວງ ຫົວພັນ

Motis: Joined-tail lion-elephant, square of flowers. Designs in a door curtain of the red Tai , Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກລາຍສິໂຫ ທ້ອງກູດ ເຈ່ຍຄົນ-ກົບ ເປັນລາຍໃນຜ້າກັ້ງໄທແດງ ແຂວງຫົວພັນ

Motifs: Lion-elephant carrying frog-men. Designs in the red Tai ethnic curtain cloth, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກລາຍສິໂຫສອງຫົວ ທ້ອງກູດ ງວງຊໍ ຍົນຕົ້ນດອກໄມ້ ມີມະນຸດກົບ ແລະດອກໄມ້ປະດັບ

Motifs: Two-headed lion-elephant, carrying trees, flowers and frog-man.
Designs in a red Tai ethnic curtain cloth, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກລາຍສິງທ້ອງກູດ ເຈ່ຍມະນຸດກົບ, ມອມ, ມີນົກສອງຫົວຈັບຢູ່ງວງ ປະດັບດ້ວຍດອກງ່ວນເປຍ. ບາງຄັ້ງຜ້າຈົກທີ່ເຄີຍພົບຍາວເຖິງ ສີ-ຫ້າ (4-5) ວາ, ມີການເລົ່າຂານກັນວ່າເປັນຜ້າປົກໂລງ ຂອງເຜົ່າຂະມຸ.

Motif: Lion-elephant carrying a frog-man, Mom(mythical-deer), birds and flowers.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກລາຍນົກຫັດສະກີລິງ (ນົກຊ້າງ) ຈາກຜ້າຍົ້ນເຊິ່ງຂອງ ຍົນເຜົ່າໄທແດງແຂວງຫົວພັນ.

Motifs: Mythical bird(bird-elephant) and zigzag line of flowers. Designs in a Tai ethnic women head scarf, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

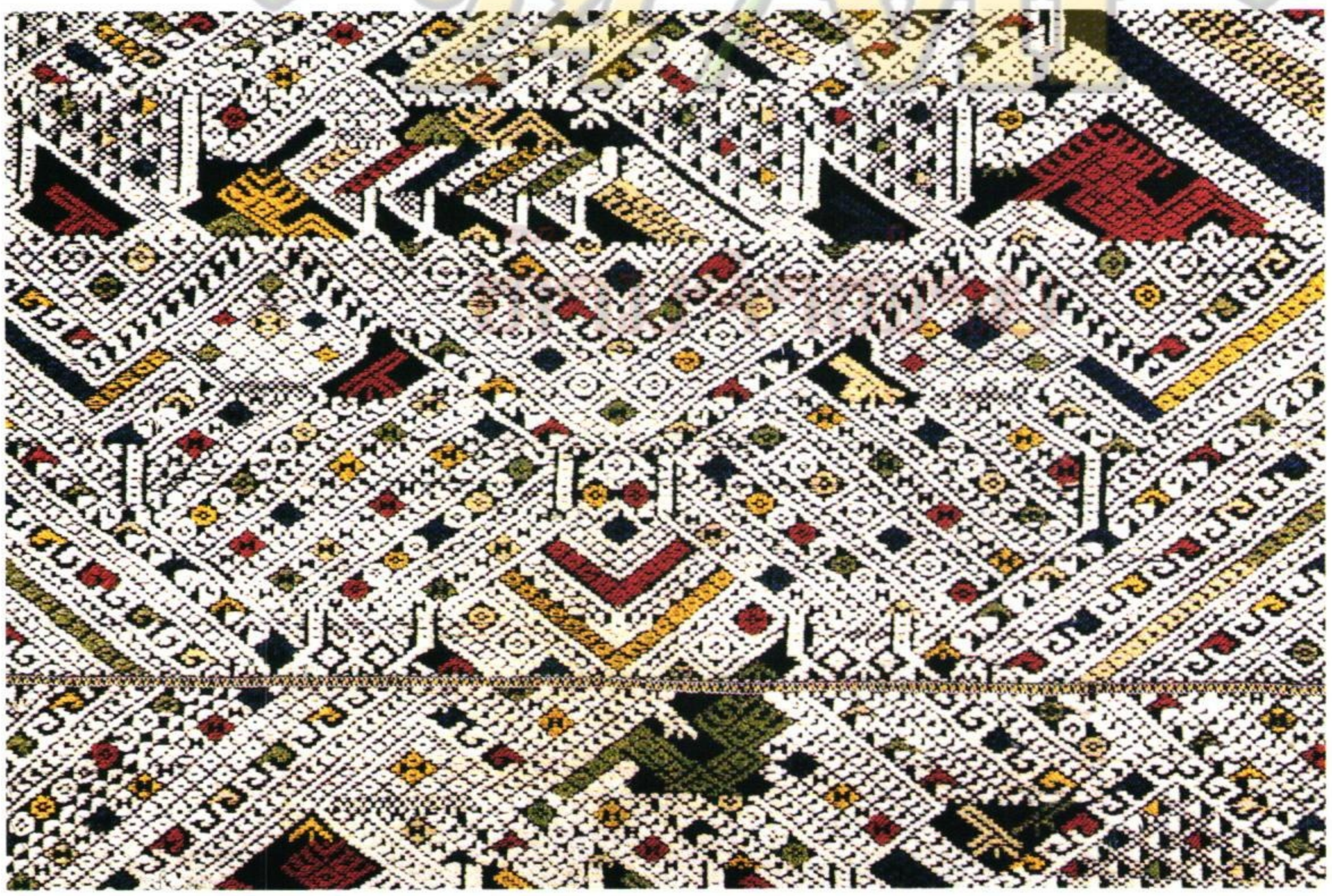

ຈົກຮູບສິໂຫສອງຫົວປັ້ນກັນ ຢູ່ໃນທ້ອງຂອງສິໂຫ ປະດັບດ້ວຍລາຍນ້ອຍແລະລາຍໂສດຫ້າ. ພື້ນເປັນຝ້າຍດຳຫມໍ້ນິນ ເປັນລິ້ວລາຍໃນ ຕີນສັ້ນ ຈົກຂອງໄທແດງ.

Motifs: Two-headed lion-elephant, in opposite direction. The belly is decorated with small hooks and flower designs.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກລາຍສີໂຫຕໍ່ຫາງ ຈ່ຍມະນຸດກົບນ້ອຍໆ ມີໂຄມດອກດາວປະດັບ ຢູ່ລະຫວ່າງກາງ, ເປັນລາຍດົ່ນໃນຜ້າກັ້ງໄທແດງແຂວງຫົວພັນ.
Motifs: Joined-tail lion-elephant, carrying a small frog-man and square of flowers. Designs in a red Tai ethnic curtain cloth, Huaphanh province. Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກລາຍນົກຊຸ້ມໃຫຍ່ສອງໂຕ ມີລາຍປະກອບອົກຫລາຍຢ່າງ ເຊັ່ນສີໂຫນ້ອຍ ນົກຫອນພົ້ງ ກະປອມແລະດອກກູດ, ລະຫວ່າງກາງນົກເປັນເຄິ່ງໂຄມດອກດາວ. ເປັນລາຍໃນຜ້າປົກຫົວ ຂອງແມ່ຍິງໄທແດງ ເຂດເມືອງແອດ ເມືອງຊຽງຄໍ້ແລະລ່ອງນ້ຳອູ.
Motifs: Large birds, small lion-elephant (Siho) lizards and flowers. Technique used: Supplementary discontinuous weft.

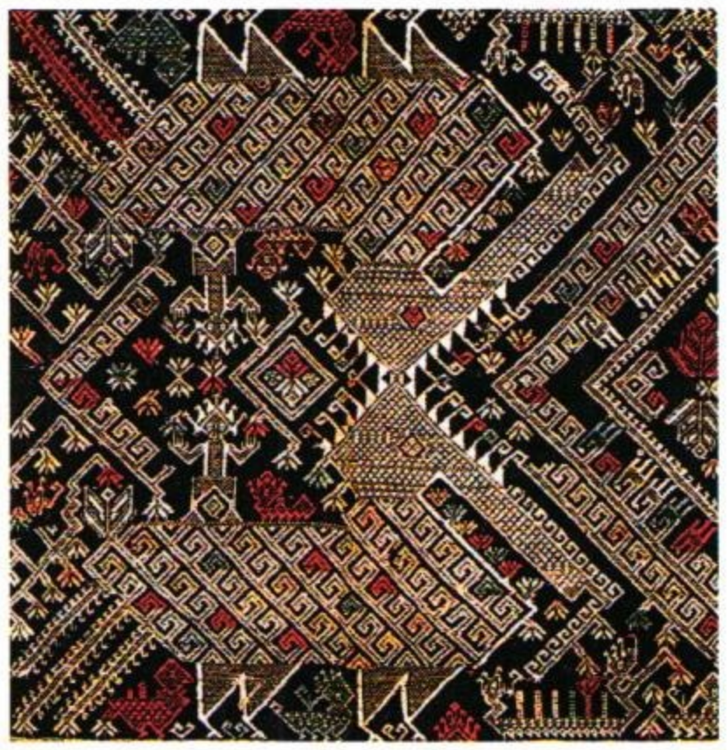
ຈົກລາຍສີ່ງສອງຫົວປັ້ນກັນ ສີແດງ ໃນພື້ນດຳ ເປັນລາຍເດັ່ນໃນຕີນສິ້ນມ່ານຂວາງ ຂອງໄຫ ແດງ ແຂວງຫົວພັນ.

Motifs: Two-headed Lion-elephant(Siho), zigzag line of star flowers and birds.
Technique used: Supplementary discontinuus weft.

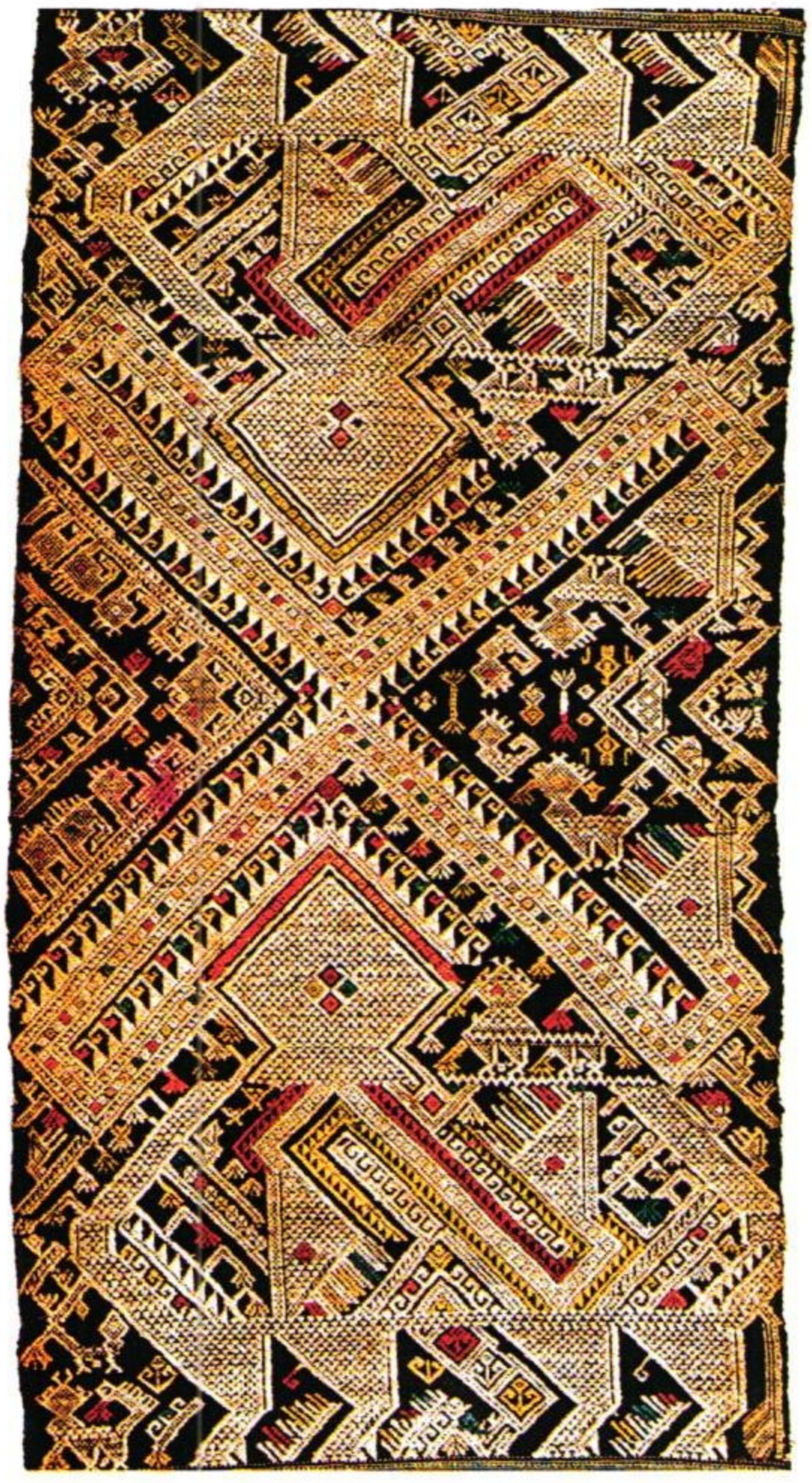
ລາຍຈົກຮູບໂຕມອມຫລື ມ້າຫາງພວງ ທ້ອງນົກ ເຈ່ຍນົກ ຢູ້ອອມຕ໊ອມອມມີລາຍດອກຕ່າງໆ. ເປັນ ລາຍໃນຜ້າກັ້ງປະຕູໄຫແດງ ທ້ອງຖິ່ນຊາຍແດນ ລາວ-ວຽດນາມ.

Motifs: Pregnant Mom or deer-horse carrying birds, and flowers.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ລາຍຈົກຮູບສີໂຫທ້ອງກູດ ເຈ່ຍຄົນ (ມະນຸດກົບ) ແລະນົກ ດ້ານຫນ້າປະດັບໂຮງທຽນ ຮູບນາກ. ລະຫວ່າງ ກ້ອງຂາ ມີສີໂຫນ້ອຍ ແລະນົກ. ລາຍຂັ້ນ ສີໂຫ ມີເຄືອດອກໄມ້ ແລະເຄືອດອກຕ້າງ

Motifs: Large Lion-elephant (Siho) with hooked-belly, carrying human being,birds, candle support in Naga shape, small lion-elephant.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ລາຍຂິດດຳ ຮູບຄຸດທະສີ່ງທ້ອງກູດ ຂົນຜາສາດເຟື້ງ ຢູ່ຫວ່າງຂອງຕີນມີສີໂຫນ້ອຍ ແຫ່ອອກຫນ້າດ້ວຍ ເຮືອນາກທີ່ມີນົກ ລີ່ງ ແລະເປັ້ກຂີ່ຢູ່ ຂັ້ນດ້ວຍລາຍ ດອກໄມ້ຢາຍຢູ່ຕາມຫວ່າງ. ແຂບລາຍຂິດແດງ ເປັນຮູບນາກເຊີ່ງ, ມີນົກນ້ອຍປອງເທິງນາກ ແລະ ມີຮູບຄົນຢືນ.

Motifs: Lion-elephant(Kudjasing/Siho) with hooked-belly, carrying a waxen palace, small Siho, Naga-boat, birds, ducks, monkeys and flowers.
Technique used: Supplementary continuous weft.

ລາຍຈົກຮູບສີໂຫໃຫຍ່ ທ້ອງນາກ ມີ່ງວຍາວ ປາຍເປັນຫົວນາກ, ເຈ່ຍລູກຢູ່ຫລັ່ງ ມີສີ່ງນ້ອຍ ແລະໂຕນົກຢືນຢູ່ລະຫວ່າງກາງຫົວນາກ. ນອກນັ້ນຍັ່ງມີດອກດາວ ດອກຈົກແລະດອກກູດປະດັບຢູ່ທົ່ວຜືນຜ້າ. ລາຍຜ້າແມ່ນນີ້ມີຫລາຍ ຢູ່ເຂດນ້ຳອູ ເມືອງແອດ ເມືອງຊຽງຄໍ້. ແຂວງຫົວພັນ.

Motifs: Large lion-elephant(Siho)pregnant with two headed-Naga,carrying a small Siho with a long Naga-trunk. Designs in a Tai ethnic black shawl,Meuang Add and Xieng Khor districts, along the Nam Ou riverbank of Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ลายຂິດ ຮູບສີໂຫທ້ອງກູດ ງວງຫ້ວນຍາວ ຂົນຜາສາດເຜິ້ງ ມີຄົນນ້ອຍໆນັ່ງໃນຜາສາດ ມີນາກກັບນົກແຂ່ອອກຫນ້າ, ລາຍຂັ້ນມີ້ນ້ຳ ເຮືອ ນາກ ແລະຕົ້ນໄມ້.

Main motifs: Lion-elephant(Siho)with hooked belly, carrying a waxen palace, human being. Smaller motifs: Naga, horse, bird and Naga-boat.
Technique used: Supplementary continuous weft.

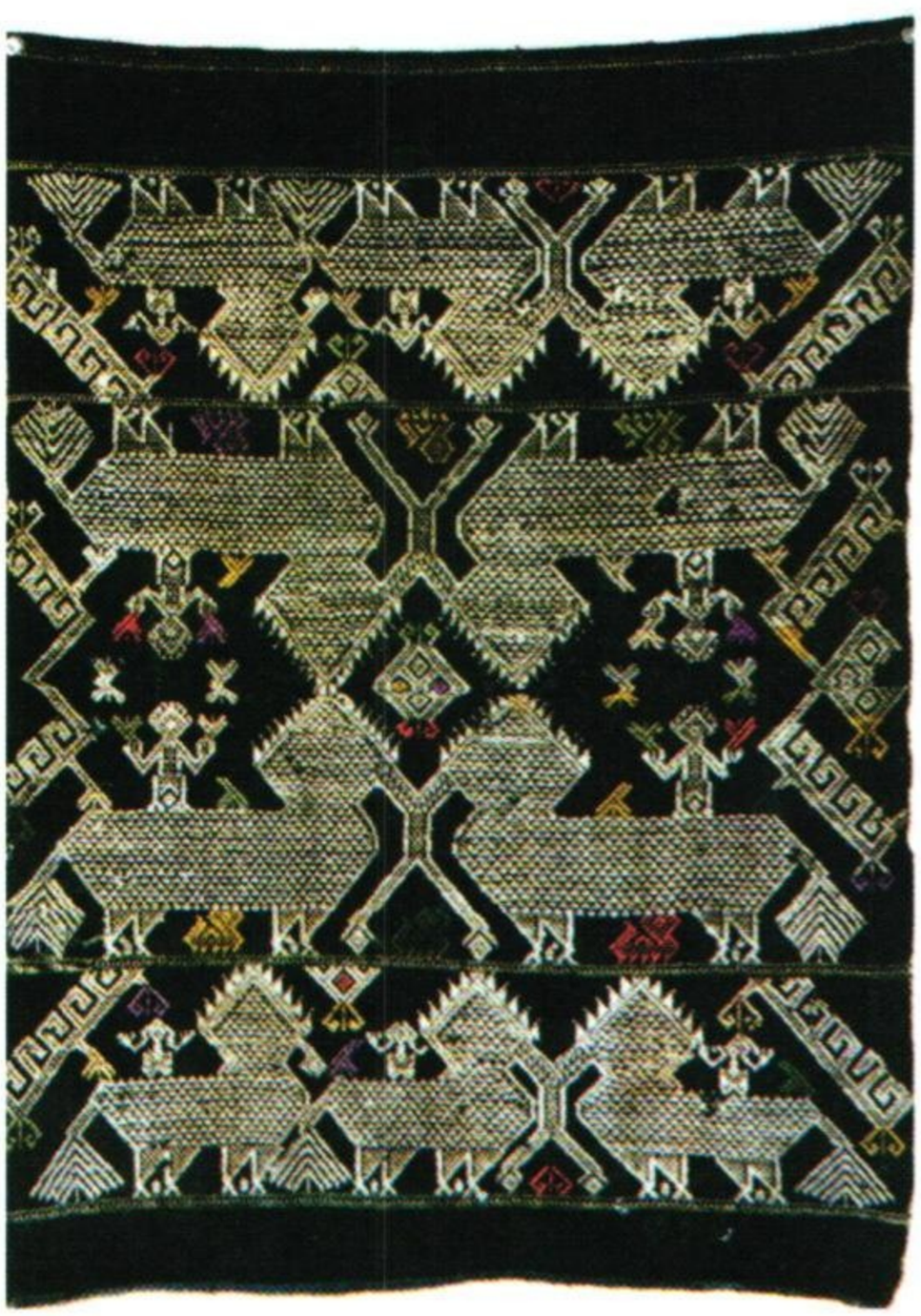
ລາຍຈົກຮູບສີໂຫທ້ອງກູດຈ່ຍລູກ ຈ່ຍຄົນ ແຂ່ທຽນ.

Motifs: Lion-elephant (Siho) carrying baby, human being and a small Siho.
Technique used: Supplementary continuous weft.

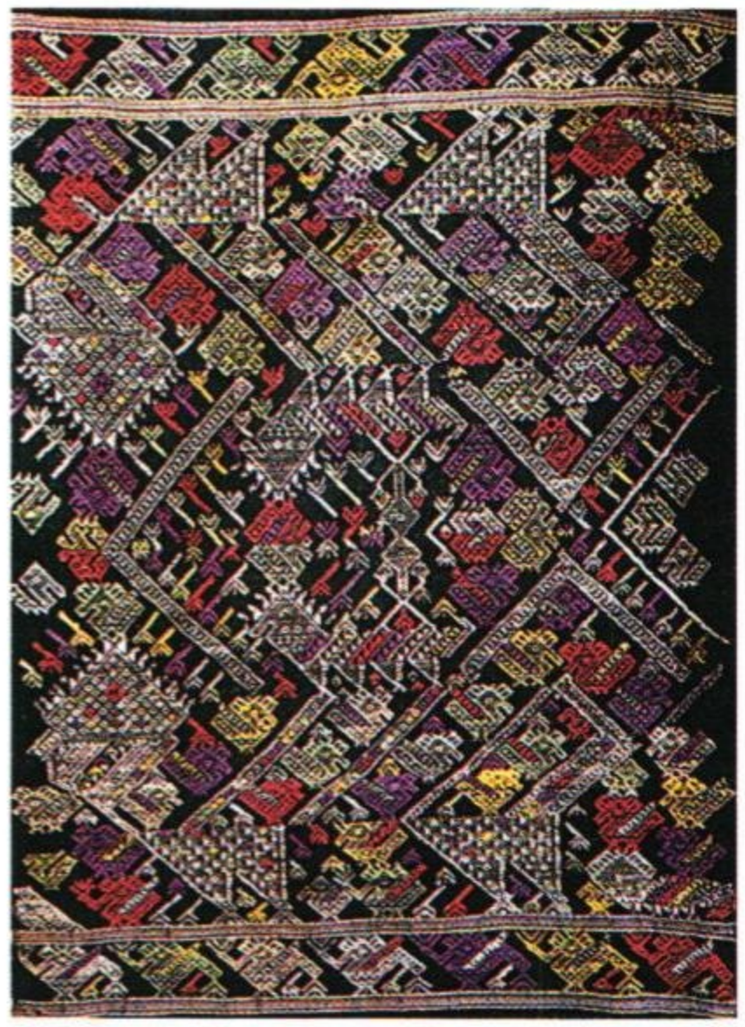
ລາຍຈົກຮູບສິງທ້ອງກູດ ສະຫລັບສີ ຂົນຕົ້ນໄມ້ ຢູ່ລະຫວ່າງຫົວຂອງສິງ ມີເຄິ່ງໂຄມຫ້ວນຍາວ ດ້ານ ລຸ່ມມີສີໂຫນ້ອຍ ແລະນົກຫັດສະດີລິງ ແລະ ສີໂຫ ງວງ.

Motifs: Lion-elephant(Siho)with hooked belly, carrying a tree, zigzag line of Naga head, small Siho and birds.
Technique used: supplementary discontinuous weft.

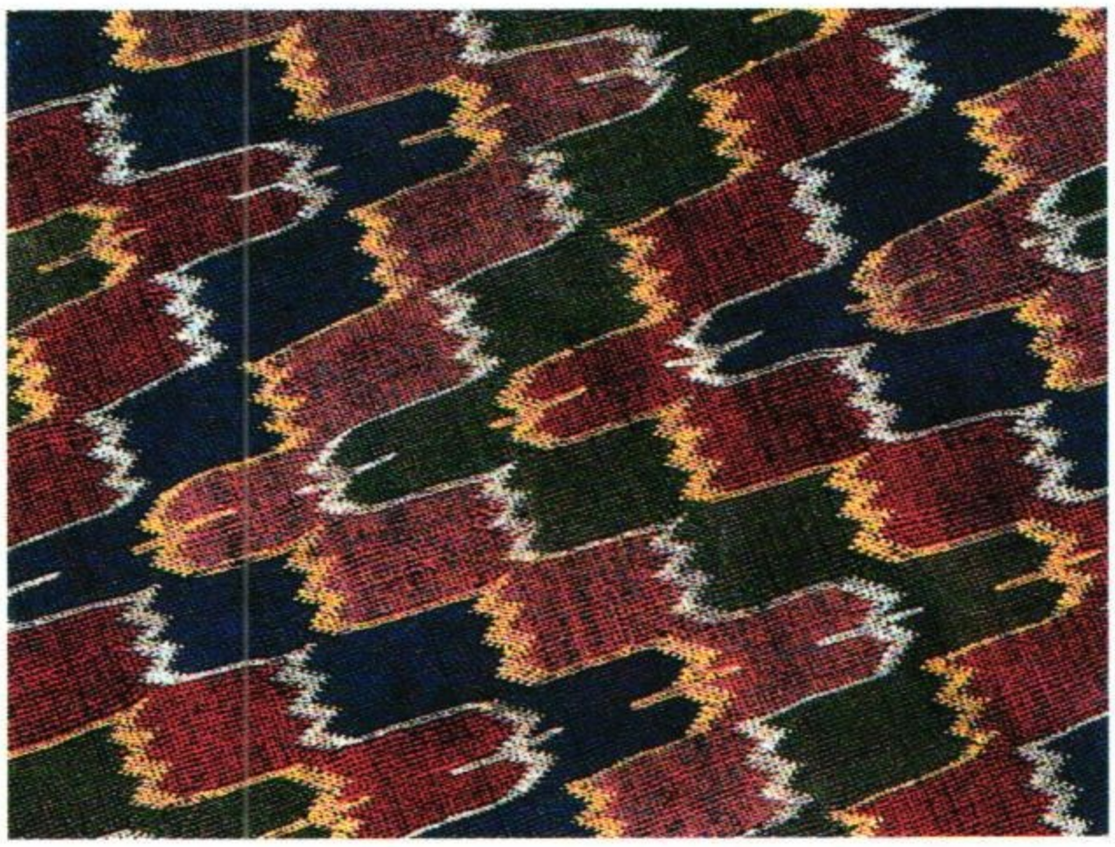
ຮູບຈົກສີໂຫ ງວງກ້ຽວ ຈ່ຍຄົນແຂ່ທຽນ ມີສິງນ້ອຍຢືນຢູ່ກ້ອງ

Motifs: Lion-elephant(Siho), carrying on its back a human being and small Siho underneath the Lion-elephent.
Technique used: Discontinuous supplementary weft.

ລາຍຈົກຮູບສີໂຫທ້ອງນົກ, ຈ່ຍລູກຢູ່ເທິງຫລັງ ແລະ ມີສີໂຫນ້ອຍແຂ່ຫລັງ. ນອກຈາກຮູບໂຕສີໂຫນ້ອຍ ຍັງມີ ຮູບນົກຊະນິດຕ່ງໆ ແລະດອກໄມ້ຢາຍຢູ່ເຕັມຜືນຜ້າ.

Motifs: Pregnant lion-elephant(Siho) with bird, carrying a baby on its back; birds and flowers surrounded the main motif.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

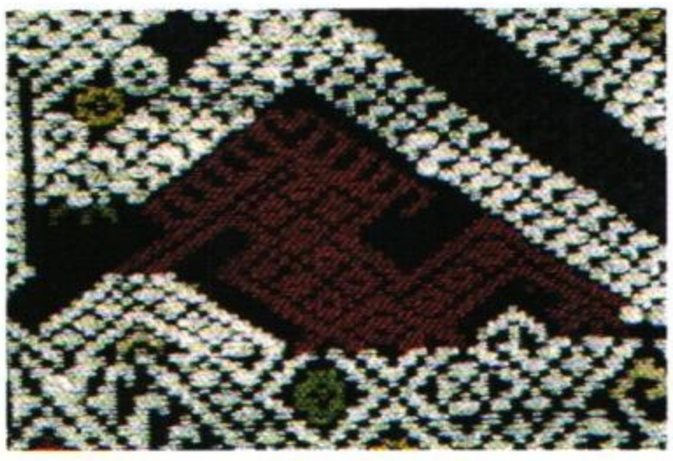
ລາຍຢຽບເກາະ ຝູງນົກແອ່ນ ໃນສິ້ນໄຫມຫູ ຣານ ໄທລື້ ເມືອງຮຸນ ແຂວງອຸດົມໄຊ

Motifs: Flock of birds in a silk sinh of Lue ethnic, Hun district, Oudomxay province.
Technique used: Tapestry weave.

ຈົກລາຍນົກສອງຫົວ ໃນໂຮງດອກຈົກ

Motifs: Two headed bird in the flower nest.
Technique used: Supplementary discontinous weft.

ຈົກຮູບນົກຫອນຂ້າງ ໃນຜ້າບີ້ງຂອງຊົນເຜົ່າໄທແດງ ຢູ່ເມືອງແອດຊຽງຄໍ ຂວາລ່ອງແມ່ນ້ຳອູ.

Motifs: Bird with large hair, in a shawl of the red Tai ethnic, along Ou riverbank, Phongsaly province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

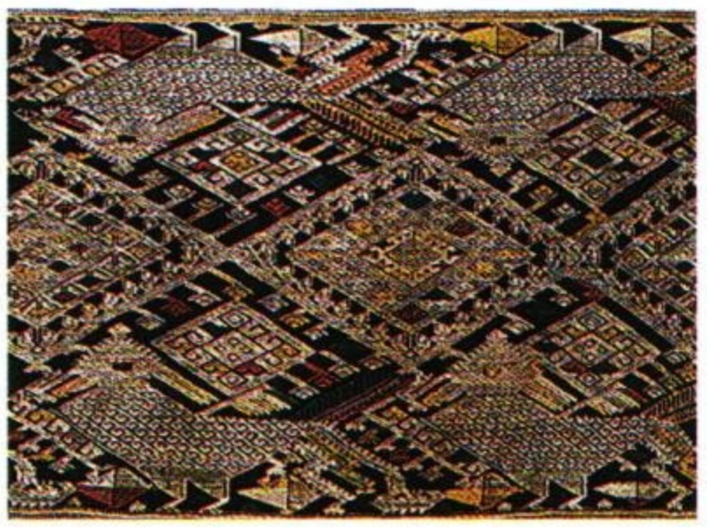
ຫມີ່ລາຍນົກຕັ້ນຊີວຄາບປາ ແລະຂິດລາຍດອກກາບປັ້ນ ໃນສິ້ນຂອງໄທຄັ່ງ ແຂວງຊຽງແຂວງ.

Motifs: Bird eating a fish and reversed flower designs, in a Tai Khang ethnic sinh, Xieng Khouang province.
Technique used: Ikat weft and supplementary continuous weft.

ລາຍຂິດ ຮູບນົກຫາງດອກໄມ້ແລະນາກ ຢູ່ລຸ່ມຫາງມີເຄິ່ງໂຄມດອກກາບແລະດອກກູດ ລະຫວ່າງຫົວກັບລະຫວ່າງຫາງ ມີໂຄມຂໍແລະດອກກູດ.

Motifs: Bird with flowered tail and Naga head , zigzag line of flowers and hooks.
Technique used: Supplementary continuous weft.

ຈົກລາຍນົກຫັດສະດິລິງ ເຮືອນາກ ໂຄມຫົວນາກ ໂຄມດອກກູດ. ລິງລາຍໃນຜ້າແພລາດຫົວ ຂອງເຜົ່າໄຕ ແຂວງຫົວພັນ

Motifs: Elephant-bird, diamond of Naga-head, hooks and star flowers.
Technique used: Supplementaty discontinuus weft.

ลายจิกรูบทะปู ท้องดอกกูด ในสิ้นซาวีร่อง ของไทมอย แขวงห้วยพัน

Motifs: Crab, flowers and hooks. Designs in a Tai Moy ethnic sinh, Huaphanh province.
Tehnique used: Supplementary discontinuous weft.

ลาวมักหมี่ รูบทะปู ปะกับดอกกูด ลายขໍ และมะนุกกิบ ในสิ้นซาวีร่อง ไทม้อยเขตชายแดน ลาว-อุดมนาม แขวงห้วยพัน.

Motifs: Crab, hook and frog-man. Designs in a Tai Moy ethnic sinh, Huaphanh province. Technique used: Ikat weft.

จิกลายทะปู ออวดอกดอกสะซาบา ใน ผ้าลุ้มๆ ไทดำ ไทแดง

Motif: Crab and flower. Designs in a black and red Tai mosquitonet, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ลายจิกรูบทะปู ออวดอกกูด ในสิ้นซาวีร่อง ไทม้อยแขวงห้วยพัน

Motifs: Crab and hook. Designs in a Tai Moy sinh, Huaphanh province
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

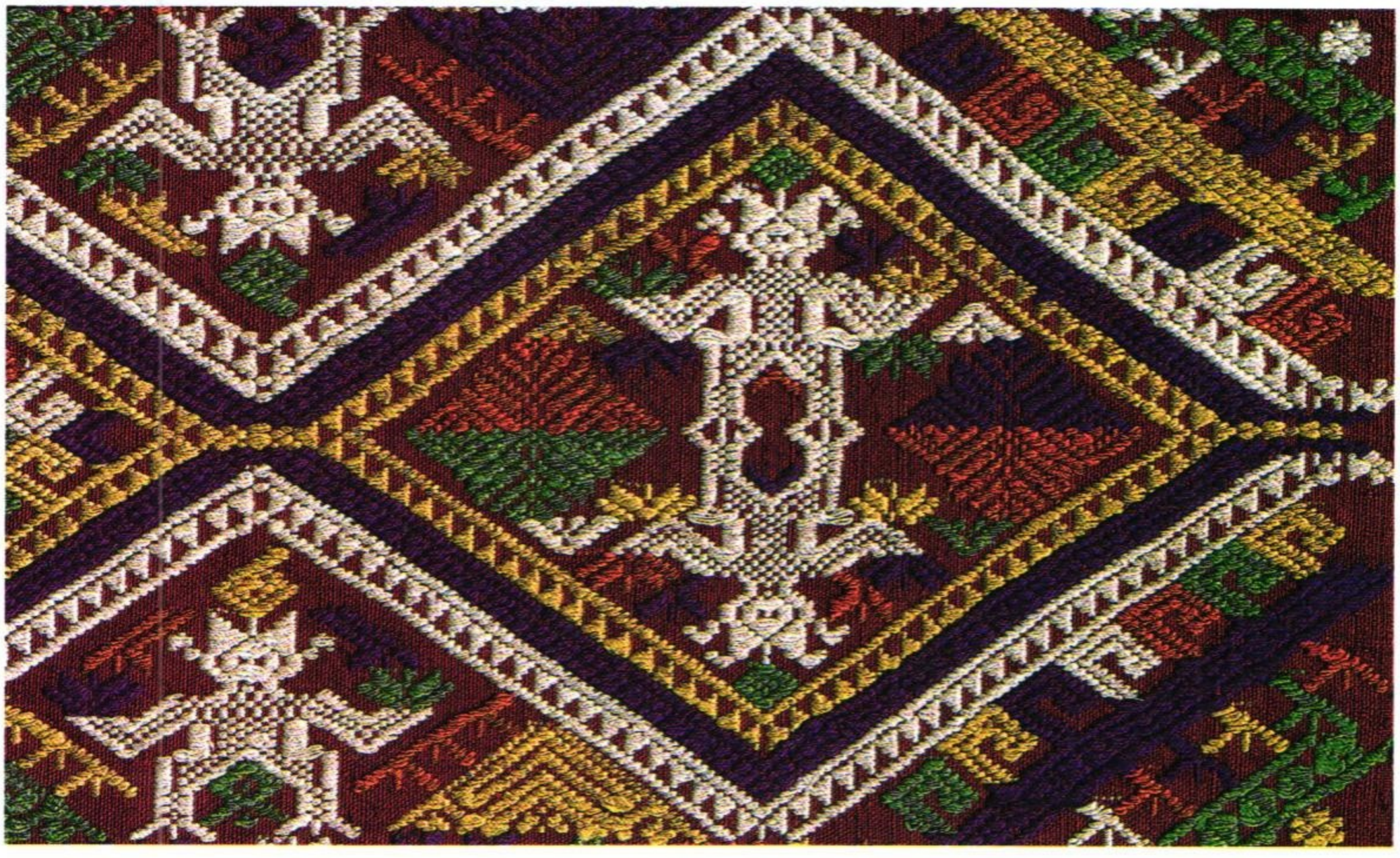
ລາຍຈົກຮູບລີງແຂວນຕົ້ນໄມ້ ປະດັບດອກດາວ ຢູ່ໃນຕີນສິ້ນມ່ານໄຫແດງ ແຂວງຫົວພັນ. ລະຫວ່າງລີງແລະຕາມຜືນສິ້ນມີເຄືອດອກໄມ້. ສິ້ນຜືນນີ້ຕໍ່າດ້ວຍການຈົກ (ດອກຕີນ ດອກຜືນ) ມັກໜີ, (ທາງຕໍ່າ) ໄໝກ່ອນ ໜາກໄມ. ຈຸດພິເສດຂອງສິ້ນມ່ານຂຶ້ນກັບການຂັ້ນທີ່ມີສີລະປະ ສ້າງຄວາມສົມດູນຂອງລາຍສິ້ນ ແລະການໃຊ້ສີທຳມະຊາດທີ່ກົມກືນ.

Motifs: Monkeys hanging on tree branches and star flowers. Designs in the border part of a red Tai ethnic sinh, Huaphanh province.
Techniques used: Supplemntary discontinuous weft, Ikat weft and twisted threads.

ລາຍຂີດຮູບຄົນ (ໃນມືຖືສິ່ງຂອງບາງຢ່າງ) ຄ້າຍຄືອາວຸດທີ່ປາກົດໃນຮູບແຕ້ມສະແດງສະໄໝ ພູຊະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ຫລື ພູຊະເຈົ້າຟ້າຫລ້າ ທໍລະນີ ສີສັດຕະນາຄະນະຫຸດ ຢູ່ສະຖາບັນຄົ້ນຄ້ວາວັດທະນະທຳແຫ່ງຊາດ. ເປັນລີງລາຍໃນເຊີ່ງ ຜ້າແພຂອງຊາວຜູ້ໄທ ຢູ່ແຂວງຄຳມ່ວນ.

Motif: Human being (holding weapons). Designs in the end part of the Phou Tai ethnic shawl, Khammouane province.This figure is similar with a painting showed at the National Institute of Cultural Research, and represented the reign period of King Fa Ngoum or Pragna Fa LaThorani Sisathana Khanahoud, early of 14th century AD. Technique used: Supplementary continuous weft.

ຈົກລາຍໂຄມມະນຸດກົບ ຫລື ຄົນທະນີ ໃນໂຄມປະດັບດອກໄມ້ ລາຍຈາກຜ້າກັ້ງໄຫແດງ ແຂວງຫົວພັນ.

Motifs: Square of frog-man or humain being, surrounded by flower.Designs in a red Tai ethnic curtain cloth, Huaphanh province. Technique used: Supplementery discontinuous weft.

III. ลายพืกสาอาก: ต้ันไม้กอกไม้ เถือไม้ ฒก่ม ขนาก ใบไม้ ยอกโลมกอกต่างๆ

Plant designs: tree, flower, vine, seed, fruit, leaf, geometrical shape.

ลายจิก ฒละฮึกโลมกอกไม้ ละห่างโลมฮั้น ด้วยลายกอกบัวเถือ, ติมสิ้นไหมคำ ของชาวลาวลุ่มเขกล่องน้ำของ วฐวัน หลวงพะบาง สะหวันนะเขด จำปาสัก.

Motifs: Diamond of flowers and lotus vine in the skirt border part of Lao women living on the Mekong riverbank (Vientiane,Louang Prabang, Savannakhet, Champassack.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ลายฮึกรูบโลมกอกไม้ ในเซิ่ง ฒพบ่ฐ ของชาวผู้ไท ฒเวา คำม่วน.

Motifs: Diamond of flowers. Technique used: Supplementary continuous weft.

ลายจิกรูบเถิงโลม ปะกอบด้วยกอกพูก สุกห้าย ของเบื้องเหิง เป้นกอกบัวเถือ ฒละเบื้อง ลุ่มลาย ส้อยสา. ในสิ้นลี้ เมืองรุน ฒเวา อุดิมไซ.

Motifs: Zigzag line of flowers,lotus vine(above),and Soisa or decorated shape on the temple wall(below). Designs in a Tai Lu ethnic skirt, Oudomxay province.
Technique used: Supplementay discontinuous weft.

ลายจิกโลมกอกกาบ กอกพูก จากสิ้นของไทลื้ ฒเวาอุดิมไซ.

Motifs: Diamond of flowers,in Tai Lue ethnic sinh, Oudomxay province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ຈົກເກາະລາຍນາຂັ້ນໃດ ລ້ອມດ້ວຍລາຍຂິດ ແລະມັດໝີ່ຂໍ້ ປະສົມກັນໃນສິ້ນໄຫມໄທລື້ ແຂວງອຸດົມໄຊ

Motifs: Zigzag line or stair. Design in a silk Tai Lue sinh, Oudomxay province.
Technique used: Tapestry weave, supplementary continuous weft, and Ikat weft.

ລາຍໜີ່ໂຄມດອກກາບ ດອກໜາກຈັບ ຢູ່ກາງ ໂຄມ ດອກງ່າມເປັຍຢູ່ສອງຂ້າງ ໃນສິ້ນໜີ່ ໄທພວນ ຊຽງຂວາງ

Motifs: Diamond of flower, in a silk Phuan ethnic sinh, Xieng Khouang province.
Technique used: Ikat weft.

ລາຍຈົກດອກຕ້າງ ເຄືອດອກກູດ ໃນຜ້າຂັ້ນເຊີ່ງ ໄທແດງແຂວງຫົວພັນ.

Motifs: Flower and vine, in the end part of a Tai Daeng ethnic shawl.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ລາຍໜີ່ຕົ້ນດອກໄມ້ ແລະໂຄມນອມຫລຽວ ໃນສິ້ນໜີ່ໄທພວນ ລ່ອງງຶ່ມ ແຂວງວຽງຈັນ ແລະຊຽງຂວາງ

Motif: Trees, flowers and square of mytical deers. Design in an ikat skirt of Phuan ethnic along Ngun riverbank, Xiengkhouang and Vientiane province.
Technique used: Ikat weft.

ໂຄມໜີ່ດອກຊ້ອນໃນສິ້ນໄທພວນ ແຂວລ່ອງງຶ່ມ, ວຽງຈັນ, ຊຽງຂວາງ

Motif: Diamond of vine and flowers
Technique used: Ikat weft.

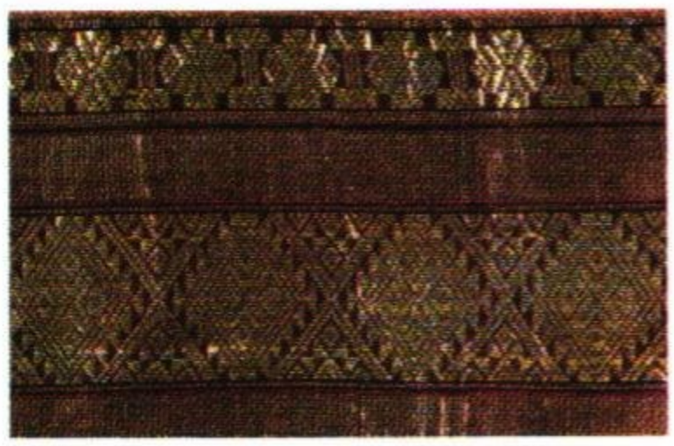

ລາຍຈົກດອກກາບ ດອກກູດ ຈາກສິ້ນຈົກໄທລື້ເມືອງຮຸນ ແຂວງອຸດົມໄຊ.

Motifs: Zigzag line of flowers, vines, leaves and hooks in a classical Tai Lue ethnic skirt, Hun district, Oudomxay province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ลายมัดหมี่ใสมหมากจับ ในผ้าพิดานใหมและผ้าปักโลง ที่ชาวอะมุเขดหลวงพะบาง ຊຽງຂວາງ ຊົມໃຊ້ໃນວລາຮັດຮີດຄອງ.
Motifs: Diamond of water nuts (Makjab). Designs in a silk ceiling hanging cloth or coffin cover cloth used in the workship ceremony of Khmu ethnic, Louang Prabang, XiengKhoung provinces.Technique used: Ikat on the weft and warp threads.

ลายຂิดໂຄມດອກກາບ ໃນຕີນສິ້ນໄຫມຄຳ ຂອງໄທວຽງຈັນ ຫລວງພະບາງ ສະຫວັນ ນະເຂດ ເວົ້າລວມຄົນລາວຕາມລ່ອງນ້ຳຂອງ.

Motifs: Diamond of flowers. Design in a hem piece of Phuane women living along the Mekong riverbank (Vientiane, Louang Prabang,Savannakhet...).
Technique used: Supplementary continuous weft (imported golden threads).

ລາຍມັດໝີ່ດອກດາວ ແລະດອກທອງ ໃນຜ້າພິດານ ຫລື ຜ້າປົກໂລງ ທີ່ຊາວຂະມຸ ໃຊ້ໃນການຮັດຮີດລ້ຽງຜີ ໃນແຂວງຊຽງຂວາງ ຫລວງພະບາງ ໄຊຍະບຸລີ.

Motifs: Star and golden flower. Designs in the ceiling cloth or cover coffin used in workship ceremony of Khmu(hill tribe) ethnic in Xieng Khouang, Louang Prabang and Xayabury provinces.
Technique used: Ikat weft.

ຢຽບເກາະລາຍກະແສນ້ຳ/ນ້ຳໄຫລ ໃນສິ້ນໄທລື້ ແຂວງໄຊຍະບູລີ,ອຸດົມໄຊ. ອ້ອມລາຍຢຽບເກາະ ຍັງມີໜາມີແລະຂີດອີກ.

Motifs: River-current or lightning. Design in Tai Lue ethnic skirt, Xayabuty and Oudomxay provinces.
Technique used: Ikat weft, tapestry weave and supplementary continuous weft.

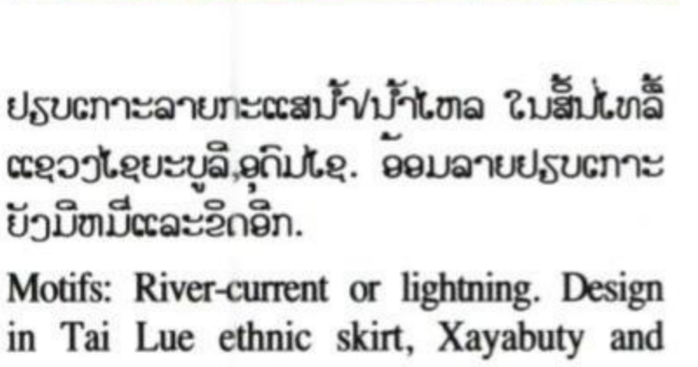
ລາຍຈົກດອກຕ້າງ ໃນຕີນສິ້ນ ໄທແດງ ແຂວງຫົວພັນ

Motifs: Diamond of flowers and plant. Designs in a border part of the red Tai ethnic sinh, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

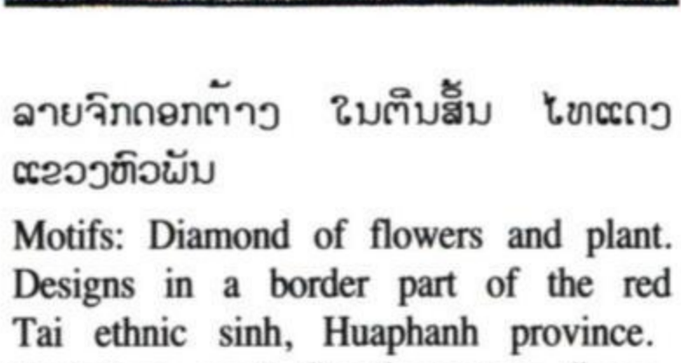
ລາຍຈົກໂຄມດອກຫາງປາ ດອກຈົກ ໃນເຊິ່ງແພ່ຽງໄທແດງ ຈາກບໍລິເວນຊາຍແດນ ລາວ-ວຽດນາມ ກ້ຳໜືອ.

Motifs: Diamond of flowers. Design in a red Tai ethnic women shawl, northern part of Laos.
Technique: Supplementary discontinuous weft.

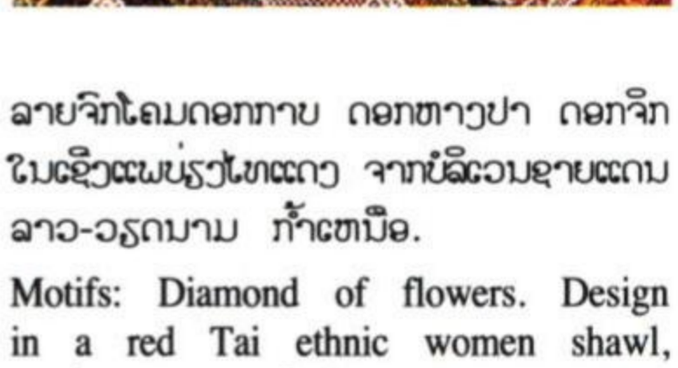
ລາຍໜາມ ຕົ້ນດອກໄມ້ໃນສິ້ນໄທພວນ ເຂດລ່ອງ ງືມ ເຂດວຽງຈັນ ແລະຊຽງຂວາງ.

Motif: Plant design in Tai Phuan ethnic skirt of Vientiane and Xiengkhouang province.
Technique used: Ikat weft.

ລາຍຈົກດອກຕ້າງດອກເດດສະໜາ ດອກຈົກ ໃນຜ້າບິ່ງໄທແດງ ແຂວງຫົວພັນ.

Motif: Flower design in red Tai ethnic shawl of Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

ລາຍຈົກໂຄມດອກຫາງປາ ຢູ່ລະຫວ່າງກາງຫອນ ຂອງນາກ ໃນຜ້າຂັ້ນເຊິ່ງໄທແດງ ແຂວງຫົວພັນ

Motif: Square of fish tail, a red Tai head scarf. Huaphanh province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

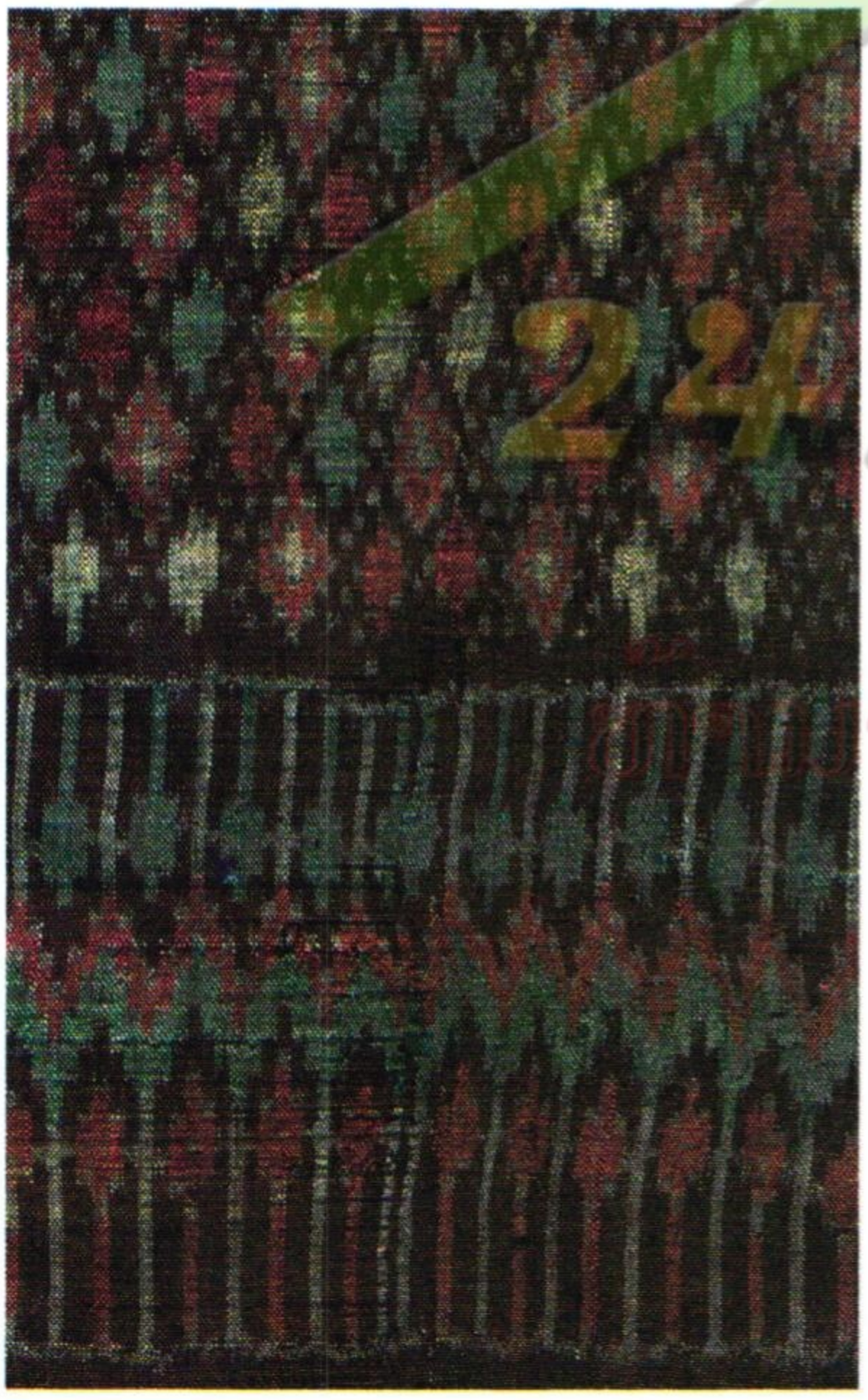
ลายจิก ໂຄມດອກກາບ, ດອກກູກ ຈາກສິ້ນຂອງຊົນເຜົ່າໄທລື້ ແຂວງອຸດົມໄຊ

Motifs: Square of flowers design, Dokkab and Dokkoud, in Tai Lue skirt, Oudomxay province.
Technique used: Supplementary discontinuous weft.

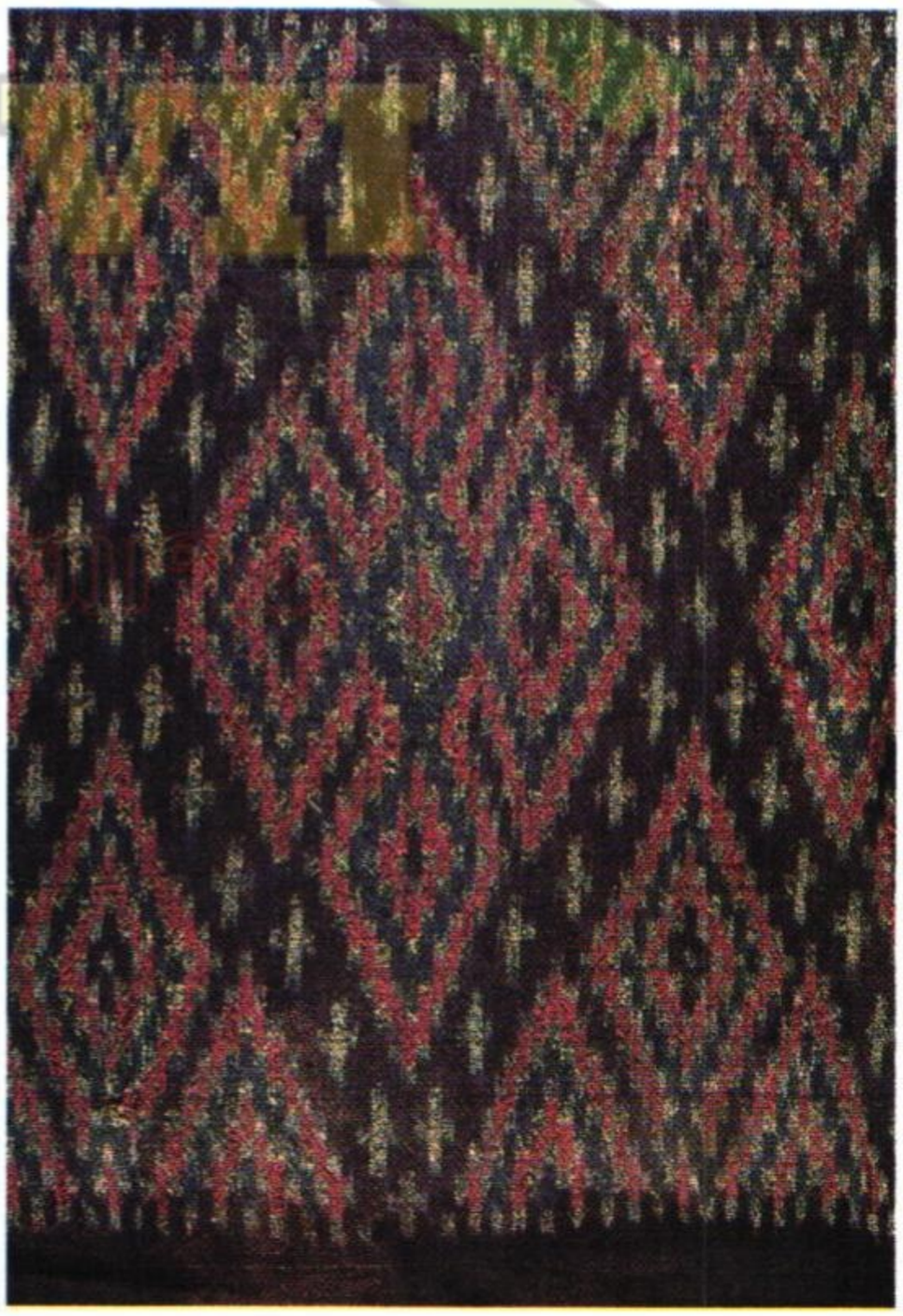
ลายຂີດຂ່ຳນຕ ແລະໂຄມດອກໄມ້ ໃນແພ່ນຽງ ຂອງແມ່ຍິງລາວ ແຂວງສະຫວັນນະເຂດ.

Motifs: Keys(above) and flower(below) in a classical shawl of Lao women, Savannakhet province.

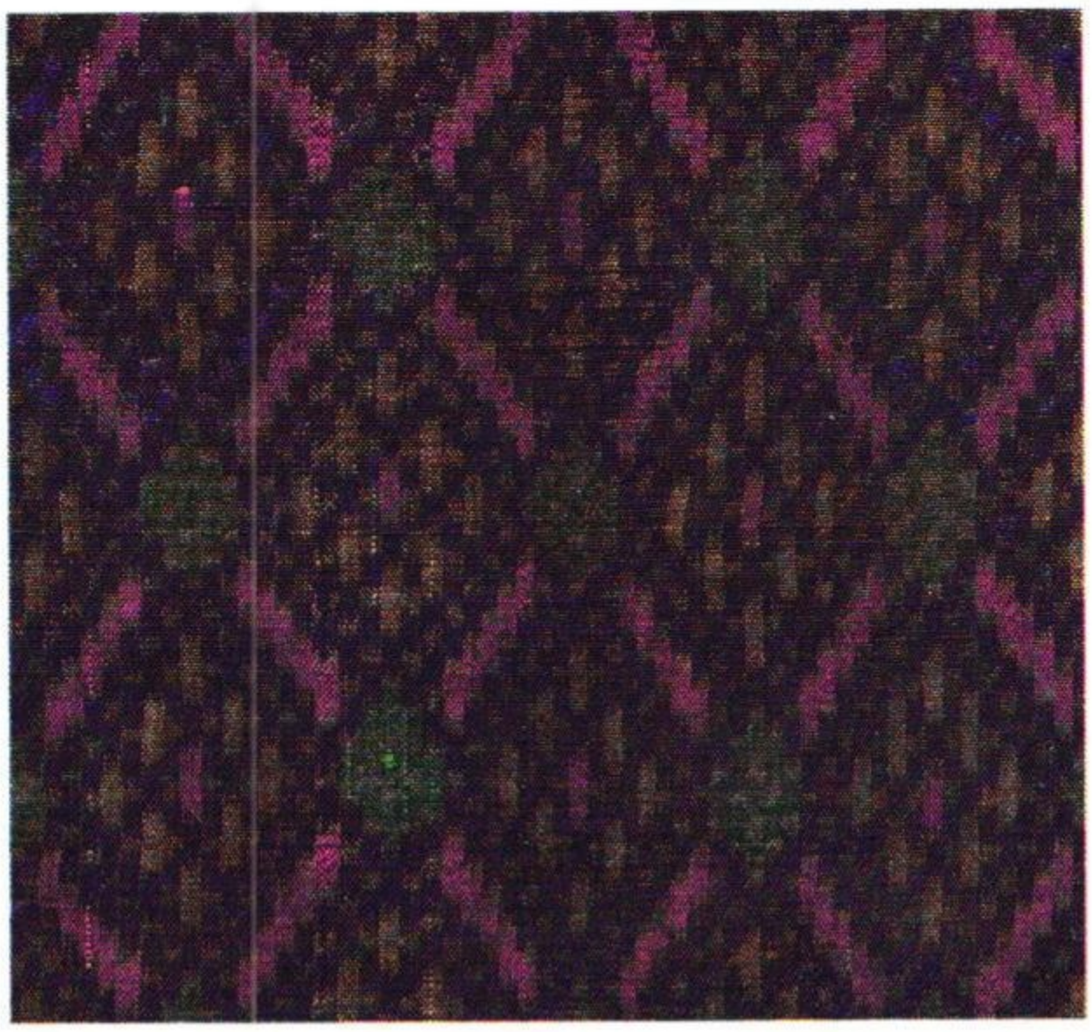
ໜຶ່ງລວາດໂຄມຊ້ອນ3 ແລະ5 ໃນສິ້ນໄຫມ້ໄທພວນ ແຂວງຊຽງຂວາງ, ວຽງຈັນ

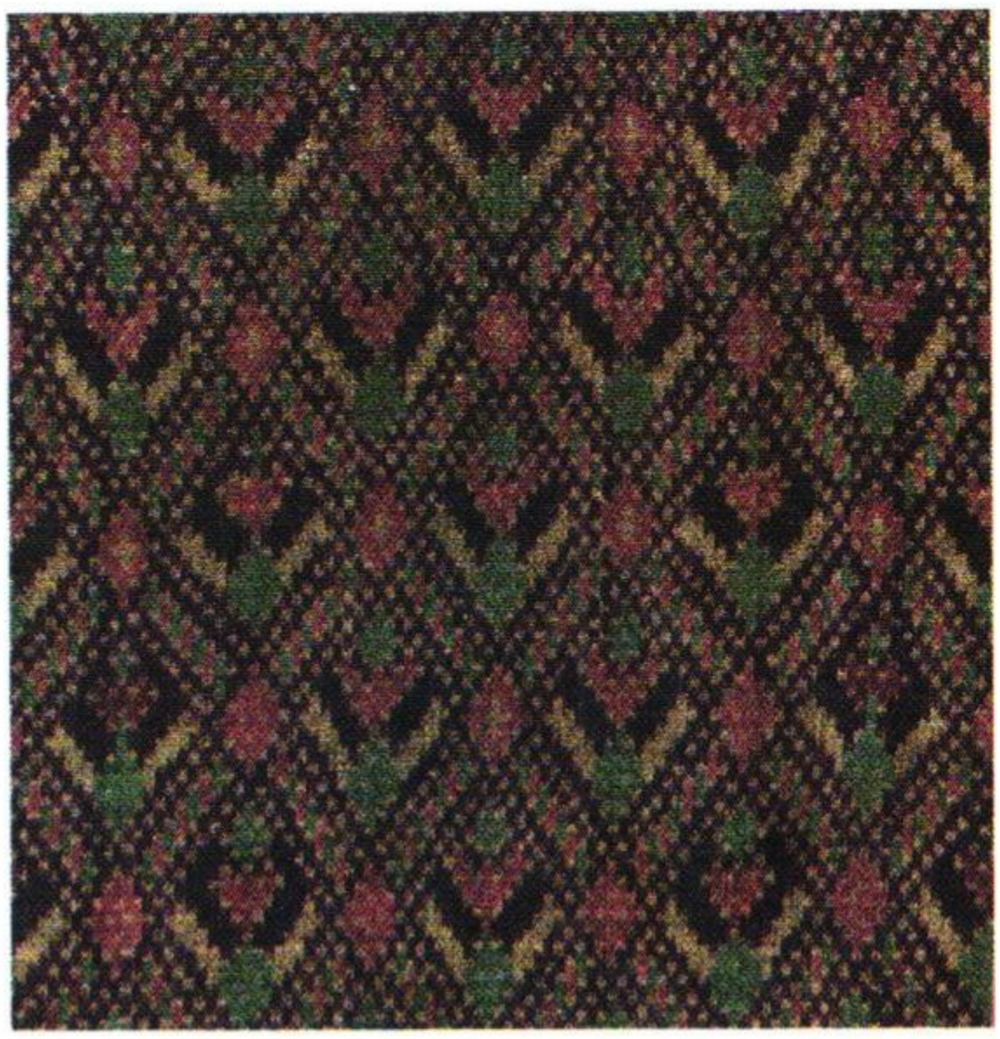
Motifs: Diamond (Khom Sonh) in Phuane ethnic skirt. Vientiane and Xiengkhouang provinces.
Technique used: Ikat weft.

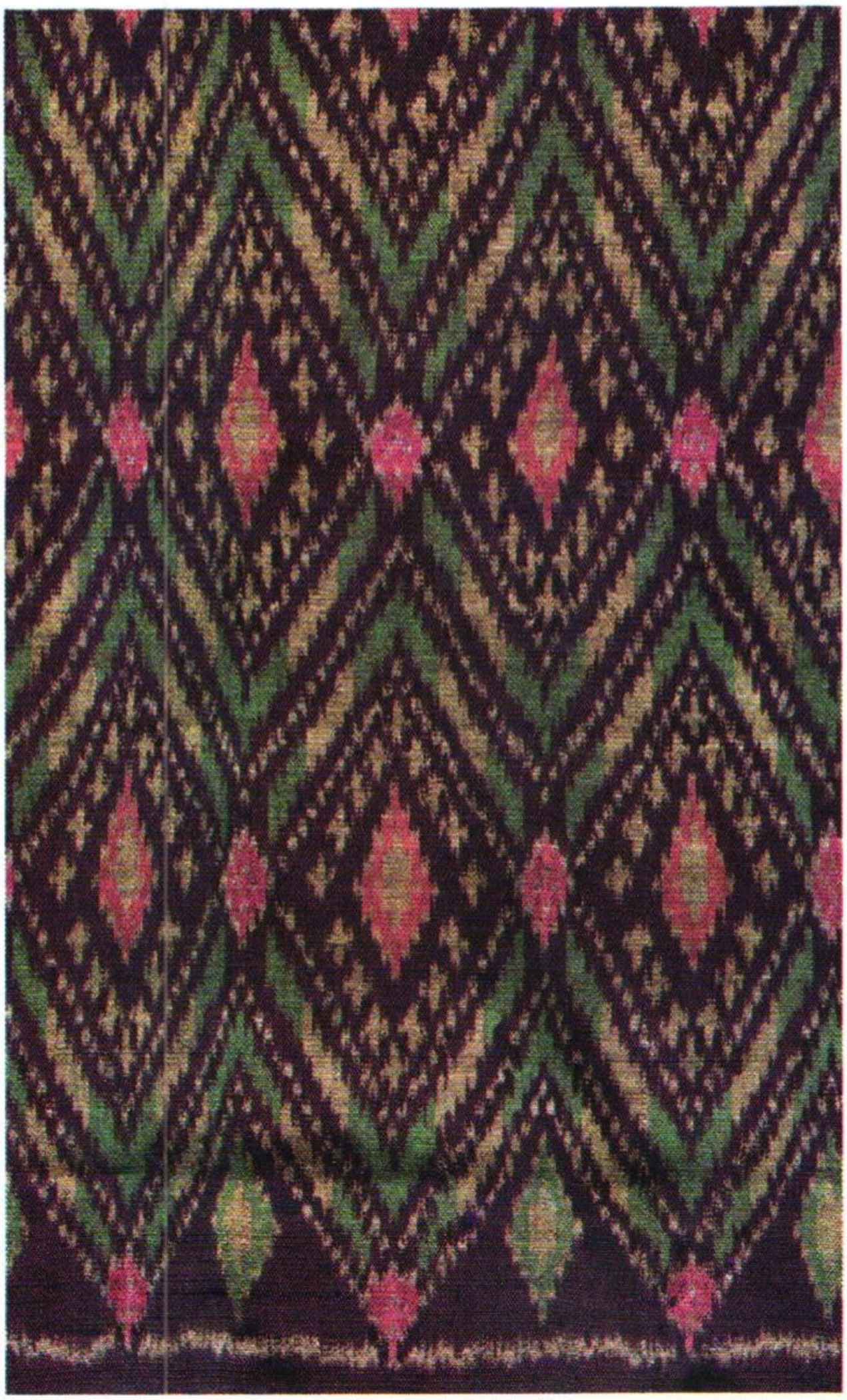

ໜຶ່ງລວາດ ໂຄມຂໍ ຂັ້ນ ໂຄມ3 ໃນສິ້ນໄຫມ້ໄທພວນ ແຂວງຊຽງ ຂວາງ, ວຽງຈັນ

Motifs: Diamond of hooks (Khom kho) in Phuane ethnic skirt. Vientiane and Xiengkhouang provinces.
Technique used: Ikat weft.

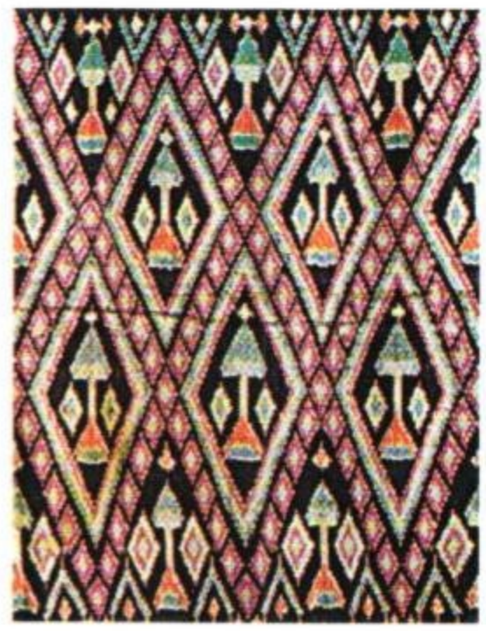

ลายหมี่โคมดอกต่างๆ ใบสิ้นไหพวน ແຂວ
ລ່ອງວຶ່ມ ຊຽງຂວາງ, ວຽງຈັນ

Motifs: Diamond of flowers. Design in ikat sinh of Phuan ethnic along Nam Ngum riverbank, Vientiane and Xiengkhouang province.
Technique used: Ikat weft.

ลายมัดหมี่โคมรูปหาด ເອ໊ີ ดอกหมากจับ ในสิ้นหมี่ไทพวน เขตล่องวึมว฽ยจัน ฽ยว฽ยวาว ต่ใส่ตีนต่ำฒนะ ฒละ ห็วลายฒ฽ก. ถือว่านี้เป็นสิ้น฽อง฽าวพวนฒบบดั้งเดิมย่างนึง.

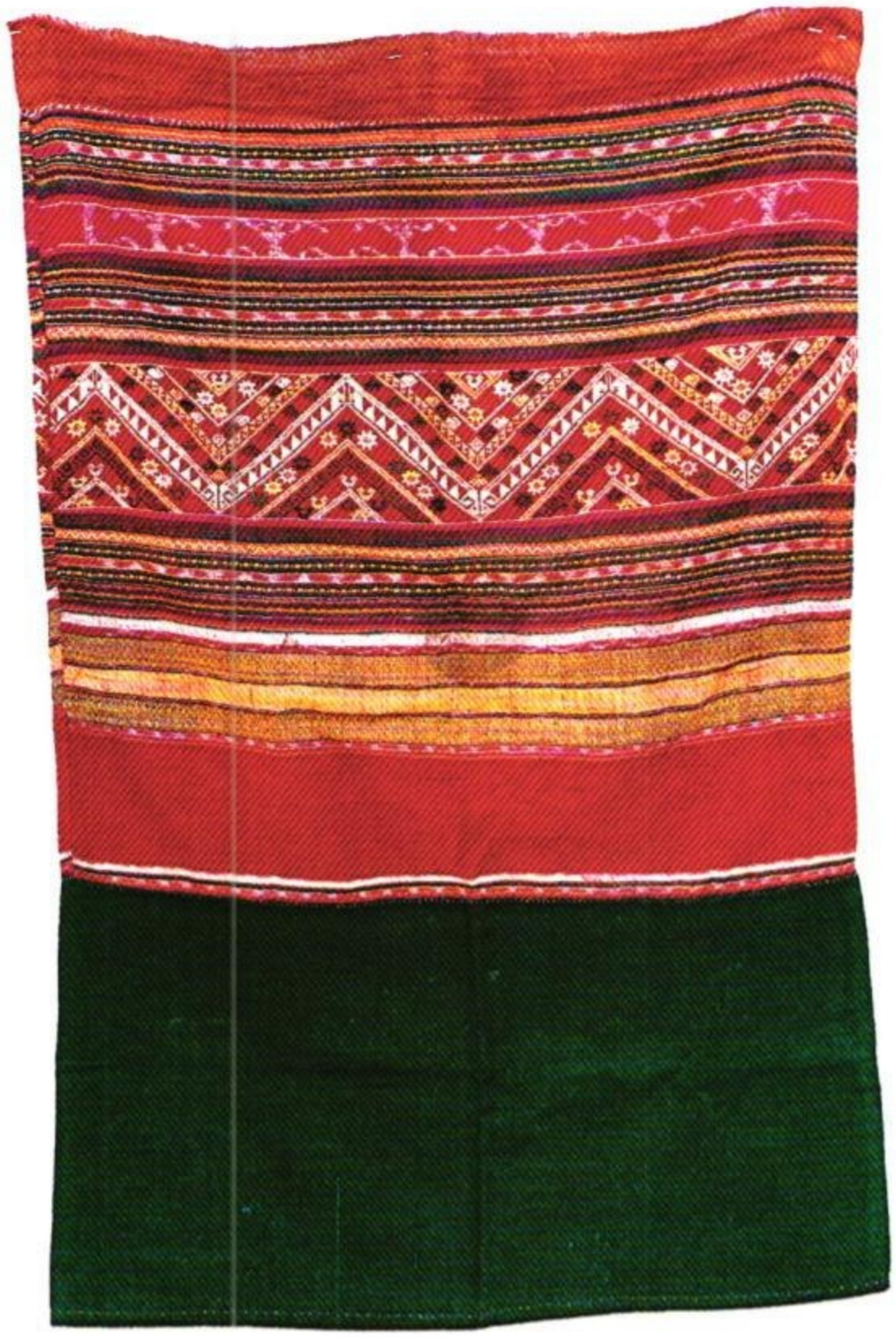
Motifs: Diamond of stupa, zigzag line or Eua, and plant. Designs in a typical ikat skirt of Tai Phuan ethnic women, Vientiane and XiengKhouang provinces. Technique used: Ikat weft.

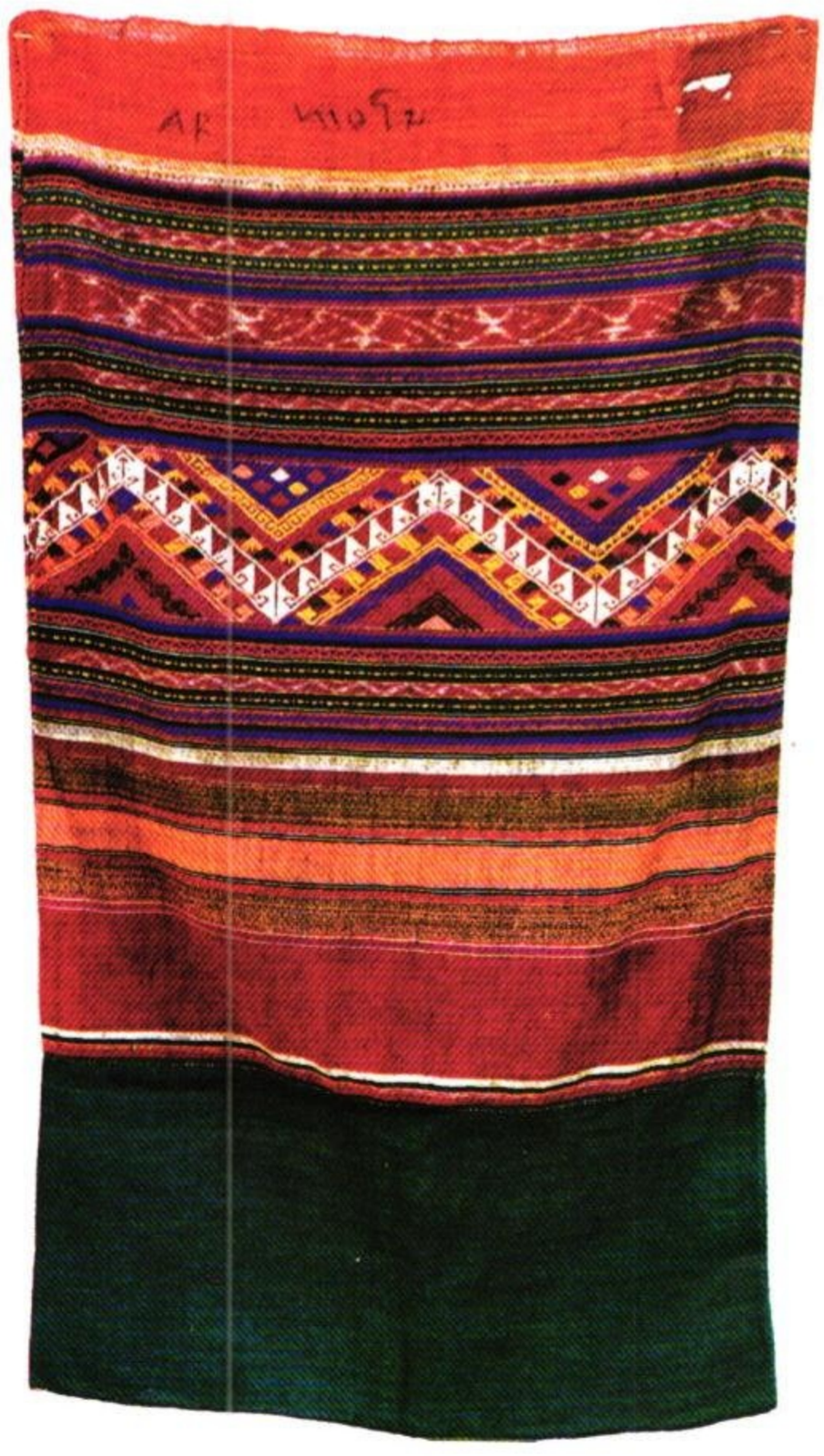

ป฽บเกาะลายโคมฆ้อม ก้อมเมก ฒละเถิงโคมฆ้อม ในสิ้นลี้ ฒะวางอุดมไฮ ฒละหลวงน้ำทา.

Motifs: Diamond (Khom Sonh) or clouds and zigzag line. This is a typical Tai Lue ethnic women skirt, Oudomxay and Louangnamtha provinces.
Technique used: Tapestry weave.

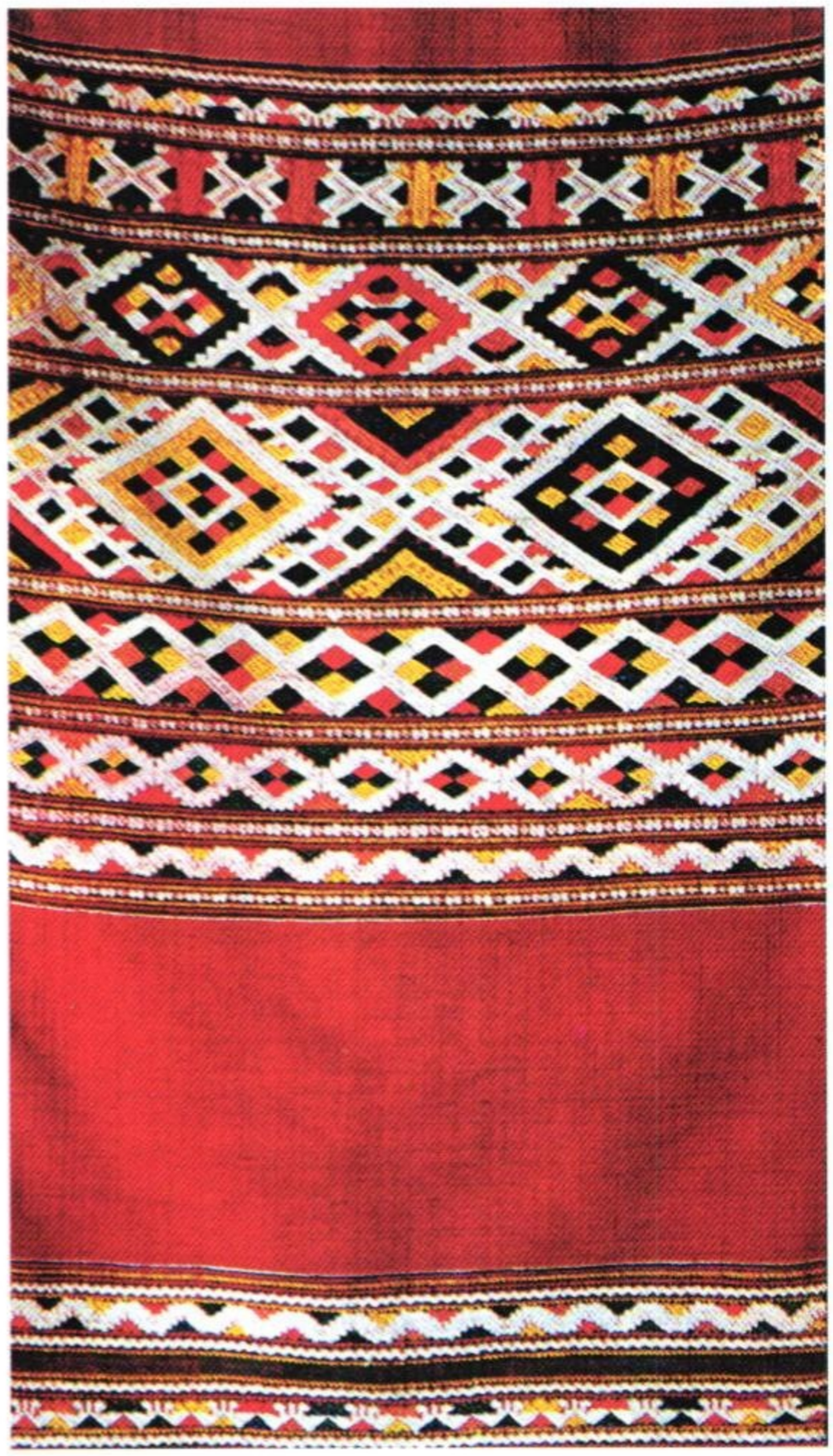
ຈົກກາບເອື້ອ ປະດັບດອກຈິກ, ຂັ້ນກັບຫມີ່ລາຍຄົນກົບ ໃນສິ້ນໄຫມ່ໄທລື ແຂວງບໍ່ແກ້ວ, ອຸດົມໄຊ.

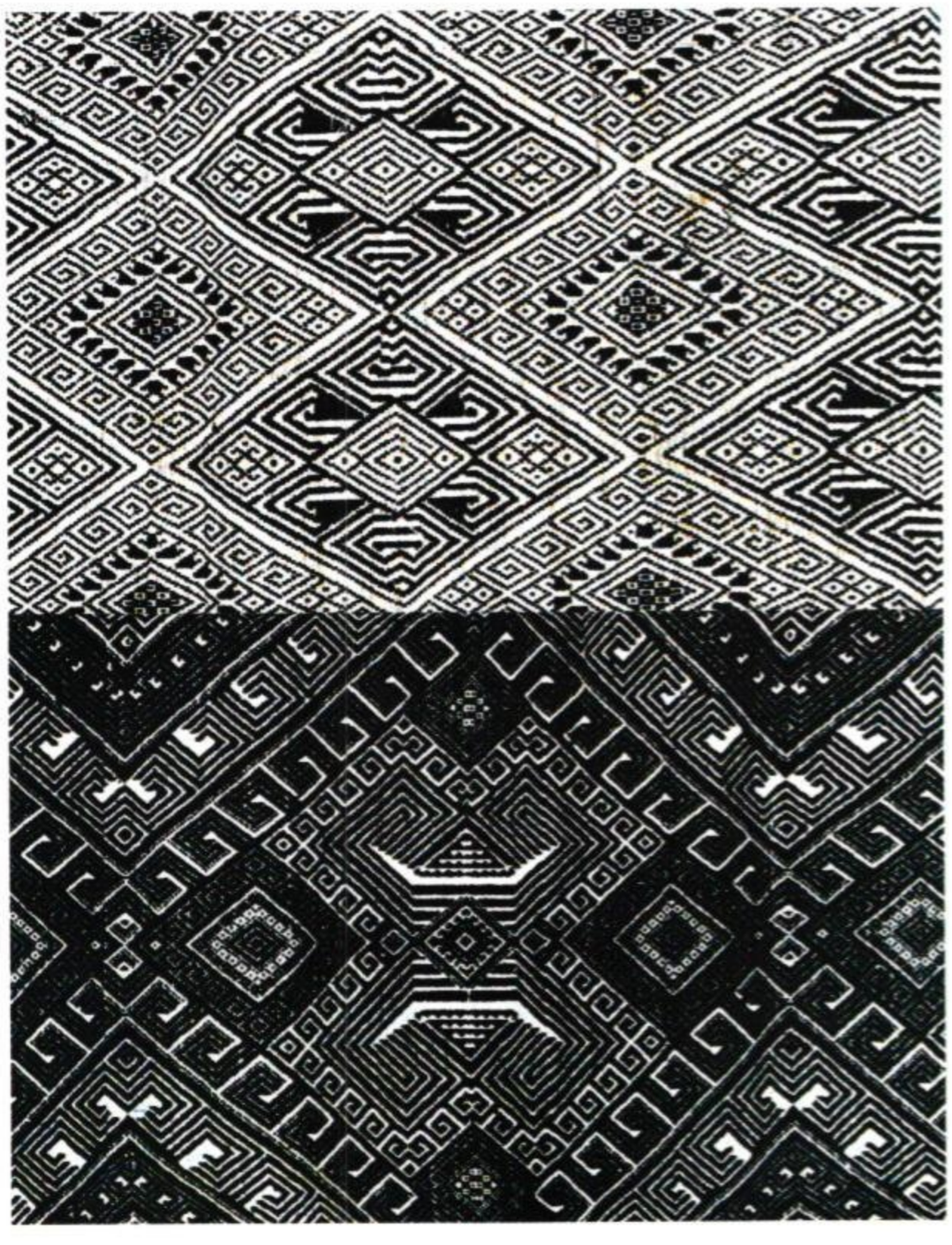
Motife: Zigzag line and flowers, and human being, in a classic Lue ethnic sinh, Bokeo and Oudomxay provinces. Technique used: Supplementary discontinuous weft and Ikat weft.

ປຽບເກາະລາຍກະແສນ້ຳ ແລະຫລືບຝ້າ ໃນສິ້ນ ລື ແຂວງອຸດົມໄຊແລະຫລວງນ້ຳທາ ນອກນີ້ ໃນຜືນສິ້ນ ຍັງປະດັບລາຍຂິດຫມີ່ຂໍ, ຕໍ່ຕີນຕໍ່ຫົວ ດ້ວຍຜ້າຝ້າຍສີຄາມແລະແດງ

Motifs: River-current or lightning. Designs in a Tai Lue ethnic women skirt, of Oudomxay and Louangnamtha province.
Techniques used: Tapestry weave, supplementary continuous and Ikat weft.

ຈົກໂຄມກູດຊ້ອນ ກັບໂຄມດອກດາວ ເປັນລາຍໃຫຍ່ຢູ່ໃຈກາງໂຄມກາບ ໂຄມດອກດາວ ດອກງ່າມເປຍໃຫຍ່ ມີເສົ້າຂັ້ນ ແລະເອື້ອກາບນ້ອຍ ໃນຜ້າຂັ້ນຊິ້ງໄທແດງ ແຂວງຫົວພັນ.

Motifs: Diamond of hooks and flowers, zigzag line(Eua) in red Tai ethnic shawl, Huaphanh province.
Technique used: Supplementary continuous and discontonuous weft.

ລາຍຂິດໂຄມຂີ່ໃຫຍ່ ສຳລັບຮັດໜ້າມຸ້ງຂາວ ຂອງໄທພວນ ເຂດລ່ອງງຶ່ມ.

Motifs: Large square of hooks and crabs.Designs in a front part cloth of the Tai Phuane ethnic mosquito net, along the Ngum riverbank, Vientiane.
Technique used: Supplementary continuous weft.

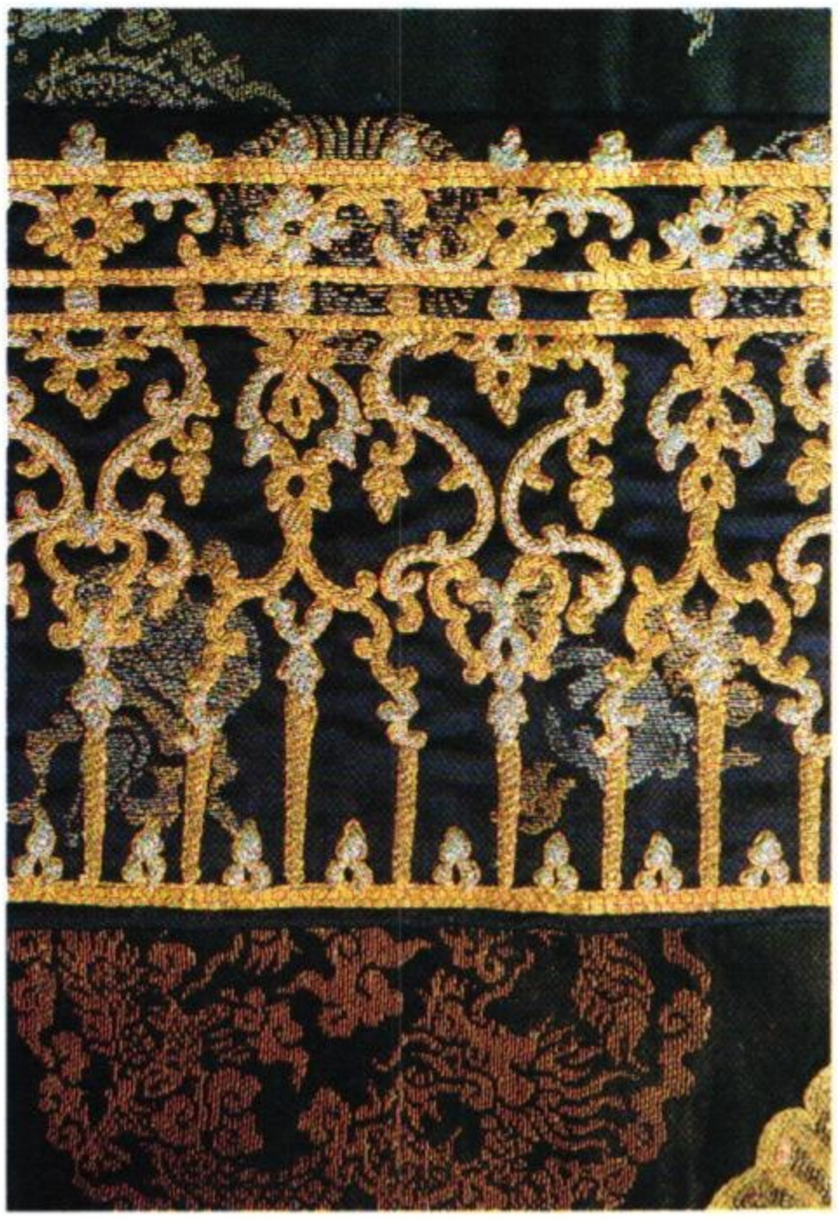
ลายขยิบแส่วหิวตัดผ้าซ้อนกัน ในแขนเสื้อผู้ชายผ่ามิ้ว

Motifs: Small square and zigzag line designs in a male Hmong ethnic blouse.
Technique used: Appliquee and embroidery.

ลายเถือกอกไม้ ใบไม้ ดอกไม้ ด้วยการปักดิ้ว ในคໍเสื้อ ฒ่ยิ้งชั้นสูงใน ฒแขวง ขาลวงพะบาง

Motifs: Vine, flower and leave.
Designs on a blouse collar of high ranking women, of Louangprabang.
Technique used: Embroidery with golden threads.

ปักดิ้วลายสัอยสาในตีนสิ้นแส่ว ของแม่ยิงชั้นสูง (เช้ือเจ้า) หลวงพะบาง โดยใช้วัดถุที่เอ้ินว่าดิ้ว ส่วนไหมเงินไหมคำกับผ้าสำลับแส่วใส่นั้น มาจาก ต่างปะเทดเกือบท้วหมิด. อิทิพามสร้างลาย แมวนี้ เอ้ำใจว่า อินชั้นปักลองหลวงพะบางสะไหมก่อน ร่ำธรมมาจากสะหยาม.

Motifs: Plant designs in a hem piece of a ceremonial skirt of high ranking (royal court) women of Louangprabang province.
Technique used: Pakding or appliquee and embroidery on industrial fabric.

ปักดิ้วลายแมวกะเบื้อ ในสิ้นผ้าทำมะยี ที่นำเอ้ำจาก ต่างปะเทดที่แม่ยิงชั้นสูง (เช้ือเจ้า) หลวงพะบาง) นิยมใช้มาเธ็ดผืนสิ้น.

Motifs: Butterfly. Designs in a ceremonial skirt of high ranking Louangprabang women.
Technique used: Pakding or appliquee and embroidery on industrial fabric using silver and golden threads.

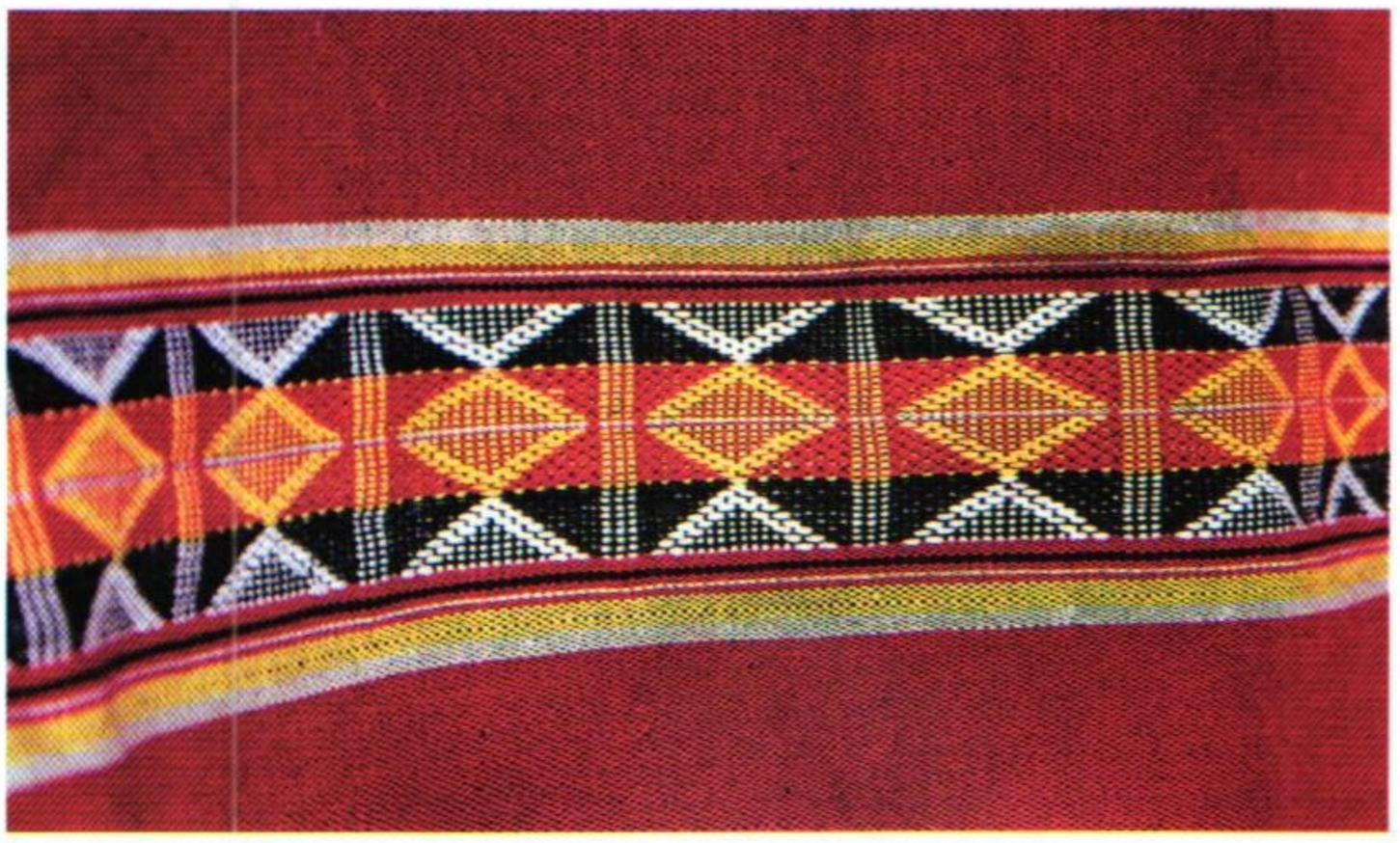

ລິວລາຍຕາມທາງຂວາງ ໃນສິ້ນໂລ່ມ ຊົນເຜົ່າ ພາກໃຕ້ (ຕະຫລ່ຽງ, ແງະ,ກະຕູ..) ຕໍ່າດ້ວຍ ກີ່ແອວ

Motifs: Stripped lines in a long skirt(sinh Lom) of hill tribe group in the southern part of the country(Taliang, Ghee, Katu...).
Technique used: Back strap loom.

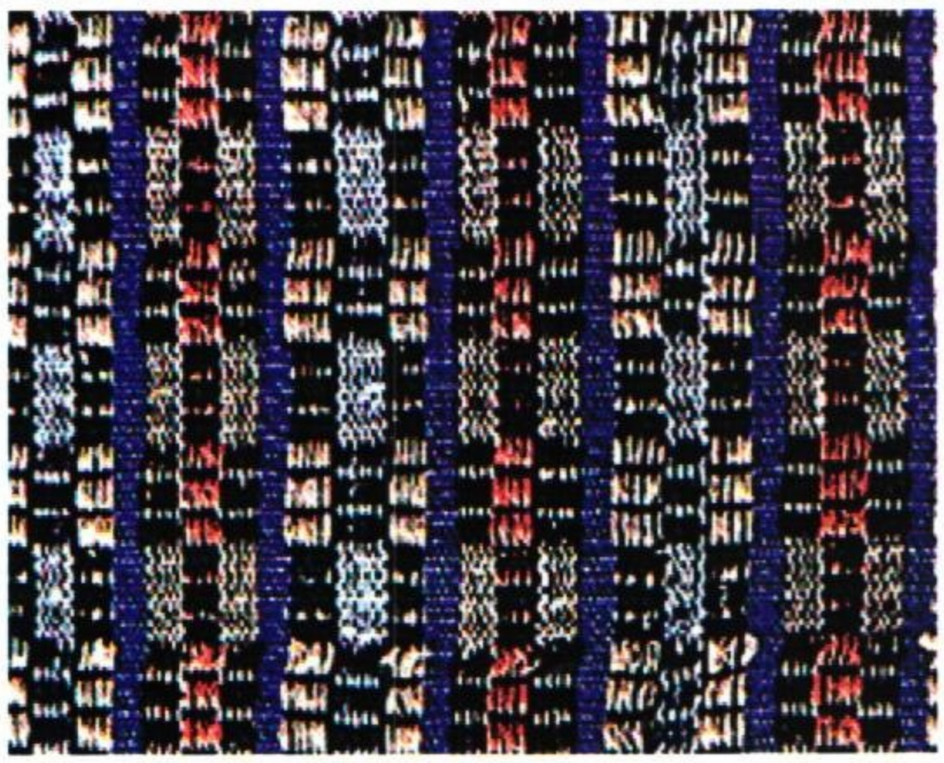

ລິວລາຍຕາມທາງຂວາງ ໃນຜ້າແພ ເຄື່ອງໃຊ້ຂອງ ຊົນເຜົ່າມອນ ຂະແມ ໃນປະເທດລາວພາກໃຕ້ ຊຽ ອັດຕະປື ສາລະວັນ ເຊກອງ ໂດຍໃຊ້ກີ່ແອວ ຫລາຍຂີ້ຕໍ່າ.

Motifs: Stripped lines in the Mon-kmer clothing items of Attapeu, Sekong, and Saravane provinces.
Technique used: Back strap loom.
Family blanket, Long skirt for young mother, sinh with the stone pearl.

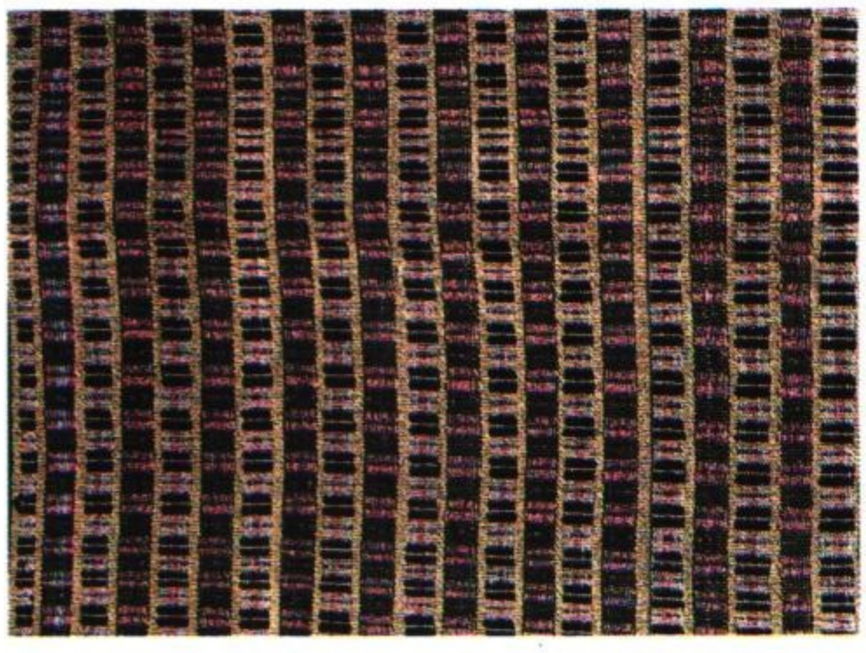

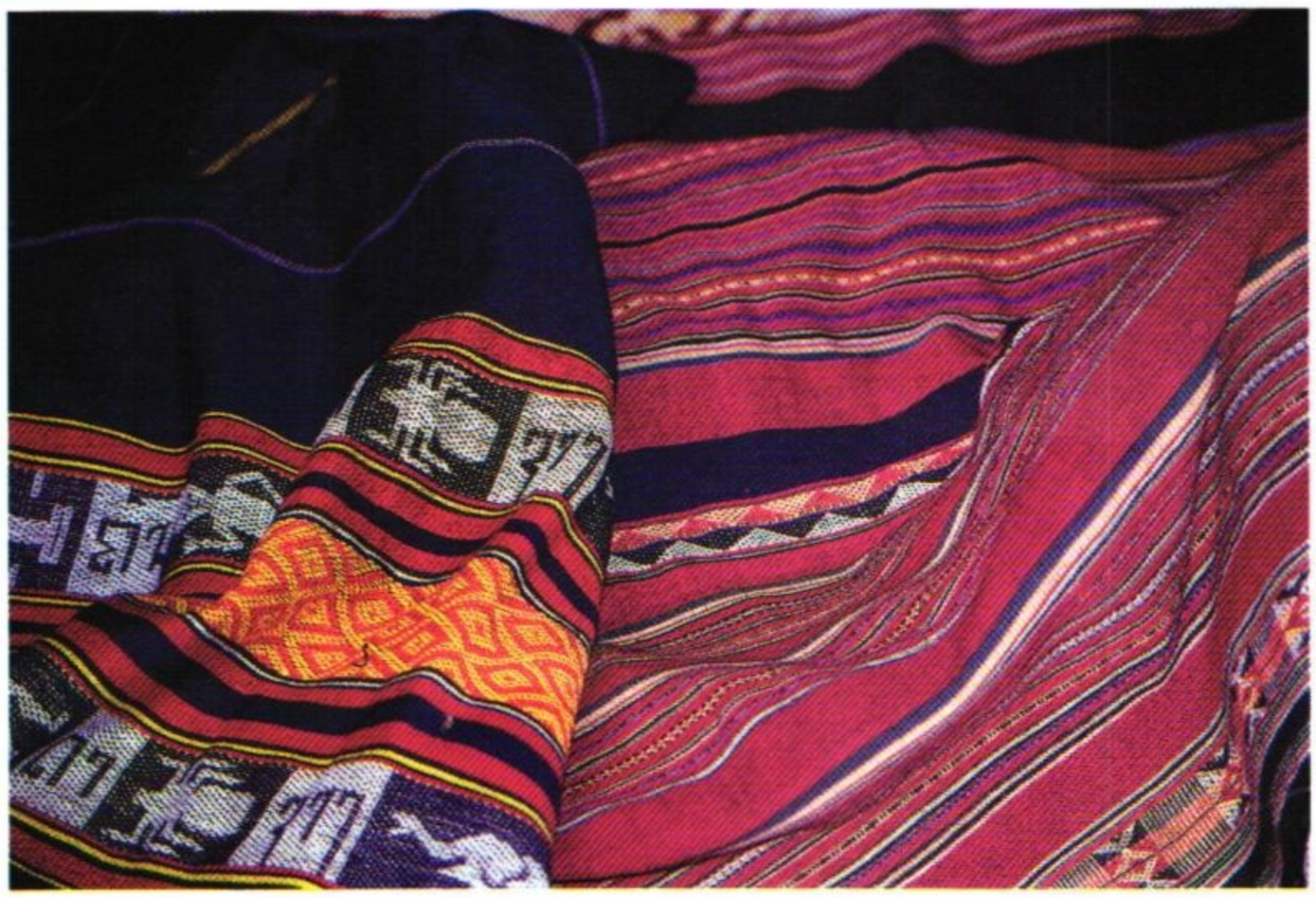

ປະຫວັດຫຍໍ້ຜູ້ຂຽນ
Authors Biography

ນາງດາຣາ ກັນລະຍາ(ວິຣະວົງສ໌) ເກີດປີ 1940 ທີ່ບ້ານອູບມຸງ ມ. ສີໂຄຕະບອງ ກຳແພງນະຄອນວຽງຈັນ ອະດີດຄູສອນປະກົມສຶກສາ, ຫົວໜ້າບັນນາທິການ ວາລະສານ ໄຜ່ໜາມ, ວາລະສານວັນນະສິນ, ຫົວໜ້າໂຄງ ການປົກປັກຮັກສາ ໃບລານລາວ ຄະນະປະຈຳ ອົງການແນວລາວ ສ້າງຊາດ ປັດຈຸບັນ ທີ່ປຶກສາປະຈຳ ໂຄງການປົກປັກຮັກສາ ໃບລານລາວ

ຜົນງານການຂຽນ: ມີທັງເລື່ອງສັ້ນ ນະວະນິຍາຍຍາວ ການກອນ ບົດລະຄອນເວທີ ເຊັ່ນ ປີ 1985 ເລື່ອງ ບົວແດງ ເຊິ່ງໄດ້ຮັບເລືອກໄປສ້າງເປັນຮູບເງົາ ໃນປີຕໍ່ມາໃນຊື່ ດຽວກັນ, ປີ1996 ໄດ້ຮັບຣາງວັນຈາກໜັງສືພິມ **ນິເກອິ** ປະເທດຍີ່ປຸ່ນ ໃນຖານະ ນັກເຄື່ອນໄຫວຜູ້ດີເດັ່ນ ໃນເລື່ອງປົກປັກຮັກສາ ວັດທະນະທັມຂອງຊາດ

Dara Kanlagna (Viravong) was born in 1940, at Oubmong Village, Sikhottabong District, Vientiane Municipality. She worked as a teacher for a primary school, the Editor of "Phai Nam" and "Vannasin" magazines. She was later the Director of the Preservation of Lao Palm leaf Manuscripts Program, Member of the Permanent Committee, of the Lao Front for National Construction. She is now the permanent consultant of the Preservation of Lao Palm leaf Manuscripts Program. Dara Kanlagna is the author of short story, novel, poetry and the outstanding drama entitled Boua Daeng in 1985. The drama was produced as a movie in the following year. The highlight of her work was in 1996, when she won the Nikkei Asia Prize on Culture.

ຈັນທະສອນ ອິນທະວົງ ເກີດປີ 1953 ບ້ານສີຫອມ ກຳແພງນະຄອນວຽງຈັນ, ປະລິນຍາໂທຝ່າຍການສຶກສາມະຫາວິທະຍາໄລ ເທດສະບານມະຫານະຄອນ ໂຕກຽວ ປະທານສະມາຄົມ ສົ່ງປຶ້ມຮູບໃຫ້ເດັກນ້ອຍລາວແຫ່ງຍີ່ປຸ່ນ ຄະນະກໍ່ຕັ້ງສູນວັດທະນະທັມ ເດັກ ຢູ່ສ.ປ.ປ.ລາວ ນັກເຄື່ອນໄຫວເພື່ອສົ່ງເສີມວຽກງານຫັດຖະກັມແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍ ຜູ່ກໍ່ຕັ້ງສູນອົບຮົມວິຊາຊີບ ຫ້ວຍຫົງ ສຳລັບແມ່ຍິງ.
ປັດຈຸບັນ: ອາຈານພິເສດສອນພາສາລາວ ຢູ່ມະຫາວິທະຍາໄລເພື່ອການສຶກສາຕ່າງ ປະເທດ ທີ່ໂຕກຽວ ແລະ ສູນຝຶກອົບຮົມກະຊວງຕ່າງປະເທດຍີ່ປຸ່ນ. ປີ1999 ໄດ້ຮັບຣາງ ວັນ ຈາກໜັງສືພິມ **ໄມນິຈິ** ແຫ່ງປະເທດຍີ່ປຸ່ນ ໃນຖານະ ນັກເຄື່ອນໄຫວເພື່ອການ ສຶກສາເດັກນ້ອຍ ແລະການພົວພັນຕ່າງປະເທດ

ຜົນງານການຂຽນ: ປຶ້ມສອນພາສາລາວ ສຳລັບຄົນຍີ່ປຸ່ນ " ອາຫານລາວໃນປຶ້ມການ ແຕ່ງກິນອາຊີຍີ່ປຸ່ນ", "ການຮູ້ປະເທດລາວໃຫ້ຫລາຍໆ" ທັງນີ້ເປັນພາສາຍີ່ປຸ່ນ.

Chanthasone Inthavong was born in 1953, at Sihom Village, Chanthaboury District, Vientiane Municipality. Master degree of Education Science from the University of Tokyo Prefecture.

President of the Association of Sending Picture Book for Lao Children (ASPB). Member of the board of Foundation of the Children's Cultural Centre in Lao PDR. Promoter of the woman and child handicraft. Founder of The Houy-hong Woman Vocational Training Centre. She currently is a guest tutor for Lao language at The University of Foreign Languages of Tokyo, and at the training centre of the Ministry of Foreign Affairs, Japan. In 1999, she is the winner of Mainichi Newspaper, Japan, on Education for children and foreign relationship award.
The writer of: Lao Language Manual for Japanese, Lao food in Asian-Japanese Cook Book, and Know more of Laos. All of her writing is in Japanese.

ນາງກົງທອງ ນັນທະວົງດວງສີ ໄຊສະນິດ ເກີດປີ 1963 ທີ່ມ. ຫົວເມືອງ ແຂວງ ຫົວພັນ. ປະລິນຍາໂທ ສາຂາປັດຊະຍາ ພາສາ ຈາກມະຫາວິທະຍະໄລປາກຕິກ໋, ອະດີດ ສະຫະພາບສັງຄົມນິຍົມໂຊວຽດ. ນັ່ງກີ່ຕ໋ຳຫູກ ແຕ່ອາຍຸ 8 ປີ ແລະກາຍເປັນຜູ່ຊ່ຽວຊານ ດ້ານວິທີຕ໋ຳແບບກີ່ຕັ້ງ ມັດໝີ່ ເກັບຂິດ ເກັບລາຍ ບູຮານ ອອກແບບໃຫມ່ ໃຫ້ຜະລິດພັນ ເຄື່ອງໃຊ້ໃຫມ່ໆ ຄົ້ນຄວ້າວິທີຍ້ອມສີທັມມະຊາດ ແລະຟື້ນຟູການນຳໃຊ້ສີເຫລ່ານັ້ນ ເຂົ້າໃນຜະລິດພັນໃຫມ່. ປີ1991 ໄດ້ຮັບຮາງວັນທີ ສອງ ໃນການປະກວດຜ້າແພ ຕ໋ຳພື້ນເມືອງ ຈັດໂດຍ ອົງການ ອຸຍແນສໂກ ທີ່ຊຽງໃຫມ່ ປະເທດໄທ.
ປັດຈຸບັນ: ເປັນຜູ່ອຳນວຍການ ບໍລິສັດ ຫັດກຳກັມແພງໄຫມ ແລະເປັນທີ່ປຶກສາ ເລື່ອງ ກິດຈະກັມຕ໋ຳຫູກໃຫ້ແກ່ອົງການ **SCAF** ເປັນຄະນະບໍລິຫານງານກຸ່ມຫັດກະກັມລາວ.
ຜົນງານການຂຽນ: ປຶ້ມຄູ່ມືການຍ້ອມສີທັມມະຊາດ ສຳລັບຊາວບ້ານ (ບໍ່ໄດ້ພິມເປັນ ທາງການ), ຣິບໂຮມວິທີການຕ໋ຳຫູກເພື່ອເປັນປຶ້ມຄູ່ມືການສອນໃຫ້ແກ່ນັກຮຽນ ຕ່າງປະເທດ.

Konghtong Nanthavongdouangsy Saysanith was born in 1963, at Houa Mouang, Houa Phan province. Master's degree of Linguistics from the University of Pyatigorsk Institute of Foreign Languages, former Soviet Union. She sat at the loom and learnt how to weave when she was 8 years old. Now a master weaver of the floor loom weaving, she works as the pattern designer for using the antique motif and also studies and develops natural dye for new products.
In 1991,she was awarded the second prize from The Southeast Asia Textile Contest, organized by UNESCO, held at Chaing Mai, Thailand. Kongthong is the director of Phaeng Mai Gallery and the consultant on weaving project for The Save Children Fund Australia, and currently a consultant of the Lao Handicraft Group. She completed handbooks on natural dye, for villagers, and Lao weaving for foreigner.

ນາງ ວຽງຄຳ ນັນທະວົງດວງສີ ເກີດ ປີ1965 ທີ່ ບ້ານສີວິໄລ ເມືອງປາກຊັນ, ແຂວງ ບໍລິຄຳໄຊ ປະລິນຍາຕີພາສາອັງກິດ ຈາກພະແນກພາສາຕ່າງປະເທດ ມະຫາວິທະຍາ ໄລສ້າງຄູ ວຽງຈັນ. ເຂົ້ານັ່ງແປ້ນກີ່ຕ່ຳຫູກກັບແມ່ ແຕ່ອາຍຸ 7 ປີ ຊ່ຽວຊານດ້ານການ ຕ່ຳກີ່ຕັ້ງ ທຸກແບບ ມັດມີ່ ເກັບຂິດ ເກັບລາຍ ຮັບເຊີນເປັນອາຈານສອນ ຕ່ຳຫູກ ທັງພາຍໃນ ແລະຕ່າງປະເທດ. ອອກແບບຜະລິດພັນເຄື່ອງຜ້າແພຕ່າງໆ ຜູ່ຈັດການ ການຕະລາດ ບໍລິສັດ ຫັດກະກັມ ແພງໄຫມ

ຜົນງານການຂຽນ: ປຶ້ມສຳລັບເດັກ "ຊ່ວຍແມ່", ຄູ່ມືການຕ່ຳຫູກ, ເລື່ອງສັ້ນສອງເລື່ອງ ພິມໃນປຶ້ມໂຮມເລື່ອງສັ້ນ "ໃຜກໍຊ່າວ່າອ້າຍຮັກນ້ອງ", ແລະ "ຫູກແມ່ເກົ້າ ເຮົາຍັງຕ່ຳ".

Viengkham Nanthavongdouangsy was born in 1965, at Sivilay Village, Bolikhamxay province. Diploma of English from The Vientiane Pedagogy University, she sat at the loom and learnt how to weave from her mother when she was 6 years old. Now a master weaver of the floor loom weaving, instructor of weaving for Lao and foreigners. Pattern designer and Marketing Manager of Phaeng Mai Gallery.

She is the writer of children's book "Help Mum", the handbook for weaving. Contributed two stories in the short stories book "Every one said that I love you". One of her weaving technical book is " Weave on Our Great Grand Mother Loom".

ນາງດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ(ວິຣະວົງສ໌) ເກີດປີ 1947 ທີ່ບ້ານອູບມຸງ ມ. ສີໂຄດຕະບອງ ກຳແພງນະຄອນວຽງຈັນ. ປະລິນຍາໂທສາຂາວິທະຍາສາດເຄມີ ຟີສິກ ປະເທດຝຣັ່ງສ໌ ອະດີດອາຈານສອນ ຢູ່ໂຮງຮຽນສ້າງຄູຊັ້ນສູງ ໂຮງຮຽນອຸດົມວຽງຈັນ. ນັກແປ ປະຈຳ ກອງບັນນາທິການພາສາລາວ ສຳນັກພິມກ້າວໜ້າ ກຸງມົດສຄວາ ອະດີດສະຫະພາບ ສັງຄົມນິຍົມໂຊວຽດ, ອາຈານສອນພາສາ ວັດທະນະທັມລາວ ມະຫາວິທະຍາໄລວໍຊິງ ຕັນ, ຊີອາເຕີ້ນລ໌ ສະຫະລັດອາເມຣິກາ.

ຜົນງານການຂຽນ: ເລື່ອງສັ້ນ ເລື່ອງຍາວ ບົດກະວີ ນິທານສຳລັບເດັກ ວັດຈະນານຸກົມ ປະກອບຮູບ ໃນນັ້ນນິທານບູຮານເລື່ອງກ່ຳຜ້າຜີນ້ອຍ ໄດ້ຮັບເລືອກໄປສ້າງລະຄອນຮຸ່ນ ໃຫ້ແກ່ໂຄງການສົ່ງເສີມການອ່ານແຫ່ງຊາດ ແລະນະວະນິຍາຍຍາວ ເລື່ອງ "ອາກັ໋ນ ແຫ່ງພົງໄພ" ໄດ້ຮັບເລືອກໄປສ້າງ ວີດີໂອ. ບົດຄົ້ນຄວ້າວິຊາການພິມໂຮມເຫລັ້ມມີ: ປຶ້ມ "ແພພັນລາຍໃນສິນສາຍໄຫມ" (ຈັດພິມໂດຍ ສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ) "ປະເພນີ ແລະ ຮີດຄອງໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ", "ການສຶກສາປຽບທຽບ ອຸດົມຄະຕິໃນ ວັນນະຄະດີບູຮານ" (ພິມຢູ່ປະເທດໄທ) "ທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ: ຮຽບຮຽງເປັນຄຳ ທັມມະດາ"

ປັດຈຸບັນ: ນັກຄົ້ນຄວ້າອິສະລະກ່ຽວກັບຜ້າແພ ແລະວັນນະຄະດີບູຮານ, ທີ່ປຶກສາ ດ້ານ ການຜະລິດປຶ້ມສຳລັບເດັກ ສະມາຄົມສົ່ງປຶ້ມຮູບໃຫ້ເດັກນ້ອຍລາວແຫ່ງຍີ່ປຸ່ນ, ເຈົ້າຂອງ ຫ້ອງວາງສະແດງຜ້າບູຮານ ຫໍແກນແຕ່ງ.

Douang Deuane Bounyavong was born in 1947, at Oubmong Village, Sikhottabong District, Vientiane Municipality. Master degree of Chemistry and Physics from France. Former lecturer at

the Institute of Pedagogy and Vientiane College. She worked as a translator at the Lao editorial board of the Progress Printing House, Moscow, former Soviet Union, then later worked at the University of Washington Seattle, USA. She is the author of short story, novel, poetry, and folktale for children. She compiled illustrated dictionary, one of her folktale "Kam Pha Phi Noy" has been produced as a puppet show for the Reading Promotion Project. Her novel "The Charm of Forest" was selected to produce as a television video. The other books for studies are Infinite Design in the Art of Silk (published by the Lao Women Union), Customs and traditions in Thao Houng Thao Cheuang Epic, the Comparative study on political ideology in the Ancient Literature (published in Thailand). Douang Deuane is now a freelance researcher on Lao textile and ancient literature, consultant on children's book publication of the Association of Sending Picture Book for Lao Children, the owner of "Hor Thaen Taeng" the exhibition hall for the Lao antique textiles and basket weaving.

ກິໂยโกะ ยาสึ ເกิดปี 1962 ที่นะคอบหลวงโตกยว. ได้มาเธัดวยกภับอ็งกาน ผัดทะบาซ่อยเหลือเดัก ยี่ปุ่นยู่ในค้ายอิบพะยิบซาวม้งยู่ปะเทดไท ละหว่างปี 1985 - 91, จากบั้นจึ่งมาเป้นพะนักงานอาสาสะหมักยู่ห้องอ่านปื้ม ของอ็ง กาน JSRC (SVS) 1991 – 92 ที่วยงจัน ส.ป.ป.ลาว. ปัดจุบันเป้นนักค้นคว้า ร่วมมือกับกานเกับกำนิหานเผ่าม้งร่วมกับ สะกาบันวัดทะนะทัม, กะซวง กะแหลงข่าว และวัดทะนะทัม. นอกนี้ยังเป้นผู้บันยายวัดทะนะทัมม้ง ยู่มะหาวิทะยาไล กานสึกสาต่างปะเทด โตกยว นำอิก. ยู่ปะเทดยี่ปุ่น นาง ยาสึ ได้มิผินงานก่ยวกับปะเทดลาวหลายเลื่อง.

Kiyoko Yasui was born in 1962, Tokyo, Japan. Worked for the Japan Save the Children Development organization at the Hmong's Refugee Camp in Thailand during the year 1985-1991. She later worked as a volunteer at the JSRC (SVS) from 1991-1992, in Vientiane, Lao PDR. She is now a researcher, in collaboration with The Institute of Culture, the Ministry of Information and Culture, studies and collects folktales of Hmong. She is a lecturer on Hmong culture at the University of Foreign Languages of Tokyo. Yasui has written many folktales and articles on Laos for publishing in Japan.

ບັນຊີເອກະສານຄົ້ນຄວ້າ

1. **ວາລະສານ ວັນນະສິນ** ປີ1992, ສະບັບ ເດືອນ 12 ແລະ ປີ 2000 ສະບັບ ເດືອນ 05, ກະຊວງຖະແຫລງຂ່າວ ແລະວັດທະນະທັມ ສ.ປ.ປ.ລາວ.

2. **ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງສ໌** , 1997, ປວັດສາດລາວ, ສຳນັກພິມ ມໍລະດົກລາວ ອົດສະເຕຣເລຽ.

3. **ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງສ໌** , 1987, ມະຫາກາບ ທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ, ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າສິລະປະ ວັດທະນະທັມ ແຫ່ງຊາດ , ກະຊວງຖະແຫລງຂ່າວ ແລະ ວັດທະນະທັມ.

4. **ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງສ໌** , 1961, ມະຫາເວດສັນຕຣະ ຊາດົກ, ກອບຮ່າຍ, ກົມວັນນະຄະດີ ແຫ່ງພະຣາຊະອານາ ຈັກລາວ.

5. **ດຣ.ມະຍຸຣີ ແລະ ດຣ. ເຜີຍຝັນ ເຫງົ້າສີວັດທນ໌**, 1988, ເຈົ້າອະນຸ 1767-1829, ປະຊາຊົນລາວແລະອາຊີອາຄະ ເນ, ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ, ສຳນັກພິມຈຳໜ່າຍສ.ປ.ປ.ລາວ.

6. **ຫຸມຝັນ ຣັດຕະນະວົງ,** 1996 (1-6), ວາລະສານ ມໍລະດົກລ້ານຊ້າງ. ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວັດທະນະທັມ, ກະ ຊວງຖະແຫລງຂ່າວແລະວັດທະນະທັມ .

7. **ເນ່ັງ ໄຊຫວ່າງ**, 1996(6-12) , ວາລະສານ ມໍລະດົກ ລ້ານຊ້າງ, ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວັດທະນະທັມ, ກະຊວງ ຖະແຫລງຂ່າວ ແລະວັດທະນະທັມ.

8. **ບຸນທະວີ ສີສຸພັນທອງ ແລະ ຄຣິດສະຈຽນ ຕາຍຢາກດ໌** , 2000, ປຶ້ມອັດລາດສ໌ ຂອງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ . ສູນຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດ ຝຣັ່ງ .

9.ສູນສະກິຕິ ແຫ່ງຊາດ, 1995, ຜົນການສຳຫລວດ ພົນລະເມືອງ, ຄະນະກຳມະການ ແຜນການແຫ່ງລັດ .

10. **ສຳພາດບຸກຄົນຕ່າງໆ ໂດຍ ດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ**
- ນາງລອຍ ມ. ເຊກອງ, ນາງແສງພະຈັນ, ມ. ທ່າແຕງ ຂວ.ເຊກອງ, ຊົນເຜົ່າ ຕະຫລ່ຽງ ປີ 2000.
- ນ. ບົວສອນ, ບ້ານບານມອນ ມ.ຊຳໄຕ້ ຂວ. ຫົວພັນ, ຊົນ ເຜົ່າ ໄຕແດງ ປີ 1991.
- ແມ່ຄ້າຂາຍສິ້ນ ຕະຫລາດເຊົ້າ ແຕ່ຕົ້ນປີ 60 ຫາ ປະຈຸ ບັນ ຄື : ນາງຊຸ່ມ, ນາງໄຂ່, ນາງໃສ, ນາງຄຳບົ່ງ. ປີ 1997.
- ຍາປ້າ ມະນີວັນ ໄຂຄຳພິທູນ, ອະດີດຜູ້ອຳນວຍການ ສະຫະກອນຕ່ຳແຜ່ນ ໂພນສະອາດ ໃນຊຸມປີ 70-80 ປາຍ ປັດຈຸບັນ ມີກີ່ຕ່ຳ ກວ່າ 50 ກີ່ .

Bibliography and References

Wayland Barber, Elizabeth, 1994, Woman's work The First 20,000 Years. WW. Norton&Campany, Inc. N.Y.

Hech, Ann, 1990,The Art of the Looms, Rizzoli International publication . Inc. N.Y.

d' Orleans, H.P. , 1894, Autour du Tonkin, Calman Levy, Ed. Paris.

Clavairolle,Françoise et collegues, 1993, Les Chemins de la Soie, Espace Ecrits France.

Jennifier, Harris, 1993, 5000 ans de Textiles, British Museum Pess.

Conner. M.F., 1995, Lao Textiles and Traditions , Images of Asia, Oxford University Press.

Bounyavong, Douang Deuane, 1995, The Art of Silk, Lao Woman Union.

